GELECEK SAYI

ÖZEL SAVAŞ KURAMI

- Özel Savaş Teorisi ve Organizasyonu
- Dünya Deneyimleri; NATO ve Özel Savaş
- Ulus-Devlet Bir Özel Savaş Rejimi Midir?
- Özel Savaş Penceresinden; Psikoloji, Basın-Yayın, Kültür-Sanat ve Ekonomi
- Türk Ulus-Devletine Tekrar Bakmak
- 12 Eylül ve Sonrası Pratiklerini Yeniden Düşünmek
- 2000'lerden Günümüze Yaşananlar

ISSN 2147-1703
9 772147 170304

KÜRT ULUSAL BİRLİĞİ

DEMOKRATİK MODERNİTE

35

dm DEMOKRATİK MODERNİTE

DÜŞÜNCE VE KURAM DERGİSİ NİSAN-MAYIS-HAZİRAN 2021 SAYI 35 15 TL

KÜRT ULUSAL BİRLİĞİ

Demokratik Modernite

Üç Aylık Düşünce ve Kuram Dergisi

Yerel Süreli Yayın

Sayı: 35

Nisan-Mayıs-Haziran-2021

ISSN: 2147-1703

Gülistan Yayınları Adına Sahibi

Hasan Akbaba

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ramazan Yurttapan

Editör

Haydar Ergül

Dergiye gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmaması yayın kurulunun kararına bağlıdır.

Gülistan Yayınevi

İletişim

Kuloğlu Mah. Gazeteci Erol Dernek Sk.
No: 5 Daire:13 Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0212 293 95 98

www.demokratikmodernite.org
facebook.com/demokratikmodernite1
twitter.com/dmodernite
instagram.com/demokratikmodernite

editor@demokratikmodernite.org
demokratikmodernite@gmail.com

Kapak Tasarımı
Nesimi Aday

İç Mizanpaj
Saliha Aras-Osman Akın

Abonelik Koşulları

Yıllık Abonelik Bedeli: 60 TL
Yurtdışı Abonelik Bedeli: 70 Euro
Türkiye İş Bankası
Rıhtım-Kadıköy Şubesi / Hasan Akbaba
Hesap No: 1025-4228406
IBAN: TR 63 0006 4000 0011 0254 2284 06

Basım Yeri
Ceylan Matbaacılık Reklam Film
Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. 318 Güven San. Sit.
B Blok Zeytinburnu, İstanbul
Tel: 0 212 613 10 79

İçindekiler

Ger Hûn Nebin Yek Hûnê Herin Yek Bi Yek*

Editör

Dergimizin bu sayısını, Kürt Ulusal Birliğine ayırdık. Tarihin bu momenti; demokratik modernist yaşamla, kapitalist modernist yaşamdan hangisinin başarılı olacağını ortaya koyuyor. Bu bağlamıyla sürecin tarih yapıcı bir özelliği de mevcuttur. Marifet ise bu momentin varoluşsal hakikatini yakalamakta yatıyor.

Sac ayaklarını ulus devletler üstüne kuran kapitalist sistem, devletçi uygarlığın beş bin yıllık birikimini zirvede sentezleyerek halkların iradesini gasp etti. Azami kar bu temelde gerçekleştirildi. Mesele salt maddi sömürü de değildi; halkların tarihsel birikimini sömürüye açmaktı ki bunu da yaptılar.

Birinci Paylaşım Savaşında, bölgemizdeki ulus-devletlere, kapitalist sömürü düzenin önünü açmak için birer lokomotif görevi verildi. Aslında bu modeller bölgemize dayatıldı, zorla inşa edildi. Coğrafyamız (Kürtler hariç) küçük ve zayıf devletlere bölündükten sonra kullanılışlı birer aparat haline getirildi. Böylece daha rahat yönetme imkanları buldular. Kürdistan'ın dört parçaya bölünmesi de yine bu sömürü siyasetinin bir sonucu olarak okunabilir.

İşte 3. Dünya Savaşı diye tanımladığımız yeni süreç, demokratik uygarlık güçlerinin beş bin yıldır devletçi uygarlığı aşma, onu yenme ve kendisini yeni koşullarda gerçekleştirme imkanları bütün boyutlarıyla olgunlaşmıştır.

Birinci ve İkinci Paylaşım savaşlarında, birlik iradesi geliştirmedikleri için, her türlü hakkı gasp edilen soykırımlara uğrayan Kürtlerin bu Üçüncü Paylaşım Savaşında göstereceği dirayet, hiç kuşkusuz gelecek tasarımında başat rol oynamalarına imkan verecektir.

Çünkü insanlık tarihi her zaman büyük fırsatlar sunmaz. İç ve dışsal koşulların olgunlaşması, siyasal alan parametrelerinin anın sekanslarıyla uyuşması, öncü gücün (kişi, parti vb.) tarihsel fırsatı devrimsel sürece evirilmesi için inisiyatif alması gibi etmenler belirleyici olmaktadır.

Bunun gereğini yapmamak; başta Kürtler olmak üzere Ortadoğu halklarının, bir yüzyıl daha çatıştırılıp sömürülmesine ve toplumsal birikiminin tasfiyesinin yol açacaktır.

Kürtler neolitik devrimin yaratıcıları olan halklardan biridir. Önemli oranda o değerlerin günümüze kadar taşıyıcısı olmuşlardır. Bu tarihi hafızadan bakıldığında Kürtler çağdaş koşullarda demokratik modernist yaşamın kurulmasında öncülük misyonu da taşıyorlar. Rojava bunun küçük bir örneğidir. Şimdiden dünya halkların büyük ilgisine mazhar oldu. Kürdistan'ın bütün parçalarında ulusal bilinç, özgür ve demokratik yaşamın iradesi, ulusal tabanında en geniş ve derinlikli şekilde olgunlaşmıştır. Tek eksik bir çatı örgütünün olmamasıdır. Halk dört parçada da birliğe hazırdır ve birliği kurma iradesi kendini dayatmaktadır. Zaferi sağlamının tek yolu da demokratik ulusal birlik kurmaktan geçiyor.

Bu bağlamda başta siyasal oluşumlar olmak üzere Kürt aydın, sanatçı ve her Kürdistanlının önünde duran temel hedef, Kürdistan'ın temel kazanım ve birikimlerini bir birlik içerisinde birleştirmek, ulusal kongreyle taçlandırmaktır. Aksi takdirde 'gelecek uzun sürecek' ve büyük bedeller ödeyen Kürt halkı yeni kırım ve kırılmaların yıkıcı etkisi altında kalacaktır.

Dergimizin bu sayısında; halkımızın bilincinde olgunlaşan 'ulusal birlik' tüm yönleriyle ele alındı ve düşünsel birikimin açığa çıkacağı tartışmalar yapıldı. Bu tartışmaların birliğe katkı sunacağı inancıyla iyi okumalar...

İçindekiler İçin Tıklayınız...

* **Cîgerxwîn: Eğer birlik olmazsanız - Gidersiniz bir bir.**

Demokratik Ulus, Kürtler Arası Birlik ve Diplomasi

Ali Fırat

Ulus-devlet, tüm tekellerin ortak paydası olarak, toplumsal maddi kültürün gaspı, fethi ve sömürgeleştirilmesi üzerine kurulmakla yetinmez; manevi kültürün asimilasyonunda da belirleyici rol oynar. 'Ulusal Kültür' adı altında çoğunlukla hâkim bir etnisite veya dinî cemaatin kültür normlarını resmileştirip, geriye kalan tüm kültürel varlıklara karşı savaş açar. "Ulusal bütünlüğe zararlıdır" deyip, binlerce yıldan beri varlığını koruyan ne kadar din, etnisite, kavim, ulus, dil ve kültür varsa ya zorla ya da maddi teşviklerle hepsinin sonunu hazırlar. Tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar dil, din, mezhep, etnik kabile ve aşiretlerle kavim ve uluslar bu politikanın, daha doğrusu soykırımın kurbanı olmuşlardır. Maddi soykırımlar (fiziki imha), manevi soykırımların yanında devede kulak bile değildir. Binlerce yıldan beri süzülüp gelen dil ve kültür değerleri, grupları ile birlikte tam bir çılgınlıkla 'ulusal birlik' yaratma kutsal eylemi uğrunda kurban edilir.

Ulus-devletçilik çıkmazının en büyük felaketlerinden birisi, günümüzde Afganistan-Pakistan hattında yaşanmaktadır. Ayrıca bununla bağlantılı olarak yaşanan Keşmir Sorunu da tamamen ulus-devletçilikten kaynaklanmaktadır. Pakistan-Hindistan, Pakistan-Bangladeş Sorunları, aynı milliyetçi zihinlerin sonucu olarak yaşanmıştır, halen yaşanmaktadır. Doğası gereği ulus-devlet çözümleri ve barışları, çözümsüzlük ve savaş doğurur. Bu somut örnekler de bu gerçeği oldukça açıklayıcı niteliktedir. Afganistan'a, ulus-devletçiliğin, hem cumhuriyetçi hem kralcı hem de reel sosyalist modelleri uygulanmak istendi. Sonuç, çığırından çıkmış, hiçbir ilkesi olmayan bir kör şiddet ortamında, çözülmüş ve kendini sürdürme yeteneğini kaybetmiş bir Afganistan toplumudur. Demokratik Ulus Kuram ve Kavramları dışında bu toplumları yeniden toparlayıp daha özgür ve demokratik bir yaşama kavuşturacak başka bir zihniyet ve irade düşünülemez. Toplumsal sorunlar zihnen çözümlenmedikçe, yapısal olarak da çözüme kavuşamazlar. Demokratik Ulus Zihniyeti, Orta Asya'dan Hindistan'a kadar çok büyük bir çeşitlilik gösteren kültürler ve halklar için en uygun bütünleştirici çerçeveyi oluşturmaktadır. Kaldı ki, bu mekânlardaki kültürler ve halklar, tarih boyunca konfederal türden ortak siyasi çatılar, imparatorluklar altında yaşayarak, ideal olmasa da varlıklarını ve özgünlüklerini koruyabilmişlerdir. İster dincilik ister laik milliyetçilik tarzında olsun, ulus-devletçilik zihniyeti devam ettikçe, bu toplumların daha da çözülmeleri ve çatışmaları kaçınılmazdır. Çokça bağlı olduklarını iddia ettikleri İslâmiyet'i de bir terör ideolojisi olarak sunarak, bu geleneği de oldukça olumsuzlamaktadırlar. İran için olduğu gibi bu geniş coğrafyalar için de önce bölgesel, onunla iç içe olacak şekilde Demokratik Ulusal Birlikleri, Ortadoğu çapında geliştirmek gerekir. Özellikle Pakistan türü ulus-devletlerin daha şimdiden yaşadığı yoğun çözülüşün en uygun alternatifi, Ortadoğu çapında geliştirilecek bir Demokratik Ulusal Birlik Projesidir.

Ancak Demokratik Ulus Zihniyeti, tüm tarihsel kültürleri barış, eşitlik, özgürlük ve demokrasi içinde bir arada tutabilir. Her kültür bir yandan kendini demokratik ulusal bir grup olarak inşa ederken, öte yandan iç içe yaşadığı diğer kültürlerle daha üst düzeyde demokratik ulusal birlikler içinde yaşayabilir. Tekçi ulus anlayışı aşıldıktan sonra birbirini eritmeye ihtiyaç kalmaz. Bunun yerine kültürel bütünlükler halinde tarih boyunca yaşandığı gibi yaşanır. Artık

Ermeniler, Helenler ve Süryaniler, kendileri için ulus-devletçi sınırlar çizemeyeceklerine ve varlıklarını da sürdürmek zorunda olduklarına göre, en uygun seçeneğin Demokratik Ulusal Birliktelik Zihniyeti ve Demokratik Özerklik Yapılanması olduğu açıktır.

Kürdistan Devrimi'nin evrenselliğe giden yolu, Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliği'nden geçecektir. Kapitalist Modernitenin ulus-devlet birimlerine dayalı birçok bölgesel birlik (Avrupa, Asya, Amerika ve Afrika'daki ulus-devlet birlikleri) ve BM, kurulduklarından beri hiçbir küresel ve bölgesel soruna çözüm bulamamışlardır. Çünkü ulus-devletin bünyesel olarak yaşadığı çözümsüzlük, sorun geliştirme ve erteletme kapasitesi, bu tür bölgesel birlikler ve BM birimleri için de fazlasıyla geçerlidir. Bu başarısız örneklerin yerine, ulus-devlet birimlerini aşan birimlerle yeni birliklerin oluşturulması ertelenemez bir ihtiyaçtır.

Toplumsal sorunlar zihnen çözümlenmedikçe, yapısal olarak da çözüme kavuşamazlar

Bölgesel Demokratik Ulusal Birliklere ihtiyaç olduğu gibi mevcut BM yerine ulus-devletleri aşan demokratik ulusal birimlerden oluşan Dünya Demokratik Uluslar Birliği'ne (DUB) de şiddetle ihtiyaç vardır. İster bölgesel ister küresel düşünelim, Demokratik Uluslar Birliği'nin sadece devlet birimlerinin değil demokratik sivil toplum örgütlerinin de katıldığı bir birlik olması gerekir. Kürt Sorunu, göründüğünden çok daha fazla hegemonik sistemin manipülasyon aracıdır. Çözümsüz bırakılması, hegemonik sistem açısından en arzu edilir sonuçtur. Beyaz Türk Faşistleri açısından ise, iç politikayı savaş psikozuyla yönetme aracıdır. Kürt Sorunu çözümsüz bırakıldıkça, ülkeyi hep iç savaş mantığı ile yönetmek kaçınılmaz olur. 'İç ve dış tehdit', 'ülkenin bölünmez bütünlüğü' söylemleri, her zaman devrede tutularak savaş hali devam ettirilir. Böylelikle Tekelci Devlet Kapitalizmi, eşine az rastlanır bir ulus-devlet despotizmiyle ülkeyi istediği gibi sömürme imkânı kazanır. Yani Kürtler, sadece toplum ve insan olmaktan çıkarılmıyorlar, kapitalizmin azami kâr kanunu için en elverişli araç konumunda değerlendiriliyorlar. Kürtlere dayatılan iç savaş politikası olmadan, Türkiye'deki ulus-devletçilik ve kapitalizm yürütülemez. Daha da vahimi, bu iç savaş politikası, tek taraflı ve devrim politikası olarak yürütülmektedir. İç ve dış düşmanlara karşı ulusal birlik ve bütünlük için yürütüldüğü iddia edilen bu politikalar ise, özde hegemonik sistemin bizzat oluşturduğu ve kontrolü altında yürüttüğü politikalardır. 2000'li yılların başlarında Kürt Barışı ve Demokratik Çözümü önüne dikilen, aynı geleneksel hegemonik politikalardır. Her ne kadar milliyetçilik ve ulusalcılık adına uygulandığı iddia edilse de özünde emperyalist, sömürgeci ve soykırımcı politikalardır.

Kürt Demokratik Ulusu, tüm boyutlarıyla Ortadoğu halklarına model olacak bir yeniden ulusal inşa deneyimi sunacaktır. Batı Modernitesinin ajanlığı rolünü aşamayan ulus-devletlerin, tarih ve kültür inkârcılığına karşı Devrimci ve Demokratik Ulus Rönesans'ıyla yeni bir çağı, Demokratik Ulusal Kongre geçişini başlatacaktır.

Demokratik Ulusal Kongre

Güney Kürdistan'da Demokratik Toplum ve Ulusal Birlik çalışmaları, Bölgesel Kürt Yönetimi'nin zorluk çıkarması nedeniyle fazla gelişme imkânı bulamamaktadır. Ulus-devletçi zihniyete karşı Demokratik Ulus Zihniyetini ve Demokratik Özerklik Otoritesini geliştirmek ve Demokratik Ulusal Kongre'ye katılmak, temel görevlerdir. Demokratik Ulusal Kongre (DUK) Platformu diyebileceğimiz bu tür bir oluşumla, ilişkiler statü kazanabilir. Kongre'nin seçeceği Yürütme Konseyi ile silahlı güçlerin birleştirilmesini ifade eden Öz savunma Birlikleri Konseyi, Kürtlerin geneli itibariyle iç ve dış ilişkilerini dengeleyip ortak bir ifadeye kavuşturabilir. Böylelikle Kürtler arasında hem iç barış ve demokratik çözüm yeteneği hem de başta komşularıyla olmak üzere dıştaki güçlerle birleşik diplomatik ilişkiler kurabilme yeteneği kazanmış olurlar.

Kürtler arası birlik, Kürtlerin kendi aralarındaki birliği ve ilişkiyi ifade eder. Tüm Kürtler birbirleriyle ilişki kurar, birlikte hareket ederler. Bu birlik

Kürtlerin kendi aralarındaki birliktir. Bu durum sınırlara karşı değil, Kürtlerin birbirinden haberdar olmaları, Türkiye, İran, Irak ve Suriye'deki kendi aralarındaki siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, diplomatik ilişkilerini ve birliklerini kurmalarıdır. Benim birlik anlayışım demokratik birliktir; sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik temelde demokratik birlikler olmalıdır. Yani Kürtlerin kendi demokratik konfederal sistemlerinin kurulmasıdır. Demokratik Konfederalizm, demokratik tüm grupların toplamı demektir. Demokratik kadın birliği, demokratik gençlik birliği, demokratik kurumlar, kültürel, ekonomik, siyasal birlikler yerini almalı. Bu Kürtlerin kendi aralarındaki birliktir. Bulundukları devletin sınırlarına karşı değildir. Türkiye'deki Kürtler, İran'daki Kürtler, Suriye ve Irak'taki Kürtler kendi aralarında bu durumu tartışırlar.

Kürtler kendi çözümlerini, kendi ilişkilerini, nasıl bir çözüm modeli önerdiklerini diğer halklarla birlikte nasıl yaşayacaklarını, model oluşturacaklarını belirlemelidir

Türkiye'deki Kürtler, Türkiye'yle sorunlarını demokratik şekilde çözme yöntemini tartışırlar. İran'daki Kürtler İran'la kendi sorunlarının demokratik çözüm yöntemini tartışırlar. Ancak Türkiye, İran, Irak ve Suriye'deki Kürtler, kendi aralarındaki ilişkilerini ve birliklerini de kurarlar. Bu durum o devletlere karşı değil, Kürtlerin kendi demokratik konfederal sistemlerinin kurulmasıdır. Burada çözüm ulus-devlette değil, ulus-devlet çözümsüzlüktür. Büyük Kürdistan çözüm değil, kan gölüne dönüştürür. Küçük Kürdistan'da çözüm değil. Çözüm olan demokratik konfederalizm ilkeleri çerçevesinde örgütlenmektir.

Kürtler kendi çözümlerini, kendi ilişkilerini nasıl bir çözüm modeli önerdiklerini diğer halklarla birlikte nasıl yaşayacaklarını, model oluşturacaklarını belirlemelidir. Önemli olan demokratik uzlaşıdır. Türkiye'deki, Irak'taki, İran'daki, Suriye'deki Kürtler sorunlarını sınırları içinde bulundukları o ülkeyle demokratik şekilde çözme yöntemini tartışırlar. Örneğin İran'daki Kürtler İran'la kendi sorunlarının demokratik çözüm yöntemini tartışırlar. Irak'taki Kürtler Irak'la, Suriye'deki Kürtler Suriye ile Türkiye'deki Kürtler Türkiye ile kendi sorunlarının demokratik çözüm yöntemini tartışır. Benim önerim demokratik birlik, demokratik çözüm önerisidir. Buna demokratik konfederalizm de diyebiliriz. Bu ilkenin uygulanması şudur; Kürtlerin bulundukları ülkede haklarının ve örgütlenmelerinin önündeki bütün engellerin kaldırılmasıdır. Anayasal, yasal bütün engellerin kaldırılıp demokratik dönüşümün hayata geçirilmesidir. Demokratik Türkiye, Demokratik İran, Demokratik Suriye ve Demokratik Irak'ın gerçekleştirilmesidir. Kürtlerin kültürleri adına ne varsa güvenceye alınmalıdır. Kültürel Haklar ilkesi, Kürtlerin kültürlerinin bir bütün olarak tanınması ve hayata geçirilmesi, kültür özgürlüğünün sağlanmasıdır. Demokratik Siyaset ilkesi ile birlikte Sosyal Şart da ileri sürülebilir. Sosyal, eğitim ve ekonomi de ilke şartı olarak bunlara eklenebilir. Bir bütün olarak siyasal, Sosyal, ekonomik ve kültürel haklar bir ilke şartı olarak kabul edilir. Siyasal ilişkilerde Demokratik Siyaset İlkesi esas alınır. Sosyal, ekonomi, eğitim ve kültür de ilke şartı olarak bunlara eklenebilir. Bu ilkeler çerçevesinde Kürtlerin öncelikle kendi aralarındaki ekonomik-sosyal ilişkileri sağlanır ve sonra bunu sınırları içinde bulundukları devletler düzeyinde de yaparlar.

Kürtleri Talabani tek başına temsil edemez, Barzani tek başına temsil edemez, PKK tek başına temsil edemez. Burada tüm Kürtleri temsil edecek olan meclistir. Ben bunun adına 'Ulusal Demokratik Halk Meclisi' diyorum. Bu, Kürtlerin birliğidir. Bu Meclis'in sayısı üç yüz, beş yüz olur, önemli değil onu birlikte belirlerler. Bu meclis Kürtlerin ortak çıkarlarını ve diğer devletlerle ilişki ve politikalarını yani ortak diplomasiyi belirler. Kürtler adına her şey Meclis'in talepleri, politikaları doğrultusunda yapılmalıdır.

Meclis kendi içinde icra görevini yapacak bir Yürütme Kurulu seçer. Oluşturulacak bu kurul Kürtlerin ortak stratejilerini belirler. Bu Yürütme Kurulu ne KDP ne YNK'nin ne de PKK'nin kuruludur. Tüm Kürtlerin

durumunu ele alan, tüm Kürtleri temsil eden kurul olur. Mesela İran'daki Kürtleri ele alır, diyecek ki, İran Kürtleri için şunları şunları talep ediyoruz. Yine aynı şekilde Türkiye, Irak ve Suriye'deki Kürtler için, "Sorunları şunlardır, şunlar şunları talep ediyoruz" denilir. Devletlere de bu konuda öneriler yapar, Devletleri demokratik çözüme müdahil etmeye çalışır. Bu kurulun görevlendirdiği uzlaşı heyeti diplomatik misyonu da içeren görevler icra eder. Bu kurul açık diplomasi faaliyetleri yürütür. Öyle Barzani'nin yaptığı gibi gizli-kapaklı gidip kırk devletle görüşmez. Onlara da şunu söylüyorum: Bu şekilde olmaz. Gizlice kırk devletle görüşürsen sadece ajanlık yapmış olursun. Yürütme kurulunun oluşturduğu diplomasi heyeti açık diplomasi faaliyetleri yürütür. Bu heyet Kürtler adına İran'la görüşsün, buradaki Kürtlerin durumunu değerlendirsin. Yine Suriye'de Kürtler yaşıyor, bunların durumlarıyla ilgili Suriye ile görüşsünler. Irak'ta zaten kendileri içindedir. Bu heyet Türkiye'ye de gelebilmeli, buradaki Kürtlerin durumunu görüşmeli. Bundan sonra Kürtler adına görüşmeleri bu heyet yapmalı. Tek görüşmeler olmamalı. Barzani tek görüşmemeli, Talabani tek görüşmemeli.

Kürtlerin şu anda mevcut bulunan tüm silahlı güçleri örgütlerden ayrı, örgütler üstü tüm Kürtleri İran, Irak, Türkiye, Suriye Kürtlerini koruyacak, korumaya alacak bir halk savunma gücüne dönüştürülmelidir. Örneğin Güneyde Kürt birlikleri olan peşmergeler var. PKK'nin silahlı güçleri de peşmergelerle birlikte tüm Kürtleri soykırım vb. şeylerden koruyan ve güvenliğini sağlayan halk savunma gücüne dönüştürülür. Dört parçanın Kürtlerini de koruma görevini üstlenir. Güneyde Kürt birlikleri olan peşmergeler var. PKK'nin silahlı güçleri de peşmergelerle birlikte Kürt ulusal gücüne dönüştürülür. Tüm Kürtleri soykırım vb. şeylerden koruyan ve güvenliğini sağlayan ortak halk savunma gücüne dönüştürülür. Dört parçanın Kürtlerini de koruma görevini üstlenir.

Birlik için beş ilke şartı ve bu dört pratik öneriyi sunuyorum. Beş ilke şartından birincisi, sosyal ve ekonomik şartlar bir ilke şartı olarak kabul edilir. Bu ilke çerçevesinde Kürtlerin öncelikle kendi aralarındaki ekonomik-sosyal ilişkileri sağlanır ve bunu devletler düzeyinde de yaparlar. İkincisi, kültürel şart; Kürtlerin kültürleri adına ne varsa bunları güvenceye alır. Kültür özgürlüğü sağlanır. Üçüncüsü, birlik şartı; Kürtlerin kendi aralarındaki birliği ve ilişkiyi ifade eder. Tüm Kürtler birbirleriyle ilişki kurar, birlikte hareket ederler. Dördüncü ilke, demokratiklik ilkesi; Kürtlerin diğer halklarla bir arada yaşamasını ifade eder. Bunu daha önce demokratik konfederalizm olarak da ifade etmiştim. Beşincisi, halkın meşru savunma ilkesidir. Her halkın bir meşru savunma gücü vardır. Bu, o halkın varlığı için gereklidir.

Biz ulus-devlet oyununa gelmeyeceğiz. Ulus-devlet tehlikesine dikkat çekiyorum, demokratik uluslaşmayı esas alıyorum. Benim önerim demokratik çözüm önerisidir. Buna demokratik konfederalizm de diyebiliriz.

Demokratik Konfederalizm, demokratik tüm grupların toplamı demektir

Demokratik Konfederalizm, demokratik tüm grupların toplamı demektir. Demokratik kadın birliği, demokratik gençlik birliği, demokratik kurumlar, kültürel, ekonomik, siyasal birlikler yerini almalı. Benim birlik anlayışım demokratik birliktir; sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik temelde demokratik birlikler olmalıdır. Bize zoraki ayrılacaksınız deseler dahi biz ayrılmayacağız. Demokratik, siyasi çözümden yanayız. Demokratik konfederalizm tarzında sınırlarla oynamadan Kürtlerin yaşadığı her yerde demokratik örgütlenmeler oluşturulur. Kürtlerin yaşadığı her yerde devletin sınırlarıyla oynanmadan, ayrı devlet olmadan, sorunlarının demokratik çözümü esas alınarak örgütlenirler.

Aslında, ABD ve AB çok onaylamasa da, Türkiye, Suriye ve İran Kürtlere karşı üçlü gizli bir ittifak içindeler. Irak Başbakanı da buna dâhildir. Kürtlerin bu büyük tehlikeyi görmesi gerekiyor. Eğer bu devletler Kürtlere yönelirlerse sadece PKK'yi değil tüm Kürtlerin sosyal ve siyasal varlığını, Kürt varlığını dağıtmak isteyecekler. Bunu anlamalılar. Eğer bu tehlikeyi göremezseniz ne Güney ne Kuzey ne Suriye ne de İran'da Kürtlerin elinde hiçbir şey

kalmaz. Irak'taki mevcut kazanımlarımız diyorsunuz o da elinizden gider. Mesele sadece Kerkük değil, Kerkük diyorsunuz ama böyle giderse mevcut her şey elinizden gider. Ben bunun için Kürtlerin birliğini sağlasınlar demiştim. İran, Türkiye, Suriye ittifakına karşı Kürtlerin birliği sağlanarak bu tehlike aşılabilir. Kürtler kendi ulusal birliklerini mutlaka kurmalıdır. Üç konuda (Ulusal Kongre, ortak meclis, ortak yürütme/diplomasi ve ortak savunma konusunda Kürtler ortak örgütlenmelerini gerçekleştirmelidir. Ortak stratejik planlamalar, hedefler oluşturmalıdırlar. Kürtler Ortadoğu'da geleceğini ancak böyle kurabilir, böyle garantiye alabilir.

Demokratik Ulusal Kongre'nin Temel Görevleri Şöyle Sıralanabilir:

a) Demokratik Ulusal Kongre, kalıcı bir örgüt olmalıdır. Ulusal demokratik her sınıf ve tabakadan uygun bileşimle kişiler ve örgütlerin temsili sağlanmalıdır. Bunda nüfus ve parçaların rolü, mücadele azim ve kararlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

b) Kongre, daimi bir icra yani Yürütme Konseyi seçmelidir. Yürütme Konseyi, bütün Kürtlerin pratik-politik ilişkilerinin yürütülmesinden sorumlu olmalıdır. İç ve dış diplomatik faaliyetler, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler Konseyce kurumsal olarak yürütülmelidir.

c) Bütün örgütler, özsavunma güçlerini ortak bir Peşmerge örgütünde birleştirmeli, ortak Halk Savunma Güçleri Komutanlığı kurulmalıdır. Her örgütün gücü oranında özsavunma güçleri üzerinde belli bir inisiyatifi olmalıdır.

d) Konseye bağlı Dış İlişkiler Bürosu veya Komitesi, başta Kürtlerin bağlı yaşadığı ulus-devletler olmak üzere diğer tüm devletler ve sivil toplum güçleriyle ilişkilerden tek başına sorumlu olmalıdır.

Demokratik Ulusal Kongre, çözümleyici bir çatı örgütü olabilir.

Halkın Gerçek Diplomasisini Yaratmak

Demokratik Ulus Diplomasisi, ulus-devlet diplomasisinin büyük bir kaosa ve çatışmaya götürdüğü Ortadoğu halkları ve ulusları arasında Demokratik Modernite bağlamında kalıcı çözümleyici rol oynayabilir.

Kürt sorunu, bugün dünyayı en çok uğraştıran Arap-İsrail sorunundan hem kapsam, hem biçim olarak daha ağırlıklı ve derinlik arz eden bir konumdadır; tümüyle açığa çıkmaması, eksik ve yanılgılı değerlendirmelere konu teşkil etmektedir. Nüfus, coğrafya, toplumsal ve siyasal koşullar itibariyle bölgenin en stratejik konumunda yer aldığı gibi, sorunlarının çeşitliliği ve ağırlığı açısından da başta geleni olmaktadır. Daha da kötüsü ve olumsuzu; sorunun büyüklüğüne ve benzerlerinin çok üstünde bir yer işgal etmesine rağmen, ne diplomatik uluslararası kurumlar, ne de bölgesel ulusal kurumlar, sorunla ilgilenmek yerine inkârı ve erteletmeyi en akıllıca politika sanmaktadırlar. Coğrafyanın stratejik konumundan kaynaklanan karşılıklı çıkarlar, gizli bir diplomasi ile en insanlık dışı yaklaşımların birlikte sergilenmesini temel politik yöntem haline getirmiştir. Hiçbir etik değere bağlı kalınmamaktadır. Sınıflı topluma dayalı devletler, ihtiyaç duydukları her şeyi esas olarak şiddet güçlerine, yani askeri ordulara dayanarak elde etmeyi, klasik bir yöntem haline getirmişlerdir. Bunun için bahane yaratmayı, diplomasinin görevi bellemişlerdir. Özellikle son iki yüzyılın tarihi, gerçekten en rezil komplolar tarihidir. Komploculuk, usta siyasetin ve diplomasinin adı olmuştur.

Özellikle işbirlikçi Kürt diplomasisinin aşağıladığı halkımızın, onurlu bir yere gelmesi için harcanan diplomatik çabalarımın iyi bilinmesi gerekir. Sorun, çok iri gözüken kesimlerle resmi diplomasi geliştirmek değildir. Gerekli olan, halkını ucuz ticaret aracı olmaktan çıkaracak, siyasi oyun ve komploların aleti haline gelmekten alıkoyacak çabaları, tüm dünyaya ve bölge güçlerine hissettirmektir. Kürt halkının varlığının ve özgürlüğünün pazarlık konusu edilemeyeceğini, dosta ve düşmana göstermektir. Tarihte ilk defa, sınırlı da olsa, bu yönlü adımlar atılmıştır. Kürt halkı, bu çabaların sonucu öz kimliğine ve özgürlük iradesine her zamankinden daha fazla sahip kılınmıştır. Kolay oyun ve komplolar ile baskı ve katliamlara konu edilemeyeceği gösterilmiştir. Sahipsiz olmadığı, kendisi ve öncü güçleriyle her oyun ve komployu boşa çıkarabilecek bir güce

ulaştığı kanıtlanmıştır. Belki halkımız adına parlak diplomatik antlaşmalar yapamadık ama dostlarının ve düşmanlarının beyin ve yüreklerine; Kürtlerin özgür yaşamda kararlı olduklarına ve bundan asla vazgeçmeyeceklerine, gerekirse bunun için her tür cesaret ve özveriyi ortaya koyacaklarına dair yazılı olmayan antlaşmalar yerleştirdiğimiz kesindir.

Son dönem Kürt işbirlikçilerinin bütün diplomatik kazanımları bile, Ortadoğu'daki varlığımızın sırtından sağlanmıştır. Bize zıtlık temelinde de olsa yapılan tüm antlaşmaları ve sağladıkları maddi çıkarları, kanımız ve emeğimiz üzerinden yükselmiştir. Kürt özgürlük iradesinin halen dayandığı tüm iç ve dış mevzilenmelerinin, bu çabalarımızın sonuçlarıyla yakından bağlantılı olduklarını bilerek, layık olmalarını kendileri için önemli bulmaktayım. Özgüçleriyle her sahada başarıyı mümkün kılacak güce ulaşmak için, statükoya aldanmamaları ve gerçek diplomasiye ulaşmaları da dileğimdir.

Son iki yüzyılın tarihi, gerçekten en rezil komplolar tarihidir. Kompoculuk, usta siyasetin ve diplomasinin adı olmuştur

Ben mütevazı bir adamım, buraya sadece kendi emeğimle değil, başta Kürt halkı olmak üzere, özgür ve demokratik birlikten yana olanların emeğiyle geldim. Türkiyeli devrimcilerin ve Kürt halkının emeği, vicdanı, kanı pahasına bu düzeye geldim, Kürt halkının değeriyim ama o değer satılmak istendi. Özgür ve demokratik Kürtlük neden istenmiyor? Bunu iyi anlamak gerekir. ABD için önemli olan stratejik çıkarlarıdır, bunun için gerekirse yirmi milyon Kürdü bile gözden çıkarır. Nitekim Irak'ta yaşananlar biliniyor, kendi aralarında anlaştıklarında Irak Kürtlerini de satarlar. Geçmişte ve günümüzde de satarak, halkı savunmasız ve katliamlara açık hale getirdikleri biliniyor. Hala bunun önünde biz durduğumuz için fazla ileri gidemiyorlar. Bilinmeli ki, bizim tasfiyemiz halinde sıra Irak Kürtlerine de gelir. Eğer bunlar politik açıdan bilince çıkarılmaz, öz gücümüze ve öz çıkarımıza dayalı örgütlenmelerle ulusal birliğimizi sağlayarak boşa çıkaramazsak tüm Kürtleri büyük tehlikeler beklemektedir. Kürtler adına siyaset yapanlar, diplomasi yapanlar bu tehlikeleri görüp artık ulusal birlik kongresini toplayarak kendi öz çıkarlarına dayalı ortak meclislerini, ortak yürütmesini, ortak diplomasilerini ve ortak savunmalarını bir an önce oluşturmalıdırlar. Aksi halde kim vurduya giden bir sürecin halk olarak da mağduru oluruz; kimse de bunun hesabını sormaz.

Diplomasi, Örgütlenme ve Demokrasi Mücadelesi Birlikte Yürür

Diplomasi, belli bir güçlenmeden sonra anlam ifade eder. Kürt hareketinde şimdiye kadarki diplomasi, çoğunlukla işbirlikçilikle sonuçlanan ve fazla yararı olmayan bir yöntem olarak işlev görmüştür. Yani fazla itibarlı ve sonuç alıcı değildir diyorum. Ama mücadelenin özgüce dayalı olarak bu hale gelmesinden sonra diplomasi etkili bir yöntem olarak işlev görebilir. Ben artık o güne gelindiğinin ve koşulların da oldukça olgunlaştığının farkındayım. Bu anlamda diplomasi silahı iş yapabilir. Uluslararası kamuoyu zaten yüksek bir ilgi dâhilinde bakıyor ve birçok çevre yoğun ilişki arayışı içindedir. Demek ki bunun zamanı gelmiştir. Bu, Kürt hareketinin de çok önemli bir ihtiyacının giderilmesi olur. Diplomasinin de bağlı olduğu bir ittifak politikası vardır. Yani Kürtler birleşemiyorlardı ve onun için de bu diplomasi silahı fazla işlemiyordu denilebilir. Bu konuda da ben açıkça belirteyim ki, bu ihtiyaç da giderilmiştir. Yani ittifak politikası büyük bir hızla sonuca doğru gitmektedir. Çeşitli ilişkileri olan gruplar şimdi birleştiklerinde ortak bir politika belirlerler ve bu da diplomasinin şansını arttırır. Şimdi bu noktaya da gelinmiştir. Bu konuda Kürt halkının isteği kesindir, tabanda halk birleşti ve tercihini de yaptı. Dolayısıyla diğer grup veya partilerin de, eğer tamamen silinmek istemiyorlarsa, halkın istemleri doğrultusunda bir birliğe, bir ittifaka gelmek durumundadır. Oldukça demokratik bir çerçevede ittifaklara bağlı ulusal birliğe gidebilecekler. Ulusal birlik istemi hem tabanda ve hem de örgütler düzeyinde epeyce ilerlemiştir; şimdi buna yeni güçlerin de katılmasıyla daha da geliştirilecektir diye düşünüyorum. Bir hareket eğer

bu kadar kitleye mal olmuşsa ve bu kadar çok görüşü bir araya getirebiliyorsa, esasta diplomasi buna bağlı olarak gelişir. Bu aşamaya geldikten sonra, hiç şüphesiz siyasal yanı gelişmiş anlamına da gelir. Artık biraz sonuca doğru gidebilme olanaklarına kavuştuğu da söylenebilir. Diplomasi işte böyle bir aşamada biraz rol oynayabilir. Onun için diyorum ki, böyle bir aşama hem siyasal çerçevenin içte tam genişletilerek oturtulmasına denk geliyor ve hem de uluslararası koşulların açık hale gelmesine dayanıyor. Dolayısıyla diplomatik yöntem bu aşamada iş yapabilir.

Bir defa Ortadoğu ülkeleri dâhil, Avrupa'da, Amerika'da başarılı diplomasi yürütebilecek bir aşamaya gelinmiştir. Buna Kafkasya'yı da dâhil edebilirsiniz. Hemen her ülkede en az Türk elçilikleri kadar ağırlığımız var. Uluslararası sahada neresi bize kısılmıştır, biz nerede çalışamıyoruz. Şüphesiz eğer Kürt sorununun uluslararası alana mal olmuşsa öncelikle bunun diplomaside tanınmasını sağlamaktır. Bu eskisi gibi bir diplomasi değildir. Yeni dönemin temel dinamiklerinin kitle ve diplomasi olduğu doğrudur. Kürt meselesinde milliyetçi çizgiye karşı demokratik çizgi hızla kendisini seferber etmeli, yurt içi ve yurt dışı her türlü ittifak ve diplomasi faaliyetini geliştirmelidir. Diplomasi, örgütlenme ve demokrasi mücadelesi birlikte yürür. Bütün Kürt partileri, örgütleri ve Kürdistan'da sözü geçen siyasi şahsiyetler bir araya gelerek hem kendi iç sorunlarına çözüm bulabilmeli hem de bir diplomasi bürosu oluşturularak belirlenecek bir Kürt ulusal politikası çerçevesinde bölge devletleri ve uluslararası güçlerle görüşmeler yapabilmelidirler. Bir heyet oluşturmalıdırlar. Bu şekilde çalışmayı esas almalıdırlar, şahıs ve bireyler üzerinden bu ilişkiler olmaz. Benim söylemek istediğim böyle bir oluşum halinde bir diplomasi bürosu şeklinde çalışırlar. Bunların icra yetkisi olmaz. Devletin PKK ile masaya oturması zordur. Yani bu iş PKK ile olmaz. Bu iş Barzani ile de olmaz. Barzani milliyetçidir. Her taraftan katılımla bir diplomasi bürosu şeklinde örgütlenilirse, tüm Kürtler adına hareket edebilir. Böylece karışıklık ortadan kalkar ve muhatap belli olur. Dünyanın birçok ülkesinde bu tarz oluşumlar vardır. Böylesi bir durumda bu diplomasi bürosu Kürtlerin isteklerini bölge devletlerine iletir. Kürtler adına hareket eder. Böyle bir oluşuma gidilebilir. Gidilmesi biraz da zorunludur. Artık tek tek şahısların görüşme ve diyalogları yerine kurumsal düzeyde ve heyet halinde uluslararası alanda Kürtler adına görüşmeler yapılmalı, bireyler öne çıkmamalı, bu durumun yarattığı sakıncalar olur, bir çeşit diplomasi kurumu olmalıdır. Diplomasi artık ortak yapılır. Örneğin Barzani artık Türkiye'ye öyle tek başına gitmez. Her parti ayrı ayrı gelip de görüşmez, arabuluculuk talebinde bulunmaz. Kürtlerin ortak temsiliyetini sağlayan bir yapı ortaya çıkmalıdır, bu önemli bir gerekliliktir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürt Ulusal Birliğinin Önündeki Zihniyet, Sorun ve Çözüm Yolları

Ergin Çelik

Kürt Ulusal Birliği her zamankinden daha fazla Kürtlerin temel gündemlerinden biri olmayı sürdürüyor. Uzun yıllardır Kürt Ulusal Birliği'nin sağlanması için çalışmalar yürütülüyor. Kürt Ulusal Birliğinin gelişip gelişemiyeceği sorusu halen orta yerde duruyor. Kürtler ulusal konularda bir birlik sağlayabilecek mi? Ulusal Birliğin sağlanamaması durumunda tarihte olduğu gibi Kürtler yine büyük yenilgi ve katliamlarla karşı karşıya kalabilir mi? Ulusal Birlik çalışmalarına stratejik mi yaklaşılmalı? Ulusal Birliğin önündeki kimi olumsuz yaklaşımlara rağmen bir birlik sağlanabilir mi? gibi sorular en can alıcı ve en yakıcı konular olmaktadır. Kürtler Ulusal Birlik çalışmalarından vazgeçmeyeceklerine göre ısrarla ve inatla bu konuları gündemde tutmak, derinleştirip yaygınlaştırmak, birliğin pratikte gelişebilmesi için yoğun bir uygulama içerisinde olmak ve engelleri ortadan kaldırmak temel görevlerden olmaktadır.

Konuya açıklık getirebilmek için tarihsel ve toplumsal açıdan, Kürt Ulusal Birliği önünde engel olan zihniyet ve parçalılık sorunlarını irdelemeden güncelde yaşanan sorunların doğru tahlil etmekte mümkün görünmüyor. Kürtlerde tarihsel ve toplumsal gerçekleşme; hem yerel, özgün ve tikel hem de genel ve evrensel boyutlar içermektedir. Dünyadaki diğer halkların da benzer özellikleri olmakla birlikte, Kürtlerdeki tarihsel ve toplumsal gerçekleşmenin daha özgün yönleri vardır. Soykırım kıskacında yok olmayla yüz yüze kalan Kürt toplumu, bireyi ve bilinci; silik, çaresiz, iradesiz, güçsüz, kendine güvensiz, ruhsuz bir hale getirildiği için çok uzun yıllar kendi gerçekliğini bütünlüklü ve gerçekçi göremedi ve değerlendiremedi. Kürt tarihi ve toplumu konusunda daha derinlere inilemiyor ve yüzeysel kalınıyordu. Uzun, zorlu ve ağır bedelli mücadeleler sonucunda Kürtler, kendi gerçekliklerini daha bütünlüklü ve doğru analiz edebilecek hale geldi.

Tüm jeolojik, antropolojik, arkeolojik, etnolojik, epistemolojik ve daha diğer bilimlerin vardığı ortak sonuçları bir araya getirdiğimizde; insanlığın tarihsel, toplumsal yürüyüşünün Afrika'dan başladığı, Verimli veya Altın Hilal olarak tabir edilen Toros-Zagros dağ silsilesinin ovalarla kesiştiği dar anlamda Mezopotamya genel anlamda Ortadoğu coğrafyasında kapsamlı kültürleşmenin kuluçka dönemini yaşadığı, ateşin bulunması, dilin gelişmesi, yerleşik yaşama geçilmesi, tahıl ve hayvanların evcilleştirilmesi, toplumun manevi ve ruhsal dünyasının güçlendirilmesi, yazının bulunması gibi devrimler Kürtlerin dışındaki bilim insanların da dile getirdiği ortak görüşler olmaktadır.

Bir toplumsal form olarak ulus formu; klan, kabile aşiret, kavim, millet formları sonrası gelişen bir form olmaktadır. Etnik yapıların gerçekleşmesi, oluşması ve var olması bilindiği kadarıyla MÖ 6000'lere dayanmaktadır. Bu süreç Aryenik ve Semitik etnik grupların oluşum ve gelişim süreçleridir. Aryenik kültür grubunun oluşum sürecinin merkezinde Kürt etnisitesi bulunmaktadır. Kürt etnisitesinin oluşumu, dünyada ilk, özgün ve orjindir. Kürt etnisitesi uzun yıllar dünya insanlık tarihinde daha başlangıçta bir çok ilke imzayı atmış bir özellik göstermektedir. Bu sözleri toplumsal bir hastalık olan milliyetçilik duygularının pohpohlanmak için belirtmiyoruz. Kürt etnisitesi doğal toplum sürecinde yerleşik yaşama geçiş sürecini ifade eden ve neolitik toplum olarak tabir ettiğimiz devrimsel gelişmenin yaratıcılarından olmuştur.

Kölelik Zamanında Kürtler

Sümer'lerle başlayan sınıflı ve devletli uygarlık, Kürt etnisitesinin merkezinde yer aldığı doğal toplumun

yaratılan tüm değerlerinin çalınıp sınıflı ve devletli uygarlığa mal edilmesi, öncesinin inkar edilmesi ve her şeyi kendisiyle başlatma süreci olmaktadır. Mitolojide anlatılan Enki'nin doğal toplumun yasaları olan Me'leri İnanna'dan çalması öyküsü bunu anlatmaktadır. Sınıflı ve devletli uygarlık, doğal toplumun inkarı üzerinde gelişti. Bu yüzden denilebilir ki, beş bin yıllık sınıflı ve devletli uygarlık başlangıcından günümüze kadar tarım ve köy devriminin temel yaratıcı gücü olan Kürt etnisitesi ve kültüründen intikam almak istemektedir. Mitolojide İnanna'nın Me'lerini geri alma mücadelesi anlatılmaktadır. Sınıflı ve devletli uygarlık Kürt etnisitesi ve kültüründen derin bir korku duymaktadır. Kürtlerin Nan'ın(ekmek) memleketinde Nan'sız kalması bu gerçeklikle alakalıdır.

Kürt topluluklarının geliştirdiği maddi ve manevi değerler, evrensel kültür ve tarihe de büyük bir katkı sunmuş ve Kürt Ulusal Birliği konusunda temel dayanak ve miraslardan birini oluşturmuştur

Bu yüzden bu güçlü kültürel gerçekleşmenin burnu sürtülmeli, yerlerde süründürülmeli, binlerce yol ve yöntemle köleleştirilmeli, alıklaştırılmalı ve hiçleştirilmelidir. Bir daha da ayağa kalkamaz duruma getirilmelidir. Sınıflı ve devletli uygarlık Kürt gerçekliğine korkunç bir yönelim halindedir. Ki, bu durum Kürt Ulusal Birliğinin gelişmesi önündeki en büyük engel olarak görülmelidir. Yine daha Sümer uygarlığının gelişim aşamasında merkezi uygarlığın ham madde ihtiyacı için kendi çevresine saldırması, işgal ve kolonileştirme yönelimleri tarihin gelmiş geçmiş en büyük kahramanlık çağına neden oldu. Gılgamış Destanı, merkezi uygarlığın yukarı Mezopotamya'ya yani Kürt coğrafyasına yaptığı seferleri anlatmaktadır. Humbaba, merkezi uygarlığın saldırıları karşısında direniş pozisyonuna geçen aşiret konfederasyonlarının şefini ya da şeflerini temsil etmektedir. Enkidu ise, doğal toplumun doğa ile iç içe yaşayan, güçlü ve etkili üyelerini temsil etmektedir. Merkezi uygarlık güçleri, uygarlığın ayartıcı, baştan çıkarıcı ve düşürücü araçları olan kadın cinselliğini ve şaşalı uygarlık yaşamını kullanarak Enkidu'yu kendi yanlarına çekmeyi ve kendi toplumuna karşıt konuma getirmeyi başardıkları için Aryenik kültürün diğer bir adlandırması olan Horrit topluluklara büyük bir darbe vurabilmişlerdir. Bu destan, pratikte yaşanan ve uzun zaman dilimlerini alan köleliğin başlangıç tarihinin sembolik anlatımını içermektedir. Yani doğal toplumun, Aryenik kültür grupları aracılığıyla sınıflı ve devletli uygarlık güçleri karşısında aşiret konfederasyonu biçiminde direnişe geçmesi ve yaşanan iç ihanetlerle büyük bir yenilgi yaşamasının öyküsü anlatılmaktadır. Enkidu'da somutluk kazanan bu ihanetçi damar ve çizgi, tarihsel süreç boyunca yok olmamış, hep varlığını bir şekilde korumuş, bütün süreçlerde Kürt toplumunun yenilgiler yaşamasına neden olmuştur. Temelini uygarlık süreçlerin ilk büyük destanının yaşandığı süreçten alan bu ihanet çizgisi, günümüzde de Kürt Ulusal Birliği'nin önündeki en büyük engellerden birini oluşturmaktadır.

Bu süreçten sonra Mezopotamya coğrafyası Aryenik ve Semitik grupların merkezi uygarlık karşısında gösterdikleri direniş ve bu direniş sonucunda merkezi uygarlığın giderek sönümlenmesi ve çevre uygarlıkların gelişim kaydederek hegemonya arayışına girdiği bir süreci ifade etmektedir. Lulu, Guti, Kassit, Elam, Urartu, Mitani gibi Aryenik gruplar, yine Akad, Babil ve Asur gibi Semitik gruplar bu coğrafyada çeşitli zaman ve zeminlerde, ilişki, çelişki ve çatışma halinde bir süreç yaşamıştır. Asurların neredeyse Ortadoğu'nun tümüne hakim olduğu süreçte kölelik çağı en zalim ve en gaddar bir süreçten geçmektedir. İnsan kellelerinden kaleler yapılmaktadır. Med Aşiretler konfederasyonu öncülüğünde MÖ. 612'lerde gösterilen direniş çok önemli tarihsel bir süreci ifade etmektedir. Kürt topluluklar Semitik kültürün bir kolu olan Babillerle geliştirdikleri ittifakla Asur zulmüne son vermiş, bu süreç Newroz'un gelişimini konu alan Demirci Kawa Destanı biçiminde bir anlatıma kavuşturulmuştur. Zerdüşt inancı, kültürü ve felsefesi insana ve doğaya yakınlığıyla, kadına karşı eşitlikçi yaklaşımlarıyla, katılaşan ve gaddarlaşan

köleci sistemin yumuşamasına ve toplumun bir nefes almasına yol açmıştır. Aynı zamanda Zerdüşt inancı, kültürü ve felsefesi, ikinci Babil süreciyle tek tanrılı semavi dinler aracılığıyla doğu maneviyatını, Greko Roma uygarlığı üzerinden ise Batı felsefesi ve bilimini yoğun olarak etkilemiştir. Kürt topluluklarının geliştirdiği maddi ve manevi değerler, evrensel kültür ve tarihe de büyük bir katkı sunmuş ve Kürt Ulusal Birliği konusunda temel dayanak ve miraslardan birini oluşturmuştur.

1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması ve Kürdistan'ın İkiye Bölünmesi

Med saraylarında Perslerin bir hanedanı olan Axameniş hanedanlığının saray içi bir darbeyle iktidara el koyması Kürtlerde ihanet damarının devreye girerek hakim olmasını ifade etmektedir. Bu darbeden başlayarak günümüze kadar Kürtler artık belini doğrultamaz bir konuma düşürülmüştür. Sırasıyla İskender, Part, Roma, Sasani, İslamiyetin gelişimiyle birlikte Emevi ve Abbasi, Türklerin Orta Asya'dan gelişiyle birlikte Selçuklu, Osmanlı, yine Safevi devlet ve imparatorluklarının hakimiyet süreçlerinde Kürdistan toplumu ve coğrafyası sayısız savaşlara sahne olmuş, büyük yıkımlar yaşamıştır. Bu süreçlerde direnişler göstermiş, var olmaya çalışmış, genel olarak kendi bölgelerinde klan, aşiretler biçiminde varlığını korumaya çalışan bir yol izlemiş, bu durum genel bir kültürün oluşmasına yol açmıştır. Zaten Kürt toplumu neolitik sürecin yaratıcı topluluklarından olduğu için klan, kabile ve aşiret formlarını çok derinden yaşamaktadır. Uygarlık güçlerinin saldırıları karşısında da aşiretler, beylikler biçiminde kendi bölgelerinde devletlere ve imparatorluklara bağlı bir şekilde özerk yaşamayı esas almışlardır. Günümüzde ise aşiret kültürü ve çıkarları Kürt Ulusal Birliği önünde önemli engellerden biri olmaktadır.

Türk boylarının Orta Asya'dan Ortadoğu'ya yönelmeleri sürecinde Kürt toplumunun geliştirdiği tutum da bir zihniyet şekillenmesine yol açmıştır. Malazgirt Savaşıyla birlikte Anadolu kapılarının Türk boylarına açılmasında Kürtlerin rolü belirleyicidir. Bu süreçte gelişen ittifakla Türk boyları Anadolu'ya giriş yaparken kendi coğrafyasında yaşayan Kürtler bir birlik oluşturamamıştır. Buweyhi, Bawendi, Zıyari, Kengari, Kakuyi, Eyyubi, Şedadi, Rewadi, Hasanweyhi, Bedırxani, Zendi, Hurşitoğulları, Gor, Mervani ve Botan hanedan veya mirlikleri gibi oluşumlarla varlık gösterebilen Kürtler, Abbasi sürecinde ortaya çıkan olumlu koşullara rağmen bir araya gelmemiş ve bir birlik oluşturamamışlardır. Mervani örneğinde görüldüğü gibi yüz yıllık tecrübe sonrası yaşanan iç çelişki ve sorunlardan kaynaklı yıkılmaktan kurtulunamamıştır. Bu süreçte Kürtler arası yaşanan iç sorunlar ve küçük beylik ve grupların çıkarları ve çelişkileri Kürtlerde birliğinin gelişmesini engellemiştir.

Seleheddin Eyyubi'nin içine girdiği tutum farklı bir açıdan değerlendirilmek durumundadır. Ortadoğu coğrafyası Haçlıların işgal saldırılarıyla karşı karşıyadır. Bu saldırılara karşı Ortadoğu toplumlarının ve halklarının direnmesi ve korunması gerekmektedir. Bu direnişe Seleheddin Eyyubi öncülük etmiş ve zafer elde etmiştir. Fakat sadece İslam ümmeti adına hareket etmiş, Kürtler adına pek de bir şey yapmamıştır. Bu eğilim de günümüze kadar varlığını devam ettiren, kimi süreçlerde Kürt Ulusal Birliğini engelleyen anlayışlardan birini oluşturmaktadır.

1500'lerle birlikte Safevi Devleti Kürdistan coğrafyasını işgal ettiğinde kimi Kürt beylikleri Şah'a biat etmiş, yaşanan sorunlardan kaynaklı İdris-i Bitlisi sürecinde suni olan Kürt beylikleri de Yavuz Sultan Selim sürecinde Osmanlı ile birlikte hareket etmiştir. Yavuz Sultan Selim'in doğu seferi için anlaşmak istediği Kürtlere "kendinize bir baş seçin" yaklaşımına "biz kendi aramızdan birini seçemiyoruz, bizim başımıza siz birini atayın" cevabı verilmiştir. Bu nedenle Kürtlerin başına Bıyıklı Mehmet Paşa geçirilmiş, gelişen bu ittifak karşısında savaş meydanlarında Kürtlerin yardımıyla Çaldıran, Mercidabık ve Ridaniye savaşları kazanılmış, Ortadoğu coğrafyasının tümü Osmanlı işgalciliğine açılmıştır. Kürtler bu süreçte bir Birlik yaklaşımını geliştirebilselerdi tarihin akışı böyle gelişmeyebilirdi. Bu süreçte Kürt Beylikleri ve Osmanlılar arasında yapılan anlaşma gereği Kürt Beylikleri kendi içinde bağımsız olacak, beyliklerin yönetim değişiklikleri Osmanlı'nın onayıyla gerçekleşecek, Kürtler Osmanlıların yapacakları tüm savaşlara katılacak, Kürt beylikleri Osmanlılara

vergi verecek ve bu Beylikler kendileri için belirlenen sınırları genişletmeyecektir. Burada belirlenen statü 19.Yüzyıla kadar devam etmiştir.

Bu süreçlerde Osmanlı ile Safevi devletleri arasında 1639 yılında Kasr-ı Şirin'de yapılan anlaşma gereği Kürdistan iki parçaya bölünmüştür. Bu parçalanma Kürtlerin ruhsal, manevi ve zihinsel dünyasında da derin bir parçalanmanın gelişimine neden olmuştur.

19.Yüzyılda gelişen yeni koşullardan kaynaklı Osmanlı imparatorluğu da Kürt Beyliklerine olan yaklaşımını değiştirmiş, Avrupa'da gelişen kapitalizm ve Osmanlı İmparatorluğunda yaşanan ayaklanmalardan kaynaklı olarak Kürt beyliklerini tehlike olarak görülmüştür. İmparatorluğun merkezileşen ve katılaşan politikaları karşısında Baban, Soran ve Botan beylikleri ayaklanmış, bu ayaklanmalar kanla bastırılmıştır. Bir beylik ayaklandığında diğer beylikler yaşanan ayaklanmaya güç destek vermemiş, bütün beylikler bir araya gelmemiştir. Baban Beyliğinin ayaklanması sonrası sıra Soran Beyliğine gelmiş böylece parça parça bütün beylikler etkisizleştirilmiştir. 1847 yılından sonra beylik sistemi ortadan kaldırılmak istenmiştir. Bu ayaklanmaların sonuç alıcı olmamasında; iç ihanet, birlik oluşturamama, öngörülü olamama, karşısındaki gücü veya güçleri tam tahlil edememe, dönemin gerektirdiği önderlik gerçekliğini açığa çıkaramama gibi etkenler belirleyicidir.

Kürtler kendi toplumlarına değil devletlere, imparatorluklara ve başka güçlere askerlik yapmıştır

Artık beyliklerin ayaklanma dönemi son bulmuş tarikatlara bağlı Şeyhliklerin ayaklanma süreci başlamıştır. Bu süreçte Kadiri ve Nakşibendi tarikatları önemli bir rol üstlenmiş fakat bu oluşumlara bağlı gelişen ayaklanmalar da sonuç alamamıştır. Şeyh Ubeydullahê Nehri, Kürtler arası bir birlik oluşturmaya yönelmiş, sadece Bakur değil, Rojhılat'da (Doğu) da varlık göstermiş ve bir girişim içinde olmuştur. İngiliz, Rus ve İran devletleri bu gelişmeden rahatsız olmuş, Osmanlılara destek vermişlerdir.

Hamidiye Alayları ve Aşiret Mektepleri Kürt toplumu ve Beyliklerinin bir daha ayaklanmaması, İmparatorluğun otoritesine karşı çıkmaması için geliştirilen yapılar olmuştur. Kürt aşiretlerinin önde gelenlerin çocukları Aşiret Mekteplerinde okutulmuş, bu yolla imparatorluğa eklemlenmek istenmiş, Hamidiye Alayları aracılığıyla ihanetçi çizgi güçlü tutularak Kürtler hem kendi toplumlarına hem de Ermeni katliamında görüldüğü gibi diğer tehlikelere karşı kullanılmak istenmiştir. Kürtler kendi toplumlarına değil devletlere, imparatorluklara ve başka güçlere askerlik yapmıştır.

Esas Olan Ulusal Birlik Altında Bir Araya Gelmektir

Birinci dünya savaşının başlaması ardından Sykes-Picot anlaşmasıyla temeli atılan, savaş sonrası Lozan antlaşması ile son şekli verilen sürecin sonunda Kürdistan, Türkiye-İran-Irak ve Suriye devletleri arasında dört parçaya bölünmüştür. İngiltere ve Fransa gibi hegemon güçlerin politikaları gereği, Osmanlı imparatorluğu parçalanmış, Türkiye Cumhuriyeti adı altında küçültülmüş, Araplar 22 parçaya bölünerek Irak ve Suriye devletleri oluşturulmuş, bu devletlere Kürtlerin birer parçası bırakılmış, Kürtler ise paramparça bir hale getirilerek istenildiğinde bu güçler arasında kullanılmak üzere hazır bekletilen bir kart konumuna düşürülmüş, bir yandan 'devletsiz' bırakılmış diğer yandan ise bir Kürt devletinin kurulması vaadiyle umutları hep diri tutularak yönetilmek istenmiştir. Oluşturulan bu statü yüz yıldır varlığını sürdürmektedir.

Tüm bu tarih boyunca Kürt üst tabakasının genel yaklaşımı, kendi sınıfsal çıkarlarına göre hareket etme, sömürgeci güçlere karşı keskin ve radikal bir tutum geliştirememe, son kertede sömürgeci güçlerle birlikte hareket etme, bireysel, ailesel ve aşiretsel çıkarları ulusal ve toplumsal çıkarların önüne çıkarma biçiminde olmuştur. Kürt alt tabakası ise sürekli kendini örgütleme arayışı içinde olmuş, yer yer ayaklanmalar geliştirmiş, alternatif çıkışlar geliştirmek istemiş, kendi içindeki zayıflıklardan ve yetersizliklerden kaynaklı sürekli yenilgiye uğrayan bir konumda olmuştur.

Dini ve kültürel gruplar ise kendilerini koruyabilmek için dışarıdan gelişen saldırılar karşısında direniş göstermeye çalışmış, bir kısmı katliamlardan geçirilmiş, bir kısmı göç etmek zorunda kalmış, geriye kalanlar ise işgalci güçlerin düşünce, zihniyet ve kültürel dayatmaları karşısında kısmen taviz vererek biraz kendilerinden biraz da işgalcilerden aldıklarını bir senteze dönüştürerek, kendi içlerinde derin gizliliği esas alarak varlıklarını korumayı esas almışlardır.

Yapılan tüm bu değerlendirmelerden çıkarılacak sonuçlar vardır. Bu değerlendirmeler ışığında günümüzde Kürt Ulusal Birliğinin önünde engel olan zihinsel gerçeklik daha iyi anlaşılabilir. Ortaya çıkan sonuçların daha iyi anlaşılabilmesi için maddeler halinde konuyu toparlamak faydalı olacaktır.

- Gerek uluslararası gerekse de bölgesel sömürgeci güçler Kürt Ulusal Birliğinin gelişimini istememektedir. Bu durum belki de Kürt Ulusal Birliğinin önündeki en büyük engellerden biri olmaktadır. Kürtler ne zaman kendi aralarında bir araya gelmek ve bu konuda çeşitli adımlar atmak istese bu güçler çeşitli yol ve yöntemlerle bu girişimleri boşa çıkarmak istemekte ve bu konuda etkili olmaktadır. Kendi çıkarları için Kürtlerin bir kısmını bir araya getirmek istediklerinde de kimi adımlar atmaktan çekinmemektedirler. 1970'lerde Başurlu Kürtler Meleyi ve Celali olarak ikiye bölünmüş, İran ve Irak devletlerinin kendi iç çelişkileri arasında birbiriyle çatışmalı hale gelmişlerdir. Dönemin Baas rejimi kendi politikaları temelinde Kürt sorununu çözmek istediğinde Meleyi ve Celali güçlerine birleşmeleri gerektiğini, birleşmemeleri halinde kendileriyle anlaşmayacaklarını belirtimiş, bunun üzerine Başurlu güçler bir araya gelmiştir. Yani birlik, sömürgeci güçlerin talebi ve istemi temelinde gelişmiştir. Yine 1998 yılında ABD'nin girişimleriyle KDP ve YNK arasında Washington Anlaşması imzalanmıştır. Dünya hegemon gücü olarak öne çıkan ABD, Mesut Barzani ve Celal Talabani'yi Washington'da karşılamış, bu güçler arasındaki sorunları çözerek birleştirmek istemiş, aynı ABD aynı zaman diliminde PKK Lideri Abdullah Öcalan'ı uluslararası bir komplo ile Türk devletine teslim etmiştir. Öte yandan somut olarak 25 Eylül 2017 yılında Başur'da KDP'nin yaptığı "bağımsızlık" referandumu sürecinde Türk, İran ve Irak devletleri bir araya gelmiş, Hakan Fidan, Kasım Süleymani ve Feyaz Felah'ın içinde yer aldığı üçlü bir koordinasyonla bu girişime karşı ortak tavır geliştirilmiş, ortak tatbikatlarla ortak müdahale etmişlerdir. 2013 Temmuz'unda 65 Kürt partisinin katılımıyla gerçekleşen Kürt Ulusal Birlik çalışmaları, Ulusal Kongre için oluşturulan 21 kişilik hazırlık komisyonuna rağmen bu güçlerin müdahaleleri nedeniyle sonuçsuz kalmıştır. Bu konuda yığınla örnekler verilebilir.
- Kürt toplum gerçekliği içerisinde ortaya çıkan ihanet çizgisi bütün süreçlerde olduğu gibi günümüzde de Kürt Ulusal Birliğinin önündeki en büyük engel konumundadır. Bu ihanet çizgisine karşı tavır alınmadıkça, bu çizgiye karşı güçlü bir mücadele yürütülerek bertaraf edilmedikçe Kürt Ulusal Birliğinin gelişmesi mümkün görünmemektedir. Çünkü bu konuda atılan bütün adımlar çeşitli ihanet girişimleriyle engellenmekte ve sabote olmaktadır. Burada kişi, parti ve gruplar önemli değildir. Önemli olan ihanet çizgisinin bertaraf edilmesidir.
- Dar ailesel, aşiretsel ve grupsal çıkarların öne çıkarılması Kürt Ulusal Birliğinin oluşmasını engellemektedir. Belirtilen toplumsal formlar, toplumsal gerçekliğin bir parçasıdır. İnkar edilemezler ve varlıklarını sürdürmeleri en doğal tutumdur. Fakat ulusal çıkarlar; dar ailesel, aşiretsel ve grupsal çıkarlara kurban edilemez. Kürt toplumu ve ulusunu bir çatı altında bir araya getirmek temel bir ihtiyaçtır. Bu çatı altında var olan iç sorun, sıkıntı ve çelişkiler çeşitli yol ve yöntemlerle gündeme alınarak çözülebilir. Esas olan Ulusal Birlik çatısı altında bir araya gelmeyi başarabilmektir.
- Öz güce dayanmama temel sorunlardan birini oluşturmaktadır. Kendini güçsüz gören bir güce dayanmaya çalışır. Eğer dayandığın güç, Kürt toplumunun yaşadığı sorunların temel aktörlerindense, sömürgeci veya hegemon bir güç ise o zaman o gücün istemleri temelinde hareket etmek zorunda kalırsın. Bu durum doğal olarak Kürt Ulusal Birliğinin gelişmesini engeller. Bunun yerine özgüce dayanmayı

esas almak, oluşturulan birlikten gücünü almak, demokratik, eşitlikçi, özgürlükçü ve bağımsızlıkçı bir tutum belirlemek Kürt Ulusal Birliğinin gelişmesinin neredeyse tek yolu olarak görülmek durumundadır. Bu temelde parçalarda yaşanan sorunlar, parçalar arası yaşanan sorunlar gündeme alınarak çözülebilir. Hiç bir parça tek başına bütünlüklü bir çözümü geliştiremez. Küçük olsun benim olsun yaklaşımı sadece sömürgeci devletlerin ekmeğine yağ sürer. Böyle yaklaşan güçler tabiki Ulusal Birlik çalışmalarını kendi dar ailesel, aşiretsel ve grupsal çıkarları önünde engel olarak görür. Sömürgeci güçlere karşı radikal bir tutum içerisine giremez. Kürt sorununu veya Ulusal Birlik sorunlarını yasallık sınırları içerisinde çözmek de mümkün görünmemektedir. Bu kadar karmaşık hale gelen bu sorunun çözümü meşru ve haklı yöntemlerin yanında zengin yol ve yöntemlerin devreye konulmasıyla çözüme kavuşturulabilir.

- Demokratik Ulus çözümü, Kürt Ulusal Birliğinin gelişmesinin yegane yolu olarak görülmek durumundadır. Parçalarda birlik, parçalar arası birlik, Kürdistan coğrafyasında yaşayan farklı, etnik, dini ve kültürel gruplar arasında birlik, siyasi partiler, grup ve şahsiyetler arası birlik güçlü bir çözümün gelişmesini sağlar. Özetlersek farklılıkların birlikteliği ilkesi güçlü ve kalıcı bir çözümün gelişmesini de sağlar. Bu gerçeklik içerisinde Kürt Ulusal Birliği, Ortadoğu halkları ve uluslarının da birliğini beraberinde getirir. Kürt Ulusal Birliğini coğrafik sınırlarla sınırlandırmak daraltıcı olacaktır. Tarihin çeşitli zaman ve mekanlarında işgal, saldırı ve savaşlarında Afrika, Asya, Avrupa, Amerika gibi kıtalara göç etmek zorunda kalan Kürtlerin de bir çatı altında toplanmasını esas almak gerekmektedir. Aynı zamanda Şia, Kakeyi, Feyli, Alevi, Şebek, Ezidi, Zerdeşti, Sunni, Kadri, Nakşibendi gibi inanç gruplarını kucaklayan bir anlayışa da ihtiyaç vardır. Yine dil, coğrafya ve kültürel farklılıkların tümünü kapsayacak, bütün bu renkliliğin kendi varlığını yaşayabileceği, geliştirip koruyabileceği bir mantaliteyi esas almak da köklü ve kapsamlı bir çözümü beraberinde getirecektir.

Sonuç olarak "Kürtlerde ulusal birlik gelişmez" yaklaşımı çok tehlikeli bir anlayış olmaktadır. Eğer doğru esaslarda sağlam, güçlü bir mücadeleyle, yoğun çaba sarf edilir ve bu konuda ısrarcı olunursa Kürt Ulusal Birliği geliştirilebilir. Ama gelişen Kürt Ulusal Birliği ilkesiz olmaz. Kürtler birleşsin de ne olursa olsun mantığı da ciddi sakatlıklar içermektedir. Kürt Ulusal Birliği gelişsin ama sağlam ilke ve ölçüler temelinde, bir daha sarsılmamak üzere ve Ortadoğu halklarının yaşadığı sorunların çözümünü de içeren köklü, bütünlüklü ve sağlam bir çözüm biçiminde gelişsin. Bunun için gerekli koşullar, mücadele azmi ve irade oluşmuş durumdadır. Gerisi Kürt Ulusal Birliğinden taviz vermemek ve ısrarla bu mücadeleyi yükseltmekten geçmektedir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Demokratik Ulusta Birlik Anlayışı

Emran Emekçi

Kürt gerçeğinde birlik sorusu gündeme geldiğinde ilk elden verilen cevap birlik olamama yakınması olmaktadır. Kürtler, tarihte devlet kuramadığından birlik sağlayamamış bir devletsiz ulus olarak tanımlanır. Bunun nedeni de Kürt egemen sınıf karakterine bağlanır. Çünkü diğer ulusların egemen sınıflarından farklı olarak Kürt egemen sınıfı, tarih boyunca kendi ulusu yararına özne olamamış, tersine her dönem yanı başındaki işgalci ve sömürgeci egemen devletlerle işbirliği içinde kendi etnisite, kavim veya ulusunu ortaklaşa sömürülen nesne konumunda tutarak birliğini sağlayacak özgür siyasi oluşumlardan yoksun bırakmıştır. Bu temelde Kürt hakikati ve birlik olgusuna, sınıflı ve devletli resmi tarih kavram ve kuramlarıyla bakıldığında birlik konusunda ümitsizliğe düşmemek elde değildir. Ancak resmi tarihin dışına çıkan bir bakış açısıyla ele alındığında Kürtlerin yazılı olmayan tarihte gizlenmiş neolitik kültürü ile günümüzün demokratik değerleri temelinde birlik anlayışı gerçek anlamına kavuşabilmektedir.

Kürtler, ulus olgusunun temeli olan etnik özellikleriyle yazılı tarih öncesi neolitik devrimi yaratan bir kültürün taşıyıcısıdır. Ve bu dönem Kürt etnik gerçeğinde birlik, ihtiyaç duyulduğu kadarıyla kabileler arası birlik tarzındadır. Özgürlüklerini doğal, doğrudan demokrasi tarzında yaşayan kabilelerin bir araya gelerek oluşturdukları birlikler özgür birliklerdir. Bu konuda tarihi on beş bin yıl kadar geriye giden Göbeklitepe kazılarında ortaya çıkan daire şeklindeki tapınak etrafındaki dikili taşların her birinde değişik bir hayvan resmiyle sembolize edilen kabile totemlerine rastlanmıştır. Her bir hayvan resminin aslında bir kabilenin totemine tekabül ettiği ve birden çok kabilenin daire şeklindeki bir tapınak etrafında bir araya gelmesi, kabilelerin özgür, eşit, gönüllü birliğine işaret etmektedir. Demek ki on beş bin yıl önce bile Kürt kabileleri ihtiyaç duyduğunda veya istediğinde özgürce bir araya gelerek birlik sağlayabilmişlerdir. Bir başka deyişle henüz sınıf ve devlet olgusunun ortaya çıkmadığı yazılı olmayan tarihte Kürt kabilelerinin birlik sorunu yoktur. Kürtlerde birlik sorunu, yanı başlarında ortaya çıkan sınıflı, devletli uygarlık güçlerinin Truva atı misali Kürt kabilelerine sızmaları ve bazı kabile şeflerini yanına alarak diğer işbirliğini kabul etmeyen kabilelere karşı kullanmalarıyla başlamaktadır. İlkçağda Gılgameş Destanında geçen Enkidu karakteri, buna dair ipuçlarını vermektedir. Zaten bu karakter, tarih boyunca Kürtler arası birliği parçalayan ve yabancı egemenliğin iç uzantıları olma rolünü sergileyen Kürt egemen sınıfının birliğe gelmeme ve olası birlikleri de dağıtma karakteri olarak varlığını günümüze kadar sürdürecektir.

On beş bin yıl önce bile Kürt kabileleri ihtiyaç duyduğunda veya istediğinde özgürce bir araya gelerek birlik sağlayabilmişlerdir

İlkçağ boyunca yabancı kaynaklı sınıflaşmayı, kulluk ve kölelik seferlerini katılmayı, işbirliğini ve devletli, sınıflı uygarlık güçleri içinde erimeyi kabul etmeyip de özgürlüklerinde ısrar eden kabileler ise, süreç içinde kabile birlikleri tarzında birlikler kurarak varlıklarını korumaya almaktadır. Bu türden birlikler,

tarihte karşımıza 'kabileler federasyonu' biçiminde çıkmaktadır. Guti, Hurri, Mitani, Kassit, Nairi kabile ve aşiretler federasyonlarının en gelişkin örneği Med Aşiretler Konfederasyonudur. M.Ö. 700'lere doğru oluşturulan bu konfederatif birlikle M.Ö. 612'de Asurları yenen Kürtlerin atalarının ilkçağ tarihi boyunca ortak siyasi oluşumlar yaratarak birliklerini sağlayabildiklerini gözlemek zor değildir. Bu dönemin kabileler veya aşiretler konfederasyonunun günümüzdeki karşılığı doğrudan demokrasi birimlerinin konfederatif birliğidir. Anlaşılmaktadır ki Kürtlerin İlkçağda birlik olamama diye bir sorunu yoktur. Tartışılması gereken birlik olamama değil, birliği bozan ve parçalayan nedenlerdir. Örneğin Med Konfederatif birliğini parçalayan dış etken Pers egemen sınıf komplo ve saldırıları, iç etken ise ayartılan Kürt egemen sınıf karakteridir. Persli Kyros'un yanına çektiği Kürt egemen aristokrat sınıf temsilcisi Harpagos, aynı zamanda Med ordusunun genel komutanıdır. M.Ö. 559'da Persli Kyros ile önceden anlaşmaya dayanarak savaşta saf değiştirip Med Konfederatif birliğini temsil eden Kral Astiyages'in yenilmesine ve tutsaklığına yol açar. Heredot Tarihi'ndeki anlatıma göre Astiyages, tutsak edildiğinde karşısına geçen Harpagos'a; "Ey Harpagos, neden beni devirip de yerime kendin geçmedin de gidip Kyros'la anlaşıp Kürtleri Perslerin kölesi haline getirdin?" der. Bu sözler işbirlikçi Kürt egemen sınıf karakterini netçe özetlemektedir. Bu karakter Med birliğini dağıtmakla ve Kürtleri yabancı egemenliğin boyunduruğuna terk etmekle kalmıyor, aynı zamanda günümüze kadar süregelen Kürtler arası birliği engelleyen veya olası birlikleri dağıtan işleviyle, Kürtlerin birliğini sağlayacak ortak siyasi oluşumlardan yoksun bırakılmasının da başlangıcı olmaktadır.

Kavimler Birliği Çağı

Ortaçağ, İlkçağın etnik birlik anlayışını aşan kavimler birliği çağıdır. Kökeninde tek tanrılı dinler vardır. Örneğin Tevrat, dağınık haldeki İbrani kabilelerini, tanrının birliği anlayışıyla kavim birliği olarak birleştirirken, İslamiyet de aynı rolü dağınık Arap kabilelerini birleştirme ve kavim birliğini sağlamada oynar. Kürtler ise Ortaçağa dağınık kabile ve aşiretler halinde, birliğini sağlayabilecek siyasi oluşumlardan yoksun olarak girmiştir. Araplar İslamiyet ile kabile ve aşiretleri bir üst aşamada kavim olarak birleştirerek birliklerini sağlama aldıktan sonra dışa doğru yayılma sürecinde ilk elden birliği dağılmış, dağınık parçalar halinde kolay lokma olabilecek ovalarda yaşayan Kürt kabile ve aşiret şeflerini işbirliğine çekmekte zorlanmaz. Karşılığında onları işbirlikçi beylik ve babadan oğula geçen yerel otonomiler bahşederek kendilerine sıkıca bağlarlar. Bu tarzda Arap egemenliğinin iç uzantısı rolünü oynayan bu beyler, aynı zamanda hızla Araplaşmayı kabul eden, hatta soylarını bile Arap sülalelerine dayandırmaya kadar gidecek özellikleriyle genelde ovalık bölgelerinde Kürdistan'ın kapılarını sonuna kadar Arap yayılmacılığına açarlar. Kendi etnik kimliğinden uzaklaşarak Araplaşma temelinde asimilasyonu ve Sünni mezhebini benimserler. Özellikle Kürdistan'ın ovalık kesimlerine hükmeden Kürt beyleri eliyle Sünnilik mezhebi geliştirilirken, Zerdüşti gelenekten vazgeçmek istemeyen, genellikle dağlık alandaki Kürt kabileleri ise Zerdüştlük, Ezidilik ve Alevilik gibi mezhepler tarzında direnişe geçmektedir. Kısacası Kürt egemen sınıflarının işbirlikçi karakteri nedeniyle daha İlkçağdayken yarattıkları birlik sorunlarına, Ortaçağ'da mezhep bölünmeleri de eklenmektedir. Oysa Fars ve daha sonra gelen Türk beyleri, İslamiyet'i kendi kavim birliğini sağlama aracı olarak kullanma yeteneğini gösterip bu yönlü siyasi oluşumlara giderken, Kürt egemen sınıfı ise tersine bir rol oynamakta; Araplaşmada yarışmaktadır. Kendi Kürt kavim çıkarları temelinde birliğini sağlayacak siyasi oluşumlara gitme becerisini gösteremeyen Kürt beyleri, 11. Yüzyılda Türk boylarının bölgeye gelmesiyle birlikte bu sefer Türk beylerinin siyasi oluşumlarıyla birlikte hareket etmeyi tercih etmektedir. Bu şekilde Anadolu kapılarının Türk boylarına açılması ardından halifeliğin ele geçirilmesiyle birlikte Arap ve Fars kavim birliğinden sonra İslamiyet, Türk kavim birliğinin sağlanmasında da önemli rol oynar. Bu dönemde Araplar, Farslar ve Türkler, İslamiyeti kullanarak kendilerine özgü iktidar oluşumlarıyla güçlü kavimler haline gelirken, Kürt egemen sınıfı, yani Kürt beyleri değil Kürt kavim birliğini sağlama, kendi aralarında dahi

birlik sağlayamamaktadır. Oysa Kürtler etnik dil ve kültür olarak Ortaçağda da tüm Ortadoğu etnik gruplarından ileriydiler. Bu çağda tek eksiklikleri, kendi dağınık aşiret ve kabilelerinin birliği anlamına gelen kavim birliğini sağlayacak siyasi oluşum ve kurumlaşmalarını yaratamamalarıdır. Bunda da Kürt egemen sınıfının (beyliklerin) anılan olumsuz rolü sorumludur. İşbirliklerinin karşılığı olarak egemen devletlerden elde ettikleri aile ve hanedan çıkarlarını ifade eden babadan oğula geçen feodal otonomilerini korumaktan başka dertleri yoktur. Kapitalist çağa da bu yapısıyla giriş yapmaktadır.

Kapitalist çağda, özellikle 19. Yüzyılda dünyada ve bölgede tüm milletlerin egemen sınıfları, kendi kavim birliğinin ulus birliği tarzında bir üst aşamaya evirtirken, Kürt beylikleri, nasıl ki Ortaçağda Kürtlerin kavim birliğini dert edinmemişse, kapitalist çağda da Kürt ulusal birliğini dert edinmemiştir. Bu çağda da bütün dertleri kendi aile ve hanedan çıkarlarını ifade eden feodal otonomilerini korumaktır. İngiltere'nin, başını çektiği kapitalist dünya hegemonyasının temel aracı olarak geliştirdiği ulus-devlet anlayışı ile Avrupa ve dünyadaki imparatorlukları yıkarak dünya hegemonyasını geliştirirken, Osmanlı İmparatorluğunu da küçülterek merkezi ulus-devlete dönüşme baskısı altına almaktadır. Kürt beylikleri bu süreçte otonomilerini kaybetmeyle karşı karşıya kaldılar. Buna tepki olarak gelişen 19. Yüzyıl Kürt isyanları, Kürt beylerinin feodal otonomileri koruma isyanlarıdır ki, kendilerinde daha güçlü durumdaki kapitalist hegemonyanın merkezi ulus-devlet dayatmaları karşısında başarılı olmaları beklenemezdi. Sonuç beyliklerin dağılması ve otonomilerin yitirilmesi oldu. Zaten Ortaçağı kavim birliğini sağlayan siyasal oluşumlardan yoksun olarak karşılayan Kürtler, kapitalist çağda da kendilerini ulus-devlet tarzı birliğini sağlayabilecek oluşumlardan yoksun, tamamen savunmasız ve ucuz sömürü ve kullanım malzemesi konumunda karşıladılar. İngiltere'nin başını çektiği kapitalist dünya hegemonyasının bölge acenteleri olarak inşa edilen Türkiye, İran, Irak ve Suriye ulus-devletleri arasında parçalanarak, Türkleşme, Araplaşma, Farslaşma dayatmalarıyla tarihten silinme sürecine alındılar. Kürtler artık birlik sorunlarının da ötesinde varlık-yokluk sorunuyla karşı karşıya kaldılar. Bu temelde ulus-devlet anlayışından da en büyük zararı gördüler. Buradan çıkan sonuç, birlik sorunundan da öteye varlık sorunu yaratan burjuvazinin böl-yönet esasına dayalı milliyetçilik ve ulus-devlet anlayışıyla Kürt birliğinin sağlanamayacağıdır. Kaldı ki Kürtlerde ulus-devlet tarzı birliği sağlayacak bir milli burjuva sınıfından da söz edilemez. Kapitalist çağda beyliklerin tasfiyesiyle geriye kalan aşiret reisi, ağa ve şeyh gibi feodal yapılara dayalı ilkel milliyetçi, din ve mezhep eksenli 20. Yüzyıl Kürt isyanları da yerel ve lokal düzeyi aşamamış, ulusal çapta birliği sağlayamadığından yenilmekten kurtulamamışlardır.

Kürtler... Ortaçağa dağınık kabile ve aşiretler halinde, birliğini sağlayabilecek siyasi oluşumlardan yoksun olarak girmiştir

Kürt gerçekliğinde birlik sorununa yol açan yukarıda özetlenen Kürt toplumsal yapısını parçalayıcı etkiye sahip gerek aile çıkarına dayalı feodal otonomici, gerek dinci, mezhepçi, ilkel milliyetçi ve ulus-devletçi anlayışlarla birlik sağlanamayacağı tarihsel tecrübelerle de sabittir. Örneğin, beyliklerin 19. Yüzyıl isyanlarına bakıldığında bir beyliğin isyanına diğer beylikler destek vermediği gibi kendi içinde de ihanetleri hep bağrında taşımıştır. Çünkü her bir beylik ayrı ayrı hükümetler, ocaklıklar, yurtluklar tarzında babadan oğula geçen yerel çıkarlar temelinde yabancı devlet egemenliğine bağlandıkları için, sadece kendi aile çıkarlarını düşünmekten öte bir ufka sahip değildir. Öyle ki bağlandıkları dış egemenlerin oyuncağı durumunda olduklarından egemen olan gerek gördüğünde bir beyliği diğerine hatta bir beyliğin kendi çocuklarından birini diğerine karşı kullanabilmektedir. Nitekim beyliklerin tasfiyesiyle yerlerine ikame edilen devşirme aşiret reisi, ağa ve şeyh tarzı önderliklerin yirminci yüzyıl Kürt isyanlarına da bakıldığında örneğin, Sünni mezhebe dayalı dayalı Şeyh Sait isyanına Alevi Kürtler, Alevi mezhebine dayalı Seyit Rıza isyanına ise Sünni Kürtler destek vermemiştir.

Bu birkaç somut örnek bile, tarih ve güncelik itibariyle Kürtlerin birliğinin otonomici, milliyetçi, dinci, mezhepçi anlayışlarla sağlanamayacağını kanıtlamaktadır. Kaldı ki günümüzde dinin ve milliyetçiliğin genelde aşılmakta oluşu, aşiretçilik ile feodalizmin de çözülüşü nedeniyle geriye tek seçenek olarak Kürt toplumunun neolitikten gelen doğal demokratik kültürü ile günümüzün çağdaş demokratik kültürünün sentezinden ortaya çıkan demokratik birlik anlayışı kalmaktadır.

Demokratik Ulusal Birlik

Demokratik birlik anlayışında ulus olgusu, klan, kabile, aşiret ve kavimden sonra gelen sosyolojik bir olgudur. Ancak istismar edilerek ideolojik ulusçuluk olarak milliyetçiliğe ve ulus-devlet anlayışına malzeme edilmesi burjuvazinin sınıf çıkarlarıyla yakından bağlantılıdır. İdeolojik ulusçuluk olarak inşa edildiğinden, sosyolojik ulus olgusundan ayrılır. Ulus-devlet olarak formüle edilen bu tarz ulusçuluğun birlik anlayışı da tekçidir; devlet eliyle farklı dil, din, inanç ve kültürleri asimile ederek homojen ulus yaratma amacı nedeniyle antidemokratik, soykırımcı ve faşisttir. Tekçilik her şeyden önce bilimsel değildir; doğa ve toplum gerçekliğinin inkârıdır. Bitki ve hayvan âlemindeki çeşitlilikten tutalım, toplumların binlerce farklı dil ve kültür çeşitliliğini kadar doğada ve toplumda rahatlıkla gözlemlenebilecek gerçeklik, çeşitlilik ve farklılık içinde birliktir. Ancak burjuvazi, sermayenin ve iktidarının tekleşmesi adına, toplumsal çeşitliliği yok saymakta, farklı dil, din, inanç ve kültürleri, hatta farklı düşünce ve örgütlenmeleri, hareketleri, ulusal birliğine tehdit olarak görüp, fiziki imha veya kültürel asimilasyona tabi tutmayı ulus-devletine bir görev olarak yüklediğinden, faşist bir soykırım rejimi olarak vücut buldu. Bu temelde savaş aygıtı olarak kendi içindeki onlarca farklı dil, din, inanç ve kültürleri yok ederken, üstün ulus olarak dışarıya doğru yayılma amacı nedeniyle yol açtığı birinci ve ikinci dünya savaşlarındaki yıkımlardan sonradır ki, başta Avrupa olmak üzere dünyanın birçok yerinde tekçi ulus-devlet anlayışı terk edilerek çoğulcu demokratik ulusçuluğa dönüşler yaşandı, yaşanmaktadır. BM ve AB bünyesindeki uluslararası sözleşmelerle de soykırımın önlenmesi, farklı dil, din, inanç ve kültürlerin bireysel ve kolektif haklarının üçüncü kuşak hak ve özgürlükler olarak demokratik anayasalarca tanınmasıyla birlikte artık tekçi, homojen ulus ve ulus-devlet anlayışı veya tek dil, tek millet, tek din, tek mezhebe dayalı birlik anlayışları aşılarak yerini çoklu birlik, farklılık içinde birlik temelinde her alanda özgür, eşit, gönüllü demokratik birlik anlayışına bırakmıştır. Tek bir etnik veya tek bir din veya mezhebe dayalı tekçi birlik anlayışını sürdüren sadece Türkiye, İran, Suriye, İsrail ve Mısır gibi sınırlı bazı Ortadoğu ulus-devletleri kalmıştır. Ancak onlar da alttan alta gerek Kürt demokratik ulus hareketi gerekse Arap toplumunda ve diğer halklar arasında giderek gelişen demokratik hareketlenmelerin baskısı altında demokratik dönüşüme zorlamaktadır. Kaldı ki tek bir etnisiteye, dine veya mezhebe dayalı birlik anlayışlarının Ortadoğu'da yarattığı katliamlar, yıkım, kriz ve kaos tablosu rahatlıkla gözlemlenebilmektedir.

Tekçilik her şeyden önce bilimsel değildir; doğa ve toplum gerçekliğinin inkârıdır

---

Dolayısıyla Ortadoğu'da birliği ne dinler ne mezhepler ne de kapitalist hegemonyanın böl-yönet politikasına hizmet eden şoven milliyetçi ulus-devletler sağlayamaz. Demokrasi kültürü ve anlayışı bir ilaç gibi hem Ortadoğu'nun din, mezhep ve ulus kavgalarına son vereceği gibi, demokratik Ortadoğu birliğine giden yolu da açacak yegane yol ve yöntemdir. BM'li ve Arap Birliği benzeri ulus-devletçi birlik oluşumlarının sorunlara çözüm getirmediği ortadadır. Çünkü mevcut sorunların bizatihi kaynağı olan ulus-devlet anlayışı ile birlik sağlanamayacağı açıktır. Birlik ancak kapitalist modernitenin bir kötülük olarak Ortadoğu'ya saçtığı böl-yönet esasına dayalı ulus-devletlerin demokratik dönüşümü ve demokratik ulusçuluk anlayışı ile sağlanabilir. Bu temelde Ortadoğu birliğine en iyi yanıt Ortadoğu Demokratik Uluslar Birliğidir ki, Kürtlerin demokratik ulus birliği bu yolda temel kilometre taşı olmaktadır.

Demokratik ulusun birlik anlayışı tekçi değil çoğulcudur; toplumsal çeşitliliği esas alır. Yerelden başlayıp, bölge ve dünya çapında demokratik konfederal birliklere kadar uzanan çoklu birlik veya farklılıklar içinde birlik sistematiğine sahiptir. Buna göre her farklı dil, lehçe, din, mezhep, inanç veya kültürlerin her biri her şeyden önce kendilerini bir doğrudan demokrasi birimi olarak yerelden başlayıp örneğin köy, mahalle veya kent meclislerinden ulusal, bölgesel ve dünya demokratik konfedere birliklerine dek örgütleme hakkına ve olanağına kavuşmaktadır. Bu temelde demokratik yönetimlerin her düzeyinde kendi rengi ve özgür iradesiyle yer alır. Demokratik birlik olarak da kısaltılabilecek demokratik konfederal birlikler, özgür, eşit, gönüllü birliklerdir. Zorlama, zorla birlik söz konusu değildir. Her demokratik birim, kendi özgür iradesiyle yerel, bölgesel ve evrensel demokratik konfederal birliklere dâhil olmakta, demokratik anlayış, kültür ve ilkeler temelinde her demokratik birim diğerinin varlığına, farklılığına saygı göstermektedir. En küçük topluluktan en büyüğüne, her bir demokratik birim, her aşamada eşit haklara ve katılım olanağına sahiptir. Eşitlik ve özgürlük temelinde gönüllü birlik olduğundan çokluk bir avantaj sağlamadığı gibi azlık da dezavantaj değildir. Güçlünün zayıfı ezmesine yer yoktur; demokratik hukuk içinde herkesin ve grubun farklılıktan doğan bireysel ve kolektif hakları güvence altındadır. Bu tarz yerel, bölgesel, dünyasal demokratik konfedere birlikler için de küçük uluslar da büyük uluslar da kendilerini birer demokratik birim olarak örgütleyebilmekte, sınırları da sorun olmaktan çıkarmakta, hatta mevcut ulus-devlet sınırlarını aşan sınırlar üstü Ortadoğu ve dünya demokratik konfederal birliklerine giden yolu da açmaktadır. Mevcut ulus-devlet anlayışı nedeniyle dört ulus-devlet arasında bölünen Kürtler, bu sınırları sorun yapmaksızın her parçada yaratacakları demokratik örgütlenmelerini birleştirdiğinde bir yandan Kürt demokratik ulusal birliğini yaratırken diğer yandan bu yolla hem kendi içinde hem de sınırları içinde yaşadıkları halklarla demokratik birlik ve ittifaklar kurarak, halklar arası sağlam demokratik birlikleri de yaratabilecektir. Halkların demokratik birliklerinin baskısı altında mevcut ulus-devletler de kendilerini demokratik anayasal çözüm yoluyla demokratikleştirme, demokratik ulus olarak dönüştürmek zorunda kalacaklardır. Bu temelde Kürtlerin Türkiye, İran, Irak ve Suriye halklarıyla demokratik birliği beraberinde Ortadoğu demokratik uluslar birliğini, o da beraberinde dünya demokratik uluslar birliğini getirecektir. Kürtlerin demokratik ulusal birliği, bölgesel ve evrensel düzeyde böylesi bir domino etkisine sahiptir. Kürdistan bu temelde çatışma ve bölünmenin değil, hem kendi içinde demokratik birlik ve barışın, hem de birlikte yaşadığı ve ilişkilendiği diğer halklarla demokratik birliğin ve Ortadoğu, hatta dünya barışının merkezi konumda olur.

Tarihin ve Kürdistan coğrafyasının Kürtlere biçtiği kader, hem kendi arasında, hem de birlikte yaşadığı halkları demokratik birliğe zorlamaktadır

Tarihin ve Kürdistan coğrafyasının Kürtlere biçtiği kader, hem kendi arasında, hem de birlikte yaşadığı halkları demokratik birliğe zorlamaktadır. Araplar, Türkler ve Farsların tam ortasında yer alan Kürdistan coğrafyası, aynı zamanda tüm kültürlerin kesişme noktası olmaktadır. Özellikle yakın geçmişte azınlık da olsalar başta Ermeniler ve Süryaniler olmak üzere başka halkların da ortak yurdu konumundadır. Arap, Acem ve Türk gibi çok sayıda uzantı da bu coğrafyada yerleşiktir. Din ve mezhep yönünden de çokluğu yaşamaktadır. Aşiret ve kabile kültürlerinin izleri de hala güçlüdür. Kent, sınıf, devlet kültürü fazla gelişmiş değildir. Tüm bu özellikler nedeniyle gerek Kürtler arası birlik, gerekse Ortadoğu halklarının birliği ancak demokratik ulus anlayışıyla sağlanabilir. Ortadoğu genelinde olduğu gibi Kürtler arasında da din, inanç, mezhep farklılıkları, hatta lehçe ve kültür farklılıklarının bir arada barış içinde yaşayabilmesi ancak çoklu birlik ve farklılıklar içinde birlik esasına dayalı demokratik ulus anlayışıyla mümkündür. Onun dışında örneğin tek bir ulus,

tek bir din veya tek bir mezhep esas alınarak özelde Kürtlerin birliği genelde de Ortadoğu halklarının birliği sağlanamayacağına göre, demokratik birlik ve demokratik ulus anlayışından başka seçenek yoktur. Kaldı ki Ortadoğu'nun mevcut ulus-devlet anlayışıyla yönetilemez olması da Kürtlerin demokratik birliğini ve bununla iç içe demokratik Ortadoğu birliğini sağlama şansını daha da artırmaktadır. Demokratik konfederasyonlar, sadece bir devletin içinde örgütlenme ile yetinemezler. Sınırların dışında da istedikleri kadar örgütlenebilir, üst konfederal birlikler oluşturabilir ve kendi diplomasilerine sahip olabilirler. Demokratik ulusların inşası, mevcut ulus-devlet sınırlarına dayandırılamaz. Daha da önemlisi, demokratik ulusların çizilmiş sınırları olamaz. Zaten mevcut iletişim olanakları da farklı mekân sınırlarına rağmen dünyanın her alanındaki bireyler ve topluluklar arasında sınırlar üstü bütünleşmeyi, örgütlülüğü ve birliği mümkün kılabilmektedir. Kürtler de bu temelde mevcut ulus-devlet sınırlarına takılmadan dört parçadaki Kürtlerin siyasal oluşum, parti ve örgütlenmelerini konferans, kongre veya başka benzeri ortak siyasi platformlarda, bir araya getirme, burada demokratik ulusal birlik anlayışı temelinde tüm Kürtler adına ortak karar, savunma ve diplomasi kurma şansına fazlasıyla sahiptir. Bu temelde geriye sadece tüm Kürtlerin birliğini güvenceye alacak ortak siyasi oluşumları yaratma becerisinin gösterebilme kalmaktadır.

Sonuç olarak birlik konusunda Kürtlerin önünde iki strateji vardır. Birincisi, Kürtlerin kendi aralarında ulusal demokratik birlik platformunu oluşturması, ikincisi de Kürtlerin yaşadığı ülkelerdeki halklarla birlikte demokratik ittifaklarının ve birliklerinin çatı örgütlerini oluşturmasıdır. Kürtler bu temelde Ortadoğu halklarının demokratik birliğinin önünü açabilir. Kürtler arası birliği de halkların birliğini de ancak demokrasi, demokratik bilinç, kültür ve anlayış kurabilir. Kürt ulusal birliği ancak demokrasiyle sağlanabilir, milliyetçilik, dincilik, mezhepçilikle sağlanamaz. Bunlar ancak çatışma ve kaos, katliam ve soykırım getirir. Dört parçadaki ve dünyadaki tüm Kürtler bir araya gelip birlikte hareket etmezlerse bu anlayışların yaratacakları çatışma ve soykırım tehlikesiyle yüz yüzedirler. Tüm parçalardaki Kürtler milliyetçi, dinci, mezhepçi tekçi ulus-devlet saldırılarına karşı varlıklarını, özgürlüklerini ancak demokratik ulusal birlik anlayışıyla ve bu temelde ortak siyasi oluşumlarıyla güvenceye alabilirler. Bu temelde birlik olmazlarsa kaybederler. Mutlaka demokratik temelde Kürt ulusal birliğine ihtiyaç vardır. Kürtler için de, Ortadoğu halkları için de gerekli olan demokrasidir, halkların özgür eşit gönüllü demokratik birliğidir, ancak bu şekilde Ortadoğu'da ve kendi içlerinde yaşanan kriz ve kaosu atlatabilirler. Halklar birlikte hareket etmezse, dayanışmayı sağlamazlarsa, herkes kendi etnik, dini, mezhep kimliklerini dayatırlarsa herkes kaybeder. Kazanan ise dinci, milliyetçi, mezhepçi ulus-devletçi böl yönet politikalarını dayatan kapitalist hegemon güçler olur. Ortadoğu'nun içinde bulunduğu etnik, dini, mezhepçi, milliyetçi çatışma ve ulus-devlet anlayışının yarattığı kriz ve kaos haline ancak demokratik ulusun demokratik birlik anlayışıyla son verilebilir. Kürtler arası birlik de, Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Ortadoğu demokratik uluslar birliği de ancak demokratik ulus anlayışıyla sağlanabilir.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Varlık Nedeni Olarak Birlik

Fermani Çetin

Birlik üzerine çok söz söylenmiş, çok söz söylenmekte ve görünen odur ki daha çok söz söylenecek. Elbette söz önemlidir ve gereklidir. Ancak, Kürt ulusal birliğinin sağlanması için yapılması gerekenlerin daha fazla geciktirilmeden yapılması çok daha önemlidir. Zaten bu adımın atılmasında çok geç kalınmıştır. Daha fazla geciktirmek ise zamanın ruhuna aykırıdır. Çünkü sözkonusu olan ontolojik bir meseledir. Bu hayati meseleyi zamanın ruhundan ve öz bağlamından kopartıp; kişi, aile, aşiret, örgüt, parti veya parça bağlamında zaman ölçümüne indirgemek; zamanın gerisine değmek olur. Böyle bir diyalektik aykırılık bugünkü gelişmeleri 20.Yüzyıl gözünden okumak olur. Bu yüzyıl geride kalmışlığın bir ifadesidir. Diğer gelişme birinci Lozan'ın manyetik alanında donup kalmaktır. Bu düzeyle 21. Yüzyılın gelişmelerine ayak uydurulamaz. Dahası gelecek yüzyılı kaybetmek olur. Oysa Kürt halkı, 21. Yüzyılda özvarlığıyla, insanlık ailesi içinde hak ettiği onurlu yeri almak istiyor. Her özgür halk gibi; diline, kültürüne, kimliğine, tarihine, siyasi-idari özyönetimsel kurumlarına sahip olmak istiyor. Bu kolektif hakların birlikte garanti altına alınabileceğinin bilincindedir. Zaten tarih boyunca birlik özlemini hep diri tutmuştur. Aynı şekilde bu özlemini somut bir talebe dönüştürmüş, bu uğurda büyük bedeller ödemiştir.

Dünyanın Kürtlere Olan Bakışı Değişti

Halk cephesinde, birlik büyük oranda sağlanmıştır. Temel ulusal meselelerde, artık dünyadaki bütün Kürtlerin yürekleri aynı heyecanla atmaktadır. Bu en bariz şekliyle, IŞİD'in Kobane'ye saldırısı döneminde açığa çıktı. Kobane'ye yapılan saldırının bütün Kürtlere yapıldığının idrakıyla sesini yükseltti. Bu kalkış, bu haykırış ve sahiplenme, tam anlamıyla ulusal birlik ruhunun sağlanmasıdır. Bu sahiplenme, dünya halklarının da dikkatini çekti. Dünya halkları, Kürtleri daha fazla tanıdı. Kürtlerle dayanışma içine girdi ve sahiplendi. Bir nevi dünya Kürtleri kabul etti. Aynı şekilde kendi devletleri üzerinde etkide bulundular. Bu etkilemle, kimi Batı devletleri Kürt karşıtı pozisyonunu gözden geçirmek zorunda kaldı. Elbette bunu sağlayan, Kürtlerin verdiği insanlık mücadelesidir. Dahası bu çetenin alt edilmesiyle, bütün insanlık rahat bir nefes aldı. Haliyle Kürtlerin tarihte ilk kez bu düzeyde sahiplenilmesi öylesine gelişen bir durum değildir. Sonuçta, dünyanın Kürtlere olan bakışı değişti. Dünya, Kürtleri tanımaya hazırlandı. Bu yeni bir durumdur. "1 Kasım Dünya Kobane Günü" bunun somut bir ifadesi olarak görülebilir. Dolayısıyla, eskiden olduğu gibi, "Kürtlerin dostu yoktur" şeklindeki tanımlamalara sığınmak veya bir mağduriyet dillendirmek doğru değildir. Aynı şekilde, "falan devlet veya falan güç, Kürtlerin kendi birliğini sağlamasına izin vermez" mealindeki belirlemeler de zamanın ruhuna, mevcut toplumsal diyalektiğe aykırı saptamalardır. Elbette engellemeye çalışanlar var ve olacaklar. Ama belirleyici aktör, Kürt temsilcilerinin kendisi olacaktır. Kaldı ki kendilerini Kürt halkının temsilcisi gören oluşumlar, ulusal talepler etrafında ilkeli bir birlik yaratma olanaklarına her zamankinden daha fazla sahiptirler. Bunun başarılması durumunda, devletli dünya sistemi bile Kürtleri aktör bir halk olarak tanımaya hazır hale getirebilir. Kaldı ki mevcut konjonktürde nüfusu elli milyonu aşan taze, dinamik ve politik bir halkın dostluğunu kazanma söz konusudur. Bu dostluk, kimseye bir şey kaybettirmeyeceği gibi, dünya barışına ve demokratik değerlerin geliştirilmesine önemli

katkılar sunacak. Aslında artık şunu çekinmeden söylemek lazım. Halihazırda dünya Kürt'ü kabul ediyor. Ama Kürt örgütleri, partileri belli oranda bu gelişmenin gerisinde seyrediyorlar. Parçalı ve dağınık bir görüntü sergiliyorlar. Dahası birbirini takmayan, ulusal talepler bağlamında birbirini kabul etmeyen örgütleri, partileri dünya ne diye kabul etsin! Kaldı ki böyle bir beklenti gerçekçi olmaz. Aynı şekilde, bu paradoks dünya halklarının Kürt halkını tanıyıp kabul edilmesiyle çelişmez. Bu parçalılığın tarihsel güncel birçok nedeni var. İdeolojik, siyasal, ekonomik nedenler ile dört parçaya bölünmekten kaynaklı yabancılaşma başta gelenleridir. Bunlar ulusal birlik önündeki temel engellerdir, aynı zamanda.

Doğru, Kürt... eski Kürt değil. Halk olarak tabanda birliğini sağlamış ama, yaşadığı değişimi ve sağladığı gelişmeyi, kalıcı bir statüyle taçlandırmayı engelleyen ayak bağlarından da kurtulması gerekir artık

Bu handikap, parça eksenli aile, aşiret, dar milliyetçi ve pragmatist politikaların izlenmesinin besler. Bu anlayış temsilcileri için esas olan şudur: "Küçük olsun, benim olsun." Üstelik ulusal birlikten yana olduklarını dillendirmekten geri durmuyorlar. Ama iş ulusal birliği bağlamaya geldiğinde, değişik gerekçeler ileri sürerek, üzerlerine düşeni yapmıyorlar. Oysa ortaya çıkan tarihi fırsat ve vicdani sorumluluk, bu konumlarını aşmayı gerektirir.

Evet, yaşanan değişim önümüzdeki yüzyılı belirleyecek. Doğru, Kürt de eski Kürt değil. Halk olarak tabanda birliğini sağlamış ama, yaşadığı değişimi ve sağladığı gelişmeyi, kalıcı bir statüyle taçlandırmayı engelleyen ayak bağlarından da kurtulması gerekir artık. Tabi dünyada eski dünya değildir. Gözle görülür bir değişim alt/üst oluş yaşanmaktadır.

Devletli dünya sistemi ise içinde bulunduğu krizi, 3. Dünya Savaşıyla aşmaya çalışmaktadır. Irak, Suriye, Libya ve Doğu Akdeniz'de olduğu gibi, yeni paylaşım savaşları verilmekte. Enerji kaynaklarına ve stratejik ulaşım yollarına odaklanılmakta, küresel bazdaki güç rekabetleri daha çok Ortadoğu'da yoğunlaşmaktadır. Asya-Pasifik'te ki rekabet ise özünde ticari ve ekonomiktir. Ağırlık merkezi ABD'nin Çin'i sınırlandırması ile ilgilidir. Bundan ötürü Ortadoğu değişim ve rekabetin merkezi olmaya devam edecek. Mevcut sıcak veriler ile analizsel öngörüler buna işaret ediyor. Halihazırda ise ne 20. Yüzyıl kurulu paradigması, ne de 20. Yüzyılda çizilen haritalar, tam olarak yerli yerinde duruyorlar. 20.Yüzyılda kurulan sistemde birçok değişim yaşandı ve bölge yeniden dizayn edilmeye çalışılmaktadır. Eski birçok ittifak farklı cenahlarda yer alırken; eskiden rakip kamplarda yer alan birçok devlet/güç ise birlikte hareket etmekte. Yine kimi konularda ortaklaşan, kimi konulardaysa çatışan güçlerin sayısı da az değil. Yine yeni güç odakları türemiş durumda. Özetin özetiyle söylenecek olursa; artık ne soğuk savaş dönemindeki gibi iki kutuplu bir dünya, ne de tek merkezli bir dünya gücü söz konusudur. Özellikle küresel büyük devletler, karmaşık ve çok denklemli bir siyaset izlemektedirler. Bir yandan kendileri doğrudan işin içine girerken; bir yandan ise vesayet savaşları yoluyla farklı güç odaklarını devreye koymaktadırlar. Yine bölge devletlerini kendi amaçları doğrultusunda öne çıkarmakta veya geriye itmektedirler. Eskiden kendilerinin bizzat yaptığı birçok işi (savaş başta olmak üzere) bölge devletlerini birbirleriyle rekabete koyarak yapmak istemektedirler. Aslında yaptırıyorlar. Suudi Arabistan ile İran arasındaki temel çelişkileri, Sunni-Şia mezheplerine dayalı güç olma rekabetlerini derinleştirmeleri ve bu doğrultuda adım atmaları bunun örneklerinden biridir. Bu yolla hem bölge devletlerini zayıflatıp kendilerine bağımlı hale getiriyorlar, hem de eski statüyü bir yönüyle (Körfez ülkeleriyle olan ilişkilerinde olduğu gibi) korumak istiyorlar. Bu tehditi tehlike olarak canlı ve sıcak tuttukları; çelişkiler ekseninde geliştirilen politikalar hem belirsizliğe, hem de mevcut çözümsüzlüğün uzamasına neden olmaktadır. Diğer deyişle Ortadoğu bağrında ciddi felaketler taşıyan bir süreçten geçiyor. Bu ise öngörülü olmayı ve erken tedbir almayı gerektirir.

En genel anlamıyla böyle bir tablo mevcuttur. Bu tablonun bütün bileşenleriyle görülmesi, analiz edilmesi ve gerekli sonuçların çıkarılması önemlidir. Evet, dünya ve bölge bir değişim geçirmektedir. Bu değişimin bir sonucu olarak Lozan Antlaşma yerinde durmuyor. Irak ve Suriye'de olduğu gibi, sadece coğrafya değil, egemenlik de parsellenmiş durumdadır. Afrika ülkesi Libya'da bu örneklerden biridir. Peki bu değişim, sınırların yeniden çizilmesini beraberinde getirebilir mi? Kaldı ki fiziki durum bir şekilde sonuca bağlanmak zorunda kalınacak. Dahası yeni bir yüzyıl kurulacak. Önümüzdeki yüzyılın gidişatı şimdiden belirlenecek.

Mevcut Kazanımlar Birlikle Kalıcı Bir Statüye Kavuşturulabilir

Kürtler, 20. Yüzyılda statüsüz bırakıldı. Bu, yüzyıl devam etti. Ama Kürtler, kendisi için kurulan bu ölümcül kapanı hiçbir zaman kabul etmedi. Bunun değiştirilmesi için mücadele etti. Aslında bunun dışında bir yol bırakılmadı kendisine. Üstelik en insani haklarını edinme uğruna bu mücadele veriliyor. Halihazırda ortaya çıkarılan kazanımlar bu mücadelenin bir sonucudur. Fakat bu kazanımlar kalıcı bir statü güvencesine bağlanmış değil. Öte yandan yüzyıl sonra resmi statü edinme ve mevcut statünün kalıcılaşması koşulları doğmuştur. Bu tarihi fırsatın kaçırılması, önümüzdeki yüzyılın kaybedilmesiyle eş değerdedir. Tabii bunun vebali büyüktür. Haliyle bu tarihi fırsatı yeniden ve güncel koşullar gözetilerek ele alınması elzemdir. Kürt öncü güçleri, bütün tarihsel, güncel birikimlerini ulusal birlik sağlama ve statü edinmenin hizmetine koymalıdır. Bu iki temel hedef dışındaki bütün çelişkiler ve anlaşmazlıklar öne çıkarılmamalıdır, hatta dondurulmalıdır. Elbette bütün bunların konuşulmasının, netleştirilmesinin ve karara bağlanmasının yeri üst bir ulusal kurumdur. Hiçbir ön koşul öne sürmeden bu noktaya gelinmesi ise Kürt halkının en çok arzuladığı şeydir. Geçmişteki deneyimlerden de yararlanılarak ulusal kongrenin toplanmasıdır. Siyasi partilerden sivil toplum örgütlerine, kanaat önderlerinden aydınlara, yazarlardan inanç temsilcilerine kadar mümkün olan en geniş katılım sağlanabilmelidir. Eğer bunun iradesi gösterilebilinirse, hiçbir dış güç-devlet bunu engelleyemez. Kaldı ki varsa böyle bir intiba algı giderilmelidir. Zaten engel olan iç-dış güçlerin engel olmaktan çıkarılması ortak irade ile mümkündür.

Elbette bunun için yapılacak temel şey, 21. Yüzyılda açığa çıkan olanakları ve edinilmiş kazanımları günümüzdeki gereksinimlere cevap olacak şekilde bütünleştirebilmektir. Aynı şekilde yeni süreç; yeni bir diyalog dili, yeni bir hareket tarzı ve yeni bir iç ittifak ruhu gerektirir. Bır araya gelmeye engel olan negatif dil, kutuplaştırıcı eleştiri ve birbirini suçlama birlik çalışmaları sürecine uymaz. Zaten bunlar yeterince yapılmış ve bunun tekrarı kısır döngü yaratır. Oysa yeni sürecin ahlaki-politik ruhu da dayanışmayı ve birikimlerin paylaşılmasını öne çıkarmayı gerektirir. Evet, ısrarla ve tekrar tekrar şu söylenebilmelidir; mevcut kazanımlar ve güç potansiyelleri birlik yaratma ve kalıcı statü edinmenin hizmetine konulabilmelidir.

Herkeste şu kanı ve inanç geliştirilmelidir: Kürt halkının temsilcileri isterse, birlik yaratırlar. Hiçbir güç onları bu hedefe varmaktan alıkoyamaz

---

Kaldı ki mevcut parçalı duruşla edinilmiş kazanımlar bile kalıcılaştırılamaz. Şengal, Kobane, Büyük Başur'daki referandum sonrası süreç ile Afrin örneklerinde net bir şekilde görüldü bunlar. Ortak hareket etmeye en çok bu süreçlerde ihtiyaç duyuldu ve dillendirildi. Yine bu yakıcı ve öğretici süreçlerde en çok birlikten yoksun olmanın acısı hissedildi.

Herkeste şu kanı ve inanç geliştirilmelidir: Kürt halkının temsilcileri isterse, birlik yaratırlar. Hiçbir güç onları bu hedefe varmaktan alıkoyamaz. Kürt halkının temsilcileri ise Kürt ve dünya kamuoyuna bunun kararlılığını ve alınmış sonucunu gösterebilmelidir. Çünkü söz konusu edilen salt bir hayalın tezahürü veya geleceğe dair bir ütopya tasarımı değildir. Somut bir müjde olarak

gerçekleşmeyi ve açıklamayı bekleyen varoluşsal bir taleptir. Dahası bunun güncel bir birikimi ve tarihi mirası mevcuttur. Söz gelimi; Med Lideri Keyaksar, küçük çıkarlar uğruna birbirleriyle çatışan ve birlikten yoksun Med kavimlerini bir amaç etrafında birleştirerek, Kürdistan tarihinin ilk büyük ulusal birliğini (çağdaş anlamıyla) sağlamış. Bu birlik sayesinde köleci Asur İmparatorluğu'nun egemenliğine son verir ve bütün Ön Asya halklarını özgürleştirir. Bu birliğin ruhu, ilham kaynağı ise Zerdüşti zihniyettir. Öcalan,bu büyük birlik için şu tarihi tespiti yapar: *"Bir araya gelmeleri çok zor olan kabileleri ortak dini ve ahlaki inanç temelinde bir araya getirmesi, başarması tarihin yeterince üzerinde durmadığı bir devrimdir."* Görüldüğü gibi Kürtler, birlik sağlamada, sırtını yaslayacak tarihi mirastan da yoksun değildir. Üstelik sağlanması çok zor olan devrim niteliğinde büyük birlik gerçekleştirilmiştir. Güncel anlamda ise Öcalan'ın perspektifindeki yol göstericilik ve sözlerindeki diri ruh, en kıymetli miras olarak görülüp yararlanılmalı. Bu konudaki büyük çabası ve içtenliği biliniyor. Geçmişte ulusal birlik için gerçekleştirilen toplanmaları onun bu ısrarlı çabalarının bir sonucudur. Belli bir deneyim ve umut da yarattı. Fakat iç-dış engellemelerden ötürü, yarıda kesildi ve amacına ulaşmadı. Ancak, üzerinde daha uzun bir zaman geçmeyen bu buluşmayı yeniden canlandırma ve birliğin sağlanmasıyla taçlandırmak ise öz varlığın sürdürülmesine vesile olacaktır. Denklem bu denli net ve hayatidir.

Bu, bölge ve dünya halklarının da yararına olacaktır. Kürtlerin insani haklarına kavuşması, bölge ve dünya barışıyla demokrasinin gelişmesine hizmet edecektir. Dolayısıyla birlik ve hak edinme, ne karşısında mücadele edilen devletleri yıkmayı, bölmeyi ne de herhangi yayılmacı bir emeli içerir. Haliyle Kürtlerin kendi öz haklarına kavuşması hem mevcut çatışmalı sürecin son bulmasına, hem de Kürtleri egemenliğinde bulunduran devletlerin demokratik bir yapıya evrilme zeminlerinin güçlenmesine vesile olacak. Çünkü bu devletler, Kürtlerin hiçbir temel hak elde etmemesi için kendilerini demokrasiye kapatmışlar ve güvenlikçi politikalarla kendilerini daralttıkça daraltıyorlar. Aslında modern görünümlü birer köleci devlet olarak donup kalmışlar. Haliyle demokratik ve özgürlükçü bir yapıdan yoksundurlar. Kendilerini demokratik, cumhuriyetçi gibi sıfatlarla lanse etmeleri de onların bu hakikatini değiştirmiyor. Ekonomiden siyasete, yaşam standartlarından eğitime dek, zayıf ve geri bir yapıda seyrediyorlar. Dünya başarı sıralamasının en altında yer alıyorlar. Yine ekonomi başta olmak üzere birçok konuda büyük küresel devletlere bağımlıdırlar. Kürtlerin bastırılmasına destek sağlamak için bu devletlere vermedikleri taviz yoktur. Bu ise dış bağımlılık ile iç çürümüşlüğü derinleştirmektedir. Kürt sorunun çözümsüz bırakılmasının faturası bu denli ağırdır. Kaldı ki etnik öz varlıkları, kendi yokluğu olarak gören zihniyet günümüzde aşıldığı gibi, başarı kazanma şansı da yoktur. Haliyle insanı ve akli çözüm yolu, bölge halklarının barış içinde eşit ve özgür yaşamasından geçer. Aynı şekilde bölge halklarının birliği.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Sömürge Dünyası ve Ulusal Birlik Sorunu

Sezai Bulut

"Evladım senin gücün Erdoğan'ı devirmeye yetmez, tek taraflı silah bırakmaktan başka çare yok."[1] Tarık Ziya Ekinci'ye ait bu cümleler, Kürt kadın komutan Rojda Felat'ın, DAİŞ'in başkenti Rakka'yı özgürleştirme hamlesine başlandığını ilan etmesinden yaklaşık bir ay önce sarfedilmişti. DAİŞ ki karşısında bütün dünya tir tir titrerken, herkes kaçacak delik ararken, ne yapacağını nereye gideceğini bilmezken, düzenli ordular bile şehirleri arkalarına bile bakmadan bir bir teslim ederken, birileri de düştü düşecek diye düş kurarken, bir avuç insanın üç beş silahla, sonuna kadar direndiği ve dünyayı destek vermek zorunda bıraktığı ve önce ideolojik sonra da askeri olarak yendiği DAİŞ. Ekinci'nin sözlerinden 14 ay önce Kobani DAİŞ'ten tamamen temizlenmişti ve bu tarihi zaferin sağlanmasına giden süreçte Kobani şehrindeki silahlı direniş ile birlikte bu direnişin başarıya ulaşmasında önemli bir yeri olan 6-8 Ekim serhildanı gerçekleşmiş, bunun sonucunda Güney Kürdistan'dan gelen silahlı Kürt güçleri Kuzey kentlerinden geçerek direnişe katılmıştı. Bu günler Kürtlerin bir türlü aşamadığı birlik olamama problemini aşmaya en yakın olduğu an olarak özel bir yere sahiptir aynı zamanda.

Peki, Kürtlük bir yandan büyük bir meydan okuyuşu diğer yandan ise teslimiyetten başka çare olmadığı söylemini nasıl üretebilmektedir? Bu sorunun yanıtı Türk kapitalist modernite oluşum süreci içerisinde Kürt'ün maruz kaldığı kültürel-fiziksel soykırım, Kürdistan'ın Türk yayılmacılığının bir alanı haline getirilmesi ve Kürt üst sınıfın kendini var etme biçiminde saklıdır. Meydan okuyuş boyutunu ise "ilk kurşun" ile birlikte Kürtlük halinin geçirdiği dönüşümde aramak gerekmektedir. Diğer bir deyişle Kürdistan'a özgü sömürgeci pratik sonucu mevcut Kürt partilerinin boy verdiği toplumsal zemin, sınıfsal karakter ve dolayısıyla ideolojik konumlanış birlik önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu nedenle, birlik sorununun doğru tespiti için öncelikle sömürgeciliğin Kürt toplumda yarattığı tahribat ele alınmalıdır.

Sömürgecilik

Sömürgeciliğin kendini var etme biçimi ve sömürülen üzerinde yarattığı psikopatolojik durum üzerinde durmadan önce, Kürdistan'daki sömürge pratiğinin, belki de eşi görülmemiş, bir özgünlüğü ihtiva ettiğini belirtmek gerekir. Daha sonra detaylandırmak üzere sadece şunu belirtmek yeterli olacaktır: Hiçbir sömürgenin ülkesi yok sayılmamış, varlığı inkâr edilmemiştir.

Kapitalist modernitenin azami kar hırsı nedeniyle, yer altı-yer üstü kaynaklarının ele geçirilmesi ve kölelik düzeniyle ucuz iş gücü sağlamak amacıyla gelişen sömürgeci yayılmacılık, barbarlara medeniyet götürme ideolojik örtüsüyle meşrulaştırılmıştır. Bu durumda sömürülene "iki seçenek sunulur: Bir yanda aşağılılık, öte yanda bağımlılık"[2] Burada sömürülenden istenen, 'barbarlığı' geride bırakmak için, kendi olmaktan çıkmaktır. "Sömürgeleştirilen kişi anakentin kültürel değerlerini benimsediği ölçüde ormanından kurtulacaktır."[3] Kürtler ise ülkesi,

1 Tarık Ziya Ekinci ile Söyleşi. 21.03.2016. Alındığı URL: https://t24.com.tr/haber/tarik-ziya-ekinciden-pkkya-evladim-senin-gucun-erdogani-devirmeye-yetmez-tek-tarafli-silah-birakmaktan-baska-care-yok,332880

2 Frantz Fanon, Siyah Deri Beyaz Maskeler, Metis Yayıncılık, 2020, s.76.

3 Frantz Fanon, Siyah Deri Beyaz Maskeler, Metis Yayıncılık, 2020, s.18.

dili bile olmayan bir nesne olarak ele alındığı için Kürtlerin geride bırakması gereken bir şeyi yoktur. Çünkü geride bırakılabilecek bir dil, bir kültür yoktur. Kürtlere Kürtlüğü geride bırakma hakkı bile tanınmamıştır, çünkü Kürt yoktur!

Sömürge dünyasında sömürülen adeta bir kapana alınmaktadır. "Ötekinin sistematik inkârı ve ötekini her tür insani özellikten yoksun bırakmaya yönelik delice kararlılık nedeniyle sömürgecilik sömürge insanını kendisine sürekli "Aslında ben kimim?" sorusunu sormaya zorlar."[4] Sömürülen varoluşsal bir sorgunun içine çekilmekte ve bir tercihe zorlanmaktadır. Kürtlerin de bu sorguya tabi tutulduğu söylenebilir ama bu sorguda tek doğru cevap bulunmaktadır. Kürt olmak, barbarlığın kabulü biçiminde bile kabul edilmemektedir. Çünkü Kürtler barbar olarak bile yoktur.

Sömürge dünyası sömürgecinin kendisini heybetli duvarlar ardında orduyla koruyabildiği bir dünyadır. "Sömürgelerde, sömürgeleştirilenin resmi ve kurumsal muhatabı, sömürgecinin ve baskı rejiminin sözcüsü polis ve ordudur"[5] (Yeryüzünün Lanetlileri). Sömürgeci bariz bir şekilde teknik üstünlüğe sahip olduğu çıplak zora ihtiyaç duyar. Bu öylesine barizdir ki Fanon sömürgeciliğin özününün bu olduğunu iddia eder: "Sömürgecilik ne düşünen bir makine ne de muhakeme yeteneği olan bir bedendir. Sömürgecilik çıplak şiddettir ve ancak daha büyük bir şiddetle karşılaştığında boyun eğer."[6]

Fanon cümlenin son kısmında sömürülene bu kıskaçtan kurtulmanın yolunu da göstermektedir, üstelik başka bir yolun bulunmadığını da belirterek. Fanon bunu daha da ileri taşır: "Şiddetin sorumluluğunu üstlenme, dışlanmış ya da başka yollara sapmış üyelerin geri dönmelerine, yerlerini yeniden almalarına, grupla bütünleşmelerine de olanak tanır. Dolayısıyla şiddet kusursuz bir meditasyon olarak görülebilir. Sömürgeleştirilmiş insan şiddette ve şiddet aracılığıyla özgürleşir. Bu praksis militanı aydınlatır, çünkü ona araçları ve amacı gösterir"[7]

4 **Frantz Fanon, Yeryüzünün Lanetlileri, Versus Kitap, 2007, s.244.**

5 **Frantz Fanon, Yeryüzünün Lanetlileri, Versus Kitap, 2007, s. 44.**

6 **Frantz Fanon, Yeryüzünün Lanetlileri, Versus Kitap, 2007, s. 66.**

7 **Frantz Fanon, Yeryüzünün Lanetlileri, Versus Kitap, 2007, s. 89.**

Sömürge pratiğinin sömürüleni aşağılama, varlığını yok saymaya zorlama, ehlileştirme çabası ve bunun yegâne yolu olarak çıplak zorun Kürtlerde yarattığı toplumsal tahribatı ve herkese anlamsız da gelse bir türlü gerçekleşmeyen ulusal birliği anlamak için, Kürdistan'da uygulanan oldukça özgün sömürgeleştirme sürecine biraz daha yakından bakmak gerekecektir.

Kürt Emirliklerin Ortadan Kaldırılması

Osmanlı İmparatorluğunda kapitalist modernite oluşum sürecinin bir parçası olarak, 19. Yüzyıldan itibaren başlayan merkezileşme politikası sonucunda geniş bir özerklikle yönetilen Kürt emirlikleri kademeli olarak ortadan kaldırıldı. Bu süreçte Kürt üst tabakası eski haklarını korumak için direnişler gösterse de hepsi bastırılmış ve 1855 yılında Botan Emirliğinin dağılması ile Kürdistan tarihinde bir dönemin sonuna gelinmiştir. Kapitalist modernite döneminde Kürtlerin maruz kaldığı kültürel soykırım rejiminin ve bugüne kadar devam eden ulusal birlik sorunun önemli bir sebebini oluşturan bu süreçle ilgili Abdullah Öcalan şunları söylemektedir:

"Beylikler döneminin artık geçtiğinin anlaşılması, geriye kalan mirasçılarını, halk olarak Kürtler için herhangi bir statünün tanınması talebinde bulunmayarak, hatta daha da olumsuz tutumlar içine girip geleneksel otonomi statüsünden de vazgeçerek, işbirlikçilik temelinde kendi şahsi ve ailevi çıkarlarını güvenceye alan bir model geliştirmeye zorlamıştır. Şüphesiz bunlar bu yeni statüye gönüllülük temelinde girmiş değildirler. 16. Yüzyılın başlarındaki koşullar artık geçerli değildir. İsyan etmeye çalışmışlar, geleneksel statüde ısrar etmişler, hatta daha ileri gidip bir devlet arayışına yönelmişlerdir. Ama sınıf karakterleri ve modern çağın koşulları gereği, bu çabalarında yenilgiyle karşılaşmaktan kurtulamamışlardır. Geriye kalan tek geçerli seçenek, yine sınıf karakterleri gereği, şahsi ikballerine ve ailesel çıkarlarına dayanan, Kürtlüğü ucuzlamış bir pazar metasına dönüştüren yeni ve tehlikeli bir işbirlikçilik türüne yönelmeleridir."[8]

8 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu 5. Cilt, s.197.**

Emirlikler sona erdirilirken Emirler, ailesi ile birlikte Osmanlı başkentinde yaşar hale gelmiş, Kürdistan'dan kopan aileler Osmanlı okullarında okumuş, Kürdistan'da yaşayanlar dahi aşiret mekteplerinde tahsil görmüş, Osmanlı bürokratı, askeri haline gelmişlerdir. Zaman zaman Kürt milliyetçi söylem geliştirilse de hiçbir zaman güçlü bir siyasi program oluşturulmamış, bir örgütlenme yaratılmamıştır. Bu dönemdeki kafalar o kadar karışıktır ki, artık yeni bir sürecin yaşandığı, pek çok imkânın bulunduğu bir dönem olan 1918'de kurulan Kürdistan Teali Cemiyeti'nin üyeleri arasında birisi özerkliği savunurken bir başkası bağımsızlığı savunabilmektedir. Osmanlı ile birlikte başka ulusların isyanını bastırmak için cephelere koşulup padişahtan maaşa zam talep edilirken, Kürdistan'da güçlü bir cephe oluşturmak akla bile gelmemiştir. Kürdistan'dan oldukça uzakta, kimi zaman İstanbul'da kimi zaman Kahire'de, Paris'te Kürdistan prensliği hayali kurulmuş, hazırlıksız ayaklanmalarla halk katliama sürüklenmiştir. Bu katliamlar bugün dahi muazzam bir özgüven duygusu eksikliğini beslemektedir. Bu süreçte politik olarak arzulananın, aile/aşiret çıkarlarının güçlü bir şekilde korunabileceği geçmiş dönem otonomileri, belki daha da gerisi olduğu söylenebilir.

19. Yüzyılın başından Kürdistan'ın kalbinden parçalandığı 1925 yılına kadar, Kürt üst tabakası, sebepleri tarihin daha da derinlerinde aranabilecek, bir dizi karakteristik özelliği ortaya koymuştur. Birinci özellik bir ulusal duygu ve bilincin takipçisi olmaktansa ailevi çıkarlarını her zaman öncelemek olmuştur. Bu çıkar güdüsü, ailesi için padişahtan zam isteyen beylerden, bugün dahi Kürdistan'ın dört paçasında sömürgecinin her emrini gönüllü olarak yerine getiren ailelere, padişahın askeri olmak için can atan Hamidiye Alaylarından, 1985 yılında ücret bile almadan koşa koşa "köy korucusu" olan ailelere kadar devam etmektedir. İkinci özellik ise bağımsız düşünememe olmuştur. Bu özellik kendi öz gücüne ve halka dayanarak, bağımsız bir politika oluşturulabileceği ve özgürlüğün elde edilebileceği düşüncesinin akla gelmesini bile engeller. Kendini her zaman bir güce yaslamak gerektiği düşüncesini besler. Hiçbir çaba sarf etmeksizin Wilson İlkeleri nedeniyle kendilerine bağımsızlık hediye edileceğini düşleyen önce Osmanlı sonra Kürt bürokratları bu düşüncenin taşıyıcı kurbanlarıdır. Ağrı Dağı eteklerinde, İran'ın yardıma koşacağını sanan İhsan Nuri Paşa'nın, isyan bastırıldıktan yıllar sonra Tahran'da hayatını kaybetmesi ne acıdır. Bugün KDP'nin Türkiye'yle yürüttüğü "diplomatik faaliyetler"in olası sonucu belki de bu acıda gizlidir. Ailevi çıkarlar ve bağımsız düşünememe: Kürt üst tabakasının, 1925 sonrası "Kürt kökenli" üst tabakaya mirası bu olmuştur, halkı ise katliamlar ve beyaz ölüm beklemektedir.

Yeni Cumhuriyet ve Kürt'ün Yokluğu

1925'e gelindiğinde, 1919-23 arasında Kürt ve Türk birlikteliği ile var kılınmış ülkede Kürtlere verilen sözler unutulmuş (1921 Anayasası farklı ulusların ortaklığını ve Kürdistan'ın mutlak bir muhtariyetle yönetimini açıkça içerir), 1924 Lozan Antlaşmasıyla Misak-ı Milli sınırlarındaki Kürdistan'ın Güney ve Batı parçaları İngiliz ve Fransızlara bırakılmıştır. Bu antlaşmadan birkaç ay önce ilan edilen 1924 anayasasında Kürtler halk olarak yok sayılmış, Kuzey Kürdistan toprakları Türk uluslaşmasının yayılma alanı olarak kabul edilip Türk Devleti tarafından Kürt halkına karşı başta askeri olmak üzere kültürel-politik bir sömürgeci-soykırımcı saldırı başlatılmıştır. Şunu söylemek sanırız abartılı olmayacaktır: Türk sömürgeciliği soykırım kararı almıştır ancak Kürdistan'da askeri varlığı oldukça sınırlıdır (askeri varlığın tahkim edilmesi süreci genelkurmayın kendi arşivlerden açıkça izlenebilmektedir). Bu nedenle Kürt aşiret, şeyh ve ileri gelenlerinin asgari bir birlikteliği sömürgeciliğin Kürdistan'a yayılmasını engelleyebilir ya da çok daha uzun süreye yayılan bir direniş söz konusu olabilir ve tarihin akışı başka türlü olabilirdi. Ancak 19. Yüzyıl boyunca devam eden özgüce dayanacak güveni kendinde bulamayıp başka güçlere (en kötüsü bir başka sömürgeci güce) yaslanma ve bağımsız düşünememe problemi, geleneksel üst tabakanın ulusal güç olmaya çalışmak yerine aileci/dar anlayışı ile birleşince 1925-40 dönemi, parçalı, bölgesel direnişlere ve ihanetin kol gezdiği sonuçlara sahne oldu ve Kürt halkı büyük katliamlarla bir fiziki soykırım süreci yaşadı. Daha yakından bakarsak; uzun süreli bir direnişe hazırlanamadan bir provokasyonla

başlayan 25 direnişi, Ağrı direnişi ve Dersim direnişi ile kapanan sürece, birlikte hareket etmeme ve iç ihanetler damgasını vurmuştur. Şeyh Said'i devlete teslim eden bacanağı Binbaşı Kasım'dı ve direnişin hazırlığı ile ilgili bilgileri Ankara'ya aktaran Xormek aşireti olmuştu. Ağrı direnişinin bastırılmasında Keskoi aşiretinin ihaneti önemli bir etkendi. Dersim direnişinde birçok aşiret direnişi desteklemedi ve Alişer ile Zarifeyi Seyid Rıza'nın yeğeni Rayber öldürmüştü. 19. Yüzyıl direnişlerinden devralınan miras devam ediyor, Yezdanşer'den Rayber'e ihanet her seferinde en yakından geliyordu. Her seferinde birileri kendini yaşatmanın yolunu, kendi olmaktan yani insan olmaktan vazgeçerek sömürgeciyle işbirliğinde buluyordu. Öcalan Kürtlerle ilgili şu belirlemeyi yapmaktadır: "Kürtlük zihniyetinde şahsi ve ailevi özellik, bencillik tarih boyunca hep ön planda olmuştur. Pers ve Sasani İmparatorluğu'ndaki konumları da böyledir. Ortaçağda İslâmî iktidar döneminde koşullar çok elverişli olmasına rağmen, iktidar erkini önce Emevi ve Abbasi, daha sonra Selçuklu, Akkoyunlu, Safevi ve Osmanlı Hanedanlarına peşkeş çekmişlerdir. Rahatlıkla merkezî bir sultanlık kurabilecek güçtedirler."[9] 25-40 arasında da şahsilik/bencillik ön plana çıkar ve ihanetler baş gösterir. Böylece direnişler fiziki soykırımla kırılmış ve kültürel soykırım için hiçbir engel kalmamıştır.

Mezara Gömülen Kürtlük

Dersim Soykırımından sonra Kürdistan adeta ölüm sessizliğine bürünmüştü. Öcalan 70'ler Kürdistanı'nı şöyle betimler: "1970'lerin Kürdistan'ı ve Kürt toplumu, kendileri hakkında idealleri kalmayan veya çok cılız inanç emareleri gösteren insanların memleketi ve toplumuydu. 'Kuyruklu Kürt' iftirası tutmuştu. Bu durumda herkes ya kuyruklu olmadığına kendini inandırabilmek için Kürtlükten çıkmıştı, ya da utangaç bir biçimde kuyruğunun olmadığını söylerken ikide bir arkasına bakmaktan da geri durmuyordu."[10] Katliamlar toplumu büyük bir inançsızlığa sürüklemiş, Kürt olmak suç, ayıp ve herkesin kurtulmak istediği bir yük haline gelmişti. "... geriye kendinden vazgeçmiş, yanına yaklaşılması bile başa en büyük belayı getirecek olan bir Kürt kültürel kadavra kalmıştır. Hazm edildikçe tüketilen bir kadavra! Tabii ki leş kargalarının yediklerinden geriye kalan unsurların çürümesi gibi bir kadavra! Kürt kültürel olgusunda büyük bir çürüme süreci yaşanmıştır, yaşanmaktadır."[11]

Detaylarını aşağıda açmaya çalışacağımız Kürdistan'a özgü sömürgeci pratik "mutlak anlamda Kürtlük ve Kürdistan'lılıktan vazgeçmeyi gerektiriyordu." Kürtlüğü sahiplenmek "mutlak yalnızlık demekti." Soykırım kıskacına alınmış Kürtlük, Türk modernitesine ancak Kürtlük geride bırakıldığında dâhil olabiliyordu. Kürt olarak toplumsal yaşamın hiçbir alanında yer alınamıyordu. Kürtlük gerilik, cahillik, medeniyet dışılıktı, "entelektüelin konumu Kürtlüğün inkârıyla yakından bağlantılıydı: Entelektüel, Kürt olmayandı."[12] Kürtlük öldürülmüş, mezara gömülmüştü.

Kürdistan'a Özgü Sömürgeci Pratik

Türk sömürgeciliği Kürt diye bir ulusun olmadığı, Kürtçe diye bir dil olmadığı ve Kürdistan diye bir ülke olmadığı anlatısı üzerine kuruludur ve bunların bir kısmını kanıtlamak için onlarca yıllık bir savaş gerekmiştir. Buna karşın Kürtçe diye bir dilin olmadığı hala oldukça yaygın bir görüş, Kürdistan diye bir ülke olmadığı ise Türk yasalarıyla sabitlenmiştir. Kürt diye bir realitenin olduğu ise artık kanıtlanmış gibidir.

Bütün sömürge pratiklerinde sömürülenin aşağılanmış, hor görülmüş ve hatta bazen insan bile olmadıkları bilimsel olarak kanıtlanmaya çalışılmıştır. Güney Afrika Apartheid rejiminde siyah-beyaz birlikteliği suç sayılmış, Cezayir'de Araplar medenileştirilmeye çalışılmış, ABD'de yerliler soykırıma uğramış, siyahlar köleleştirilmiş, Filistin işgal edilmiştir fakat hiçbirinde yerlilerin aslında yerli olmadığı, bir ulus olmadıkları, bir dilleri olmadığı ve bir ülkeleri olmadığı anlatısı geliştirilmemiştir.

Savaş sırasında daha net tavırlar görülmemiş

9 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu 5. Cilt, s.211.**

10 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu 5. Cilt, s.213.**

11 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu 5. Cilt, s.166.**

12 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu 5. Cilt s.213-214.**

değildir. Türk devletinin sömürgeci saldırısının kutsal metni Şark Islahat Planının uygulayıcılarından olan Umumi Müfettiş Avni Doğan Kürdistan'ın işgalinin "medeni milletlerin" Afrika'ya yerleşmesi ile aynı şey olduğunu çekinmeden söylemiştir. Bu planın başkomutanlardan biri olan Fevzi Çakmak Dersim'de bir sömürge idaresi kurulması gerektiğini söylemekten geri durmamıştır. Bir diğer uygulayıcı Mahmut Esat Bozkurt memleketin esas sahibinin Türkler olduğunu, geriye kalanların ise hizmetçi olduğunu bağırmıştır. Bütün bunlar olurken Kürdistan diye bir ülkenin hiç olmadığı, Kürt diye bir milletin zaten hiç yaşamadığı anlatılmaya başlanmıştır. Bir yandan Renda raporlarından Şark Islahat Planına, İnönü'nün Kürt raporuna Kürdistan'da Kürtlüğün bir an önce bitirilmesi için rapor üstüne rapor yazılır, Kürdistan'danki kentlerin, köylerin adları değiştirilip her bir tepesine askeri karargâhlar kurulurken, diğer yandan Kürt/Kürdistan kökten inkâr edilip tarihten silinmeye çalışılmıştır.

Bugün durum biraz farklı görünüyor. Öyle ya Türk devleti Kürtçe kanal açtı. Ama özyönetim direnişleri sırasında Mahmut Esat canlanmış, Türk polisi ters kelepçeyle yere yatırdığı Kürtlere "Türkün gücünü göreceksiniz" diye bağırıp, bunun videosunu çekmiş, Sur'da duvarlara "Türksen övün değilsen itaat et" yazılmış ve devletin resmi haber ajansından fotoğrafları servis edilmiştir. Kayyum belediyeleri Kürtçe kurslar açarken, mecliste Kürtçe hala bilinmeyen dildir. Ama binlerce insan canı pahasına Kürt'ün aslında var olduğunu artık kanıtlamıştır.

Kürdistan'ın diğer parçalarında sömürgecilik pratiği konusunda benzerliklerin bulunduğunu söylemek gerekir. Özellikle Doğu Kürdistan'da benzer bir şekilde Kürtlerin kültürel soykırıma tabi tutularak Fars kültürü içerisinde eritilmesi hedeflenmiştir. Küçük farklılıklar ise İran kapitalist modernite gelişim sürecinin farkı ile ilgilidir. Suriye'de Fransız yönetimi, Irak'ta ise İngiliz yönetimi ile Kürtler yok sayılmış ve Arap ulus-devlet yapılanmaları altında Kürtlüğün yok edilmesi hedeflenmiştir. Rojava'da yaşanan inkârdan ziyade yok sayılma olarak kendini gösterir. Güney Kürdistan'da ise Arap ulus-devletinin görece güçsüzlüğü sebebiyle Kürtler kendini daha çok koruyabilmiştir ama inkâr politikası yürürlüktedir. En büyük Kürt nüfusun bulunduğu Kuzey Kürdistan'da ise mutlak inkâr/yok sayma ve itiraz edeni ise yok etme esas politika olmuştur. 1970'lere gelindiğinde tarihten silinmeye yüz tutmuş Kürtler yeni bir doğuşu gerçekleştirebilecektir.

Öcalan ve Yeni Kürt Aklı

Kürt'ün varlığının tartışmalı olduğu, direnişlerin unutulduğu, katliamların ise hala canlı olduğu 70'li yıllar, Kürt tarihinde büyük bir kırılmanın da yaşandığı bir dönemdir. Bu dönem günümüzün şifrelerini bağrında taşımaktadır. Ortaya çıkan farklı siyasi yapılar ve bunların temsil ettiği çizgi hala başarılamamış olan ulusal birlik sorununun da kaynağıdır. Kuşkusuz 80 sonrasında ana dönüşümü sağlayan ve Kürdistan'da ağırlığını koyan güç, talebeler-Kürdistan devrimcileri-Apocular ve nihayet PKK olarak adlandırılan, Öcalan'ın yarattığı ve sürüklediği hareket olmuştur.

Yeni Kürt aklının oluşum süreci öncesi Kürdistan'daki görünümle ilgili Öcalan şunları söylemektedir: "Hareketin, özellikle PKK Hareketinin dayanmak istediği zemin, Kürt varlığının kendilik olmaktan çıktığı, hayal kabilinden bile olsa öz bilinç edinme cesaretinin gösterilmediği, Kürt insanının direniş konumuna geçtiğine bin pişman edildiği, anavatan, ulusallık ve öz sosyallik ideasının ya hiç edinilmediği ya da çoktan terk edildiği bir zemindi. Bu zeminde bir varlık ve özgürlük ideolojisi ile direniş-kurtuluş hareketi olmanın ne kadar zor olduğu daha iyi anlaşılacaktır."[13] Bu muazzam zorluk nasıl aşıldı ve onlarca siyasi hareket ve yapı tarihten silinirken PKK kendini nasıl var kıldı?

70'li yıllarda PKK dışındaki yapılar genel olarak üst tabakadan güç alan, bir kısmı Güney Kürdistan'daki KDP ile ilişkili ve oradan destek gören, politik programı ve hedefi genelde olmayan, varsa da başarmak için verilmesi gereken mücadeleyi belirsiz bir tarihe erteleyen, genellikle bir dergi etrafında toplanarak Kürt kültürü ile ilgili çalışmalar yürütmenin o gün için (ki bu çizgiler hala bunda ısrar etmektedir) yeterli olduğu ve siyasi mücadeleye geçmenin maceracılık olduğu propagandasını yapan

13 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu 5. Cilt, s.154.**

gruplar olmuştur. Örneğin T-KDP-KUK devletle herhangi bir çatışmaya girmekten kaçınmıştır. Zaten KDP'nin, Güney Kürdistan'da 71-74 arası üslenerek kendini var etmiş bir yapıya Türk Devletine karşı bir savaşa girmesine izin vermeyeceği Dr. Şivan cinayetinden çok net bir şekilde anlaşılmaktadır. Öte yandan Kemal Burkay ekibi ise, her ne kadar parti programlarında silahlı mücadelenin bir gün gerekli olduğu ve silahsız başarının mümkün olmadığı yazılsa da, o gün için bir silahlı mücadeleyi kesinlikle maceracılık olarak tanımlamıştır, kendilerinin silahlı mücadeleye başlayacağı o büyük gün ise hala gelebilmiş değildir.

Öcalan'ın bu gruplar için öngörüsü şudur: "Sömürgelerde asgari örgütlenme düzeyinde olan bir örgüt, sıcak savaşı geliştirmeye cesaret edemezse, ya dağılır ya da bir "entelektüel gevezelik kulübü" haline gelir." Nitekim böyle de olmuştur. Bu hareketlerin karakterleri ile ilgili olarak Abdullah Öcalan: "devrim teorisi ve programı etrafında gelişmeyen yayın hareketi" der ve ekler, "Kendilerini çoktan satmış burjuva ve küçük-burjuva reformistleri" mücadele etmeyi değil "uşaklık ettikleri sömürgecilerden birkaç kemik daha koparmanın" peşindedirler." Bu revizyonist ve reformistler "barış içerisinde toplumsal ilerleme ve burjuvazinin gerici zoruyla anlaşa anlaşa yeni bir dünya yaratabileceklerini iddia etmektedirler."[14]

PKK'nin kendisini diğer yapılardan ayırdığı çizgi iki cümleyle özetlenebilir: devrimci mücadele yürütmek gerekir ve bu mücadele ertelenemez. Bunlara ek olarak, PKK mücadele biçimi konusunda Fanon kadar nettir. "Sömürgelerde legal çalışma ve örgütlenme olanağı olmadığından, devrimcilerin, kendini korumak, halkı örgütlemek ve sömürgeci kurumları işlemez hale getirmek için, ideolojik, politik ve askeri mücadele biçimlerini iç içe kullanmaları zorunludur."[15] Devrimci şiddet başarının olmazsa olmazıdır: "Tarihteki tüm zor örgütlenmeleri, ancak başka zor örgütlenmelerinin gücüyle yıkılmıştır."[16]

Böylelikle silahlı mücadeleyi büyük bir kararlılıkla ve hemen başlatan PKK, Hilvan-Siverek direnişleri ile işbirlikçi yapılarla savaşmış, 15 Ağustos 1984'te gerilla savaşını başlatmış ve gerilla savaşını kesintisiz yürüterek var olmuş ve büyümüştür. 1990'lara gelindiğinde bu silahlı mücadele sonucu yaratılan güç serhildanları doğurmuş, Öcalan'ın deyimiyle diriliş gerçekleşmiş, kitle giderek büyümüş, legal kitle partilerini sırtlayacak politik bir halk yaratılmıştır. Bu kitle 6-8 Ekim Kobane serhildanından newroz alanlarına varlığını halen korumakta ve giderek büyümektedir.

Bu durumda, Kürdistan'ın bazı parçalarında daha etkin olan ama her parçada irili ufaklı yer alan diğer çizginin temsilcileri ile PKK arasında bu düzeyde ideolojik ve siyasi fark ortadayken ulusal birlik nasıl sağlanabilecektir?

Ulusal Birlik Nasıl Gerçekleşir

Küresel egemen güçler tarafından 1924 Lozan antlaşmasıyla parçalanan Kürdistan'ın Kuzey, Güney, Batı parçalarında Türk devleti ve Kürt Özgürlük Hareketi arasında yoğun savaşın yaşandığı bu dönemde ulusal birlik tartışmaları Kürt halkı ve demokrasi güçleri tarafından yapılmakta ve haklı gerekçelerle ulusal kongre temelinde birliğin gerçekleşmesi istenmektedir. Şüphesiz farklı alanlarda birliğe yönelik çalışmalar sürdürülüyor. Örneğin Kuzeyde demokratik mücadele yürüten kimi parti ve kurumların belli bir düzeyde birlik sağladığı, batıda (Rojava) ise son dönemde kesintiye uğrasa da partiler arası görüşmelerin devam ettiği görülüyor. Ancak beklenen, en geniş kapsamda birlik sağlanması ve güçleri, etkileri ve konumları farklılık arz etse de Kürdistan'ın tamamında belirleyici olan öznelerin bu birliği gerçekleştirmesi.

Yukarıda sınırlı da olsa açıklamaya çalışarak; sömürgeciliğin Kürt toplumunda ağır tahribatlar oluşturduğunu, bu tahribatları gidermek için çeşitli güçlerin içeriği ve biçimi farklı olan direnişler gerçekleştirdiğini, bazı güçlerin sahte bir Kürtçülük maskesiyle sömürgeciliğe payanda olarak kendini yaşattığını, direniş içerisine giren diğer güçlerden ideolojik-politik-eylemsel yönüyle farklılığı aşikâr olan PKK'nin bu sömürgeci tahribatı büyük oranda aştığını ve Kürt toplumunun ezici çoğunluğunun

14 Abdullah Öcalan, Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto), s. 119-125.

15 Abdullah Öcalan, Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto), s. 118

16 Abdullah Öcalan, Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto), s. 123

ideolojik-politik önderliğini yürüttüğünü belirttik. Gelinen noktada Kürt Özgürlük Hareketi Kürdistan'ın en büyük parçası olan Kuzey halkının ağırlıklı bölümünün öncüsü konumundadır ve sömürgeciliğe karşı savaşı yürüten tek güçtür. Batı parçasında ve Suriye'nin Kuzeyinde Kürt halkı ve diğer bölge halkları ile birlikte fiili olarak demokratik ulus inşasını yürütmektedir. Güney Kürdistan'ın belirli bir bölümünü Türk devletinin işgal saldırılarından korurken, Güney halkı içerisinde giderek kitleselleşmekte ve etkili hale gelmektedir. Doğu Kürdistan'da ise İran devletine karşı hem demokratik mücadelenin hem de meşru savunmanın öncü gücü olarak varlık göstermektedir. Ulusal birlik denkleminin bir ucu için bunları belirttikten sonra diğer ucu için şunları söyleyebiliriz: Geleneksel üst tabakanın bugünkü ifadesi olarak şekillenen Güney Kürdistan Yönetiminin KDP-YNK liderliği ve onun Kuzey, Batı ve Doğu Kürdistan'da etkilediği çeşitli kesimlerdir.

Öcalan günümüzde temel çelişki ve çatışmanın kapitalist modernite güçleri yani devletçi-iktidarcı güçler ile demokratik modernite güçleri yani demokratik toplum güçleri arasında olduğunu belirtir. Bu çelişki ve çatışmanın ise devlet+demokrasi formülü ile barış halinin gerçekleşmesi ile aşılabileceğini söyler. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız, aralarında giderilmesi öyle kolay olmayacak çelişkiler olan kesimlerin bu formül ile barış halini sağlayabileceğini düşünüyoruz. Ulusal birlik özelinde barış halinin ise birbirine karşı mücadelenin ortak bir zeminde demokratik siyaset araçlarıyla sürdürülmesi olarak gerçekleşebileceğini belirtebiliriz. Aralarındaki ayrımın ve Kürt toplumu üzerindeki etkilerinin yakın zamanda değişebileceği pek öngörülmeyen bu iki çizgi arasında bir birlik bu güçlerin birbirini kabul etmesi ve ancak karşılıklı rıza ile mümkün olabilir. Böylesi bir birlik konusunda Kürt Özgürlük Hareketinin oldukça ısrarcı olduğu kamuoyunda net bir şekilde görülmektedir. Diğer uçtaki güçler ise bu birlikteliğe gelmeme konusunda ısrar etmekte bunun yanı sıra tarihsel rollerinin gereğini farklı biçimlerde sürdürmektedirler. Bu biçimler bazen Güney Kürdistan'da Türk Devletinin işgalciliğine ön ayak olmak olarak kendini açığa vururken bazen de Batı Kürdistan'da sömürgeci işgale siyasi piyonluk olarak gerçekleşmektedir. Kuşkusuz üçüncü dünya savaşının merkezi olan Kürdistan'da içinden geçtiğimiz süreçte sömürgeciliğe karşı ortak bir strateji belirlenerek birlikte mücadele temelinde bir ulusal birlik sağlanması tarihi önemde bir gelişme olacaktır ancak somut gerçekler bunun kolay olmadığını da göstermektedir. Sömürgeci güçlere zihniyet ve siyaset olarak bu kadar teşne olmuş kesimlerin Özgürlük hareketi çizgisiyle stratejik ortaklığı önünde ciddi engeller bulunmaktadır. Elbette bu kesimlerin kendilerini dönüşüme uğratıp sömürgeciliğe karşı mücadelede doğru bir tutuma yönelmeleri de mümkündür. Tüm bunlara rağmen devlet+demokrasi formülü ile bu çelişkili güçlerin bir barış haline ulaşması, sömürgeciliğe hizmet edenlerin bundan vazgeçmesi durumunda bile Lozan Antlaşmasının yüzüncü yılına giden bu süreçte Kürdistan'da sömürgecilik rahatlıkla yenilgiye uğratılacak ve gerçek bir ulusal birlik sağlanacaktır.

Kaynakça

- **Akkaya, Ahmet Hamdi, "Kürt Hareketi'nin Örgütlenme Süresi Olarak 1970'ler", URL: https://core.ac.uk/download/pdf/55897194.pdf**
- **Biko, Steve, Siyah Bilinci, (Dipnot, 2014)**
- **Engin, Kasım, Tarih Şimdidir-Kürdistan Tarihine Özlü Bir Bakış,**
- **Fanon, Frantz, Siyah Deri Beyaz Maskeler, (Metis Yayınları, 2020)**
- **Fanon, Frantz, Yeryüzünün Lanetlileri, (Versus Kitap, 2007)**
- **Güner, Gülsen, "PKK'nin Devrimci Şiddetinin Kürt Ezilenlerini Kazanması Üzerine", Teori ve Politika Dergisi, URL: https://www.teorivepolitika.net/index.php/arsiv/item/489-pkknin-devrimci-siddeti**
- **Memmi, Albert, Sömürgecinin Portresi Sömürgelileştirilenin Portresi, (Versus Kitap, 2009)**
- **Öcalan, Abdullah, Demokratik Uygarlık Manifestosu, Cilt 5,**
- **Öcalan, Abdullah, Kürdistan Devriminin Yolu**

İçindekiler İçin Tıklayınız...

1639 Kasr-ı Şirin'le İkiye, Lozan'la Dörde Bölünen Kürdistan'da Birlik Sorunu

Selim Ferat

"...devlet ve ulusal yaşamda ortaya çıkan etik-politik öğe, "halkın dini" olan 'yurtseverlik' ve "miliyetçilik", ki bu, önderlerle takipçiler arasındaki birliği oluşturan bağ olarak addedilir."

(Gramsci, 1993, S. 1076)

Paradoksal Tarihte Desen Tekrarı

Asırlar öncesiydi: "Şeref Han'ın iddiasına göre Kürtler, Yahuseb (Zhak adıyla bilinir) zamanında göç ederek Kürdistan dağlarına çıkmışlardır. Bu hükümdar her gün iki insan beyni yermiş. Fakat emrindekiler vatandaşlarını öldürmek istemediklerinden, insan beyni yerine kuzu beyni verirlermiş. Böylece de kurban edilecek insanlar, birer birer firar ederek, Kürdistan dağlarına kaçmışlar ve nesillerini orada devam ettirmeyi başarmışlardır". (Dr. Fritz, 1992, S. 13)

Asırlar Sonrasıydı

Son tarihi etapta Babanzade Abdurrahman Paşa Başkaldırısı (1806) ve Mahabat Kürt Cumhuriyeti (22 Ocak 1946'dan 17 Ocak 1947´e kadar) tarihi tecrübesinden sonra:

- Irak Anayasasının "Irak toplumu, vatandaşlarının tam hak hürriyet eşitliğine dayanan karşılıklı saygı esasına müstenit işbirliğinden meydana gelir. Araplar ve Kürtler bu milleti teşkil ederler" (Dr. Şivan, S.139) içerikli 3. Maddesinin hayata geçirilmemesinden sonra, Eylül 1961'de Güney Kürdistan'da Kürtler Mustafa Barzani önderliğinde: "ulusal ve halkla bağlantılı, PDK Başkanının politik-askeri liderliğinde, Kürt toplumunun tüm sınıflarını kapsayan" (İ.Cherif Vanly, S. 286) bir ayaklanma başlatıldı. Bu ayaklanmayla günümüze dek devam eden ve Güney Kürdistan'da Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin temellerini oluşturan Hareket, bir Peşmerge Hareketi olarak doğdu ve bugünlere gelindi…
- 1938 Dersim Başkaldırısından sonra işgal edilen Kuzey Kürdistan'da işgale son vermek, "Kürdistan'ı yurt topraklarının doğal bir parçası olarak gören sömürgeci güçlerle mücadeleyi en acil görev olarak önüne koyan" (PKK Kuruluş Bildirisi) PKK'ye bağlı güçler 15 Ağustos 1984'te eylemler gerçekleştirerek, silahlı mücadeleyi başlattılar. 37 yıldır süren bu mücadele, Kürdistan Sorununu uluslararası gündeme taşımada etkili rol oynayan bu gücün adı, Gerilla Hareketidir.

Ululaşmaya Dair

Durkheim'e göre özellikle kentsel işbölümüne dair yaşam yapısından yoksun olan Kürtler, kurumsal olarak "siyasi bir topluluk" (ulus) olmayı (Anderson, 1988, S. 13) çok sonraları başardılar.

"Eğer Kürtler daha yerleşik bir yaşam sürmüş olsalardı, onları kelimenin tam anlamıyla Doğu'nun şövalyeleri saymak olanaklı olurdu. Savaşçı bir ruh, açıksözlülük, onur ve kendi kendi beylerine sınırsız bağlılık, verilen sözü kesin biçimde yerine getirme ve konukseverlik... kadına sınırsız saygı, işte bunlar, tüm halkın ortak özellikleridir. (Abovyan, akt. Aristova,2002, S. 28)

Doğu Bilimleri uzmanı Aristova'nın Kürtleri tanımlamasında göze çarpan önemli özellik ve Kürtlerin "ulus"laşmaktan uzak tutan etmen, "kendi kendi beylerine sınırsız bağlılık, verilen sözü kesin biçimde yerine getirme" olmaları olarak kabul

edilebilir bir hipotez olsa da, bunun bu tanıtım, Kürtleri övmeye yönelik olsa da, kendini idareden yoksun bir halkın kendisini idare edeceklere muhtaç hale getirdiğine işaret etmektedir. "Kölelere övgü" methiyesinde uzak kalarak belirtilmesi gereken ana olgu, Kürtlerin kentleşme ve sanayileşmenin ilk basamağı sayılabilecek zanaat atölyeciliği, ticaret ve sanayileşmeye yol açacak üretim aygıtlarından uzak bir yaşam sürmeleri, onları kendi içlerinde birliğe itecek ticari bağlardan yoksun bıraktı.

Giriş

"Sınırları olmayan bir Memleket... Fakat Kürtlerin oturduğu toprakların adıdır: Kürdistan" Thomas Bois, (akt. Dr. Şivan, S. 21)

Kürdistan'ın 284 yıllık arayla (1639-1923) iki kez bölünmesi, zaman cetveli hafızasına yüklü, egemenler tarafından belirlenen, somut tarihsel olgulara işaret etmektedir. İki tarihi antlaşma da, antlaşmaların dönemin emperyal gücünü elinde bulunduran, egemen devletleri tarafından planlanmış ve yaşama geçirilmiştir.

Birinci ve ikinci bölüşümler, iki savaş sonrası, devletlerin Kürdistan'la birlikte, komşu ülkelerin toprakları üzerinde hükümranlık alanlarını belirlemeleriyle sonuçlanmıştır.

Kasr-ı Şîrîn, 1623-1639 yılları arasında, Osmanlı-Safevi devletleri arasında onuç yıllık savaşı sonuçlandıran antlaşma oldu.

Kasr-ı Şîrîn'den Lozana uzanan zaman diliminde yapılan 1828 Türkmençay Antlaşmasıyla İran'da kalan "Kürdistan topraklarının bir kısmı, Rusya'ya bırakılmıştır" (Beşikçi, 1992)

Lozan, birinci dünya savaşının son bulmasının akabinde, 1919-1922 yılları arasında, Türkiye'nin Kürdistan, Ermenistan topraklarını işgal ve Rumların, Ege'de "denize dökülmesi" ve topraklarından edilmeleri sonucunu doğuran, savaştan sonra yapılan antlaşmadır.

Türk Yunan savaşında, Bolşevik Devriminden sonra, Sovyetler Birliği'ne karşı müttefik namzet olarak görevlendirilecek Türkiye, İngilizler ve Fransızlar tarafından desteklendi. Lozan'dan önce yapılan 1921 Ankara antlaşmasıyla, 6. Maddede ,"Misak-i Milli"de tanınan azınlıkların haklarının kabul edileceği(nin), 7. Maddesinde, İskenderun bölgesinin "Türk ırkından olan ahalisi kültürlerinin inkişafı için her türlü teşkilattan faydalanacak, Türk lisanı orada resmi dil olacaktır" belirlemesiyle, Lozan Antlaşmasını önemli bir profili çizilmiş oluyordu.

Lozan ile birlikte, Kürdistan´ın Osmanlı İmparatorluğu'na bırakılan Kürdistan toprakları, İngiltere, Fransa ve Osmanlı'nın devamı Türkiye tarafından bölünmüştür. Lozan Antlaşması'nın 17 Ekim Bolşevik Devrimi'nden sonraya denk gelmesi, Türkiye'nin jeostratejik partner olarak seçilmesinde büyük rol oynadı.

Ara Not: Kasr-ı Şîrîn Öncesi

Dr. Şıvan "23 Ağustos 1514'te Osmanlı Sultanı Yavuz Sultan Selim'in Şah İsmail'e karşı kazandığı meydan savaşının sonunda, Kürdistan, büyük yarısı Osmanlı hudutları içerisinde kalmak suretiyle ikiye bölündü"ğünü belirtmektedir.

Osmanlı ile Safevi Devletleri arasındaki savaştan sonra, Kürdistan'ın ikiye bölüştürüldüğü ile Sultan Selim ile Şah İsmail arasındaki savaştan sonra Kürdistan'ın ikiye bölüştürüldüğü savları arasında paralellik olduğuna işaret ederek, buraya sadece Dr. Şıvan'ın da iddia ettiği gibi, Kürdistan'ın 1514'te de ikiye bölündüğünü not etmek istiyorum.

Sultan Selim'in "zaferi"ne katkıda bulunan Kürtlerin siyasi müzakerecisi İdrisi Bitlisi, "Kürtlerin siyasi pozisyonlarının çeşitli ayak oyunlarıyla kırılarak, Kürdistan'ın İmparatorluğa katılmasınnda ne denli menfi rol oynamışsa, sulhun avdetinden sonra, Kürdistan'ın yeniden teşkilatlanmasında ve Kürt emirliklerinin dahili milli otonomilerini koruyabilmelerinde de, o denli faydalı olmak istemiştir" (Dr. Şıvan, S. 33).

Kürt "Emir"lerinin Sultan Selim ile Şah İsmail arasındaki meydan muharebesiyle birlikte oluşan tarihi fırsattan faydalanarak, birleşmeleri ve bağımsızlıklarını ilan etmeleri bir opsiyon olarak varken, "emiralıklara" dayalı otonomilerle statülerinin korumak üzere, Sultan Selim imparatorluğu tarafından korunan statüyü kabul etmeleri, aynı zamanda Kürt aşiretlerine dayanan "emiranlıkları" tarafından bölünen bir Kürdistan'da

"biz" olgusunun oluşmasını engelleyen faktör olmuştur. Bu durumda İdrisi Bitlisi'nin, kötünün iyisi statüye ulaşmak için, Kürdistan'daki aşiretleri Sultan'ın zaferine "ortak" etmesi, Kürtler açısından bir zafer olarak algılanabilir mi?

Düşünmeye Zorlayan Zaruret: Kasr-ı Şîrîn

Doğu Kürdistan olarak tanınan coğrafik bölgenin neden, "İran'ın garbında, Ardilân ülkesinin cenûb-î garbî (batı güney) kısmında bir mahal" (M. Streck/ Islam Ansiklopedisi) olan Kasr-ı Şîrîn kentinde, 17 Mayıs 1639´da Osmanlı ile İran (Safevî Devleti) arasındaki yapılan bir antlaşmaya bölündüğüne cevap bulmak, düşünmeye zorlayan nedenlerden ilki oluyor.

Önermelerden biri olan, bugünkü Kasr-ı Şîrîn'in "(deniz seviyesinden 480 metre yükseklikte) taş, kerpiç sûr (duvar) ile çevrili, az ehemmiyetli bir mahal" olması değil, "öteden beri kervanlar için ehemmiyetli konak vazifesi" (M. S.) görmemesi de yeterli olmamaktadır.

"Kasr-ı Şîrîn'in cenûb-î garbîsinde heybetli Ağ Dağ uzanır; cenûb-î şarkisinde (güneydoğu) de mühim dağ silsileleri bulunmaktadır. Bilhassa Bağdat'dan İran'ın yüksek yaylasına giden pek eski yol, Aap orta çağının tarîk Hurasan'ı (Horasan yolu) buradan geçer" (M. S.) önermesi, bu kentin neden bir antlaşma için seçildiği konusunda bir ipucu olabilir.

"Kasr-ı Şîrîn'de en çok dikkate değen ve burayı İran'ın tarih ve arkeoloji bakımından en mühim yerlerinden biri yapan şey, civardaki Sâsânilere ait büyük harabelerdir. Kasr-ı Şîrîn (Şirin'in Sarayı), ismî Sâsâni krallığının son zamanlarından kalmadır. Bir Hıristiyan olan Şirin, Husrav II. Parvêz (590-628)'in en gözde zevcesi idi. Bu hükümdar yazlık ikametgah olarak yaptırdığı büyük kasra zevcesinin adını verdi" (M. S.) hitoryası bu kente arkeolojik önem biçiyor olsa da, bu böylesi bir antlaşmanın bu kente yapılması için yeterli bir neden olmayabilirdi de.

"Margan tarafından şehrin (Kasr-ı Şîrîn) 3000-6000 olarak tahmin edilen ahalisinin Kürt", (M.S.) olması ve Şah Abbas I. (1587-1628) Türk-Iran hududunu müdafaa maksadı ile, Kasr-ı Şîrîn bölgesine Sancabilerin (bk. Rawlinson JRGS, IX, 33; bu kabilenin bir kolu için, Rabino Les Tribus de Louristan, Paris, 1916, s. 17) Lurd kabilesinden 900 aile" (M.S.) yerleştirmesi, tabloyu tamamlayan jeo-stratejik bir neden olabilir.

"Kasr-ı Şîrîn'in Osmanlı tarihindeki ehemmiyeti(nin) Murad IV. zamanında Bağdat'ın istirdatından (ele geçirilme) sonra, Türkiye ile İran arasında, Irak'ın Türklerde ve Azerbaycan'ın İranlılarda kalması suretiyle, devamlı bir hudut tesbit" (M.S.) etmesine yol açması, bu kente tesadüfi olmayan jeo-politik bir anlam da yüklemektedir.

1639'dan sonra Kürtler'in yaşadıkları coğrafyanın iki imparatorluk arasında bölüşülmesi, Kasr-i Şîrîn antlaşmasıyla çekilen Osmanlı-Safevi devletlerinin sınırlarının belirlenmesiyle gerçekleşmiştir. Alevi Kürtlerin İranlılar, Sünni Kürtlerin de Osmanlılar tarafından kullanılması hipotezi tartışmalıdır. Mezhep ayrılıkları aşiret yapısı, üretim ilişkileri ve coğrafik yapının, Kürtlerin birliğini engellediği hipotezi üzerinde durulması gereken temel etkenler olmaktadır.

Türkiye'ye Vekalet Yetkisi Veren Antlaşma: Lozan

Fransız ve İngilizler'in büyük oranda Türkiye lehine tarih sahnesine koydukları 1919-21 "Türk Yunan Savaşı" (Lenin) sonunda 24 Temmuz 1923 tarihinde İsviçre'nin Lozan kentinde; İngiltere, Fransa, İtalya, Romanya, Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye arasında" (İsmail Göldaş, S.7) imzalanan anlaşmaya, "ilk imzayı atan Türkiye başdelegesi İsmet İnönü" (a.y.) olmuştu.

Bu antlaşma sonucuna göre, "490.000" km2 olan Kürdistan yüzölçümünün 230.000 km2'si" (yakinen yüzde 45'i) (İ.Cherif Vanly, S. 44) Türkiye'ye bırakılmıştır. (Türkçe isimleriyle: Adıyaman, Ağrı, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Antep, Hakkari, Kars, Malatya, Muş, Mardin, Siirt, Tunceli (Dersim), Urfa, Van Vilayetleri).

Lozan'a göre, Kürdistan topraklarının "170.000 km2'si, İran'a (Kirmanşan, Sîne, Xane, Mehabad, Mîrîwan, Şîno, Seqiz, Serdeşt, Kamrayan, Bokan, Banê. Îlam, Bîcar, Qurwe); „75.000 km2'si Irak'a", "15.000 km2'si Suriye'ye" (a.y.) bırakılmıştı.

Kürdistan'ın bölüştürülmesinin ön planda, Kürtlerin ise tali planda oldukları, Lozan'dan yıllar sonra, dönemin Türk Paşası İsmet İnönü anılarında tarihi ironik bir tablo çizerek: "Kürtler Lozan'a gelip bize müracaat etmediler. Hatta biz Lozan'daki konuşmalarımızda, milli davalarımızı 'biz Türkler ve Kürtler' diye bir millet olarak müdafaa ettik ve kabul ettirdik" (akt. Göldaş, S. 7)

"Kürt soyu gibi üstün bir soy"a (İnönü) ait olan Kürdistanlılar, Lozan'da temsil hakkına sahip değildiler. "Lozan'da Kürt temsiliyetinin sözkonusu olmadığı" (Göldaş) bir antlaşmayla, Kürdistan'ın yüzde kırk beşinin gaspina ve Fransızlar tarafından icazet verilen Türkiye, Bolşevik Sovyetler'in en batısında, batı emperyal merkezlerin müttefik gücü olarak "ebediyete dek" icazet verilen ülke olarak bırakılacaktı.

Avrupa ve Ortadoğu'yu birbirine bağlayan coğrafyada, Lozan Antlaşması'yla birlikte, Kürt halkının kendi kaderini belirleme konusunda, "red" oyu kullanma hakkı ve kudretiyle donatılan ülke Türkiye olmuştur. Günümüze dek, Kürt başkaldırıları, Özgürlük ve Kurtuluş Hareketleri konteksinde kontra güç olarak, ilgili önceleri Fransız ve İngiltere, daha sonra ABD ve Almanya emperyal güçleriyle, gizli pazarlık yapma yetkisine sahip, NATO üyesi, "özel statüye" ve bununla da vekalet yetkisine sahip ülke Türkiye olmuştur.

Birliği Engelleyen Sosyal Etmenler

Lozan ile birlikte dört parça olarak bölüştürülen Kürdistan'da, NATO'nun Ortadoğu ve Sovyetlere en yakın gücü Türkiye ile, İslam dünyasını temsil gücünü elinde tutan İran, daha sonra Sovyetler'in etki alanına girecek Suriye ve Irak devletleri, Kürdistan'ın her parçasındaki Kürt topluluklarını kendilerine benzetmek için baskı, sömürgeci politikaya endeksli sosyal determinizm uygulamaları, her parçadaki Kürdistanlıları biribirlerine benzemeyen sosyal, politik, sosyopsikolojik yapılanmaya götürmüştür.

"Bir baskı sistemi tarafından hayvanlar düzeyinde tutulan bu insanlara hiçbir hak, yaşama hakkı bile tanınmaz. " (Sartre'nin önsözü, Memmi, Albert, S. 10) tarifi, Kürdistan'ın tüm parçalarında Kürtler'i kendilerine ve diğer parçalardaki Kürtler'e yabancılaştıran, bir yerde "sömürgeleştirilenlerin hafızasını gittikçe daha fazla kaybetmeye mahkum eden" (Memmi, S. 98), kaderleri egemen yabancı bir güç tarafından belirlenen "lanetliler"e dönüştürdü.

Kürdistan'da "biz" olmak için başlatılan ayaklanma ve işgale karşı direnişlerden önce, Kürt toplumuna kanıksanmak istenen olgu: "sömürgeciye olan sevgi, kendinden nefret" (Memmi, S. 111) oldu.

Hipotezler:

- Kuzey Kürdistan'daki toplum 70'in sonlarına ait verilerde, "büyük ölçüde tarımla uğraşmaktadır" (Kendal S. 93, Kurdistan und die Kurden, Band 1). "Yerleşik halkın %72'si kırsal alanda oturmakta ve tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır" (agy). Bu parçadaki öğrenci gençlik, ideolojik politik 1968 Öğrenci hareketinden etkilenmiş 70'li yılların yarısına dek Türk solunun ideolojik etkisinden kurtulamamıştır. Türk metropollerinden Kuzey Kürdistan kentlerine ve köy gençliğine taşınan sol ideoloji, 70'li yılların ortalarından sonra, hızlı bir şekilde toplumsal politikleşmeye yol açmıştır. Toplumsal bilincin yüksekte olduğu bu yıllarda, özellikle gençlik, Kürt kültürü ve tarihi konusunda hala yeterli bilgilerle donatılmamıştı. Böylece sosyal politik refleksleri yüksel, ulusal bilinci düşük bir yapılanma 80'li yılların ortalarına dek, Kuzey Kürdistan'daki belirgin özelliklerden biriydi.
- 70'li yılların sonlarına ait verilere göre, Güney Kürdistan'daki halkın "%55'i köylülerden oluşuyordu". (Vanly, S. 267, Kurdistan und die Kurden, Band 1) Güney Kürdistan'da özellikle de "Şex Mehmud (Barzenci)'nin Ekim 1922'de kendisini Süleymaniye'den Kürdistan Hükümdarı olarak" (Dr. Şıvan, S. 127) ilan etmesinden, 1958'de Mustafa Barzani'nin Sovyetler'den geri dönüşüne kadar, bu parçadaki ulusal refleksler ve kültürel birikim, Mahabbad Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Şeyh Sait, Ararat ve Dersim başkaldırılarına refakat etmiş, destek sunmuştur. Kuzey Kürdistan'ın tersine, bu parçada ulusal, kültürel bilinç ve refleksler yüksek, sosyal politik refleksler gerideydi.

- İran rejimi Doğu Kürdistan'daki Kürtler'i İran'lılar olarak büyük oranda entegre etmeyi başardı. İran halkları olarak yaşama geçirilen proje, özellikle Mahabbad Kürt Cumhuriyeti'nin yıkılışından sonra hayata geçirildi. Dr. Gassemlou'nun (Kasımlu) 1989 yılında Viyana'da, İKDP Genel Sekreteri Dr. Şerefkendi ve arkadaşlarının 1992 yılında Berlin'de katledilmeleri, bu parçada, Mahabbad'tan sonraki örgütlenmelerin koruma tedbirlerini gözden geçirmeleri için yeterli nedenler oluşturdu. "Kürtler'i, katıksız İranlılar' olarak gören İran Hükümeti, "Farslar" kelimesi yerine "İranlılar' kelimesini geçirdi". (Gassemlou, S. 185, Kurdistan und die Kurden, Band 1). "Kürt sanayi burjuvajisi çok zayıf, küçük burjuvazi, Irak Kürdistanı'ndaki kapitalizmin ileri karakolu ve mevcut rejimin Kürt toplumundaki toplumsal temelidir" (Gassemlou, agy) tanımlamalarına rağmen, Doğu Kürdistan'da ulusal Kültür ve bilinç korundu, bu parçada örgütlenme, Mahabad'tan sonra büyük oranda, diğer parçalara güdümlü kaldı.
- Rojava Kürdistan´ındaki Kürler, 70'lı yılların sonuna bakıldığında, "ağırlıklı olarak köylülerden" (Nazdar, S. 401, Kurdistan und die Kurden, Band 1) oluşmaktaydı. Bu yıllarda "120.000 Kürt, yabancı olarak damgalanmıştır" (agy, S. 406). Gerçekleştirilen bir tarım reformu sonucu "140.000 Kürt köylüsü topraklarından sürgün edilmiş, yerlerine Araplar yerleştirilmiştir" (agy, S. 409). 1975'te Derik ve Kamışlo bölgesine "7000 Arap ailesi yerleştirilmiş ve silahlandırılmışlardır" (agy, S. 409). 70'lı yıllarda 10 yıl zarfında 30.000 Kürt Rojava'yı terk etmiş, Lübnan'a yerleşmişlerdir (agy). Bu yıllarda özellikle Peşmerge örgütlenmesinin güçlü olduğu Rojava'da, daha sonra 80'lı yılların sonundan itibaren Gerilla örgütlenmesi de Rojava'da etkin bir toplumsal örgütlenmeye gitmiştir. Rojava, toplumsal toleransın yüksel olduğu parça olarak başta Peşmerge, sonrasında da Gerilla Hareketine katkıda bulunan, son tahlilde iki hareketle de ev sahipliğini yapan, Kürdistan Kurtuluşunun en zayıf/en güçlü halkası olmuştur.

Birlik Sorununda Ortak Etmenler

1- Kolektif Kimlik

"Kolektif Kimlik (lat. Collektivus=biriken ve kimlik=(karekter) Birlik), sosyal ve kültürel kimlik, biz kimliği" ve devamla "Birliği, ortaklığı, ortak alışkanlıklara sahip olma olarak" (G. Grohs, S. 433) tanımlansa da, tarihsel negatif gelişmeler, kültürel kimliğin pekişmesine engel teşkil edebilirler.

Bu bağlamda, Kürdistan'ın her parçasında, oradaki zorunlu şartlara uymak zorunda kalan milyonların, sosyal yaşamda varlıklarını sürdürmek için, uymak zorunda kaldıkları yaşam biçimine denk düşen sosyal ve psikolojik değişimler, tüm parçalarda yaşayan Kürtleri, kolektif kimlik bazında bir oranda diğer parçada yaşayanlara yabancı kılmıştır.

Burada asimilasyonun rolünü irdelemek gerekiyor. "Latince assimilatio=eşitleştirme, benzetme" L.v. Wiese, S. 53), "sosyo-kültürel değer yönelimlerinin ve davranış kalıplarının benimsenmesi" (a.y.) anlamına geliyor ve bu temel etken, her parçadaki bireyleri, Kürt topluluklarını diğerlerinden ayrı bir değişime yöneltmiştir.

Asimile edilemeyen Kürdistanlıların her parçada, egemen sömürgeci otoriteye karşı duruşları sonucunda, her parçadaki örgütlenmeler, diğer parçalardaki Kürtlerden destek almış, özellikle de 60'lı yıllardan sonra gelişen Mustafa Barzani önderliğindeki hareket, Kuzey Kürdistan'daki ulusal bilinçlenmeye önemli oranda katkı sunmuştur.

1978 yılında kurulan PKK, 15 Ağustos 1984'te Eruh-Şemdinlide başlatılan silahlı eylemlerlerden sonra, özellikle de Kürdistan'daki alt tabakadan ailelerin çocuklarında siyasi bilincin oluşmasına katkıda bulunmuş, başta Rojava olmak üzere diğer Kürdistan parçalarında varlık göstermiştir.

2- Nativizm/Kolektif Tavır (W.E. Mühlmann, S. 738-739)

"Nativizm, 'biz grubunun kendi katkısıyla' ortaya çıkararak, vurguladığı kolektif tavırdır" (Mühlmann, agy). "Nativist Hareketler, bu motiflerden ilham alan sosyal hereketlerdir" (agy). "Yabancı egemenlik, sömügeci baskı, olası sömürü ve yabancı kültürel

değerleri empoze etme girişimleri nedeniyle, bu gruplarda özgüven sarsılması oluşur" (agy).

"Nativist Hareketlerin asıl amacı, yabancı egemenliği alaşağı etmek, bazen de mevcut egemenlik ilişkilerini tersine çevirmektir" (agy).

Birlik İçin Olasılık

"Kolektif bir drama hiçbir zaman bireysel bir çözümle sonuçlandırılmayacağına göre" (Memmi, S. 115), Sömürgenin, sömürge olarak sonu, metropulün (sömürgeciliğin, bn) metropol olarak sonu" (agy) olacaktır. Sömürgenin içinde olduğu durum "mutlaktır ve mutlak mutlak bir çözümü gerektirmektedir, kırılma ama taviz değil" (agy).

"Kolonileştirilenlerin de bir sırrı var" (agy). Kürdistan'ın da bir sırrı var. Güney ve Kuzey Kürdistan'ın birbirine "zıt" iki yakası, aslında beklenir tarihsel gelişmeler sonucu, bir yerde Kürdistan'ın ulusal, toplumsal deposu olan Rojava Kürdistan'ında bir araya gelme zarruriyetiyle karşı karşıya kaldılar.

Gramsci'ye göre "halkın dini" olan "yurtseverlik" önder örgütlenmelerle onları takip eden (halk) arasındaki bağ olarak gündeme oturdu.

Toparlarsak, partiler üstü bir ulusal/toplumsal program oluşturulması, tüm Kürdistan parçalarındaki parti ve örgütlerinin onayını alacak, Kürdistan'ın işgalden ve özellikle de Türkiye ve İran'ın manevra ve etki alanından kurtaracak stratejik bir program, uluslararası kamuoyu ve özelliklede BM düzeyinde Kürdistan Sorununun uluslararası bir çözüm platformunda ele alınmasına yol açma şansına sahip önemli bir opsiyon olacaktır. Kuzey ve Güney'ın tarihi buluşması olarak algılanan Rojava'daki PYND-ENKS görüşmelerinin dört parçayı kapsayan bir ulusal projeye dönüştürülmesi, Kürdistan tarihine ilk ulusal birlik duruşu olarak düşecek bir Kürdistan birliği olma şansına sahiptir.

Kaynakça

- **Gramsci, (2002), Gefängnis-Hefte, Argument Verlag Berlin**
- **Dr. Fritz (1992), Kürtlerin Tarihi, Hasat Yayınları, Istanbul**
- **Dr. Şivan (1997, Kürt Millet Hareketleri ve Irak'ta Kürdistan İhtilali, Apek, Stockholm**
- **Ismet Cherif Vanly (1984/1986), Kurdistan und die Kurden, Band 1, Gesellschaft für Bedrohte Völker, Göttingen**
- **Anderson (1983), Die Erfindung der Nation, Campus Verlag, Frankfurt New York**
- **T.F. Aristova (2002) Kürtlerin Maddi Kültürü, Avesta Yayınları, Istanbul**
- **Beşikçi, Ismail (1992), Yurt Kitap Yayın, Istanbul**
- **M. Streck (1993), İslam Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımmevi,**
- **Ismail Göldaş (2000), Lozan, Avesta, Istanbul**
- **W.E. Mühlmann (1969), Wörterbuch der Soziologie, Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart**
- **Ghors; L. v. Wiese, Karl Heinz Hillmann (2007) Wörterbuch der Soziologie, Alfred Körner Verlag, Stuttgart**
- **Albert Memmi (1980), Der Kolonisator und der Kolonisierte, Syndikat, Frankfurt am Main**

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Güney Kürdistan'da Ulusal Birlik Önündeki Engeller

Serbest Sefin

Demokratik ulusal birlik sorunu Kürdistan halkının meşru davası hakkındaki başlıca sorunlarından biridir. Ama Kürt halkının bu güne kadar umut ettiği Kürdistan'ın güçleri ve tarafları arasındaki birlik ve beraberliğidir. Kürdistan'da geçen 200 yıl içerisinde nice başkaldırı ve direniş gerçekleşmiştir. Babanilerin başkaldırısından tutun bugüne dek. 19 Yüzyılda Kürdistan güçlerinin tümü kendi yerel otonom statülerine sahip olmuşlardır. O çerçevede büyük direnişler verilmiştir. Kürtler, Ortadoğu'da Arap, Türk ve Fars gibi uluslardan daha az savaş ve mücadele etmemişlerdir. Zayıf görünen, bölgeler arasındaki statüsü için birlik ve beraberliğin olmayışıdır. Örneğin, Soran bölgesi ve Baban bölgesi ya da Soran ve Botan. Ya da Baban ve Erdalan ki 19. yüzyılda bölgenin en güçlü ve kapsayıcı statüsündeydiler. Birbirlerini tamamlayıcı ve destekleyici çalışmalar sürdürmemişlerdir. Belki devamında Osmanlı, Safevi, Abbasi ve Qacarilerce çelişkilerle meşgul edilmiş ve birbirleriyle savaştırılarak kolayca ortadan kaldırılmışlardır.

Her ne kadar 19. Yüzyılda en fazla imkan ve fırsatla Kürt mir ve beyleri farklı bölgelerde mirliklerini kurmuşlarsa da birlik olmayışları ve birbirlerini desteklememeleri, 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl başlarında bölgenin en büyük imparatorluğu yani Osmanlıların yıkılmasına rağmen, Kürt halkı bir statü sahibi değildi ki, bölgedeki yerini kalıcı kılsın ve fazla kazanım elde etsin. 20. Yüzyılın başlaması, Osmanlıların yıkılması, İngilizlerin İran'ın içişlerine karışması sonucu İran'ın zayıflamasına karşın Kürtler güçlü ve etkili bir halk siyasetine sahip olmadığı için, bütün Kürt halkını etrafında toplayamadı. Birinci dünya savaşının başlaması, İngiliz ve Fransızların öncülüğündeki antlaşmaların etkisiyle artık bölgenin de güç dengeleri değişmişti.

19. Yüzyılda Arapların Osmanlı egemenliği altında olmasından kaynaklı, bölgenin en güçlü iki imparatorluğu Qacar ve Osmanlılardı. İmparatorluk modeli tüm zulüm ve kötülüğe rağmen birkaç noktada ulus, hak, din ve farklı inançların ifade edilmesine olanak tanıyordu. İmparatorluğun egemenliğini kabul edene, kendi otonomisini yönetme, kimsenin yok etme tehdidine maruz kalmadan din ve kültürünü yaşatma imkanı veriyordu. Özellikle müslüman halk ve uluslar, unutmamalıdır ki Ezidi Kürtler Osmanlılar zamanında farklı inanç ve dinlerinden dolayı yaklaşık 72 kere adına "ferman" denilen katliamlara uğramıştır.

Tek dil, tek din, tek millet, tek devlet olmamasından kaynaklı inkar ve asimilasyon siyaseti farz kılınmıyordu.

Müttefik Cephenin Birinci Dünya Savaşı'ndaki başarısı, bir başka anlamda Ortadoğu'da İmparatorluk olarak bilinen modelin çöküp ortadan kalkmasına sebebiyet verdi. Artık bölgeye özgü olmayan başka bir model, yani ulus-devlet modeli ortaya çıktı. İran devleti ne kadar Pehlevi Krallığı (monarşisi) adıyla devam ettiyse de, özünde eski İran Pehlevi geleneğine dayanan Pers ulus-devletiydi.

İngilizler Arap ülkeleri arasında siyasi hareketlerine başlamıştı, bu yüzden 20. Yüzyılın başlarında Osmanlılar, Araplar üzerindeki egemenliklerini yavaş yavaş kaybediyorlardı. Arap ulusu monarşi temelinde çok sayıda küçük devlet inşa etti. Arapların her ne kadar birleşik bir Arap ülkesi hayalleri olsa da, bir taraftan İngiliz ve Fransızların siyaseti diğer taraftan da aşiretler arası anlaşmazlıklar, birleşik ve güçlü bir Arap toplumu ve ülkesi olmasını engellemiştir.

Ermeni, Asur ve Keldani-Süryani halkları da bir yandan Osmanlılar tarafından katliamlara, diğer

yandan İngiltere, Fransa ve Rusya'nın ortak inanç siyasetine kurban oluyor; sırtını bu devletlere yaşlanmasına rağmen sonuç olarak, Osmanlılar tarafından 20. Yüzyılın en acımasız katliamıyla karşı karşıya kaldılar ve yaklaşık iki milyon insan öldürüldü ve milyonlarca insan topraklarından sürüldü.

Büyük çoğunluğu Osmanlı idaresi altında olan Kürt halkı, dinsel ve mezhepsel olarak Osmanlı halifeliğine bağlıydı, bu nedenle çoğu Kürt ayaklanmasına ve direnişine Sünni dini figürler ve alimler önderlik ediyordu. Ayrıca aynı şeyh ve din alimleri aracılığıyla Osmanlı padişahı ve halifesi, egemenliklerini bu şekilde Kürtler üzerinde devam ettiriyordu. Kürt prensleri ve soyluları bir monarşinin yokluğunda dağıldılar, öyle ki, dünya savaşının patlak vermesiyle Kürdistan'daki direnişte, 19. Yüzyılın sonuna kadar Kürdistan'da güç ve özerkliğe sahip olan Kürtlerin gözle görülür bir etkisinin izi ve kalıntısı görülmemektedir.

Kürdistan'da İngiliz ve Fransızların işgaline maruz kalan nesli iki sınıf olarak ele alabiliriz. Bunların ilki şeyh ve aşiret reisleri diğer sınıfı ise, Osmanlı zamanının subay ve komutanlarıdır. Hatta aydın sınıfı bile İstanbul'un en yüksek okul ve medreselerinde okuyordu. Bu yüzden Osmanlı devletinin bilinci, yönetme, savaşma ve düşünme tarzına sahiptiler. Kürt halkı ve siyasi, entelektüel ve zeki şahsiyetler. Bu nedenden dolayı Osmanlı İmparatorluğu yönetim modeline ve tarzına bir alternatif olmayı amaçlayan, modern Avrupa ve ulus-devlet düşünceleriyle tanınıyorlardı. Kürt halkı da o arada bölgedeki yerini korumak istedi.

Çoğu dernek adı altında gelen ve o dönemin belirli şahsiyetleri tarafından yönetilen, ancak çok kapsayıcı olmayan, çoğunlukla bürokratik sınıf içinde ve İstanbul gibi büyük şehirlerde sıkışmış siyasi ve örgütsel hareketler olmasından dolayı, Kürdistan'da fazla bir etkiye sahip değillerdi. En çok göze çarpanlar, Dersim-Koçgiri ve Şeyh Mahmut Berzenci öncülüğündeki Baban Bölgesi direnişleridir., Botan bölgesi ve Şeyh Said'in Amed'deki direnişi de aslında aynı damar ve kökten gelmiştir.

Burada bizim konumuz, Güney Kürdistan'daki direniş ve ulusal birlik mücadelesidir. Bu konu üzerinde duracağız.

Hegemonik güçler ile yeni kurulan devletler arasında yapılan anlaşmalar neticesinde Kürt halkı her türlü milli, siyasi, demokratik ve fikri haklardan mahrum bırakıldı. Sevr Antlaşması'nda , Urfa, Diyarbakır ve Mardin'den bahsedilirken, sınırlı ve kısıtlı bir şekilde adı geçse de , diğer antlaşmalarda, özellikle 1923 Lozan Antlaşması'nda Kürtlerin ve Kürdistan'ın adı hiç geçmiyordu.

Bu durum Ortadoğu'da Kürt ve Kürdistan adına bir şeyin olmadığını gösteriyor. Dolayısıyla bir yandan Kürdistan Kürtlere sorulmadan dört parçaya bölünmüş, diğer yandan Türkler, Persler ve Araplar olarak isimlendirilmiştir. Kürtlerin adı hiçbir antlaşmada millet veya etnik grup olarak anılmadığı ve aynı zamanda milliyeti asla dikkate alınmadığı gibi, işgalcilere karşı mücadelede bu durum; o devletin iç sorunu olarak tanımlandı. Kürt halkı da ulusal kimliğinin tanınması için yüz yıl mücadele etmiştir.

Şêx Mehmûd Berzenci Direnişi

Güney Kürdistan'da bir yandan dernek açmak, dergi ve gazete çıkarmak, yani toplumu bilinçlendirmek amacıyla aydınların hareketi,diğer yandan siyasi olarak örgütleme için Şeyh Mahmud Hafid öncülüğünde bir çalışma vardı. Şeyh Mahmut Hafid, 1878 yılında Süleymaniye'nin Berzence ilçesinde doğdu, 22 Mayıs 1919'da İngiliz emperyalizmine başkaldırdı ve İngiliz işgalcileri tutukladı. Sılemani Kerkük ve Germiyan'dan Erdalan sınırından bugünkü İran sınırına kadar, Rojava tarafından Soran Mirliğinin sınırlarına kadar, yani bugünkü Hewler ve Musul şehirlerde otonomisini kurdu ve 1920 yılına kadar yönetti. Ancak İngiliz ordusunun hava ve kara saldırıları sonucunda Şeyh Mahmud tutuklanarak ve Hindistan'a sürüldü. 1922'de İngilizler, Kürtleri örgütlemek ve Türk devletinin Musul ve Kerkük'ü geri alma tehdidine karşı koymak için Şeyh Mahmud'u bölgeye geri gönderdi.

Irak'ın Usbet El Ümem Halk Derneği tarafından 1930'da ilhak edilmesinden sonra Şeyh Mahmud yeniden isyan etti. Ancak her ayaklanmada da İngiliz ordusuyla karşı karşıya kaldı, ya da daha doğrusu İngilizler, üç keresinde de Şeyh Mahmut Berzenci'nin halkının meşru hakları elde etme mücadelesine saldırıda bulundu. Ve Şeyh Mahmud Berzenci en sonunda 9 Ekim 1956'da Bağdat'ta öldü.

Şeyh Mahmud, bir özerklik örneği oluşturmuş ve kendisini Kürdistan Malik'i, yani bölgesinin cumhurbaşkanı ilan etmişti. Bir hükümete, askeri güce ve egemen olduğu bölgelerin bir sınırına sahipti. Paris gibi dünya kongrelerine temsilcilerini dahil etmeye çalıştı ve kendisi adına Şerif Paşayê Xendani'yi temsilcisi olarak gönderdi. Ayrıca İngilizlerle Kürt özerkliğinin tanınması temelinde bir anlaşmaya varmak istedi. Bunu yapmak için, dönemin İngiliz temsilcilerinden Mecer Noel ve Mecerson ve diğerleri ile uygun bir yaklaşım sergiledi. Ardından çıkan tüm sıkıntılar ve savaşlar, İngilizlerin verdiği sözlerden pişman olması nedeniyle ortaya çıktı. Yani Şeyh Mahmud hiçbir zaman anlaşmalara aykırı hareket etmedi, sözlerinden geri dönen İngilizlerdi. Şeyh Mahmud da gücünü, otoritesini, egemenliğini ve bölgesini korumak için direndi. Şeyh Mahmud'un İngilizlerle görüşmek istemediği ve İngilizleri kâfir olarak gördüğü söylenir, bu yüzden elini uzattığında eli kirli olmasın diye eline puşisini sardığı söylenir. Bu doğru değildir. Sadece Şeyh Mahmud'u kötü göstermek amacıyla söylenmektedir. Şeyh Mahmut Berzenci antlaşmak için hazır değildi, İslam ve Hristiyanlık adına diplomasiden vazgeçmiştir gibi, gerçek olmayan tezleri doğru göstermek amacıyla uydurulmuştur.

Şeyh Mahmud Berzenci'nin dini bir şahsiyet olduğu ve Süleymaniye'nin Berzence bölgesindeki Kadiri tarikatının şeyhlerinden geldiği doğrudur. Ancak bölgenin siyasi işlerinde ve yönetiminde herhangi bir dini bağlılık göstermemiştir. Çünkü Şeyh Mahmut Berzenci'nin kişiliğinde din ve tarikatten daha çok milli bir ruh ve duygu vardı. Şeyh Mahmud'un zayıflığı, diğer Kürt aşiretlerini de askeri bir harekette birleştirmemiş olmasıydı. Örnek olarak; Surçi, Xoşnav, Biradost ve Zebari aşiretleri İngilizlere karşı direniş içindeydi. O aşiretlerden bazı kesimleri Şeyh Mahmut'un güçlerine katılmıştı. Fakat yeterli bir birlik kurulamamıştır.

Şeyh Mahmud ile Simkoyê Şikak arasında da kuvvetli bir bağ vardır. Ama bu dostane ilişki birlikte işgale karşı çıkıp, işgali sonlandırmak için siyasi, askeri ve karşılıklı bir anlaşmaya yol açmadı. Şeyh Mahmud ile Qedem Xêr arasında da bir ilişki var, ancak bu ilişki siyasi, askeri veya ulusal bir uzlaşma olmadığı için, tüm direnişler birer birer başarısız oldu. Diyar Xerîb, "Kürdistan tarihi için yeni bir okuma" adlı kitabında; İran makamlarının Kirmanşah ve İlam bölgelerindeki Kelhor aşiretinin Şah'a teslim olması yönündeki talebine rağmen, Qedem Xêr Şeyh Mahmud ile evlenmek istedi.

İngiliz ve dünya güçleri diyor ki; 20. Yüzyılın başında Kürtlerin kendi yönetimleri yoktu. Çünkü tüm Kürt halkını etrafında toplayacak bir lideri yoktu. Kürtler Osmanlı halifeliğine bağlıydı. Bu iki nokta doğru olmadığı için değil, ağırlıklı Kürdistan'ın kendi iç sorunlarından ötürü parçalı olması esas zayıflığı oldu. İç parçalanma aşılıp birlik sağlanamadığı için yenilgi yaşandı.

Örneğin Araplarda çok parçalıydı. Ancak Arap aşiretler önderlikleri 22 devlet kurabildi. Hiçbirinin bölgesi Şeyh Mahmut Berzenci'nin bölgesi kadar büyük değildi. Yine hiçbiri Şeyh kadar etkin bir kişilik ve entelektüel seviyeye de sahip değillerdi. Onlar Osmanlılarla da Şeyh kadar savaşmadılar. Şeyh Mahmud'un babası Musul'da Osmanlılar tarafından idam edildi. Özcesi Şeyh Mahmud Arap prenslerinden çok daha güçlüydü. Dolayısıyla İngilizlerin Şeyh Mahmud için yaptıkları değerlendirmeler gerçeği yansıtmıyor. Kara propagandanın ötesinde fazla anlamı yoktur, o değerlendirmelerin.

Doğru olanın Şeyh Mahmud, İngiliz emperyalist politikalarını iyi görememiştir: Özelliklede 'böl ve yönet" , "kurdu kurda boğdurma" ve "halkın gerçek önderlerini ortadan kaldırarak, yerine sahte önderlerikler koyma" politikalarını görememesidir. Bu değerlendirme ve yorumlarım Şeyh Mahmut'un zayıf yönlerini belli bir seviyede görmeye olanak tanır. İngiliz devletinin ezilen halklara yönelik düşmanca politikasını tam olarak anlayamadığı ve buna göre Kürdistan halkına karşı İngiliz oyun ve tuzaklarını ortadan kaldırmak için gerekli yöntemleri oluşturamadığı görülmelidir.

Barzani Hareketleri;

1-Şeyh Abdülselam Barzani;

M. Mustafa Barzani'nin "Barzani ve Kürt Kurtuluş Hareketi" kitabında anlattığına göre, ilk Barzani hareketi, 1887 doğumlu ve 1903'te Barzan Tekkesini Nakşibendi şeyhi olan Abdülselam Muhammed

Abdülselam tarafından yönetiliyordu. Kürt Teali ve Tereqî dernekleri, Hêvî, Kürt Bağımsızlığı ve Kürdistan'ın diğer bölgelerindeki direnişlerin liderleriyle iletişim halindedir. Ayrıca Şeyh Mahmudê Hefid, Şeyh Abdulkadir Nehri ve Simko Şikaki ile temas halindedir. 1907 yılında Behdinan bölgesindeki Kadiri Tarikatının Şeyh Nuri Muhammed tekkesinde bir grup Şeyh ve aşiret liderleri birlikte dört maddeden oluşan bir uzlaşı metni hazırlarlar. O maddeler şunlardır:

1-Halkın yaşam dili olan Kürtçe, Kürt bölgelerinde resmî dildir.

2- Okullarda eğitim dili Kürtçedir.

3- Bölge yöneticileri ve valiler Kürtçe bilen kişiler olmalıdır.

4- Bölgenin hizmetgüzarlığı için vergiler olduğu gibi kalacak.

Bu kararını Osmanlı Sultanına iletirler. Osmanlı İmparatoru bu uzlaşı metninden memnun olmaz ve "eşkiyalık" olarak değerlendirir.. Ve bunun sorumlusu olarak da Şeyh Abdülselam'ı görür. O yüzden, 1907'de Osmanlı Sultanı Barzan bölgesine büyük bir ordu gönderir. Büyük bir savaştan sonra Şeyh Abdulselam, Kuzey Kürdistan sınırına kaçar ve Çelê'de yaklaşık bir yıl Tiyar aşiretinin yanında kalır.

1908'de Şeyh Abdülselam Barzan bölgesine döndü ve silahlı bir grup oluşturarak Osmanlı ordusuna saldırdı ve bölgeyi işgalcilerden temizledi. Bunun sonucu Şeyh ve Osmanlı arasında ateşkes yapıldı.

1913 yılında Osmanlı Devleti, Musul Valisi Süleyman Nazif'in önderliğinde Barzan bölgesine büyük çaplı bir saldırı başlattı. Bunun sonucu Şeyh, Doğu Kürdistan'daki Nehri Şeyhlerinin yanına sığındı.

Şeyh Abdulsalam, Simko Şikak ile temas kurdu ve Tiflis'e (Gürcistan) kadar çevre devletlerle bazı girişimlerde bulundu. Ancak diplomatik çabaları sonuçsuz kaldı ve geri döndü. Dönüşte Gengeçin adlı köyde Sofî Ebdulla adında birine misafir oldu ve köylü O'nu Osmanlıya teslim etti. Teslim sonrası Şeyh kelepçelenerek Musul'a götürüldü ve 14.12.1914 tarihinde yargılama sonucu idama edildi.

Şeyh Abdulsalam'ın 7 yıllık hareketi, çalışma tarz ve yöntemleri itibariyle önceki direnişlerin yenilgilerinden gerekli sonuçlar çıkarmadığı için yereli aşamadı ve yenilgiyle sonuçlandı.

2- Şeyh Ahmed Barzani

Barzani şeyhlerinin hareketi, Şeyh Abdulsalam'ın idamından ardından küçük kardeşi Şeyh Ahmed Muhammed Abdulsalam liderliğinde 5 yıl daha devam eder.

Ahmed Muhammed Abdulselam, 1896'da Barzan'da doğdu. Ahmed, Barzan'ın şeyhliklerinde Şeyh Abdulsalam'ın halefi oldu ve adı Barzan'ın sahibi olarak yayıldı. Şeyh Abdulsalam hareketinin bıraktığı miras, Şeyh Ahmed için sosyal, dini ve siyasi bir seviye oluşturmuştu. Oda çabalarıyla bu seviyeyi yükseltmeyi hedefledi. Bir yandan Şeyh Mahmud Hefid'ın direnişiyle temas kurmuş ve 1919 Baziyani Yarımadası Muharebesine kuvvet göndermede rol oynadı. Ayrıca 1917-1919 yılları arasında Şeyh Abdülkadir Nehri ve Şeyh Saidê Pîranî'ye mektuplar ve temsilciler göndererek Kuzey Kürdistan'ın siyasi ve sosyal liderleriyle temasa geçti.

1931'de dönemin Irak rejimi, Şeyh Ahmed'in Barzan bölgesindeki nüfuzunu sınırlandırmaya çalışmış ve bir yıl kadar süren savaş oldu. Ancak savaşta yenildiği için, 400 adamıyla Kuzeye gitti ve adamlarıyla Türk devletine teslim oldu. Türk devleti ise adamlarıyla birlikte onu onu ve adamlarını Irak'a iade etti. 1944 yılına kadar Orta ve Güney Irak'ta rejimin gözetimi altında yaşadı.

1943'te Şeyh Ahmed'i i özgürleştirmek ve geri getirmek amacıyla küçük kardeşi Mela Mustafa, Barzan bölgesinde devletin birçok üs ve merkezini kuşattı. Müzakereler sonucunda Şeyh Ahmed serbest bırakıldı ve Barzan'a geri dönmesini sağlandı. Şeyh Ahmed, 1945'te Mela Mustafa ve 500 Barzaniyle birlikte Demokratik Kürdistan Cumhuriyeti'ni desteklemek için Doğu Kürdistan'daki Mahabad'a taşındı. Şeyh Ahmed, 1946'da Kürdistan Cumhuriyeti'nin yıkılmasından sonra geri döndü ve Irak hükümetine teslim oldu. Mela Mustafa ise ordusuyla birlikte Sovyetler Birliği'ne gitti. Şeyh Ahmed 11 Ocak 1969'da Bağdat'ta öldü.

Şeyh Abdulselam gibi Şeyh Ahmed'in hareketi de benzer şekilde bölgesel kaldı ve tarikat özelliğinin

ötesine geçmedi. Şeyh Ahmed, Kürdistan'daki diğer siyasi hareketler ve milliyetlerle temas kurmaya çalışsam da, bu temaslar Kürt siyasi birliğini, gücünü ve diplomasisinin kurulmasını sağlayamadı. Bu durum sınırlıda olsa silahlı bir hareketin gelişimini açığa çıkardı, ancak çok kolay bir şekilde Irak rejimi tarafından sindirilip bölgeden atılmasına engel olamadı. Şeyhlik pozisyonunun etkisi altında bir miktar güç toplayabildi ise de, ulusal bilinç eksikliği ve Kürdistan'ın özgürlüğü meselesini yeterli düzeyde hedeflememesi sonucu Barzan bölgesi ile sınırlı kaldı. Bu nedenle Mahabad Cumhuriyeti'nin yıkılmasından sonra Şeyh, yorulduğundan dolayı eski görevine geri döner. Ve Barzan Tekkesi şeyhi olarak devam etti. 14 Temmuz 1958 devrimine kadar Bağdat'ta yaşadı. Ardından Barzan bölgesine döndü ve ölümüne kadar başka bir girişimde bulunmadı, hiçbir siyasi harekete katılmadı.

Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla sonuçlanan süreçte Güney Kürdistan'daki siyasi faaliyetler arttı. O zamana kadar siyasi ve örgütsel faaliyetlerin çoğu dernek, gazete ve dergi şeklindeydi. Yani hükümet tarafından çalışma yapmaya fırsat verilmediğinden, faaliyetler dar çevrelerle sınırlı kalmaktadır.

Sovyetler Irak'ta hakim güç konumundaydı. Ayrıca 31 Mart 1934 yılında Irak Şii Partisi'nin kurulmasıyla koşullarda kismi iyilşemelerden söz edilebilir. Yine İtalya'da Mussolini, Almanya'da Hitler'in iktidara gelmeleri ulus-devlet şovenizminin yayılmasına yol açtı. Tüm bunların sonucu Kürt aydınlarının kendilerini siyasi partiler içinde örgütleme, ulusal ve demokratik amaçlar için çalışma yapma olanağı sundu ve umut vaad etti.

1-Hiwa Partisi

Hîwa Partisi 1939'da kuruldu. Refîq Hilmî liderliğinde kurulan bu parti, Kürdistan'da ilk Kürt partisi deneyimidir. Hiwa Partisi, kendisinden önceki Kürt dernekleri ve cemiyetleri, özellikle 1937'de Şair Dildar tarafından kurulan 'Darker' Derneği'nin çalışmalarının mirasına dayanıyor. Hiva ismi de 1912 yılında İstanbul'da kurulan (Hevî)Umut Derneği'nden geliyor.

Hiva Partisi, mücadelede hangi çizgiyi esas alacağını netleştiremedi. Sol içi çatışmalar, Irak Şii Partisi ve Sovyetler Birliği'ne yaklaşımı ve II.Dünya Savaşı'ndan kaynaklanan milliyetçilik dalgasının ideolojik olarak yükselmesinin Partide yarattığı muğlaklık sonucu; sağcılık olarak adlandırılabilen bir pozisyonda kaldı. Yani muğlak bir pozisyonda durdu. Hiva Partisi, Güney Kürdistan kentlerinde siyasi faaliyetler yürüttü ve merkezi Kerkük'te idi. Ama daha çok kitlelerin partisi olarak değil, Kürt aydınlarının rol modeli olarak biliniyor Parti. Kerkük'te bulunmalarının nedeni, Refik Hilmi olarak da bilinen Refik Mihemed Salih'in 1898'de Kerkük'te doğmuş olmasıdır. Doğrusuda ailesi Süleymaniye'den Kerkük'e taşınmıştır. Yani Refik Hilmi aslında Süleymeniye'lidir, ancak Kerkük'te doğmuştur.

Öte yandan Kürdistan'da liseye giden öğrenciler Kerkük'e gitmek zorunda kalıyordu. Çünkü Refik Hilmî lisede öğretmendi. Yani Kerkük merkezi bir rol oynuyordu. Parti lideri, cumhurbaşkanlığını ilan etmek için sağcı ve milliyetçileri taklit ediyordu. Kendi prestijini problemleri çözme gücü olarak görülmesini istiyordu. Bu nedenle, yemin törenlerinde üyeleri silah, Kuran ve Refik Hilmi'nin resimleri hazır bulunduruluyordu.

Hiva Partisi, ideolojide olduğu kadar ulusal düşünce olarak da kendisini netleştirememişti. işgalci Irak rejimine ve İngiliz emperyalizmine karşı tavrı belirsizdi. Amacı , İngiltere'nin yardımıyla bağımsızlığını kazanmaktı. Buda Hiva Partisi'nin İngilizlerin etkisine girmeye ve İngilizlerin işlerine karışmasına yol açtı.

Hiva Partisi, Barzani'nin silahlı hareketini ve Kürdistan'daki çeşitli mücadeleleri destekledi. Ancak gündemine Kürt güçleri ve partileri arasındaki ulusal birliği sağlamayı koymadı. Yine dünyada ve bölgede yaşanan gelişmeleri okuyamadı. Buda Birinci Dünya Savaşının sonucundaki oyunlara karşı kendini konumlandırmadı. Bu durum ilk olarak; 1944 Kelar konferansında Refiq Hilmi'nin Parti başkanlığından çıkarılmasına ve Parti'nin altı üye tarafından yönetilmesine sebep oldu. İkinci olarak; Parti kendi içinde Kurtuluş Partisi ve Devrim Partisi olarak ikiye bölünmesine yol açtı.

Üçüncü olarak; İngiliz planları ve müdahaleleri hakkında bilgi sahibi olamadığı için birliğini ve örgütlülüğünü koruyamadı. Öğretmen Refîq Hilmî, 04.08.1960 tarihinde vefat etti. O döneminin aydınlarından Şeyh Mehmûd'un danışmanı, Kürtçe, Arapça, Türkçe ve Fransızca dillerini bilen bir aydındı.

1- Devrim Partisi

Hiva Partisi içindeki solculardan oluşan Devrimci Partisi Ali Abdullah, Nuri Şeweys, Salih Heydari ve Cemal Heydari gibi seçkin kişilere sahipti. Devrim Partisi üyelerinin çoğu, Irak Şii Partisi'nden kendilerini tasfiye etmiş, Hiva Partisi'nin örnek kadroları ve aydınlarıydı.

2- Kürt Kurtuluş Partisi

Kurtuluş Partisi, Şubat 1945'te kuruldu ve gazetelerinin adı Rizgari idi. 1946'da kongrenin toplanması sonucunda, Kürt Demokrat Partisi'nin (PDK) kurulması için bir platform oluşturarak kendini feshetti. Partideki isimler; Teha Muhyeddin Meiruf, Dr. Ceifer Edbulkerim ve Dr. Sediq Etruşî. Çoğu daha sonra PDK / Irak'ın kilit üyeleri oldu.

3-Kürt Demokrat Partisi / Irak

PDK / Irak, 16 Ağustos 1946'da Bağdat'ta kuruldu. Parti Mahabad'da Barzani, Hamza Abdullah, Mir Hac Ahmed, Nuri Ahmed ve diğer dört subay Mustafa Khoshnav, Muhammad Mahmud Qudsi, Khayrullah Abdulkarim ve Izzet Abdulaziz tarafindan kurulduğu biliniyor. 1958 yılına kadar PDK'nın çalışma fırsatı sınırlıydı. Çünkü geçmişte bir millet veya din adına parti kurulmasına izin verilmiyordu. Öte yandan Parti lideri, Sovyetler Birliği'ne gittiği için kararlar Parti sekreteryası tarafından ortak alınıyordu.

PDK günümüze kadar 13 kongre düzenledi. 1946'dan 1979'a kadar parti lideri Mustafa Barzani ve 1979'dan bu yana yada 9. Kongreden bu yana başkanlığını Mesut Barzani yapmıştır.

PDK kurulduğunda, Doğu Kürdistan harıç Kürdistan'ın diğer parçalarında parti yoktu. Bu nedenle Kürdistan toplumu içinde kendini yaymak için büyük bir fırsat vardı. PDK bünyesinde üç siyasi kanat vardı; solcular ve Sovyetler Birliği'nden etkilenenler Hamza Abdullah tarafından yönetildi ve O, 1959'da Mustafa Barzani tarafından uzaklaştırıldılar. Entelektüel ve liberal kanat İbrahim Ahmed tarafından yönetilen bu kanat, daha sonra 1966'da Siyasi Büro olarak Mustafa Barzani'den ayrılmıştır. Güçlü kanat; aşiret reisleri, kanaat önderleri gibi önde gelen şahsiyetler ve toprak ağaları tarafından yönetiliyordu. Bu kanatı Mustafa Barzani ve Şeyh Mahmud'un oğlu Şeyh Latif ve Koye'li Kake Ziyad önderlik ediyordu.

Aşiret kanadının gücü nedeniyle PDK, Güney Kürdistan'daki çiftçi ve emekçi toplum tarafından hoş karşılanmadı ve saygın olmadı. Halk Irak Şii Partisi'nden daha fazla etkilendi. Ayrıca PDK liderliği kitlelerden uzak olduğu için Irak'ta rejime karşı mücadelede ciddi bir rol oynamadı.

11 Eylül 1961'de silahlı çatışmanın başlamasıyla birlikte PDK, Güney'deki Kürt meselesini karmaşık bir aşamaya sürükledi ve 14 Temmuz 1958 devrimiyle Kürtler için doğan fırsatı değerlendirilemedi. Kaynaklar, ABD'nin İran istihbarat servisi SAWAK aracılığıyla, Sovyetler Birliği'nin ve Irak Şii Partisi'nin nüfuzunu ve konumunu zayıflatmak amacıyla toprak reformu anlaşmasına karşı çıkmak için Kürt ağa ve beylerini kışkırttı. Aynı zamanda da PDK'nın programı ve hedeflerinin net olmaması, altın fırsatı kaçırmasına neden oldu.

PDK liderliği, Bağdat'ta ortaya çıkan yeni Irak hükümetlerinin her biriyle görüştü. Ancak 11 Mart 1970'e kadar görüşmelerin hiçbirinden bir sonuç alınamadı. PDK silahlı hareketi, Cezayir anlaşması olarak bilinen uluslararası bir komplo sonucunda Mart 1957'de silahlı mücadeleyi durdurdu. Bu süreçte PDK liderliği silahlı, siyasi ve diplomatik savaşta başarısız olmasının yanında; Kürdistan'daki Kürt kişiliğinde bir yenilgi psikolojisi yarattı. PDK, Kürdistan'ın dört parçasının tamamında maddi ve manevi destek alıyor olmasına rağmen, PDK liderliği tam tersine, Kürdistan'ın diğer parçalarıyla muhalefet ve savaş geliştirdi. Ayrıca Doğu Kürdistan'da Süleyman Moini, Xelîl Mustafazadeh, Mela Aware ve yoldaşlarını şehit ederek ve cesetlerini İran rejimine teslim etti. PDK/Türkiye liderleri Said Elçi ve Said Kırmızıtoprak'ı (Doktor Şiwan) öldürdü. Hatta PDK / Türkiye lideri Faik Bucak'a düzenlenen suikastta

ve Lübnanlı PDK lideri Cemil Miho'nun tutuklanıp gözaltına alınmasında MİT işbirlikçisi olduğu bile söyleniyor. Güneyde siyasi okulun kaldırılması, farklı renk ve seslerin kabul edilmemesi, PDK ve toplumda ağırlığı olan şahsiyetlerin yok edilmesi, bunun en bariz örneği; 1957'de oldu ya da Şerwanî aşiretinden Hemed Axayê Mêrge Sorî'nin ailesinin katliamını gerçekleştirdiler.

Dikkat çekmek istediğimiz şey, PDK / Irak ve liderliğinin 1975 yılına kadar Kürt halkının tam desteğinin yanı sıra, yerel ve uluslararası güçlerin desteğine rağmen sadece ulusal birliği değil, aynı zamanda Parti içinde bile bir birlik geliştiremedi. Meydanda bulunan güçler, partiler ve siyasi gruplar da PDK tarafından tasfiye edilerek öldürülmeleri ve her birinin başka bir suçla suçlanarak ortadan kaldırma emri veriliyordu. PDK / Irak Kürdistan'da sadece kendilerinin olması gerektiğine inandığından, başka bir güç çıkarsa, büyüyüp iktidara gelmeden devrilmeli ve varlığı sahada bırakılmamalı tavrında hareket ediyordu. Bu faaliyetlerin çoğu MİT, SAWAK, İstihbarat ve Muhaberat gibi istihbarat kurumları ile işbirliği içinde yürütmüştür.

PDK/Irak stratejik olarak özerk bir zihniyet ve yaklaşım benimsemiştir. Ve bu nedenle Irak, Türkiye, İran ve Suriye bilinci çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Bu, Irak Kürdistanı, Türkiye Kürdistanı, İran Kürdistanı ve Suriye Kürdistanı kavramının gelişmesine ve bu temelde siyasallaşmasına yol açmıştır. Bu nedenle Kürdistan'ın İngilizler ve Fransızlar tarafından tarafından bölünmesine ve PDK'nin de siyasi ve entelektüel bir perspektif kazanmasına yol açmıştır. Şimdiye kadar PDK'nın ana kadrolarının Kürdistan'ı bir ülke olarak görmemeleri, Kuzey, Güney, Doğu ve Batı Kürdistan terimlerini kullanamamalarına neden olmuştur. Bu durum sadece Eylül hareketi sürecinde değil, 21. Yüzyılda da Kürdistan'ın diğer bölgelerine bile uyguladı.Batı ve Kuzey'de kurulan PDK örgütleri yine Kürt Ulusal Konseyi / Suriye (ENKS) veya PDK / Türkiye veya PDK / Suriye. Milli birlik inancının halkın zihninde olması gerekir, PDK kendi içerisinde bölgesel aşiretçi ve parçalayıcı bir isimlendirmeye gitmiştir. Onun içindir ki, halkı bir araya getirme ve Kürdistani güçleri ve partilerinin birliğini inşa etme gibi bir eserleri yoktur.

Kürdistan Ulusal Birliği (KUB)

PDK'nın Eylül ayında Irak'a yenilmesinin ardından, 6 Mart 1975'te İran ile Irak arasında ABD himayesinde El Cezire Anlaşması imzalandı. Mart 1975'ten itibaren Güney Kürdistan'da yeni gruplar ve örgütler kuruldu. 10 Haziran 1970'de Süleymaniye merkezli bir grup aydın ve öğrenci, Kürdistan Marksist-Leninist adlı bir örgüt kurdu. Bu grup daha sonra Şehab şeyh Nûrî, Enwer Zorab, Cefer Abdul Wahîd, Şasuwar Celal ve Freydûn Abdul Qadir liderliğinde kendini Kürdistan Korucular Grubu olarak yeniden adlandırıldı.

Yine PDK'nın yenilmesinden sonra bir grup komutan, yenilgiyi kabul edemedikleri için çalışmalarına ve mücadelelerine devam ettiler. Ali Asker, Dr. Halid, Dr. Mahmud Osman, Resul Mamed, Kardo Gelaleyî, Adnan Muftî ve Seyda Salih Yusfî'yi de içeren grup, kendini Sosyalist Hareket olarak kamuoyuna tanıttılar. Daha sonra Kürdistan Sosyal Demokrat Partisi adlı bir parti kurdular.

Kürdistan Devrimci Partisi olarak anılan PDK politbürosunun dikkatini çeken bu kişiler, 1966'da ayrıldıkları PDK ile 1970'lerde Mela Mustafa Barzani'yi desteklemek için barıştılar. Ancak PDK liderlerinin yaklaşımdan duyulan memnuniyetsizlik nedeniyle ve liderlerinin önemli görev ve mevkilerde bulunmamaları, bu şahsiyetlerin bir kısmının partiyi terk edip evlerine yerleştiler, bir kısmının da başka ülkelere ve Suriye'ye taşındılar. Ancak Eylül hareketi yenilgisini açıkladığında, onlar da yeniden harekete geçmeye başladılar. Celal Talabani, Fuad Masum, Adil Murad, Kemal Fuad, Şam'da 1 Haziran 1975'te bir açıklama yazarak (ardındanda Noşîrwan Mustafa tarafından Avrupa'da) Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB)'yi ilan ettiler. 1976'da Kürdistan Korucu Partisi, Kürdistan Sosyal Demokrat Partisi kaos sürecinde merkezi bir taraf oluşturmuş. Ve YNK güçlü bir Parti olarak siyaset arenasına girmiş ve silahlı mücadeleyi başlatmıştır. Bunun sonucunda Irak Baas rejimine karşı savaşla Güney Kürdistan'da yeni sıcak bir dönem getirmiştir.

PDK/Irak 26 Mayıs 1976'da, "Qiyade Muweqet" yani PDK'nin hiçbir kongre hazırlığı olmadan İdris Barzani tarafından Sami Abdul Rahman geçici bir süre için yönetici ilan edildi. Çünkü bu dönemde Mustafa Barzani hastalanmış ve Amerika'ya götürülmüştü.

Mustafa Barzani'nin ölümü ve sonra çocuklarının ülkeye dönmesi ile PDK 9. Kongreyi düzenledi ve M.M. Barzani PDK'nin yeni lideri ilan edildi. Bundan memnun olmayan Sami Abdul Rahman, ayrılıp Kürdistan'ın Demokratik Toplum Parti'sini kurdu.

Baas Hükümeti'ne karşı mücadeleyi başlatmak amacıyla silahlı ve siyasi güçleri bir araya getirilmesi sürecinde PDK, Suriye'den dönmek üzre olan ve sayısı 40'a ulaşan Hesen Xweşnav ve İbrahim Ezo öncülüğündeki iki YNK birlikliği Botan'ın Uludere sınırında katleder. Bu olaydan sonra YNK sahadaki çalışmalarına daha güçlü bir şekilde sarılıp, Suriye'de elde ettiği silah ve mühimmatları Başur'a getirmek ister. Bundan dolayı YNK Suriye'deki silah ve mühimmatları Bakur ve Başur sınırından getirmek üzere 700 kişilik bir birlik kurar. Ancak Hakkari sınırında Jirki Aşireti tarafından pusuya düşürülür ve PDK, içlerinde Ali Askeri , Doktor Halit Said ve Hüseyin Bave Şeyh'inde bulunduğu 600 kişiyi öldürür.

İçlerinde kadro, komutan ve yöneticilerin olduğu böylesi büyük bir ölüm bilançosu YNK için çok ağır oldu. Kürdistan Sosyalist Partisi'nin bütün önder kadrolarının ölümüyle sonuçlanan bu katliam, YNK'ye karşı şüphelerinin artmasına sebep oldu. Bundan dolayı Kürdistan Sosyalist Partisi Resul Mamendi öncülüğünde PDK'ye katıldı.

İran Halk devriminin başlaması ve Şia İslamcılarının hazmedemediği bu durumu kendi çıkarlarına eklemlenmesi henüz bir yılını doldurmamişken, 1980 Eylülünde İran ve Irak savaşı başladı. Bunun sonucu Rojhılat ve Başur'da siyasi ve silahlı hareketler için büyük bir fırsat sağladı. Ancak PDK ne Kürdistan'ın diğer kesimleriyle anlaşıp birleşmeye kararlıydı ne de halk devrimini karşılamaya hazırlığı vardı. Bundan dolayı Başur ve Rojhılat Kürdistan'daki devrimci Kürt güçleri, Demokratik Kürdistan Partisi/İran ve YNK çatısı altında başkaldıran yeni hareketler tuzağa düştüler. Yani Rojhılat ve Başur Kürdistan'ında büyük kazanımlar elde etmek için oluşan uygun fırsatlar karşısında PDK zihniyeti ve pratiği her zaman büyük bir engel oldu. Diğer yandan devrimci güçler, hala PDK olmadan örgütlü bir güç oluşturamıyor, sadece ortak çalışma veya destek girişiminde bulunabiliyorlardı. PDK'nın başını çektiği derin çelişkili Kürt güçleri, kendi iç çatışmalarından kaynaklı gelişen bütün fırsatlar kaçırıldı.

İran ve Irak savaşının sonlarına doğru Güney Kürdistan'da 07.05.1988'de İran insiyatifi doğrultusunda PDK, YNK, Bölgesel-Hizbu Şui Kürdistan, Sosyalist Hizbu Kürdistan, Kürt Sosyalist Partisi, Kürdistan Demokratik Toplum Partisi ve Kürdistan Hizbu Emekçileri Kürdistan cephesinde bir çatı altında toplayabilmek için bir anlaşma yaptılat. Ancak çoktan iş işten geçmişti.

1983 yılında, Baas Rejimi ve YNK arasında yapılan müzakereler sırasında Saddam Hüseyin, YNK Elçisi'ne "Gidin birlik olun daha sonra gelin." sözü müzakerelerde hiçbir olumlu sonuç alınmadığını açıkça gözler önüne seriyor.

Kürdistan Güçleri ve Irak Arasındaki Anlaşmalar

1- Aliye Cuqd "Cibheye Al Vataniye Al Komiye Al Demokratiye Al Irakiye" YNK, Kürdistan Hizbu Sosyalist Birliği, Bölgesel Hizbu Baas Yönetimi, Sosyalist Arap Hareketi ve Irak Hizbu Şui aralarında imzalanmıştır.

2- Aliye Cud "Cibheye Vatani Al Irak" 28.11.1980'de PDK, Hizbu Şui Irak, Kürdistan Hizbu Sosyalistleri ve Sosyalist Kürt Partisi aralarında imzalanmıştır. PDK kaynaklarına göre 1984'de Kürdistan Demokratik Toplum Partisi, Hizbu İştirak Irak ve Irak Demokratik grupları Cudyane tarafından üyeliklerini bildirmişler.

Aynı zaman diliminde imzalanan bu anlaşma çerçevesinde PDK ve PKK arasında 11 maddelik bir antlaşma imzalandı. Felekdin Kakeyi kendi anılarında şöyle diyor; "Biz ve PKK'li arkadaşlar Bıradost Bölgesi'nde birlikteydik ve açıkça görülüyordu ki onlar da bizim kadar kendi işlerinde çok ciddiler. Bu yüzden de PDK'nin dış ilişkiler sorumlusu İdris Barzani, Heval Xalid öncülüğündeki PKK'li arkadaşlara daha fazla yaklaşmaya çabaladı. 11 Maddelik antlaşma Kürt halkının menfaatlerine hizmet ettiği açıkça görülüyordu." Felekdin Kakeyi yazıya şöyle devam ediyor; Heval Xalid Kandile geçiyor YNK, PDK ve Hizbu Şui aralarındaki iç çatışmayı bitirmek amacıyla, arabuluculuk yapmak için Kandile geçer. Maalesef 03.05.1983'de Heval Xalid ve yanındaki arkadaşın Şehit haberini aldık."

Irak ve İran'daki savaş ve karışıklıklar, özellikle bu karışıklıklardan Irak'ın güçsüz çıkması; güçlü birlik ve beraberliğin kurulması, Kürt halkının haklarını elde etmesi ve Irak'ın demokratikleşmesi için önemli fırsatlardı. Ancak herhangi bir birlik söz konusu değildi. Bir sözleşme olsa bile bu, bir grubun diğer grubu kendi hegemonik gücünün etkisi altına koymaktan başka bir işe yaramıyordu. PDK, 1975 ve 1979'da İran'ın Kürtler üzerinde geliştirdiği savaş planları ve aynı şekilde 1983'de Hacî Omeran, Çoman, Sîdekan bölgelerinden Irak ordusu tarafından temizlenen, Soran şehirlerine kadar uzanan bölgede Pasdaran Ordusu'nun kuryesi halini almıştı. Bütün bu pratikler PDK'nin yüzünü kara çıkarmıştı. PDK bu durumdan çıkmak için ayağa kalktı, bütün antlaşma ve işbirliklerine insiyatifine aldı. YNK, 1975'deki PDK'nin mağlubiyeti sonrasında hiçbir şekilde silahlı ve siyaset sahasına geri dönmesini istemiyordu PDK'nın. PDK'nin YNK karşısında geliştirdiği katliamlar ve savaşlardan dolayı YNK, PDK'nın Bedirhan bölgelerinin ve Başur'un bütün parçalarında etkili bir güç olmasını istemiyordu. Buna karşılık PDK'de, YNK'yi Başur ve Irak'ta Kürt davasının ve demokrasinin öncülüğünde tek başına yapmak istiyordu.

1980'lerde Güney Kürdistan ve Irak'ta, Irak Baas Hükümetiyle güçlü müzakere ve siyaset yapmak için birlik olma fırsatı vardı. Ancak siyasi taraflar güçlü bir birlik oluşturamadılar ve İran, Suriye ve Libya gibi ülkelerle işbirliği yaptılar. Bu durum büyük bir trajedi olan Enfal katliamının oluşmasına neden oldu. 31.07.1983'de 8 bin Barzan'da, aynı şekilde 1988'de Enfal Hareketi'in 8 aşamanın sonrası; Germiyan Bölgesi'nden Behdinan Bölgesi'ne kadar -birçoğunun mezarının bile bilinmediği-182 bin kişi öldü ve 4000 köy yakıldı. En büyük acılardan biride kimyasal silah kullanılmasıdır. Halepçe, Balisan, Şeyh Wesnan, Dolî Xweşnawetî ve Metinan'daki Bazî Vadisi bölgelerinde 5 binin üzerinde sivil insanlar şehit oldu. Ve 10 bine yakın insan yaralandı ve on binlerce insan İran'a zorunlu göç etti.

1991 Başkaldırısı Ulusal Birlik İçin Büyük Bir Fırsattı

08.08.1988'de Irak ve İran savaşı sona erdi ve iki taraf da kazanımlı çıkmadı. Savaş sona erdiğinde Humeyni "Ben bir bardak zehir içtim." der. Irak daha fazla savaşa uygun bir durumda değildi ama, yine de Saddam galip gelmek istiyordu. Baas Rejimi, savaş sonrası 700 milyar dolar borcun altına girmiş ve bir milyon kişilik ordu kurmuştu. Gücünü büyütmek istiyordu; 19.02.1990'da Kuveyti bozguna uğrattı ve işgal etti. Ancak Baas Rejimi'nin umduğu olmadı. Başta Arap ülkeleri üzere bütün dünya Saddam'ın işgali karşısında sessiz kalmadı. Amerika'nın öncülüğünde Irak'ın Kuveyt'ten çıkması için birlik kuruldu.

19.02.1991'de birleşen ülkeler, Irak'ı Kuveyt'ten çıkardılar. Bu da Irak'ın Kuzeyindeki Şiilerin ve Kürtlerin başkaldırmalarına fırsat sağladı. Ranye şehrinde başkaldırı başladı ve Nevroz'da Kerkük'te sona erdi. Gerçek odur ki, ne Güney Kürdistan'da ne de Irak'ta başkaldırı sırasında opozisyon güçleri, hükümet karşısında halkı içinde bulunduğu karışıklık ve imkansızlardan çıkarmak için herhangi bir hazırlıkları yoktu.

Güney Kürdistan'da profesyonel bir şekilde örgütlülüğün yürütülmemesi, Kerkük'teki başkaldırının durması, Baas Rejiminin yenilmemesi ve uluslararası birliğin Saddam Hüseyin'e ılıman yaklaşımları; Rejiminin saldırılarını güçlendirerek başlatmasına sebep oldu. 01.04.1991'de birçok şehir ve kasaba boşaltıldı, Güney Kürdistanlı milyonların Doğu ve Kuzey Kürdistan'a göçü başladı.

Eğer Kuzey ve Doğu Kürdistan diye seçenekler olmasaydı, milyonlarca insanın açlık ve soğuktan ölmesi muhtemeldi. 05.04.1991'de uluslararası birlik, Irak'ın Kuzeyi ve Doğusunun hava sahasını yasaklı bölge ilan etti. Aynı dönemde Saddam Hüseyin müzakere kapılarını Güney Kürdistan için açtı. Halkın ve uluslararası güçlerin baskısı sonucu Irak ordusu, çaresizce 36. Maddeyi kabul etti. Buna göre Duhok, Erbil ve Süleymaniye Kürtlerin denetimi altına girdi. Baas Rejiminin içine girdiği bu durum, Güney Kürdistan ve özelliklede Kuzey Kürdistan için olanaklar sağladı. Çünkü Kuzeydeki başkaldırı 1989'da başlamış, siyasi ve askeri alanda ilerliyorlardı. Bu yüzden sağlam adımlar atmak istiyorlardı.

19.05.1992'de yapılan Bölgesel Kürdistan Parlamento Seçimleri, Kürtlerin çoğunlukta olduğu bölgelerde Kürtlerin yönetimi ele geçirmesini sağladı. Bu da bütün halkın bağlılığı ve tevazuluğu ile gerçekleşti.

Ordu, ekonomi, ve bildiri Hegemonyasıyla PDK ve YNK hakimiyetleri yerini aldı. Çünkü yasa düzenlemelerinde %70 ile diğer siyasi tarafların Irak parlamentosuna gitmesine engel oldular. Toplamda beş koltuk Asuriler için diğer koltuklar yarı yarıya karşılıklı paylaşıldı.

İlk parlamento toplantısında Doğu ve Kuzey Kürdistan partilerinin silahsız bırakılmasına karar verildi. Doğu güçleri koşulsuz bu kararı kabul ettiler ve Süleymaniye'ye yerleşip olağan hayatlarına odaklandılar. Ama Kuzey güçleri bu kararı kabul etmediler ve sonuçta 05.10.1992'de uluslararası işbirliği ile Türkiye'nin önderliğinde aynı zamanda PDK ve YNK'nin yardımlarıyla gelişen saldırılar ile karşı karşıya kaldılar. Bu çatışmanın sonucunda çok sayıda gerilla ve peşmerge güçleri öldü. Bu durumdan çıkmak için 29.10.1992'de bölgedeki liderler ve PKK sorumluları arasında Güney'de 8 maddelik bir antlaşma imzaladılar. Bir sonraki yılın Nisanında hükümet yetkilileri ve PKK'nin ortak hazırladığı 4 madde daha eklendi.

Bölge hükümetinin saldırıları sadece Kuzey güçlerine karşı olmadı, aynı zamanda kendi bölgesindeki Kürt güçleriyle de oldu. YNK ile Kürdistan İslami Hareketi arasında, PDK ve Kürdistan Sosyalist Hareketi arasında ve 01.05.1994'de PDK ve YNK arasında oldu. PDK ve YNK arasındaki savaş, 17.09.1998 yılına kadar aralıksız devam etti. Washington Antlaşması ile savaş sona erdi ve Bölge Kürdistanı böylelikle Yeşil Bölge ve Sarı Bölge olarak iki ayrı yönetim altına girdi.

İsteselerdi, başkaldırı sürecini 2003 yılına kadar sürdürüp Bölgeyi Baas Rejiminden kurtarabilirlerdi. Bu dönemde kazanım elde etmek için uluslararası meclislerden destek ve olanaklar da vardı. Ancak özellikle bölgenin egemenleri olan PDK ve YNK, Güney Kürdistan veya diğer parçaların bu yardımlardan yararlanmasına izin vermedi. Bu duruma isteksiz olup, kendi çıkarları için her zaman çatışma ve çelişkiler yarattılar. Yüzlerce genci ölümüne ve binlerce insanın göçüne yol açtılar.

Bir başka bilanço ise 12 bin kadının ölümü oldu. Kürdistan'ın diğer parçalarındaki siyasi ve silahlı gelişmelerine engel oldular. Dört parça Kürdistan'da işgalcilerin parti ve devrimcilere karşı saldırı ve katliamların önünü açtılar.

Araştırmalara göre, İran Rejimi tarafından Doğu Kürdistan'ın 400 kişilik Peşmerge ve kadrosu, Güney Kürdistan'daki partilerin yardımıyla şehit oldu. 1992, 1995, 1997 ve son olarak 2000 yıllarında Kuzeydeki devrimciler ile girilen çatışmalarda binlerce ölü ve yaralılar oldu. Neçirvan Barzani, bir basın toplantısında Kuzey Kürdistan'daki güçlere karşı girilen savaşta 3700 askerlerini kaybettiğini söyler.

Bu durumlar halkı vatan ve ülke sevgisinden soğutmuş ve herhangi bir toplantı ve görüşmede Güney Kürdistan'ın devrim, siyaset, kardeşlik, birlik söylemlerine karnı tok hale gelmiştir. Güney güçleri, halkı her şeye karşı umutsuz hale getirmelerinde büyük paylarının olduğu söylenebilir.

Uluslararası güçler Irak'a ambargo koydukları zaman, Irak Hükümeti de Kürdistan Bölgesine ambargo koydu. Bu durumdan en çok etkilenen yine yoksul halk oldu. Irak Bölgesinden Güney'e gelen güçler halkın malını çalmaktan ve talan etmekten geri adım atmadılar. Bu yüzden Güney'deki halkın yaşama şansı kalmamıştı.

Halkın birçoğu Avrupa ülkelerine göç etti. Bazıları Kuzey Kürdistan'ın devrimci partileri içerisinde yerini aldı, bazıları ise Güney Kürdistan'da siyasi ve toplumsal çalışmalarına devam etti. Bu durumlar karşısında 1991'de Kürdistan Özgürlük Partisi, 1995'te Demokratik Kürdistan Ulusal Birliği, Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi kuruldu. Bu partiler ulusal anlamda uyanış ve halkı mücadeleye katmada büyük rol oynadılar. İstekleri özgürlük ve direniş ruhunun bitmemesidir.

Baas Rejiminin Yenilgisi ve Ulusal Birlik İçin Yeni Fırsatlar

19.03.2003'de Amerika öncülüğündeki koalisyon güçlerinin Irak'a saldırmasıyla, Irak güçleri hiçbir şekilde direniş gösteremedi. 09.04.2003'de Amerikan askerlerinin Bağdat'ı ele geçirmesi bir gün sürdü. 2003'de Kürdistan'da daha güçlü bir şekilde siyasi, ekonomik, diplomatik ve askeri anlamda fırsatları doğmuştu. Her zaman diğer parçalardaki güçler ve koalisyon güçleri Giney Kürdistanı'na destek vermişlerdir. Ancak onlar her zaman bu kazanımları ve yardımları değerlendirmekten kaçmışlardır.

DAİŞ'e karşı savaşta bütün dünyanın gözleri önünde Şengal ve Mağmur'dan kaçtılar. Halkı savunmasız bıraktılar. Êzidi Halkını DAİŞ'e teslim ettiler. DAİŞ'e karşı Güney Kürdistan hükümetinin halkı amasız fakatsız koruması, bu karışıklıkta ulusal bir platform kurup bütün tarafları bir çatı altında toplaması son derece önemliydi. Maalesef her zaman olduğu gibi, ulusal prensiplere isteksiz, halkı ve vatanın aleyhine duruşta ısrar ediyorlardı. 2013 Newroz'undan 2015'e kadarki sürde Türkiye ve Özgürlük Hareketi arasındaki diyalog sürecinde de, Kürt güçleri arasında birlik olma ve Erbil'de ulusal konferans kurma fırsatı doğmuştu. Ancak Türkiye'nin PDK yardımı ile masayı devirmesi, bu diyalog sürecini bitirdi. Aynı dönemde Türkiye ve İran Barzani'ye bir Kürt Devleti kurması için adeta yeşil ışık yakmışlardı. Baas ve DAİŞ'e karşı hiçbir şekilde karşı durmadığı halde, özgürlük ve birlik için hiçbir emek vermeden-16.10.2017'de-yaptığı sonucu belirsiz referandumda %51 oy alarak, her şeyi işgalcilere teslim etme fırsatını tanıdı. Yine 1999'da da ulusal birlik için Kürdistani birçok parti ve bileşenleri-Belçika-düzenledikleri kongreye PDK ve destekçileri katılmadı. PDK isteksizliğini düzeltmesi ve halkın ulusal birliğine katkı sağlaması şurda dursun, her geçen gün daha despotik bir hale geliyor. Son yıllarda 76 eylemci ve gazeteciyi Behdinan'da tutuklaması buna büyük bir kanıttır.

2017'den sonra Güney'de iki etkili siyasi aktör olan Celal Talabani ve Mustafa Noşirvan'ın ölümleri, aynı zamanda Kuzey'de diyalog sürecinin bitmesi ve Öcalan'ın tecrit edilmesi, Rojava'daki savaş ve Afrin, Serêkanî, Girê Sipî şehirlerinin işgali ulusal birliği elzem kılıyor. Şimdi Güney Kürdistan'da egemen güç olan PDK, birlik adına hiçbir pratik adım atmıyor. Kendini lider ve namağlup görüyor ki, bütün diğer güçlerin kendine muhtaç ve onsuz hiç bir şey yapamayacağını düşünüyor. PDK, milliyetçilik ve ulus-devlet çizgisini benimsiyor. İstediği Baas, Türk ve Fars rejimleri gibi ulusal birliğin oluşumunu bir devlet temelinde gelişmesinden yana.

Kürtlerin demokratik ulusal birlik anlayışına her zamankinden daha fazla ihtiyacı vardır. Bu anlayış devlet temelli değil, demokratik çözüm ve demokratik özerk yönetim temelli olup, bölünen bütün Kürdistan parçaları içindir. Kürt sorunu Ortadoğu'da demokratik tarzda çözülmelidir. Aksi halde özgür Kürdistan oluşmaz. Bu yol ancak ve ancak ulusal birlik engelini aşarak çözülür. Demokratik ulusal konferanslar düzenleyerek ve bütün tarafları fark gözetmeksizin toplayarak gerekli kararlar alınabilmelidir. Bu görev başta siyasi oluşumlar olmak üzere aydın, sanatçı, her Kürt'ün önünde duran en temel görev olmaktadır. Tarihi süreçten geçiliyor. Buna en iy cevap ulusal birliğin sağlanması ve Kürtleri ortak bir kuvvete birleştirmekle ulaşılabilir.

Kürtçeden Çeviren; Ferhat Bayhan

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kavramsal ve Kuramsal Olarak Birlik; Kürt Ulusal Birliğinin Kapsamı

Emrullah Dursun - Mikail Özdemir

Toplumların tarihi ve sosyoloji bilimine göre "birlik" siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik boyutları olan geniş bir ilişkiler ağını ifade eder. Fakat geçmişten günümüze insanların ve toplumların hemfikir olduğu, genel ve kabul görmüş bir "birlik" tanımı yoktur.

Kürdistan'da ulusal birlik sorunu ise, uluslaşma sorunu ile birlikte ele alınmak ve değerlendirilmek durumundadır. Ortak bir dil, kültür, tarih ve coğrafyayı paylaşmak uluslaşmanın maddi zeminin oluşturur. Fakat bu zemin ilkeler, değerler ve kurumlar temelinde ortak bir bilinç ve zihniyete kavuştuğu oranda uluslaşma ve ulusal birlik gerçekleşebilir.

Uluslaşma, ortak bir zihniyet ve kimlik oluşturma sürecidir. Bu anlamda ulusal birlik sorunu, sadece bazı pratik problemlerden kaynaklanan basit bir siyasi birlik meselesi değildir. Ulusal birlik sorunu, 'ulusun' siyasi, sosyal ve kültürel kesimlerinden fertlerine kadar, tüm toplumsal kesim ve bireylerinin temel bazı ilke ve değerler etrafında, ortak bir zihniyet ve bilinç oluşturma sorunudur. Sonuç vermeyen isyanlar, direnişler, her parçada süren inkar, imha ve soykırım politikalarının şiddetli bir biçimde sürdürülüyor olması, Kürt halkı bakımından soykırımı engelleme ve varlığın sürdürme mücadelesi, uluslaşma-ulusal birlik sorununun önüne geçmiştir. Bu bakımdan Kürtler bakımından uluslaşma ve ulusal birlik sorununu, klasik tanımlamalar ve kıyaslamalar ile anlatmak eksik ve yetersiz kalacaktır.

Ulusal Birlik tartışmalarının, sadece siyasi partilerle ve siyasi birlik gündemiyle sınırlı tutulmaması, sorunun siyasi partileri aşan bir karakterde olması ve tüm Kürt toplumunu ilgilendirmesiyle bağlantılıdır. Zira söz konusu olan sadece siyasi birlik değildir; Ulusal Birliktir. Ulusal Birlik sağlanmadan, siyasi güçler arasında sağlıklı ve uzun vadeli bir siyasi birlik gerçekleştirmek mümkün değildir. Onun için bu sürece bireylerden, geleneksel ve modern bütün sosyal, kültürel ve siyasi çevre ve kurumlara kadar herkesin katılması önemlidir. Böyle bir katılım, hem tüm kesimleri kapsadığı, hem de birey ve sosyal kesimlerin kendi düşünce, değer, hak ve taleplerini yansıttığı için demokratik olacaktır. Bu da, Kürt uluslaşmasının ve ulusal birliğinin demokratik temelde gelişmesi anlamına gelecektir.

Ulusal Birlik sağlanmadan, siyasi güçler arasında sağlıklı ve uzun vadeli bir siyasi birlik gerçekleştirmek mümkün değildir

Kürt halkının ulusal birlik konusunda parçalar, siyasi partiler ve toplumsal güçler düzeyinde yaşadığı sorunlar, sadece egemen güçlerin yarattığı engeller değildir. Uluslaşma ve ulusal birlik, tüm uluslarda olduğu gibi Kürtlerde de işleyen canlı bir süreçtir. Avrupa'dan başlayarak, dünyanın birçok yerine yayılan uluslaşma süreçleri, milliyetçi, kapitalist ve ulus-devletçi temelde gerçekleşti. Bu temelde gerçekleşen 'uluslaşmalar', kaçınılmaz bir biçimde hem şoven ve faşist, hem de yayılmacı karakterde gelişti. Birinci ve ikinci dünya savaşlarıyla birçok bölgesel ve yerel savaşın kökeninde milliyetçi, kapitalist ve ulus-devletçi 'uluslaşma' anlayışı yatmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında, Kürtlerin o zaman kurulan dünya ve Ortadoğu sisteminde yer almasının önünde üç büyük engel vardı. Birincisi, Kürtlerin son derece örgütsüz, önderliksiz, güçsüz ve parçalı olmalarıydı. İkincisi; Kürtlere göre çok fazla örgütlü ve güçlü olan Türk, Arap ve Fars egemenlerinin, Kürtlerin statüsüz kalmaları konusunda hem fikir olmaları ve bunun gerektirdiği siyasi-askeri araçlara sahip bulunmalarıydı. Üçüncüsü ise dönemin hegemonik güçlerinin, hem Kürtlerin statüsüz kalmalarını, hem de bu statüsüzlüğü yeri geldiğinde lehlerine kullanma imkanlarını kendi çıkarlarına uygun görmeleriydi.

Günümüzde bu engellerin hiç biri tümden ortadan kalkmamış olsa da, her üç engel önemli oranda değişime uğramıştır. Öncelikle Kürtler, parçalı da olsa önemli bir örgütlülüğe, önderliğe ve siyasi-askeri güce kavuşmuşlardır. İkinci olarak, Kürtler ve Kürdistan üzerinde egemen olan sömürgeci güçler, Kürtlerin statüsüz kalması üzerinde hemfikir olsalar da, hem kendi aralarında birbirleri ile çelişkiler ve sorunlar yaşamakta, dünya ve bölge konjonktürü, sömürgeci devletlere diledikleri gibi davranma imkanı vermemektedir.

Mevcut durumda Kürtlerin, demokrasi ve özgürlük temelinde birliklerini oluşturarak statü kazanmalarının önündeki en büyük engel ne sömürgeci güçler, ne de küresel hegemonik güçlerdir. Kürtlerin statü kazanmalarının önündeki en büyük engel, bizzat Kürtlerin siyasi ve toplumsal parçalanmışlığıdır. Sömürgeci, küresel hegemonik güçlerin Kürt sorunu karşısındaki tavır ve tutumları, tamamen Kürtlerin kendi içlerindeki duruma bağlıdır. Kürtler, ulusal birlikten yoksun ve parçalı bir konumda kaldıkları sürece, hem sömürgeci güçler, hem de küresel hegemonik güçler, Kürtlere, küresel siyasetlerinin sıradan araçları olarak bakmaya devam edeceklerdir. Kendi ulusal birliklerini oluşturabildikleri oranda, hem sömürgeci devletler, hem de küresel hegemonik güçler Kürtleri yeni dünya ve Ortadoğu düzeninin yeni aktörleri olarak kabul etmek zorunda kalacaklardır.

Kürtlerin siyasi ve toplumsal güçleri arasındaki çok sayıda siyasi, sosyal, kültürel ve inançsal farklılık, ulusal birliğin gerçekleşmesi önünde engel değil, çok önemli bir avantajdır. Demokratik ve eşitlikçi "birlik" düşüncesi homojenleştirici olamayacağı için çoğunlukçuluk değil çoğulculuk esas olacaktır. Birlik, farklılıklar ve özgünlükler kendilerini koruyabildikleri ve geliştirebildikleri oranda güçlenecek ve gelişecektir.

Bu diyalektiğe uygun olarak ulusal birlik ve ulusal kongre siyasi sorunların çözüm platformu, kültürel farklılıkların da kendilerini özgürce ifade edebilecekleri demokratik zemini teşkil edecektir. Aynı biçimde ulusal kongre, Kürt sorununun kalıcı bir biçimde ve bütünlüklü olarak çözümü için, hem sömürgeci güçlerle hem de uluslararası güçlerle ilişkilerde güçlü bir muhataplık düzeyi ortaya çıkaracaktır. Bu bakımdan "kendi iç sorunlarımızı ve sömürgeci devletlerle olan sorunlarımızı çözmeden, ulusal birliğimizi kuramayız", tarzındaki yaklaşımlar son derece yanlıştır. Zaten ulusal birlik ve ulusal kongre, mevcut sorunları aşmak ve bu sorunları çözmek için gereklidir. Bu sorunlar olmazsa, o zaman ulusal birlik de bir ihtiyaç olarak gündeme gelmezdi.

Kürtler, parçalı da olsa önemli bir örgütlülüğe, önderliğe ve siyasi-askeri güce kavuşmuşlardır

Kürt uluslaşması, Türk, Fars ve Arap uluslaşmalarına göre daha geç ve baskı altında geliştiği için Kürtler bu konuda bir ikilemi yaşamaktadır. İkilem, kapitalist sistem tarafından uluslaşmanın ideolojisi haline getirilen milliyetçilik ile çağın evrensel değerleri arasındadır. Kürtler, uluslaşma sürecine geç girdikleri için, çağın yükselen değerleri olan demokrasi, kolektif ve bireysel insan hakları, kadın özgürlüğü, din ve inanç özgürlüğü, eşitlik ve özgürlük gibi değerleri ulusal kimliklerinin ayrılmaz bir parçası olarak görmektedirler. Bu, Kürt uluslaşmasının ve ulusal birliğinin demokratik temellerde gelişmesini teşvik etmektedir. Ama yaşadıkları ağır inkar ve baskılarla, geçen yüzyıldan kalma milliyetçi ve ulus-devletçi düşünceler ise, milliyetçi eğilimi beslemektedir.

Ortadoğu'da, Kürtleri kıskaçlarına alan ve sistemli bir fiziki ve kültürel soykırım rejimine tabi tutan

Türk, Arap ve Fars 'uluslaşmasının' kökeninde de milliyetçilik, kapitalizm ve ulus-devlet temelli uluslaşma anlayışı yatmaktadır. Bu bakımdan uluslaşmanın, dolayısıyla da ulusal birliğin milliyetçi, kapitalist ve ulus-devletçi ilkeler, değerler ve kurumlar temelinde mi, yoksa demokratik ilke, değer ve kurumlar temelinde mi gelişeceği sorusu, "birlik„ sorununun temelini oluşturur.

Milliyetçilik temelinde inşa edilen ulusal birlik, kaçınılmaz olarak hem içeride, hem de dışarıda sürekli bir gerilim ve çatışma demektir. Egemenler bu gerçeği bildikleri ve içerideki çatışmaları ötelemek için sürekli bir biçimde "vatan-bayrak-millet" üçlemesi ile toplumu "dış düşmanlara" ve dışarı ile savaş ve gerilimlere sevk eder.

Kürtlerin sosyolojik realitesi, çok renkli bir toplum olmaları ve yakaladıkları siyasal bilinç düzeyi, uluslaşmayı da, ulusal birliği de demokratik temelde geliştirmeye zorlamaktadır. Ayrıca Kürdistan'da yaşayan Asuri-Süryani, Arap, Türkmen halkların varlığı da bir realitedir. Bu nedenle milliyetçi, ulus-devletçi anlayış, hem birliği zorlaştırmakta, hem de Kürdistan'ın çok renkliliğini tehdit etmektedir. Zira milliyetçilik, sadece dışarıya karşı değil, içeride de her bakımdan egemen zihniyeti, iktidarlaşmayı ve tekleşmeyi dayatmaktadır. Milliyetçi, ulus-devletçi birlik kaçınılmaz olarak homojendir. İktidarı ve egemenliği kurumlaştırır.

Ulus-devletçi sistemde çoğunluğun hakimiyeti esastır. Dolayısıyla az olan, küçük ve güçsüz olan ya ulus-devlet potasında eriyecek ya da milliyetçilik çarkında "birlik" adına öğütülerek yok edilecektir.

Kürdistan'da ulusal birlik konusunda parçacılık, aşiretçilik, bölgecilik, dincilik, mezhepçilik ve particilik halâ ulustan daha önceliklidir ve bu tutum halâ toplumsal taban bulabilmektedir. Bu durum, ilkeler ve değerler konusunda ulusal düzeyde bir konsensüsün yaratılmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu noktada önemle üzerinde durulması gereken husus ulusal birlik adına aşiret, bölge, din, mezhep veya sınıfın bir potada eritilerek homojenleştirilmesi değil; aksine bu özgünlükler ve farklılıklar korunurken, ulusal ilke ve değerlere nasıl uyumlu hale gelebilecekleri sorunudur.

İlke ve değerler, Kürt toplumunun kültürel, sosyal ve dini-mezhebi farklılıklarını birleştiren ortak ulusal bilinç ve zihniyeti ile oluşacaktır. Bu noktada "ulusal birlik" yukarıdan, partiler arasında sağlanan bir konsensus ve bir çatı örgütlenmesi olarak değil, aşağıdan toplumun zihniyet değişimi ile yaşadığı bir dönüşüm ve gerçek bir toplumsal sözleşme ile aşağıdan (tabandan) inşa edilmek durumundadır. Üzerinde konsensüs sağlanacak toplumsal sözleşme, ulusal kongre delegelerinin oy vererek oluşturacakları bir metin olamaz. Kürdistan'ın dört parçasında da toplumun benimsediği, üzerinde mutabık olduğu ilke ve değerler, "ulusal birlik" sözleşmesinin esası olacaktır. Peki dört parçada yaşayan Kürt toplumu, farklı dini inançlar, kültürler, kadınlar, sınıflar hangi esaslar ve ilkeler üzerinde "birlik" oluşturacaktır?

Demokratik Kürt Ulusu İlkesi

Kürt Ulusu; Kurmanc, Soran, Bahdini, Lor, Kelhor, Lek, Hawraman, Zaza, Feyli, Şebek,Kakai, Yarsan, Êzdi, Zerdeşti Kürtler, Alevi Kürtler, Şii ve Sünni Müslüman Kürtler, Bahai, Xorasan Kürtleri ve başta Avrupa, Rusya-Kafkasya, Ortadoğu'nun değişik bölgeleri ve Dünyanın değişik yerlerinde yaşayan Kürtlerden oluşur. Uluslaşma, tarihsel olarak oluşmuş, günümüzde devam eden canlı bir süreçtir. Ortak bir dil, kültür, tarihsel geçmiş ve vatana sahip olmak uluslaşmanın önemli unsurları olmakla birlikte, ulus olmanın asıl belirleyici ve taçlandırıcı unsuru, ortak bir zihniyet ve bilinci paylaşıyor olmaktır. Ulusların, kapitalizmin şafağında ortaya çıktığı iddia edilse de, uluslaşma kapitalist sistemin bir icadı değildir. Aksine kapitalist sistem ve onun milliyetçi ve ulus-devletçi zihniyeti, tarihte tam da ulusların ve kültürlerin mezbahanesi rolünü oynamıştır. Milliyetçi, ulus-devletçi uluslaşma anlayışı sadece birçok ulusu, sömürgecilik ve asimilasyonla ortadan kaldırmakla sınırlı kalmamış, bizzat inşa ettiği 'ulusun' bünyesindeki birçok farklı lehçe, kültür ve inanç kimliğini de ortadan kaldırmıştır.

Türk, Fars ve Arap ulus-devletlerinin kıskacına alınan, baskı ve asimilasyon politikalarıyla yok edilmeye çalışılan Kürtler, uluslaşma süreçlerinin içerdiği zenginlik sayesinde direnebilmiş ve ayakta kalmışlardır. Kürt ulusu, sahip olduğu çok farklı

sosyal, kültürel ve dini-mezhebi alt kimlikler sayesinde kendisini korumuş, maruz kaldığı tüm saldırılardan sonra adeta yeniden kendisini buradan üretmiştir.

Özgür, Birleşik ve Demokratik Vatan İlkesi

1639 yılında Kasr-ı Şirin antlaşmasıyla Safevi ve Osmanlı İmparatorlukları, 1916 ve 1923'te de Sykes-Picot ve Lozan Antlaşmalarıyla Türkiye, İran, Suriye ve Irak ulus-devletleri arasında dörde bölünen Kürdistan, Kürtlerin tarihi anayurdudur. Kürdistan, aynı zamanda bu coğrafyada yaşayan ve Kürt halkıyla ortak kaderi paylaşan halkların ortak vatanıdır.

Ulusal Bütünlük İlkesi

Kürt Ulusu ve Kürdistan, Sykes-picot ve Lozan antlaşmaları neticesinde Ortadoğu'nun dört egemen devleti arasında dört parçaya bölünmüştür. Bu bölünme, Kürt uluslaşmasına vurulmuş en büyük darbedir. 20.Yüzyıl boyunca, Kürdistan'ın her dört parçasında peşpeşe gerçekleşen isyanlar, bir yanıyla egemen devletlerin gerçekleştirdikleri fiziki ve kültürel soykırımlara karşı başkaldırıyı ifade ederken, bir yanıyla da kesintiye uğratılan uluslaşma sürecinin tamamlanması yönünde gösterilen reflekslerdir. Bu isyanlar Kürt ulusal bilincini sürekli olarak canlı tutmuş ve uluslaşma sürecinin, önüne dikilen sınırları aşarak devam etmesini sağlamıştır. Hiç kuşkusuz uluslararası sistemin onayı ve himayesiyle gerçekleşen bu parçalanma, geçen yüz yıllık süre içerisinde Kürdistan'ın her parçasındaki toplumun, kendisine özgü bazı özellikler kazanmasına yol açmıştır. Kürt iradesine rağmen gerçekleştirilen bu durum siyasi ve sosyolojik bir gerçektir. Ama Kürt halkının, hiç bir zaman ülkesinin ve ulusunun parçalanmasını kabul etmediği de bu yolda verdiği yüz binlerce şehidiyle ortaya koyduğu daha büyük bir gerçekliktir.

Sykes-picot ve Lozan antlaşmalarına karşı olduklarını ve bu antlaşmaları reddettiklerini ifade eden Kürt siyasal hareketlerinin bir bölümü, siyasi anlayış ve uygulamalarıyla bu parçalanmayı derinleştirmişlerdir. Çoğu zaman Kürt sorununa ulusal düzeyde değil, parça temelinde yaklaşılmıştır. Bazen bir parçanın çıkarları gerekçe gösterilerek, diğer parçalardaki mücadeleler buna feda edilmek istenmiştir. Oysa, Kürt ulusu ve sorunu bir bütündür. Sorunu bütünlüklü olarak değil de, parçalı olarak ele almak ulusun birliğine değil, çözümsüz kalmasına hizmet eder. Burada söz konusu olan, bir parçanın mücadelesinin, özgünlüğünün, hatta uluslararası siyasi sistemden kaynaklanan statüsünün inkarı değildir. Söz konusu olan, Kürt uluslaşmasının inkarı anlamına gelen bu sistemin asla meşru görülemeyeceği ve meşru hale getirilemeyeceğidir.

Ulusal Siyaset İlkesi

Ulusal Kurtuluş mücadelesini verdiğini iddia edip, belli ulusal ilkeler ve hedefler temelinde ve yine ulusal düzeyde siyaset yapmamak, Kürt siyasal hareketlerinin büyük çoğunluğunun ortak özelliğidir. Ulus olmak, ulusun fertlerinden toplumsal kesimlerine kadar, herkesin etrafında birleşeceği ilkeler, değerler ve kurumlar yaratacak bir siyaset gerektirdiği gibi, ulusal kurtuluş mücadelesini vermek ve ulusu geleceğe taşırmak da, ulusun tümüne hitap eden ve herkesin içerisinde kendi geçmişini, değerlerini ve geleceğini gördüğü bir siyaseti gerektirmektedir. Bir parçanın, sınıfın veya toplumsal grubun çıkarlarını veya hedefleri esas alınarak uluslaşma gerçekleştirilemez. Parçanın, sınıfın veya toplumsal grubun çıkar ve hedefleri, ancak ulusun çıkar ve hedefleriyle uyumlu olduğunda ortak bir amaçtan ve ulusal birlikten söz edilebilir. Onun için ilkesel olarak ulusu meydana getiren tüm coğrafi ve idari birimler, kültürel, siyasi ve sosyal kesimler, üzerinde konsensüs sağlanmış bir ulusal siyaset belgesine ihtiyaç vardır.

Stratejik değerde bir belge olan Ulusal Siyaset Belgesi, Ulusal Kongre gibi tüm ulusu temsil eden bir kurum tarafından hazırlanarak onaylanmalı, ihtiyaç duyulduğunda yine bu kurum tarafından tartışılarak yenilenmelidir.

Demokratik Siyaset İlkesi

Kürt sorunu, özü itibariyle demokrasi ve özgürlük sorunudur. Sömürgeci güçler, sürekli savaş ve şiddetle Kürt sorununu militarize etmiş, çatışma, savaş ve şiddeti, Kürtlerin iç ilişkilerinin de bir parçası haline getirmişlerdir. Kürtlerin kendi bünyelerinde demokratik siyaset kurumunu geliştirememiş olmaları,

bir yandan geniş toplumsal kesimlerin siyasete katılarak bir güç açığa çıkarmalarını engellemiş, bir yandan da, Kürt gücünün gereksiz iç çekişme ve çatışmalarda tüketilerek büyük güç kayıplarının yaşanmasına yol açmıştır.

Demokratik siyaset anlayışında yaşanan sorun ve yetersizlikler, Kürtlerin siyasi ve toplumsal güçlerinin parçalı olarak kalmasının, dolayısıyla da ulusal birliğin gerçekleşmemesinin de ana nedenlerinden biri olmuştur. Bu nedenlerle Kürtlerin demokratik siyaset kurumunu geliştirip işletmeleri, hem Kürt sorununun siyasi-demokratik yollarla çözümüne, hem büyük bir Kürt gücünün açığa çıkmasına, hem de Kürt uluslaşması ve ulusal birliğinin demokratik temelde gelişmesine büyük katkılar sunacaktır. Onun için ilkesel olarak Kürtler arası ilişkiler; siyasetin demokratik ilke, kural ve kurumlar temelinde yapılması ve sorunların siyasi yöntemlerle çözülmesi anlamına gelen, demokratik siyaset temelinde gelişmelidir. Toplumun tüm siyasal, sosyal, kültürel ve inançsal kesimleri kendilerini özgürce demokratik siyaset alanına taşırabilmeli, tabandan örgütlenerek kendilerini yönetebilmelidir. Fakat yerellik ile birlikte ulusallık da demokratik siyaset İlkesinin vazgeçilemezi olarak benimsenmelidir. Bu temelde Kürtlerin tüm siyasi ve toplumsal güçlerinin, kendilerini Kürdistan'ın her parçasında ve Kürtlerin yaşadığı her yerde, demokratik temellerde ifade etme ve örgütlemeleri meşru ve demokratik bir hak olarak görülmelidir.

Diplomasinin Ulusal Düzeyde Örgütlendirilmesi İlkesi

Halkımızın, dört parça Kürdistan'da yürüttüğü mücadelelerle elde ettiği siyasi ve askeri kazanımlar, tüm Kürt güçlerine bölgesel ve uluslararası alanda diplomasi yapma imkanlarını ortaya çıkarmıştır. Ancak Kürt güçlerinin, ortak bir siyasi vizyon ve hedeften yoksun olarak kendi başlarına yaptıkları diplomatik faaliyetler, istenilen sonucu vermemektedir. Sömürgeci ve Emperyalist güçler, çoğu zaman Kürtlerin bu parçalanmışlığından yararlanarak, Kürt güçlerini ya birbirlerine ya da başka güçlere karşı kullanmaktadırlar. Kürt siyaset ve diplomasisinin bu parçalanmışlığı, uluslararası güçlerin Kürtlerle stratejik ilişkiler kurmasını engellemekte, sömürgeci güçleri de, Kürt inkarı ve imhasında ısrar etmesi yönünde cesaretlendirmektedir. Bunun için Kürtler, kendi diplomatik ilişki ve kurumlarını ortaklaştırmalı, Kürt diplomasisi, Ulusal Siyaset Belgesi temelinde yürütülmelidir.

Kürt Sorununun Demokratik Yollarla Çözümü ve Meşru Savunma İlkesi

Kürt sorununun çözüm yöntemi ve sömürgeci devletlerle ilişkiler, Kürt ulusal birliğinin önündeki önemli engel ve sorunlardan biridir. Herhangi bir yerde ve zamanda, herhangi bir sömürgeci güce karşı savaşan bazı Kürt güçleri, bir siyasi hamle ya da taktik olarak yürüttükleri savaşı kutsamakta, bu savaşa katılmayan ya da destek vermeyen güçleri, adeta ulusa ihanet etmiş gibi yermektedirler. Aynı güçler, başka birileri çok zorunlu bir meşru savunma savaşı verdiklerinde, kendini savunmak sanki dünyanın en kötü şeyiymiş gibi, meşru savunma savaşını lanetlemektedirler. Aynı şey, siyasi çözüm yaklaşımları için de geçerlidir. Bu durumda çeşitli güçler birbirlerini ya teslimiyetçi, ya da işbirlikçi olmakla suçlamaktadırlar.

Kısaca, Kürt güçlerinin önemli bir bölümü, Kürt sorununun siyasi ve demokratik yollarla çözümüne de, Kürtlerin, saldırılar karşısında kendilerini meşru savunma temelinde savunmalarına da ilkesel bir yaklaşım göstermemektedirler. Bu durum Kürtler arasında, tam da sömürgecilerin istediği gibi, birbirleriyle çatışmalı ve güvensiz bir iklimi yaratmaktadır. Bu konulara ilkesel bir yaklaşımın ortaya çıkması, hem Kürtler arası güvensizlik ve çatışma risklerini ortadan kaldıracak, hem de sömürgecilerin beslendikleri önemli bir kaynağı kurutacaktır. Onun için Kürtler, ilkesel olarak Kürt sorununun siyasi ve demokratik yollarla çözümünü, mücadelelerinin en temel yöntemi olarak görmeli ve tercih etmelidirler. Ancak muhataplarının, çözümsüzlüğü bir siyaset olarak dayatmaları veya Kürt ulusunun en temel demokratik hak ve taleplerine savaş ve şiddetle karşılık vermeleri halinde tüm Kürtler, silahlı mücadele de dahil, her yol ve yöntemle kendi özgürlüklerini savunmalarını, doğal ve uluslararası hukuktan doğan bir hak olarak görmeli ve desteklemelidiler. Kürtlerin, bütün özsavunma güçleri ortak bir savunma örgütünde birleştirilmeli, bu güçleri sevk ve idare edecek ortak bir komutanlık kurulmalıdır.

Ulusların Kaderini Tayin Hakkı İlkesi

İnsan, doğası gereği hem bireysel, hem de kolektif bir varlıktır. Toplumdan ayrı bir insan varlığı düşünülemez. Bu nedenle insanın bu varoluşsal durumu, günümüzde bireysel ve kolektif haklar biçiminde ifade edilerek, uluslararası hukukun temel ilkeleri haline getirilmiştir. Ayrıca Kolektif haklar; bireyin mensubu bulunduğu kültürel grubun, etnik, dini, mezhep grubu, ulus vb. kendi varlığını koruması ve sürdürmesi için zorunlu olan ve meşruiyetini bizzat 'insan' varlığından alan en doğal haklardır. Bir toplumun bu hakkını nasıl kullanacağı tamamen kendi takdir ve iradesine bağlıdır. Ulusların Kendi Kaderini Tayin Etme Hakkı, sadece devlet kurma hakkı olarak anlaşılmamalı ve yorumlanmamalıdır. Devletten daha esnek olan demokratik yönetim sistemlerinin, birey ve toplumların özgür gelişimlerine daha fazla imkanlar sunduğu unutulmamalıdır. Onun için, Ortadoğu'nun en kadim halklarından biri olan Kürt ulusunun, hem Doğal Hukuktan, hem de Uluslararası Hukuktan doğan, Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkını kullanması, İlkesel bir haktır. Kürt Ulusunun, bu hakkını nasıl kullanacağı tamamen kendi takdir ve iradesine bağlıdır. Kürtler, dört ulus-devlet arasında bölündüğü ve buralarda azınlıkta kaldığı için, herhangi bir parçadaki Kürtlerin bu haklarını kullanmaları, egemen ulusların iradesine bağlanamaz. Egemen veya komşu uluslar, bu konuda ancak Kürtlere öneri ve tavsiyelerde bulunabilirler. Ancak Kürdistan'ın herhangi bir parçasının da, diğer üç parçayı yok sayarak bu hakkı kullanması da, ulusun inkarı olur. Onun için, herhangi bir parçadaki halkımızın bu hakkını kullanırken, diğer parçalardaki halkımızın destek ve onayını alması, hem politik bir gereklilik, hem de ulus olmanın ve ulus olarak varlığını sürdürmenin bir zorunluluğudur.

Kadının, Toplumsal Alan Faaliyetlerine Eşit Katılımının Hedeflenmesi İlkesi

Kadınlar, Kürt kültürünün ve uluslaşmasının ana oluşturucularıdırlar. Kürt ulusunun, 20. Yüzyılın başından itibaren Ortadoğu'da inşa edilen dört ulus-devletin fiziki ve kültürel soykırım sistemine tabi tutulması, Kürt dili, kültürü, inançları ve diğer maddi ve manevi değerlerinde büyük tahribatlara yol açmıştır. Kürt kadını, bu amansız baskı ve asimilasyon koşullarında başta dil ve kültür olmak üzere toplumsal değerlerimizi, bir nakkaş gibi kendi benliğine nakşetmiş ve kuşaktan kuşağa aktararak yaşatmıştır. Günümüzde de kadınlar, başta kadın ordulaşması olmak üzere, siyaset, eğitim, sağlık, tarım, sanayi, ekonomi, kültür-sanat gibi alanlarda öncülük eder duruma gelmişlerdir. Kürt Kadınının ulaştığı bu irade ve özgürleşme düzeyi aynı zamanda Kürt uluslaşması, ulusal birliği ve özgürleşmesinin de düzeyidir. Bu düzeyin daha da yükselmesi için, Kürt kadınının toplumsal alanın tüm faaliyetlerine eşit katılımı ilkesel olarak benimsenmelidir. Kadının toplumsal alanın tüm faaliyetlerine eşit katılımına paralel olarak, demokratikleşme, eşitlik, adalet, barış ve özgürleşmenin yüksek düzeylerde gerçekleşeceği görülmelidir.

Kürtler Arası Savaşın Men İlkesi

Kürtler arası savaş, Kürtlerin yaşadığı en büyük trajedilerden biridir. Bu, kısmen sömürgeci ve egemen güçlerin kurguladıkları komplo ve kışkırtmalardan kaynaklansa de, esas olarak ulusal bilinç zayıflığı ve demokratik kültürün yetersizliğinden doğmaktadır. Bu durum uluslaşma sürecine ve ulusal birliğe büyük zararlar verdiği gibi büyük kazanımların önünde de engel teşkil etmektedir. Onun için Kürtler arası savaş, hiç bir gerekçe ve bahane ile kabul edilmemeli ve ilkesel olarak yasaklanmalıdır. Kürtler arası savaş, ulusa yapılmış bir ihanet olarak görülmeli, sorumlularının soruşturularak cezalandırılacağı kurumsal mekanizmalar oluşturulmalıdır. Kürtler arası savaşı tamamen ortadan kaldırmak hedefiyle, demokratik uluslaşma ve demokratik siyaseti geliştirme süreçleri hızlandırılmalıdır.

Diaspora Kürtlerinin Hak, Talep ve Mücadelelerinin Desteklenmesi İlkesi

Başta Türkiye, İran, Irak ve Suriye metropolleri, Xorasan, Avrupa, Rusya-Kafkasya ve Lübnan Kürtleri olmak üzere, dünyanın değişik yerlerinde yaşayan Kürtler, Kürt ulusunun ayrılmaz bir parçasıdırlar. Kürdistan'ın dışında yaşayan Kürtler, her zaman ülkeye duydukları sevgi ve özlemle Anavatanın

mücadelesine katılmış ve desteklemişlerdir. Ülke dışında yaşayan Kürtler, her zaman özgürlüklerini, Kürdistan'ın özgürlüğünde görmüşlerdir. Onun için, Kürdistan coğrafyası dışında yaşayan Kürtlerin ulusal-demokratik hak ve özgürlük talepleriyle mücadeleleri, Kürdistan Özgürlük mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmeli; yaşadıkları yerlerde kendi hak ve özgürlüklerini kazanmak için yürüttükleri mücadelelerine destek verilmesi ilkesel bir sorumluluk olarak görülmelidir.

Kürdistan'da Yaşayan Kardeş Halklarla Ortak Yaşam İlkesi

Kürdistan coğrafyası, Kürtlerin tarihsel olarak sürekli ve yoğun yaşadıkları bir coğrafya olması itibariyle, Kürdistan adıyla isimlendirilmiştir. Ancak tarihin her döneminde bu coğrafyada, başta Asuri-Süryani, Keldani, Ermeni, Mahemi, Azeri halkları olmak üzereTürk, Arap, Fars, Çerkez, Çeçen halkları gibi bir çok halk yaşamış ve Kürdistan'ın bir ülke ve vatan olarak inşa edilmesine maddi ve manevi katkı sunmuşlardır. Onun için ilkesel bakımdan Kürdistan, tarihsel olarak bu coğrafyada yaşayan tüm halkların ortak vatanı olarak kabul edilmelidir. Kürdistan'da yaşayan halklar da, tıpkı Kürtler gibi tüm bireysel ve kolektif haklara sahip olmalıdır. Ülkenin siyasi, kültürel ve ekonomik yaşamı başta olmak üzere, tüm toplumsal yaşam bu halklarla birlikte inşa edilmelidir.

Yönteme İlişkin

Ulusal Birlik sorunu, Kürt halkının çok eskiden beri acısını çektiği bir sorun olduğu kadar, her zaman gerçekleştirmek istediği bir ütopya ve hedefi de olmuştur. Bu konuda her dönemde çok sayıda girişimde bulunup, emek ve çaba sarf edilse de, istenilen sonuçlara ulaşılamamıştır. Bu durum, son yıllarda yapılan girişim ve çalışmalara kadar devam etmiştir. Çalışmaların şimdiye kadar istenilen sonuçları vermemesinin birçok tarihi, siyasi ve konjonktürel nedeni bulunsa da, bunda yöntem sorununun da önemli bir rolü olduğunu tespit etmemiz gerekiyor. Herşeyden önce bugüne kadar, Ulusal Birlik sorununa, hep siyasi parti veya güçlerin birlik sorunu olarak bakılmış ve sorunun çözümü için de belli başlı siyasi güçlerin uzlaşması istenmiştir. Siyasi parti ve güçler arasında 'birlik' sağlama çalışmaları bile çoğu zaman kamuoyuna kapalı bir biçimde yapılmış, toplum çoğu zaman gelişmelerin dışında tutulmuştur. Oysa Ulusal Birlik sorunu, sadece siyasi partilerin birlik sorunu ya da siyasi birlik sorunu değildir.

Ulusal birlik sorunu, bir ulusu meydana getiren tüm farklı sosyal, kültürel, dini-mezhebi grupların, siyasi güçlerin ve bireylerinin ortak ilkeler, değerler ve kurumlar etrafında bir araya gelerek, ortak bir zihniyet ve bilinç oluşturma sorunudur. Başka bir ifadeyle, tüm ulus ortak bir zihniyet ve bilinç temelinde bir araya gelmeden ulusal birlik gerçekleşemez. Ulusal birliği oluşturmak, yani ortak bir zihniyet ve bilinci geliştirmek, ulusun farklı siyasi, sosyal, kültürel ve dini-mezhebi kesimlerinin üzerinde hareket edecekleri zemini belirler. Ortak bir zemin üzerinde olmak da siyasi birliği kolaylaştırır. Mevcut durumda bu ortak zemin bulunmadığı için, Kürt siyasetinin önemli bir bölümü adeta saha dışında top koşturmaktadır. Onun için öncelikle yapılması gereken şey, ulusun tüm sosyal, kültürel, dini, mezhebi ve siyasi kesimleriyle fertlerinin bu sürece katılmasını sağlamaktır.

Ulusal birlik sorununu, partilerin siyasal birlik sorunu olarak ele almak şimdiye kadar birlik çalışmalarının sonuca ulaşmamasına yol açan dar ve yetersiz bir yaklaşım olmuştur. Zira ulusal birliği, ulusu oluşturan tüm sosyal, kültürel, dini-mezhebi ve siyasi kesimlerle fertlerin ortak bir noktada buluşma sorunu olarak ele almak, hem ulusal birlik sorununu siyasi partilerle sınırlı bir sorun olarak gören anlayıştan kurtaracak, hem de gerçek anlamda bir birliğin ortaya çıkmasını sağlayarak siyasi partileri birlik olmaya mecbur kılacaktır.

Kısaca ulusun tümü ortak ilkeler, değerler ve kurumlar temelinde çerçevesi çizilmiş bir zamine geldiklerinde, bu zemine gelmeyen bir veya birkaç siyasi parti, şimdiye kadar üzerinde hareket ettikleri toplumsal zemini kaybederek saha dışında kalmış olurlar. Bu da ortak zeminde gerçekleşen ulusal birliğin, ulusun tüm bileşenlerine kazandırdıkları yanında büyük bir kayıp sayılamaz.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürtlerin Ulusal Birliği!

Yusuf Serhat Bucak

Bir dostum bana yazdığı iletide " Serhat abi merhaba, umarım iyisindir.Demokratik Modernite dergisinin 35. sayısı Kürt Ulusal Birliğine dönük. Sende acaba bu konuyu yazabilirmisin. Kürt Ulusal Birlik çalışmaları ve sonuçları(1970'lerden bugüne) Yazı için 30 Mart tarihine kadar süre verilmiş. Yazı uzunluğu 20-25 bin vuruş civarında olacak" diye yazmıştı. Kendisine olumlu yanıt vermiştim. Kürtlerin Ulusal Birliği özellikle 1980'ler sonrasının en temel sorunlarından birisi olmaya devam ediyor. Kürtlerin Ulusal Birliği büyük Kürt şairler, filozofları Ehmede Xani'nin, Elî Heririnin en büyük rüyası idi. Kürtlerin Ulusal Birliği bugünde Kürt milletinin (halkının), Kürt yurtseverlerinin, Kürdistan'da yaşayan halkların en büyük rüyası olmaya devam ediyor. Peki, Kürtlerin ve Kürdistan'da yaşayan diğer halkların ulusal birliklerini oluşturmaları bugünün Ortadoğu'sunun siyasal koşullarında mümkün müdür?! Bu konuyu enine, boyuna tartışabilmek için Kürdistan'ın Ortadoğu'daki coğrafi durumunu, statüsünü ele almak, Kürdistan tarihinde kısada olsa bir yolculuk yapmak gerekiyor.

Kürdistan'ın Ortadoğu'daki Coğrafi Konumu ve Statüsü

Kürdistan Ortadoğu'nun tam ortasında, eski ünlü İpek Yolu üzerinde, etrafı dört sömürgeci devlet tarafından çevrilmiş, her bir parçası sömürgeci bir devlet tarafından sömürgeleştirilmiş, işgal edilmiş 550.000 km karelik kocaman bir adadır. Coğrafi olarak Ada'nın etrafı denizlerle çevrilidir. Kürdistan'ın etrafı ise sadece Kürtlere değil, içinde yaşamak zorunda bırakıldıkları halklara da zor, baskı uygulayan, onu kendisine dönüştürmek isteyen sömürgeci, ırkçı diktatörlük rejimleri ile çevrilmiştir. Kürdistan'ın dış dünya ile ilişki kurabileceği, sömürgeci devletlere karşı direnişinde yardım alabileceği bir limanı da yok.

Ve Kürdistan'ın uluslararası arenada statüsü de mevcut değildir. Kürdistan'ın Güney parçası Irak Anayasasına göre " Bölgesel Federal" bir statüye, Güney Batı Kürdistan (Rojava) oturmuş bir demoktik özerk statüye sahip olmasına karşın, Güney ve G.Batı Kürdistan'daki defacto durumlarda pamuk ipliğine bağlı konumdadırlar. Kürdistan'ın Güney ve G.Batısında bir çok alan sömürgeci Türk yönetimi tarafından işgal edilmiş, geri kalan parçaların işgali içinde fırsat kollanmaktadır.

Sömürgeci İran rejimi ise Güney Kürdistanın statüsünün ortadan kaldırılması için Irak rejimiyle işbirliği halindedir. G.Batı Kürdistan'ın Suriye rejimi ile anlaşmasına karşı olup Kürtlerin statü sahibi olması İran rejimini huzursuz etmektedir.

Kürdistan'ı sömürgeleştiren sömürgeci devletler aralarındaki tarihsel çelişkilere karşın, Kürt ve Kürdistan konusunda aralarındaki çelişkileri bir tarafa bırakıp çok rahatlıkla bir araya gelebilmekte, Kürtlerin kendi kaderlerini tayin etme ilkesi karşısında duvar oluşturmaktadırlar. Güney Kürdistan'da yapılan son referandum bunun en yakın örneği olduğu gibi, Suriye'de Kürtlerin demokratik haklarına sahip olması ve kalıcı bir barışın oluşturulması konusunda engellerden en başta olanı da mevcut Türkiye ve İran rejimleridir. Kürdistan'ın etrafını çembere alan bu rejimler sadece Kürtlere karşı değil, diğer halklara karşıda ırkçı, sömürgecidirler. Örneğin İran'da İran rejimi Belucilere ve Araplara göz açtırmamakta, Irak'ta rejim Asuriler'e ve Türkmenlere hiç bir hak tanımamakta, Suriye sömürgeci Baas iktidarı başta Kürtler olmak üzere Süryani, Ermeni ve Türkmenlerin ulusal demokratik haklarını tanımamakta, Türkiye'de ise Rumlar ve Ermeniler yaşadıkları topraklarından çıkarıldıktan sonra sıra Kürtlere gelmiş, ancak Kürtleri bir türlü topraklarından söküp atamamışlardır.

Türkiye rejiminin Kürtlere olan tarihsel kinleride bundan dolayıdır. Sömürgeci devlet yönetimleri kağıt üzerinde vatandaşı olan halkların uyanışına karşı paktlar oluşturmuşlar (Sadabat Paktı, Bağdat Paktı,onun yerine geçen Cento gibi), birbirlerinin topraklarında operasyon yapma hakkı konusunda aralarında anlaşma yapmışlardır (Saddam rejiminin Türkiye ile yaptığı sınır ötesi operasyon yapma hakkı. 1999 da Suriye Baas rejimi ile Türkiye arasında yapılan Adana anlaşması gibi).

Yukarıda anlatıldığı gibi sömürgeci devletlerin yönetimleri Kürtler "Ulusal Demokratik" hakları için talepte bulunduklarında hemen müşterek Kürt hastalığı karşısında bir araya gelip, Kürtlerin ulusal demokratik haklarını ortadan kaldırmak için aralarında paktlar, anlaşmalar yapmalarına karşın dört parçadaki Kürtler bugüne kadar bir araya gelememişler, her parça kendi arasında bile ulusal birliğini sağlayamamıştır.

Bunun tarihsel ve coğrafi nedenleri vardı. Kürtler, Med İmparatorluğunun yıkılışından itibaren

devlet olma fırsatını yakalayamamışlardır. Kürtlerin yaşadıkları coğrafya Med İmparatorluğunun yıkılışından itibaren bugüne kadar hep imparatorlukların (Bizans-Pers, Safevi- Osmanlı, Osmanlı Artuklu, Karakoyun, Akkoyunlular) savaş arenası olmuş, Arapların, Moğolların, Selçuklular, Haçlıların istilalarından kurtulamamışlardır. Kürtler kendilerinin olmayan bu savaşlarda savaşan tarafların yanında saf tutmuşlardır. Ehmedé Xanî ölümsüz eseri Mem û Zin de şunları söylüyor;

"Ew Rom û Ecem bin van hesarın

Kurmanci hemî li çar kenarın

Her du terefen qebile Kumanc

Bo tiré qeda kirîne armanc

Goya ku li ser heddan kilidin

Her taife seddek in sedîd in

Ev qulzumé

Rom û bahré Tacik

Gava ku dikin xuruç û tehrik

Kurmanc dibin bi xwûné mulettex

Wan jek ve dikin misalé berzex"

("Rom (Osmanlı)lar ve Acemler Kürtleri kuşatmışlar

Kürtlerin tümü dört parçaya ayrılmış

Bu iki cephe Kürtlerin karşısına geçmişler

Onları imha etme oklarına hedef seçmişler

Sanki sınırların tespitinde kilit Kürtlerdir

Kürt aşiretleri birer, sağlam setlerdir

Birer denizi andıran Rom ve Acemler

Ne zaman ortaya çıkıp harekete geçseler

Kürtler her seferinde kana bulanırlar

Berzah gibi onları birbirinden ayırırlar.")

Ehmedé Xanî nin tespiti bugün içinde geçerlidir. Sömürgeci rejimler kendi aralarında ki savaşta hep Kürtleri kurban seçmişlerdir. İran-Irak sömürgeci rejimleri 8 yıllık savaşlarında daha çok Kürdistan topraklarında savaştılar. Hem Irak ve hemde İran ordusu saflarında Kürtler savaştırıldılar. Halepçe'de Saddam rejimi tarafından kullanılan kimyasal silahlarla onbinlerce insan yaşamını yitirdi. Suriye Baas rejimi, İsrail ile yapılan savaşlarında hep Kürt kökenli askerleri cepheye sürüyordu. Türk rejimi kırk yıl öncesine kadar Kürt kökenli askerleri, sakıncalı diye Kürdistan'a göndermezken, son kırk yıldaki düşük yoğunluklu savaşta hep Kürtleri Kürdistan'da birbirleri ile savaştırmıştır. Bu taktik Kürtler arasındaki ayrılık ve düşmanlık yaratmış. Kürtler halen kendi sömürgecilerinin askerleri olmaktan kurtulamamıştır.

Kürtlerin Birliği Önündeki En Büyük Faktör, Dini İnançlarıdır

Kürdistan'da bugün yaşayan dört inanç ve çeşitli tarikatlar, Kürtlerin birliği önünde en büyük engellerden birisidir. Kürtlerin en büyük talihsizliği çoğunluğunun sömürgeci rejimlerle aynı inancı paylaşmalarından kaynaklanmaktadır.

Her dört parça Kürdistan'da yerleşik olan çoğunluğun inancı İslamiyettir. Sömürgeci sistemler aynı inanca sahip olmayı Kürtlerin aleyhine "din kardeşiyiz, hepimiz aynıyız" sloganı ile çok kötü bir biçimde kullanmışlardır. Dünyada 56 tane halkının çoğunluğu müslüman olan devlet vardır. Arapların onbeşe yakın halkı müslüman olan devletleri vardır. Kürtler kendi kaderlerini tayin etmeye

kalkıştıklarında hemen din kardeşliği gündeme getirilmektedir. Ancak Kürtlerin topraklarını işgal edip, soykırıma uğratırken de yaptıkları operasyonlara Kuranı Kerim'in ayetlerinin isimlerini vermektedirler (Enfal, Fetih süresi gibi). Kürtlerin çoğunluğu müslüman olmasaydı bugüne kadar kendi kaderlerinin üzerinde söz sahibi olabilirlerdi. Ya da sömürgecilerin çoğunluğu Müslüman olmasaydı, Kürtler yine kendi kaderlerini ellerine almış olurlardı.

Kürtler arasında dört inanç vardır: Müslümanlık, Rey-a Hak (Kürt Aleviliği), Ezîdilik ve Hıristiyanlık. Bunun yanında her toplumda olduğu gibi Kürt toplumunda da inanç sahibi olmayan Kürtler vardır. Kürtler bir inançlar topluluğudur. Ancak Müslüman Kürtler üzerinde oynanan oyunların aynısı diğer inançlar üzerinde de oynanmaktadır. Oysaki biz Kürtler Kürdistan topraklarında Kürt bir ana ve babadan Kürt olarak dünya'ya geldik.

Kürdistan'da yaşayan diğer halklardan kardeşlerimizde, Ermeni, Süryani, Çerkez bir anadan ve babadan dünyaya geldiler. Hepimiz anne ve babamızın inancını aldık. Çocukluğumuzda kimimiz inançlarımızı terk ettik, kimimiz ise inançlarımızı devam ettiriyoruz. Ama hepimiz aynı ulusun ya da diğer halkların çocuklarıyız. Nasıl ki Kürdistan'da Kürtçenin çeşitli lehçeleri ve diğer halkların dilleri konuşuluyorsa, çeşitli inançlara sahip olmamızda bizim zenginliğimizdir. Bu zenginliğimize sahip çıkıp birbirimizin inançlarına saygılı olduğumuz müddetçe, birimizin inancına yapılan saygısızlığa topyekün tepki gösterdiğimiz sürece, hem sömürgecilerin asırlardır sürdürdükleri oyunlarını boşa çıkarmış olacağız hemde ulusal birliğimizi sağlamlaştırmış oluruz.

Bu nedenle hem Kürt Ezidilerin, hem de Kürt Alevilerin Kürdistan toplumu içerisinde kendi özerk sistemlerini oluşturmalarını desteklemeliyiz. Sömürgeci sistemlerin müslümanlığı kendi sistemlerinin resmi ideolojisi yaptıklarını aklımızdan çıkarmamalı, çoğunluğu müslüman olan halkımızı bu konuda devamlı olarak uyarmalıyız. Yine bunun yanında geçmişte mirliklerin, beyliklerin çeşitli inançtan kardeşlerimize yaptıkları haksızlıkları, katliamları telin etmeli, onlarla yüzleşmeliyiz. Bu anlattıklarımı hayata geçirmemiz halinde "Ulusal Birliğimizin" önündeki barikatlardan en önemlisini aşmış oluruz.

Kürtlerin Sosyolojik Konumları ve Özellikleri

Kürdistan'ın yukarıda izah etmeye çalıştığımız jeopolitik konumu nedeniyle; toprakları üzerinde on asırdan fazla zamandan beri yapılan savaşlar sonucu Kürt toplumu parçalanmış, kendi iç dinamikleriyle gelişme sağlayamamıştır. Kürdistan'ın dört parçasındaki sosyo-ekonomik gelişmeler, sömürgecilerin dayatmasıyla yapay olarak oluşmuştur. Sömürgeci devlette toplum makinalı tarıma geçiş yapınca, ona siyasal ve ekonomik olarak bağlı olan Kurdistan parçasında da makinalı tarıma geçiş yapılmıştır. Sömürgeci devlette ticaret burjuvazisi gelişmeye başlayınca Kürdistan'da da sömürgeci burjuvazinin acentası olan yapay ticaret burjuvazisi oluşmaya başlamıştır. Sömürgeci devletlerden hiç birisi Kürdistan'ın sanayileşmesinin istememiş, dolayısıyla Kürdistan sanayileşme konusunda çağ atlamamış, sanayi ürünleri açısından sömürgesine bağımlı olmuştur. Dolayısıyla Kürdistan'da kendisi için pazar talebinde bulunabilecek sanayi burjuvaziside oluşmamıştır. Kürdistan'ın Güneyinde bırakalım sanayii burjuvazisinin gelişmesini, petrol gelirlerinden elde edilen gelir; Güney Kürdistan'ın şehirlerinin betonlaştırılması için harcanmış, verimli bir tarım ülkesi olan Güney Kürdistan sanayi ve tarım açısından TC'ye bağımlı bir konuma getirilmiştir. Sömürgeci tiranların referandum sürecinde, " Sakın yanlış bir adım atmayın, yanlış bir adım atarsanız sizi açlığa mahkum ederim" tehditleri boşuna değildi. Sömürgeci sistemlere ekonomik olarak bağımlı olan Kürdistan Bölgesel Yönetiminin, Güney Kürdistan'a yönelik sömürgeci saldırılara sessiz kalması, sesinin cılız çıkması bu nedenledir. Güney Kürdistan'ın korunması, her parçadaki kazanımların korunması gibi yurtsever Kürtlerin, Kürt örgütlerinin temel görevidir. Güney Kürdistan Bölgesel Yönetiminin temel görevi de başta diplomasi ve askeri alan olmak üzere Kürdistan'ın diğer parçalarına yönelik saldırılara sessiz kalmaması, diğer parçalardaki kardeşlerinin yaşam hakkı başta olmak üzere ulusal demokratik haklarını öne çıkarmasıdır.

Kürtler gayretlidirler, cesurdurlar, hamiyetlidirler. Gayretli, cesur, hamiyetli olmaları onların minnet duygularının yükselmesine, oluşmasına engel olmuştur. Eğer Kürtler birbirlerine karşı minnet duygusuna sahip olmuş olsalardı, birbirlerinin kusurlarını bazen eleştirir, bazen görmezden gelir, birbirlerinin omuzlarına çıkarak diğer toplumlar gibi kendi kaderleri konusunda söz sahibi olabilirlerdi. Sözü yine 17. Yüzyılda yaşayan filozof, şair, yazar Ehmedé Xanî‘ ye bırakalım;

"Cıwameri û himmet û sexawet

Mîrînî û xiret û celadet

Ew xetm e ji bo qebilé ekrad

Wan dane bi şiré hîmmete dad

Hindî şeca‘ te xeyûr in

Ew çend ji minnete nefûr in

Ew xîret û ew ulluwé himmet

Bû mani‘e hemlé bare minnet

Lew pékwe hemişe bétifaq in

Daim bitemerrud û şîqaq in

Gerde hebuwa me ittifaqek

Vékra bikra me îngiyadek

Rom û Ereb û Ecem bi tamami

Hemuyan ji mera dikir xulami"

("Hem mertlik, hem gayret, hem cömertlik

Hem beylik, hem hamiyet, hem yiğitlik

Kürt kabilelerinin mühürüdür o özellikler

Gayret kılıçlarıyla adaleti sağlamış Kürtler

Cesarette ne kadar ediyorlarsa gayret

Minnetten de o kadar ediyorlar nefret

Onlarda bulunan bu emek ve yüksek çabalar

Minnet yükü altına girmelerine mani olmuşlar

Dolayısıyla hepsi de her zaman ittifaksızdırlar

Hep birbirlerine diklenip ayrılık içinde kalırlar

Eğer biz birlik ve beraberlik içinde olsaydık

Birbirimize uyup aramızda ittifak kursaydık

O zaman Romlar(Osmanlı) Araplar ve Farslar

Hepsi bizim için hizmetçi olacaklardı")

Büyük Xanî nin sözlerine ekleyecek fazla bir şey yok. Kürtler halen minnet duygusundan nefret etmekten arınmamışlardır. Arınmadıkları içinde "Ulusal Birlik"lerini oluşturmak konusunda geç kalmışlardır. Kürtler, Kürt örgütleri hep zorlandıklarında "Ulusal Birlik" çağrılarında bulunmuşlar. Geniş zamanlarda ise "Ulusal Birlik" hiç akıllarının köşesinden bile geçmemiştir.

1980'lerden İtibaren Ulusal Birlik Çalışmaları

Kuzey Kürdistan'da Ulusal Birlik çalışmaları 1979 yılının güz aylarına rastlar. Bu aylarda DDKD, KUK ve TKSP'si "Ulusal Demokratik Güç Birliğini UDG"yi oluşturmuşlardı. Oluşturdukları güçbirliği pratiğe yansımadan 12 Eylül'e yakın bir tarihte, 1980 yılının yazında lağvedildi.

12 Eylül sonrasında yurt dışına çıkan Kürt örgütleri arasında"Ulusal Birlik" görüşmelerine devam edildi. Ancak bu görüşmelerden Kürtlerin Birliği konusunda önemli bir karar çıkmadı. Ancak 1983 yılının Temmuz ayında I-KDP ile PKK arasında Şam'da bir protokol imzalandı. On bir maddeden oluşan bu protokolun 8 ve 9 maddeleri Kürt Ulusal Birliğinin oluşturulması açısından önemliydi. Anlaşmanın 8.Maddesine göre her örgüt, her parti kendi parçasında çalışacak, her parçadaki Ulusal Kurtuluş güçleri arasında ilişki ve ittifaklar kurma anlayışı benimsenecek, KUM'ni tartışıp belli kararlar alacak üst düzeyde toplantılar düzenlemek, bu toplantılara tün yurtsever güçlerin katılımını sağlamak, bunun için aktif çalışmak, Kürdistan halkının düşmanlarını hedefleyici ilişki ve ittifak anlayışı benimsenecekti.

9.Maddede ise Kürdistan'da var olan parti ve örgütler arasında ilişkileri bozacak, düşmanın işine yarayacak ideolojik sürtüşmeler yerine, mücadele ve kurtuluşta birlik olmak anlayışına bağlı kalmak, çeşitli örgütler arasında var olan ya da çıkacak olan sorunları silahlı mücadele ile değil, görüşmelerle ve halkımızın çıkarları doğrultusunda çözmekten yana olmak deniyordu. Bu maddeler dikkate alındığında özellikle 9.Maddede belirtilen hususlar tarafların geçmişten ders çıkardığını ortaya koyuyordu. Ancak bu olumlu süreç 1987 yılının Nisan ayına kadar devam etti.

I-KDP'si yaptığı açıklamada PKK nin protokol hükümlerine uymadığından dolayı tek taraflı olarak fesh edildiğini açıkladı. Protokolun bozulmasının ana nedeni Eruh-Şemdinli baskınlarıydı. I-KDP, PKK'nin silahlı mücadeleyi kendisinden habersiz olarak başlatmasından tedirgin olmuştu. Zira silahlı mücadelenin başlatıldığı alanlar 196'den bu yana I-KDP'nin lojistik destek aldığı, örgütlendiği alanlardı. Irak-İran savaşının başladığı 22 Eylül 1980 tarihinden itibaren Güney'deki Kürt örgütleri kendilerini savaşın içerisinde buldular. Güneydeki Kürt örgütlerinin çoğunluğu CUD (Cephe Ulusal Demokratik) içinde yer aldılar (I-KDP, İKP, IKSP ve PASOK) buna karşın YNK öncülüklü CEWQED kuruldu (YNK, Arap Sosyalist partisi, Suriye Yanlısı Baasçılar, Iraklı Demokratlar Topluluğu). IKP; IK-PS, PASOK 1984 yılında CEWQED'ten ayrılarak CUD yanında yer aldı. 1985 yılında Bağdat-YNK görüşmelerinin Türkiye'nin müdahalesi ile sona ermesinden sonra muhalif güçler, YNK ile yeniden ilişkiye geçtiler. YNK'de bu tarihten sonra KDP gibi İran ile ilişkilendi. Nihayetinde 1987 yılında YNK'nin de katılımı ile "Kürdistani Cephe" kuruldu. Bu arada I-KDP'nin 1983 yılında yaptığı protokol sonrasında 1988 yılında YNK ile PKK arasında yeni bir protokol yapıldı.

Özellikle 1980 sonrası PKK dışındaki bütün örgütlerin yöneticiler Avrupa'ya çıkıyorlar. Avrupa'da bu örgütler arasında " Ulusal Birlik" çalışmaları yapılıyor. Bu çalışmalar PKK'nin dışında ve sadece Kuzey Kürdistanlı örgütlerin yaptığı çalışmalar. Yapılan toplantılarda program konusunda sadece TSK lideri ve sözcüsü Zeki Adsız PKK ağırlığında sürdürülen direnişten bahsedilmesini ve desteklenmesini öneriyor. Bu öneri diğer örgütler tarafından reddediliyor (Kemal Burkay Anılar ve Belgeler 3. Cilt Sahife: 12). 1987 yılında başlayan bu çalışma 14 Mayıs 1988 tarihinde Almanya'da yapılan kuruluş toplantısında; KUK-SE, PARHÊZ, PAK-RN, PPKK, PSKT, ŞK, ve YSK tarafından imzalanıp TEVGER kuruluyor. TEVGER isminde onbeş günde bir yayınlanan gazeteyi 12 sayı olarak çıkarıyorlar. 1991 yılının başında TEVGER dağılıyor. TEVGER'in dağılması ile birlikte Tevger içerisinde yer alan örgütler yeni oluşumlara gidiyorlar. Bu oluşumlarda sürekli olmuyor.

PKK ise diğer Kürt örgütlerinin kendileriyle ortak ulusal cephe oluşturmaya yanaşmaması üzerine 1985 yılının 21 Mart'ında ERNK'yi ilan ediyor. ERNK 2000 yılına kadar PKK'nin lojistik ve siyasal cephesi olarak görev yaptıktan sonra, yeni siyasal koşullar nedeniyle kendisini feshetti.

Kuzey Kürtlerinin ulusal birlikleri için en uygun dönem PKK tarafından tek taraflı 1993 yılında ilan edilen ateşkes sürecine rastlar. 18 Mart günü YNK lideri merhum Celal Talabani ile birlikte PKK Genel Sekreteri sayın Öcalan PKK'nin 15 günlük bir ateşkes sürecini tek taraflı olarak ilan ettiğini, Bar Alias ,ta yaptıkları basın toplantısında ilan etti. Ateşkes üzerine Kuzey Kürdistanlı örgütler arasında ulusal birlik konusunda umutlar yeşermeye başladı. 9 Nisan'da Talabani onuruna verilen yemekte HEP Genel Başkanı Ahmet Türk, HEP milletvekillerinin yanısıra her çevreden kanaat önderlerinin bulunduğu 200 kişilik bir yemek verilmiş, değişik çevrelerden Kürtler ateşkes sürecini, Kürt birliğini konuşmak olanağını bulmuşlardı. 15 Nisan günü HEP Genel Başkanı Ahmet Türk ve HEP yöneticileri Esenboğa'dan Şam'a uçtu. 16 Nisan günü Bar Alias'ta yapılan basın toplantısında bu sefer Celal Talabani'nin yanında PSK Genel Sekreteri Kemal Burkay, Hevgirtin PDK Genel Başkanı Hemreş Reşo, HEP Genel Başkanı Ahmet Türk, Genel Başkan Yardımcısı merhum Feridun Yazar ve HEP'li milletvekilleri de yer alıyordu. Bu arada çeşitli gruplarda Öcalan'ı Şam'da ziyaret ediyorlardı. 16 Nisan günü Ateşkes süresiz olarak uzatıldı. 17 Nisan 1993 günü Türkiye'nin 8. Cumhurbaşkanı Özal halen aydınlamayan bir şekilde yaşama veda ediyordu. Öcalan yayınladığı taziye mesajında Özal'ın barış yanlısı olmayan güçler tarafından öldürüldüğünü açıklıyordu. Özal'ın ölümü ile Mahir Kaynak'ın deyimiyle " son dönemlerde Özal'ın Kürt sorununa barışçıl yaklaşımı Kürt sorununun çözümünü şiddette gören çevreleri ürkütmüştü". Nitekim Özal sonrasında ateşkes talimatına uyan gerilla grupları yapılan operasyonlarda 125 kayıp verecek, 24 Mayıs 1993 günü MGK toplantısında alınan PKK'ye Af tavsiye kararının Bakanlar Kurulundan onaylanması üzerine, aynı saatlerde Bingöl'de 33 savunmasız askerin devlet içerisindeki gizli güçlerin provokasyonları sonucu öldürülmesi üzerine ateşkes olayı fiilen ortadan kalkmış olacaktı. 8 Haziran

1993 günü PKK Lideri Öcalan tek taraflı ateşkesin yürürlükten kaldırıldığını Bar Alias'ta yaptığı basın toplantısında açıklıyordu.

33 erin öldürülmesi ve tek taraflı ateşkesin PKK tarafından ortadan kaldırılması üzerine; Kürt örgütleri arasındaki Avrupa'da devam ettirilen birlik görüşmeleri, 1994 yılının Mayıs ayına doğru sona eriyordu.

DEP'in 16 Haziran 1994 yılında kapatılmasından sonra yurt dışına çıkan milletvekillerine Şam'da görüştükleri Öcalan "Milletvekilleri olarak Kürtlerin birliğini sağlamak konusunda rolünüzü oynayabilirsiniz" diyordu. 1994 yılının Aralık ayında yurtdışında Sürgün Kürt Parlamentosu kurulması konusunda çalışmalar yapılmaya başlandı. Parlemento'nun geniş bir yelpazede oluşması girişimlerine Avrupa'daki Kürt örgütleri sıcak bakmadılar. Sadece ERNK, KKP ve Hevgırtın oluşturulan parlamentoda yerini alacaktı. Diğer Kürt örgütlerine, bir çok Kürt şahsiyetine götürülen Sürgünde Kürdistan Parlementosunda yer almaları konusundaki teklif, Kürt örgütlerince, şahsiyetlerince çeşitli gerekçelerle kabul görmedi. Sürgünde Kürt Parlamentosu (PKDW) program ve tüzüğünde PKDW'nin amaçlarından birisi de "Ulusal Kongrenin"toplanmasını hazırlamak" ve Ulusal Kongrenin" toplanması ile PKDW'nin de "Ulusal Kongre"ye katılıp faaliyetine son vermesi idi. PKDW Güney ve Doğu Kürdistanlı örgüt ve kişilerle birlikte yaptıkları uzun soluklu toplantıların sonucunda, 25-26 Mayıs 1999'da KNK (Kürdistan Ulusal Kongresi) Lahey'de yapılan toplantıda kuruldu. PKDW tüzüğü gereği kendisini feshederek KNK'ye katıldı. KNK Kürtler arasında birlik ve diyaloğun oluşması için 22 yıldır çalışmalar yapmaktadır. Tüm çaba ve mesaisine karşın Kürtler arası birliği henüz tam olarak sağlayamamıştır.

1992 yılının 5 Ekimde başlayıp 2000 yılına kadar devam eden PKK-YNK,KDP, PKK-KDP, YNK-KDP arasındaki çatışmalarda sayıları binlerle ifade edilen peşmerge-gerilla yaşamını yitirdi.

Yaşanan kayıpların yanında meydana gelen çatışmalar nedeniyle Kürt örgütleri arasında birbirlerine güven duymama duygusu oluştu. Diğer taraftan sömürgeci devlet yönetimleri özellikle Türkiye ve İran ellerinde kepçe ile Kürdistan toplumunu karıştırmaya devam ettiler. Sömürgeci güçlerin Kürt partilerinden ellerini çekmediği müddetçe Kürtlerin bir araya gelmesi güçlük arzetmektedir.

Kürtlerin bir araya gelmeleri için temel koşullardan biri de sömürgeci devletlerin yönetimleri ile aralarına mesafe koymalarıdır. Şüphesiz ki Kürtlerde Ortadoğu'da yaşıyorlar. Bugün Güney Kürdistan Bölgesel Yönetiminde başta ABD, Rusya, Almanya, Fransa, Çin, Japonya vs gibi sayıları elliye yaklaşan ülkelerin temsilcilikleri, konsoloslukları vardır. Bu sevindirici bir durumdur. Dört tarafı sömürgeci devletlerle çevrili olan Güney Kürdistan'da sömürgeci devletlerle ilişkileri doğal olarak olacaktır. PKK'ninde sömürgeci devlet yönetimleri ile dolaylı, dolaysız ilişkileri olabilir. Ancak bu ilişkilerin kardeşlerinin aleyhine gelişen ilişkiler olmaması gerekir. Bunun yegane ilacıda Kürtlerin sömürgeci devlet yönetimleri ile olan ilişkilerinde ekonomik ve siyasal bağımsızlığını kaybetmemesidir. Ekonomi olarak güçlü olan Kürdistan parçaları, siyasal açıdan da güçlü olacak, sömürgeci dayatmalara kolay teslim olmayacaktır.

2013 yılında Hewler'de sayın Mesut Barzani öncülüğünde toplanan "Ulusal Kongre" hazırlık çalışmalarının ertelenmesinin altında yatan en büyük nedenlerden birisi; Türkiye ve İran sömürgeci devlet yönetimlerinin Kürtlerin birliğine karşı olması ve de ekonomik olarak Güney Kürdistan yönetiminin sömürgeci Türkiye ve İran rejimlerine olan ekonomik bağımlılığı idi. İkinci nedeni ise vapur karaya salimen çıkmadan, tarafların dümenin kimin elinde olacağı tartışması idi. Bu konuda örgütsel, kişisel çıkarların Kürdistan'ın önüne çıkartılması ise üçüncü bir handikaptır. Tüm partilerin, şahsiyetlerin 2013 "Ulusal Kongre" hazırlık çalışmalarındaki eksikliklerden ders çıkarması gerekir.

Kürtler Ulusal Birliklerini Sağlayabilmelidir

Kürtler birbirleriyle görsel ve sözel basın üzerinden değil, yüzyüze görüşüp, sorunlarını demokratik yollardan çözebilirlerse, altını tekrar kalın çizgilerle çizip söylüyorum başta örgütsel çıkarları olmak üzere hiç bir çıkarlarını Kürt halkının ulusal, demokratik

çıkarlarının önüne koymazlarsa, parçacılık hastalığından kurtulabilirlerse, kendi ideolojilerini, paradigmalarından ödün verip Kürt ve Kürdistan halkının özgürleştirme çizgisinde birleşebilirlerse, partilerin, örgütlerin tabanı partilerini, örgütlerini ulusal birlik çizgisine getirebilecek seviyeye gelebilirse, sömürgeci devletlerin yönetimleri ile ilişkilerinde birbirlerinin aleyhinde adım atmazlarsa, amasız ve koşulsuz ulusal birlik için bir araya gelebilirlerse Kürtlerin ve Kürdistan halklarının ulusal birliği sağlanmış olur.

Yukarıda belirttiğim noktaları gerçekleştirmek için Kürt parti, örgüt, sivil kuruluş ve kurumlarının, şahsiyet ve kanaat önderlerinin geçmişin eleştirisini, amasız, fakatsız yapıp yeni bir sayfa

açmaları gerekir. Geçmiş hatalarımızı, hatalardan ders çıkararak yeni sayfa açabiliriz. Kürtler ve

Kürdistan halkları içinden geçtiğimiz koşullar göz önüne alındığında buna mecburdurlar. Tarih

Kürtleri ve Kürdistan halklarını böyle bir mecburiyetle karşı, karşıya bırakmıştır.

Ulusal Birliğimizi Sağlamanın Yöntem ve İlkeleri

Ulusal birliğimizi sağlamnın ilke ve yöntemlerini iyi tespit ettiğimizde, birliğin yolu açılmış olur. Kendi düşünceme göre ulusal birliğimizi sağlamanın kırmızı çizgileri şunlar olmalıdır:

a- Kürdistan'daki parti ve örgütler, şahsiyetler, kanaat önderleri kendi partilerinin görüş ve ideolojilerini diğer parti, kişi ve kanaat önderlerine zorla kabul ettirmeye çalışmamalıdırlar.

b- Sömürgeciler ve işbirlikçileri tarafından Kürdistan'ın herhangi bir parçasına saldırı olduğunda

diğer parçalardaki parti ve örgütler, şahsiyet ve kanaat önderleri saldırıya uğrayan kardeşlerine yardımcı olmalıdırlar.

c-Kürt parti ve örgütleri, şahsiyetleri, kanaat önderleri kendilerini, parti ve örgütlerini minnet duygusundan arındırmalı, birbirlerinin omzuna çıkıp toplumun kurtuluşuna ve demokratikleşmesine yardımcı olmalıdır.

d- Kürtler ve Kürdistanlılar birbirlerini özel harp dairelerinin yalan haberleri ile suçlamamalıdırlar. e- Kürtler ve Kürdistanlı halklar öz savunma güçlerini bir çatı altında toplayıp, koordineli bir biçimde hareket etmelidirler.

f- Sömürgeci saldırılara karşı Kürt örgütleri ve partileri sessiz kalmamalı, açıklamaları ve diplomatik çabaları ile kardeşlerine yönelik saldırıların karşısında onların yanında yer almalıdırlar.

g- Kürt ve Kürdistan halklarının dil ve kültürlerinin yaşatılması için birlikte çaba içerisinde olmalıdırlar.

h- Kürtlerin ve Kürdistan halklarının müsterek bir diplomasisi ve ulusal programı olmalıdır. Kürtler

birlikte aynı talepleri dile getirmelidirler.

i- Kürt örgütleri, liderleri, şahsiyetleri, kanaat önderleri birbirlerine karşı tahammüllü olmalı, Kürtler ve Kürdistan halklarının çoğulculuğunu öne çıkarmalıdırlar.

Sonuç

Kürtlerin ve Kürdistan halklarının birliği her zamankinden daha fazla önem arz etmektedir. Bugüne kadar Kürtleri hep dış güçler bir araya getirdi. KDP ve YNK uzun süreli çatışmalarında PKK'nin taraflar arasında barış gücü olma teklifine sıcak bakmadı. 1998 yılında ise Madeleine Albright'ın başkanlığında bir araya gelip aralarındaki silahlı çatışmaya son verebildiler. Bugünde görüşmeler ABD denetimi altında sürdürülmektedir. Kürtler sorunlarını ve birliklerini kendi aralarında oturup, konuşup demokratik yollardan aralarında anlaşmanın olgunluğuna erişmelidirler. Kürtlerin ve Kürdistan halklarının birliği için sömürgecilerin elleri bir daha Kürdistan'a girmemek üzere kırılmalı, sömürgecilerin Kürtler arasındaki birliği engellemelerinin olanağı kalmamalıdır. Kürtler ve Kürdistan halklarının birliği her Kürt'ün rüyasıdır. Bu rüyanın gerçekleşmesi için el ele vermeliyiz. Tarih bize başka bir olanağı vermiyor.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

19. ve 20. Yüzyıl Kürt Direnişlerinden Öğrenmek

Mehmet Nuri Özdemir

1. Bölüm: Direnişlerin Tarihsel Bağlamı ve Modernite

Direnme, çoğunlukla karşı koyma anlamında kullanılır. Freeman'a göre direnme, başkasının eylem veya iradesine karşı psikolojik veya fiziki her türlü muhalefeti kapsar ve zorlamanın karşısındaki savunma hareketidir.[1] İsyan ise Arapça kökenli olup başkaldırı, karşı koyma anlamı taşır. Bu yazıda Kürtlerin 19. ve 20. yüzyıldaki itirazlarını "direniş" olarak tanımlayacağız. Yazıda direnişlerin tarihsel koşullarına, eksik, yanılgılı ve hatalı kısımlarına odaklanacağız. Ana akım tarih yazımı, egemeni tarihin kazananı, ezileni ise kaybedeni olarak kodlayan bir tarih biçimidir. Direnişleri "başarı-başarısızlık ve yenme-yenilme" gibi karşıtlıklarla ele almak tarihi egemenlerin lensleriyle yeniden okumaktır. Zira tarih ezilenlerin gözüyle okunduğunda günümüzün sorunlarına ışık tutar ve günümüzün gerçekliğiyle tarihsel hakikatin bağlantıları arasında anlamlı bütünler kurulmuş olur.

Tarihsel ve toplumsal analizler elbette uluslararası bağlamdan bağımsız ele alınamaz. Dolayısıyla kabaca 19. ve 20. Yüzyıldaki Kürt direnişlerinin tarihsel bağlamını özetlaeyerek devam edelim. Dünyanın son 500 yılı hepimizi şoke eden gelişmelerle doludur. Makyavelci fikirlerin oluşmasıyla Avrupa'da Rönesans sonrası milliyete dayalı devletler (mutlak monarşiler) kuruldu. 1648 Vestfalya anlaşması devletlerin milliyetle ilişkisini tescilleyen ilk anlaşmaydı. Fransız Devrimi ile milliyetler ulus devlet halini aldı. Egemen devletlerin hammadde arayışı sömürgeciliği doğurdu! Değişimlerin temel itkisi olan Batı modernitesi sömürgecilikle birlikte iyiliklerini egemenlere, kötülüklerini dünyanın ezilenlerine yaydı. Milyonlarca insanın yaşamını yitirdiği iki dünya savaşı deyim yerindeyse modernitenin toslamasıyla sonuçlandı.

Elbette dünya bu gelişmelere sessiz kalmadı. Modernitenin otoriter-totaliter pratiklerine karşı her yerden itirazlar yükseldi. Bu itirazlar hala devam sürüyor. Arrighi, Hopkins ve Wallerstein'a göre baskıya karşı muhalefet hiyerarşik toplumsal sistemlerin varlığıyla eşzamanlı gelişmiştir. Onlara göre muhalefet süreklidir ve baskının keskinleştiği, beklentilerin boşa çıktığı ya da yönetici katmanın gücünün sallantılı olduğu zamanlarda kitleler bir biçimde direnişe geçerler.[2] 19. ve 20. yüzyıl boyunca süren "sistem karşıtı toplumsal ve ulusal hareketler" tam da bu nedenlerle ortaya çıktı. Muhafazakarlık ve Liberalizm dışında üçüncü yol olarak Sosyalizm yeni bir seçenek olarak doğdu. 1848 İhtilalleri ve Paris Komünü batıda başlayan bilimsel, siyasi ve iktisadi devrimlerin sapmasına soldan bir tepkiydi. "Ulusal ve toplumsal hareket" niteliği taşıyan 19. ve 20. Yüzyıl Kürt direnişleri de sistem karşıtı hareketlerle aynı dönemlere denk geldi

Direniş Öncesi Kürt Ulusallığı, Monarşilerin Merkezileşmesi

Robert Olson Kürtlerin Orta Çağ'dan bu yana biz duygusuna sahip olduğunu[3]; Bruinessen ise Kürt aşiretlerinde ulusallık çağının çok öncesine dayanan ortak kimlik duygusuna sahip olduğunu belirtiyor[4] Bu tespitler bizi Kürt uluslaşmasının kurucu babalarından biri olan Ahmede Xani'ye götürüyor. Nikitin Kürtlerin devletsiz bir ulus olduğunu, ulusal duygunun Xani ile oluşmaya başladığını söylüyor.[5] Abbas Vali'ye göre Kürt ulusallığı 20. Yüzyılın başında ortaya çıkmış olan Türk, Fars ve Arap kimlikleriyle aynı dönemlere

1 Aktaran, Ahmet TAŞKIN, TBB Dergisi, Sayı 52, 2004

2 Arrighi, Hopkins, Wallerstein, Sistem Karşıtı Hareketler,Metis Yayınları,1989, s. 35

3 Robert Olson, Kürt Meselesi ve Türkiye İran İlişkileri, Avesta Yayınevi, 1998, s. 23

4 Martin Van Bruinessen, Kürtler, Ayrıntı Tarih, 2017, S.25

5 Basil Nikitin, Kürtler, Örgün Yayınevi, 1956, s. 334

denk gelen modern zamanların bir ürünü olup kendi ile öteki arasındaki ilişkidir.[6] Fred Halliday, Kürt ulusallığının birbirinden etkilenen farklı mücadele ve ideolojik karakterlere sahip hareketlerden oluştuğunu; bu hareketlerin birbirlerinden etkilenmiş olsalar da birleşik bir yapı halini almadan üç ayrı modele bağlı devletlerin sınırları içinde konumlandığını iddia eder.[7] Modernite öncesi ulusal aidiyetler taşıyan Kürtler, modernitenin dünyaya yayılmasıyla paradoksal olarak hem görünür olmaya başladı, hem de asimilasyona ve soykırıma uğradı.

Osmanlı ve Farsların Merkezileşmesi

19. Yüzyıl başında Osmanlı ve Pers saraylarında Nizam-ı Cedit (yeni düzen) adı verilen bir dönem başladı. Hamit Bozarslan yeni düzeni dinsel cemaatler, aşiretler veya loncalar halinde örgütlenmiş, asırlar boyunca kendi hakimiyet ve bağımlılık mekanizmalarını üretmiş olan geleneksel imparatorluk mühendisliği yerine devlette merkezileşmeyi amaçlayan yeni bir siyasal mühendislik olarak tanımlıyor. Bozarslan bu ani değişimlerin nedenleri için "Saraylar bir aciliyet duygusuyla kırbaçlanmıştır" der.[8] Özellikle köylüye, toprak sahiplerine ve aşiretler dayatılan birçok uygulama yurttaşlık yükümlülüğünden çok bir zulüm rejimi olarak hissedilir. Abbas Vali'ye göre modern devlet vatandaşların kimliğini, etnik ve kültürel farklılığı bastırarak ve egemenin ulusal kimliğine uydurarak tanımlar.[9] Merkezileşme adı altında olanlar modern ulus devletin ayak sesleriydi.

Merkezileşmenin başladığı çalkantılı yıllar, Osmanlıların bir aşireti diğerine karşı kışkırttığı, istenmeyen ve güçlenme eğilimi gösteren bir beyliğin yerine rakip bir aşiret reisinin desteklendiği, direnen beyliğin yeniden ayağa kalkmasını önlemek için beyliğin tüm mal varlığına el konulduğu yıllardır.[10] Osmanlılar, merkezileşme hamlesi kapsamında 19. Yüzyılın başlarından itibaren Fransa Vilayet Hiyerarşisi modelini transfer etti. Bu uygulama ile 300 yıllık Özerk Kürt beylikleri vilayetlere dönüştürüldü ve bu vilayetlerin başına merkezden valiler atadı. Amaç beyliklerin siyasallaşmasını önlemekti. Valilerin çoğu şimdiki kayyımlar gibi dışarıdan gönderilirken kaymakamların ve nahiye müdürlerinin büyük bir bölümü devletle bağı iyi olan aşiret reislerinden seçildi.11 Merkezileşme hamlesi ile hem aşiretlerin ortak irade olarak gördükleri Otonom Kürt hükümetler dağıtıldı hem de aşiretler çeşitli dahil etme ve rıza üretme stratejileriyle merkeze bağlandı. Yüzyıllarca bağımsız yaşayan Kürt mirlikleri pozisyonlarını bazen egemene meydan okuyarak bazen de onunla işbirliği yaparak ve genellikle güç dengelerine dayanıp fırsatlardan ustalıkla yararlanarak korumuştu.[12] Böylece Yavuz Sultan Selim'in Kürt mirlikleri ile kurduğu düzene ikinci Mahmut'un merkezileşme hamlesi ile son verilmiş oldu. Fakat merkezileşme ve uluslaşma tarihsel bir sorunu ortaya çıkardı: Kürt meselesi ve ona bağlı olarak 19. ve 20. yüzyıl boyunca süren Kürt Direnişleri.

19. Yüzyılın ortalarında mirliklerin tasfiye edilmesiyle şeyhlerin belirleyici olduğu yeni bir dönem başladı. Kutlay bu dönem için Kürt ulusallığı açısından artık küçük ağalar ve beylerin olduğunu, ama esas gücün Nakşibendi ve Kadiri şeyhlerinde olduğunu söylüyor.[13] Nikitin'e göre Kürtler'de oluşan etnik ve kültürel kaynaşmalar ne olursa olsun, kendi aşiret çevrelerinden çıktıklarında ilk göze çarpan -bunu ne kadar tekrar etsek azdır- İslam'ın etkisidir diyor. [14]

Şeyhlerin genişleyen hegemonyası aşiretler arasındaki anlaşmazlıklara da son verebilecek kadar kapsamlıydı. Dolayısıyla o zamana dek mirliklerin sahip olduğu kimi sorumlulukları şeyhler üstlenmeye başladı. Şeyhler artık salt dinsel önder değil giderek toplumsal sorunlara çözümler arayan kanaat önderlerine dönüştü; bu da onları Kürtlerin yeni liderleri haline getirdi. Aşiret formundan cemaat formuna geçiş ulusal bilincin itkisi haline geldi denilebilir. Şeyh Ubeydullah çok sayıda aşireti Babıali'ye karşı harekete geçiren ilk Kürt önderiydi. Ubeydullah Amerikalı bir misyonere yazdığı mektupta Kürtlerin başlarına buyruk bir halk olduğunu ve kendi meselelerini kendi başlarına çözmek istediklerini vurgulamıştı. Strohmeıer-Heckmann bu durumu milli bir kimliğin etnik bir grup

6 Abbas Vali, Kürt Tarihi Kimliği Ve Siyaseti, Avesta Yayınları, 2013, s. 43

7 Fred Halliday, Kürtler, Ayrıntı Tarih, 2017, s. 17

8 Hamit Bozarslan, Orta Doğu: Bir Şiddet Tarihi, İletişim Yayınları, 2010, s. 30

9 Vali, age. s. 59

10 Hasan Yıldız, 20. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyasası Ve Modernizm, Nujen Yayınları,1996, age. s. 21

11 Hasan Yıldız, Tüm Kürdistan'da mirliklerin sayısının 400'den fazla olduğunu, Hamit Bozarslan ise mirlikler dağıtıldıktan sonra yaklaşık 1000 tane aşiret ortaya çıktığını söylüyor.

12 David Mc Dowall, (2004) Nihat Karademir, Osmanlının Son Yüzyılında Kürtler, s. 233

13 Naci Kutlay, Osmanlı'dan Günümüze Kürtler, Dipnot yayınları, 2014, s. 66

14 Nikitin, age. s. 341

olarak kendi kaderini tayin etme arzusunun hatları olarak nitelendiriyor.[15] Kürtler 20. Yüzyılın başlarına kadar iki imparatorluk olan Osmanlı ve Farsların sınır boylarında yaşayan bir halktı. Osmanlı-İran arasında 1639'da imzalanan Kas-ı Şirin Anlaşması ile Kürdistan ikiye bölünmüştü. A.Grand Kürtlerin sosyal sınırları ile çakışmayan ve Kürtler için anlam ifade etmeyen iki ülke arasındaki bu bölünmüşlüğü sözde bölünmüşlük olarak nitelendiriyor.[16] Bu bölünmüşlük Kürtlerin ulusal ilişkilerini doğrudan etkiledi ama büyümesini engelleyemedi.

İran'da merkezileşme ve modern ulus devletin tarihi 1906'ya uzanır. 1906 anayasası ile tüm farklı kimliklerin Farslaştırma sürecine tabi kılınmasıyla merkezileşme sürecine girilmiş oldu. İran'daki Kürt ulusallığı da Türkiye'deki gibi modernite ile birlikte daha görünür hale gelmiştir. 1906'dan 20 yıl sonraya kadar da Rojhilat Kürdistan'ında Kürtlerden yana bir karşı çıkıştan ya da ulusal hareketten söz edilemez. A.Vali, bunu milli bilincin düşük olmasına bağlıyor.[17]

2. Bölüm: Direnişlerde Koşullar, Eksiklikler, Yanılgılar ve Hatalar

Ben Anderson'un deyimiyle uzun-mesafe milliyetçiliğinin güçlü örneği olan Kürtler isabetsiz ideolojik programlar, egemen devletin baskıcı ve şoven mahiyeti, Batının büyük güçlerinin ihaneti ve stratejik oportünizminden kaynaklı istedikleri ulusallaşmayı yakalayamadı.[18] Ancak boyun eğmedi ve direndiler. Hasan Yıldız'a göre ulusal kimlik sorunu sosyolojik bir faktör olarak toplumun ruhsal yapısında ulaşabileceği en üst doyum noktasıdır. Yaşanmamış ulusallık kendisini her zaman değişik türde ifade yolları bularak ortaya çıkacaktır.[19] Direnişler bu ifade yollarının yaşanmış pratikleridir.

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere 19. ve 20. Yüzyıl Kürt direnişleri modernitenin iki temel dinamiği olan Türk ve Fars merkezileşmesiyle başlar. Merkezileşmeye direnmenin nedeni yüzlerce yıl devam eden bağımsız yaşam tarzını koruma, vergi ve zorunlu askerlik gibi yükümlülüklere tabi olmamak için iktidarın kontrolü dışında kalma[20] özgür yaşama ve kendini yönetme arzusundan kaynaklanmaktaydı. Merkezileşme politikası halkın siyasi, kültürel ve iktisadi yaşamını adeta düzleştirme projesiydi.

Kürtler, 1920'lerin başında Rojhelat'ta Fars merkezileşmesine karşı Sımko, Güneyde İngiliz emperyalizmine karşı Berzenci ve Ankara Hükümetine karşı da Koçgiri direnişi ile modernitenin tekleştirme biçimlerine itiraz ettiler. Yeni cumhuriyetin tekçiliği esas alması ve verilen sözlerin tutulmaması üzerine Şeyh Said, Ağrı ve Dersim direnişleri ile devam eden itirazlar Rojhelat'ta Mahabad Cumhuriyeti ile kurumsal bir yapı haline geldi. Tüm bu direnişler 1806'daki Babanlarla başlayıp Bedirxan Bey ve Şeyh Ubeydullah ile devam eden aşiretlerin(beyler) ve cemaatlerin(şeyhler) öncülüğünde ulusallaşan siyasi damarın uzantısıdır. Bu bağlamda Kürt direnişlerinin tarihi Batı Modernitesinin bölgesel bileşenlerinin (ulus-devlet) dayatmalarına karşı kesintisiz süren politik, kültürel ve sınıfsal halk hareketlerinin tarihidir. Şüphesiz direnişlerin her biri tek başına değerlendirilmeyi hak ediyor, ancak yazıda tarihsel koşullar, eksiklikler, yanılgılar ve hatalara odaklanarak direnişlerden öğrenmeyi önceleyeceğiz.

Kürdistan coğrafyası farklı etnik ve dini grupların kimliklerini aşiret, mezhep, coğrafya, dil ve din farklılıkları üzerinden ifade eden heterojen bir demografiye sahiptir.[21] Bu heterojenlik Kürt ulusal hareketinin gelişimini ve ulusal kimliğin oluşumunu zorlaştıran faktördür. Yerel örgütlenmelerin aşiretlere dayalı olması, kimi lider ve aydınların egemen sisteme entegre olması ve ortak ulusal bir plan olmamasına rağmen Kürtler mevcut siyaseti her zaman etkiledi. Çağın yarattığı fırsatları kullanılırken tarihin her aşamasında koşullar, eksiklikler, yanılgılar ve hatalar ulusal birliğin güzergahını doğrudan belirlemiştir.

Direniş süreçlerinde iç dinamizm zayıf olunca gözler dış güçlere çevriliyor. Şimdi olduğu gibi dağınık ve parçalı diplomasi yürütülüyor ve plansızlık başkalarının planına eklemlenmeyi getiriyordu. Talepler muğlak, siyaset ise parçalı, örgütsüz ve kısa süreliydi. Direnişin öncüleri inançlar ve mezhepler arasındaki ayrışmayı göremiyor ve ulusal kimlik için ortak bir söylem ve program oluşturamıyorlardı. Aralarında soyluların,

15 Martın Strohmeıer-Lale Yalçın Heckmann, Kürtler, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2013, s. 52

16 Grand, Asahel, 2015, Aktaran, Nihat Karademir, age. s.137

17 Vali, age. s. 118-119

18 Kürtler, Ayrıntı Tarih, s. 12

19 Yıldız, 1996, age. s. 136

20 İbrahim Yılmazçelik, (2011) Aktaran, Nihat Karademir. age. s.192

21 Elka Hartman, 2013, aktaran Nihat Karademir, age. s.193

eşrafın, subayların, akademisyenlerin ve önemli din adamlarının da bulunduğu çeşitli Kürt siyasetçileri kendi içlerinde pek az anlaşıyordu. Aşiret yapılı Kürt toplumunda her alanda kopukluk, iletişimsizlik ve ciddi örgütsüzlük vardı.

Siyaset, Otorite ve Meşruiyet

Siyaset halkların savunma biçimlerinden birisidir. Sosyolog Nur Vergin yerli toplumlarda siyasetin devletten önce var olduğunu söyler.[22] Kürtlerin ve yerli toplumların tümünde siyaset devletten önce de vardı. Emirlikler, aşiretler ve cemaatler devletsiz modernite içinde sıkı siyasal formlardı ve de belli düzeyde otoriteye sahiplerdi. Kaldı ki her siyaset otoriteye ihtiyaç duyar; otoriteye tabi olanların otoriteye karşı ne hissettikleri de meşruiyetle ilgilidir. Nur Vergin meşruluğun değerlerle ilgili boyutunun da olduğunu söylüyor.

Bir siyasal otoritenin niteliği ve meşru karakteri halkın kaderini doğrudan belirler. Egemenlerin Kürtlerin içinde kurduğu düzen çıplak otoriteyle ayakta kalıyordu, Kürtlerin rızasını ve değerlerini içermediğinden meşru değildi. Kürt hareketleri ise gücünü halktan aldığı ve Kürt değerlerini barındırdığı için daha güçlü bir meşruiyete sahipti. Ancak hareketlerin otoritesinin zayıf kalması meşruiyetin altını da oyuyordu. Direnişler çözüm bulma yerine inisiyatif alma pozisyonunda kaldı. Haliyle sadece inisiyatif alarak siyasal sorunlar çözülemez. Her siyaset otoriteye ve meşruiyete ihtiyaç duyar. Bu da kurumsallaşma ve kendi hukukunu işlevsel hale getirmekle olabilirdi. Bu anlamda egemenin Kürt halkı üzerindeki hegemonyasını kırmak için Kürt hareketlerinde ideolojik, yapısal ve kurumsal otorite eksik kaldı, direnişlerle inisiyatif almak çok önemli hamleler olmasına rağmen ulusal birliği sağlamaya yetmedi. "Hukuk kurmak iktidar kurmaktır" der Benjamin. Hukuk ise ancak politik olarak bir otoriteye ve meşruiyete sahip olmayı zorunlu kılar. Direnişlerin ortaya çıkışı otokton hukuk ile modernite hukukunun düellosu gibiydi. Ayrıca Nikitin mirlerin ve aşiretlerin otoritesinin sarsıldığı ve tamamen tasfiye edildiği zamanlarda onların yerine neyi koyacaklarına dair tartışmaların zayıf kaldığını söylüyor. Kürtlerin siyasal otorite meselesi günümüzde de ulusal birliğin önündeki en büyük engellerden biri olmaya devam ediyor.

22 Nur Vergin, Siyasetin Sosyolojisi, Doğan Kitap, 2008,

Aşiret Olgusu

Modern zamanlarda Kürtlerin aşiret formu bir yandan Kürt ulusallığının orjiniyken diğer taraftan ulusal birliğin oluşumunu geciktiren bir yapıdır. Bu nedenle Kürt aşiretleri modernitenin paradoksu durumundadır. Bozarslan'a göre aşiret, esas itibariyle halen akrabalığa dayalı bir yapı olmakla birlikte, ulusal ve bölgesel çapta girift politik ve ekonomik roller oynayabilmektedir.[23]

Aşiret reisleri çoğu zaman çelişkilerden faydalanmadan stratejik akıldan yoksun kör bir öfke ile hareket etti. Siyasi deneyimlerini ulusal kimlik için değil kendi çıkarları için kullandılar. Strohmeıer-Heckmann'a göre Kürt 'derebeyleri' Kürtlüklerini Türklere karşı savunmak gibi kapsayıcı bir Kürtlük kavramı ile hareket etmiyorlardı. Esasen Kürt hükümdarları daha büyük başarılar elde etmek için diğer Kürt beyleri ile birleşme fikrine en az merkezi hükümete tabi olma fikrinde olduğu kadar soğuk bakıyorlardı.[24]

Aşiret sisteminin negatif yönlerinden biri egemenlerle kurulan ilişkilerdir. Bunun en somut örneklerinden birisi Abdülhamit'in kurduğu Hamidiye Alaylarıdır. Abdülhamit Kürtleri ateş ve kılıç ile yola getirmeye çalışan Sultan Mahmut'tan farklı bir stratejiyle Kürt aşiretlerinden gayr-i nizami süvari birlikler oluşturdu. "Kürt mahzeni"[25] denilen ve 1890 yılından itibaren kurulan Hamidiye alayları yaklaşık 50.000 kişiden oluşuyordu. Hamidiye politikası aşiretleri bir yandan güçlendirdi bir yandan ayrıştırdı.[26] 1920'lerde yine Kemalistlerin eliyle aşiretlere bağlı kurulan milis güçleri Şeyh Sait, Ararat ve Dersim direnişlerinde belirleyici rol oynadı. Osmanlılar Anadolu'daki Türk aşiretlerini ortadan kaldırarak tek çatı altında toplamıştı. Batılı ülkeler 1500'lü yıllarda 500 beylik iken sonradan iradelerini ortak bir egemene teslim ederek 30-40 ülke şeklinde bir sistem kurmuştu. Aynı durum sayıları 1000'i bulan Kürt aşiretleri arasında gerçekleşmedi. İradelerini ortak bir egemene teslim etmediler ve ulusal bir norm ya da otorite oluşturamadılar. Kürt aşiretlerinin birçoğu ulusal değerlerle iç içe yaşamını sürdüren, kendilerine ait normlara ve nüfusu yönetme biçimine sahip olan yapılardı. Ancak Arendh'çi tarzla söylersek ulusallığı besleyen ortak bir kamusal alan

23 Hamit Bozarslan, Kürtler, Ayrıntı Tarih, 2017, s. 138

24 Martin-Heckmann, age. s. 50

25 Hamit Bozarslan, Kürtler, Ayrıntı Tarih, 2017, s. 134-135

26 Tanıl Bora, Cereyanlar, Türkiye'de Siyasi İdeolojiler, İletişim Yayınları, 2017, s. 823

oluşturma duygusunu oluşturmada zayıf kaldılar.[27] Kürt aşiretlerinin direnişlerde yaptığı hatalar hem kendi kendilerini yönetmeyi hem de ulusal birliği her zaman zorlamıştır.

Elitlerin Hegemonyası

İtalyan sosyolog W.Pareto'ya göre kısa aralıklar dışında insanlar her zaman seçkin azınlıklar tarafından yönetilmişlerdir. Bu yüzden insanlık tarihi biri yükselirken diğerinin alçaldığı seçkinlerin durmadan devam eden yer değiştirme tarihidir.[28] Batıda ulusal kimliğe giden yol aristokrasi-burjuva-proletaryanın yer değiştirmesi (uzlaşısı da denilebilir) ile olmuşken Kürdistan'da elitlerin konum kavgasına ve iç çatışmasına neden oldu. Din ve aşiret soyağacına bağlı olan toprak sahipleri ve aydınlar Kürt elitlerini oluşturur. Bu kesimler yıllarca Kürtler adına söz sahibi oldular. Ancak elitlerin çoğu seçkin konumunu ve itibarını ulusun menfaatlerinin önüne koyduğu için ulusallık inşa etmekte yetersiz kaldı. Direniş süreçleri boyunca Kürtler adına yürüttükleri diplomatik ilişkileri kendileri gibi muhafazakar ve modern elitlerle yaparak üçüncü bir çizgi olarak sistem karşıtı hareketlerle sonuç alıcı ilişkiler kuramadılar. Muhafazakar ve modern elitlerle kurulan ilişki ise Kürt elitlerini statükoculukta çakılı bırakmaya yetti ama halkın statü ve hukuk kurmasına yetmedi.

Aydın Politik Kadro ve Kurumsal Eksiklik

Direnişlerde kurumsallaşmalar, siyasi kadro ve aydınlar yetersizdi. Kürtlerde Aydın hareketi olabilme pek tartışma konusu olmadı. Ulusal demokratik anlayış köye ve köylü anlayışına hapsoldu.[29] Azadi hareketinde feodal ve dinsel önderler ağırlıktaydı. Cephe komutanlarının önde gelenleri Nakşibendiler'di. 1926 baharında başlayan Ağrı direnişi Azadi'den daha donanımlı, daha geniş tabanlı bir milliyetçi politik örgüt olan Xoybun tarafından yönetildi. Xoybun'da kısmen değişebilme umudu oluşmuştu. Binbaşı İhsan Nuri, direnişi profesyonel askerlerce ve modern akılla yönetse de kariyerist, sınıfsal ve kültürel ihtilaflardan kurtaramadı. 20. Yüzyılın başında kurulan örgütler bazen siyasal örgüt işlevi görürken bazen de aristokrat çevrelerin kümelendiği mekanlara dönüşüyordu. 1919'da kurulan Kürt Teali Cemiyeti politik iddiayı yükseltmişti. Milli bilinç eksikliğini eleştiriyor, bu açığın kapatılması için çabalıyordu. Tealicilerde alarmizm bârizdir. "Vakit dardır, düşman gafletimizden yararlanıyor, ilerde pişmanlık fayda etmez" ikazlarının ardı arkası kesilmez.[30] Politik örgütler dönemin realitesi ile hareket etmemiş, farklı devletlerin arasında sıkışıp kalmış ve birçok fırsatı kaçırmışlardı. Harekete geçtiğinde sonunu getirebilecek öngörüsüzlük, kaba ve konjonktürel güce olan gereksiz inanç birçok direnişin ortak karakteridir. Bu öngörüsüz motivasyon bir çok Kürt direnişinin amacına ulaşmadan trajik bir şekilde bitmesiyle sonuçlandı.

Azadi hareketi politika ve savaş konusunda yetersizdi. Çok ikilem yaşıyor, bağımlı ilişkilerden medet umuyor ve devleti ciddiye almıyorlardı. Davul zurna ile direnişe gidiyorlardı. Hareketten çok müritlerin coşku, sevgi ve heyecan gösterileri yaşanıyordu, örgüt kadrosu ve disiplini yoktu[31] Yaşanan eksiklikler baştaki acelecilik ve hazırlıksız durumla birleşince amaca ulaşılamadı.

Güneyde İngiliz emperyalizmine karşı direnen Şex Mehmud Berzenci olanakları fırsata çevirmekte zorlandı, aşırı hırs ve öfkeyle yanlış hamleler yaptı, bu da onun yalnızlaşmasına ve savunmasız kalmasına sebep oldu. Etrafındaki Kürtleri ulusal kimlik duygusuyla örgütlemek ve ikna etmek yerine şiddet ile otoriteyi kurma isteği meşruiyet krizine yol açıyordu. Güç zehirlemesi yaşadığı da oluyordu. Direniş sürecinde İngiliz subaylarının bir kısmının öldürülmesi, kimisinin tutuklaması çok iyi hesaplanmış hamleler değildi.

Mahabad Kürt Cumhuriyeti deneyimi Kürtlerin kurumsallaşması bakımından son derece önemli olmasına rağmen eksiklikleri fazlaydı. Cumhuriyet belirsiz bir kimliğe sahipti, söylemi net değildi. Abbas Wali'ye göre cumhuriyetin nasıl bir rejim istediği anlaşılamıyordu.[32] Kürt cumhuriyeti geleneksel ilişkilerle desteklenen modern bir siyasal yapıydı. Cumhuriyet ağırlıklı olarak kentsel kaldı, kırsal alana doğru genişleyip ulusal mesajları Kürt

27 Hannah Arendt, Aktaran Fatmagül Berktay, Dünyayı Bugünde Sevmek, S. 34

28 Vilfredo Pareto, Seçkinlerin Yükseliş ve Düşüşü, Doğu Batı Yayınları, 1901, S.35

29 Kutlay, age. s. 128

30 Bora, age. s. 824

31 Kutlay, age. s. 247

32 Vali, age. s. 124

köylü kitlelerine ulaştıramadı. Cumhuriyetin gerçek sınırları ile hayali sınırları arasında keskin bir çelişki kaldı ki bu da onun ulusal iddialarını gölgeliyordu.[33]

Örgütsüzlük ve Özgüce Güvensizlik

Direnişlerin çoğu örgütsüzdü. Egemenler bu örgütsüzlüğü liderlere karşı çok kullandı. Taleplerin muğlaklığı, mücadele programı ve stratejinin olmaması işleri zorlaştırıyordu. Modern kurumsal örgütlenmelere karşı mesafeli bir duruş vardı. Beklentili ruh hali öz güce karşı güvensizliğe neden oluyordu. Bedirxan Bey'in ve Seyyid Abdulkadir'in Osmanlılara, Şerif Paşa'nın Batılılara, Şeyh Said'in İslam kardeşliğine, Xoybun lideri İhsan Nuri'nin Ari ırkı mitiyle Farslara güvenmesi bunun yaşanmış örnekleridir. Beklentili ruh halinden dolayı sistemin zayıflığına rağmen sistemden kopuş gerçekleşmedi. İstanbul'daki Kürtlerin bir kısmı Osmanlılıktan kopmamıştı ama doğup büyüdükleri Kürdistan' dan kopuk yaşıyorlardı.[34] Kürtler hiçbir zaman Tahran, Ankara ve Bağdat'tan kopamadı. Habermars 1970' lerde kapitalist dünya sisteminin meşruluğunu yitirmesine rağmen topyekun çökmemesini kitlelerin sadakatine bağlıyordu. Kürtlerin sisteme sadakati de benzer şekilde sistemden kopuşu engelliyor ve sistemin ömrünü uzatıyordu.

Bölünmüşlük ve bölgesel davranışların yarattığı travmalar iç güvensizliğe dönüşüyor ve güvensizlik politik ilişkilere set çekiyordu. Mesela Koçgiri direnişinin öncüleri ile Kürt Teali cemiyeti arasında herhangi bir ilişki kurulamamıştı. Dersim'deki 60 aşiret arasında birlik yoktu. Bedirxaniler ile Cemilpaşalar yıllarca aynı örgütler içinde yer alsalar da hep rekabet halindeydiler; bu gereksiz rekabet ulusal birliğin oluşumunu gerilemiş ve motivasyonu düşürmüştür. Rekabetin gerekçesi olan liderlik meselesi Xoybun' da da sürdü. Bu dağınıklık daha önce Wilson prensiplerinin ıskalanmasına neden olmuştu.

İkilemler direnişleri olumsuz etkiledi. Kürt hekimi ve İttihat-Terakkinin kurucu üyesi Abdullah Cevdet'e göre Kürt aydınları bir yandan Kürt olmak diğer yandan Osmanlı kalmak istiyorlardı[35] Belirsiz ve muğlak duruş Kürtler adına Sevr'e katılan Şerif Paşa'da çok açıktı. Fransız gizli belgelerinde Şerif Paşanın başkanlığını yaptığı Osmanlı Radikal Partisinin ne reaksiyoner, ne Hamidiyeci, ne de devrimci olduğunu yazıyor.[36] Direnişlerin çoğunda ya aşırı uzlaşma-ya da aşırı zıtlaşma ile politika ve diplomasi göz ardı edildi.

İhanet ve Saflık

Şeyh Ubeydullah direnişinden sonra Hamza Ağa, Bedirxanilerin direnişinde Sait bey ile Yezdanşer, Şeyh Said'te binbaşı Kasım, Seyyid Rıza' da Reyber gibiler, Kürtler arasında iç ihanetin örnekleri olarak görülüyor. Ş. Said, Seyid Rıza, Kadi Muhammed, Qasımlo ve Şerefkendi gibi liderlerin katledilmesi ise mevcut rejimlere yılların getirdiği gereksiz saflık ve güvenle bakıldığı için olmuştur. Kürtlerin bu saflık ve karşı tarafa çabuk güvenme karakteri politikadan uzak, irrasyonel bir davranış olup Kürtlere çok kaybettirmiştir. Mesela Bedirxan Bey'in mülkiyetine el konulup sürgüne gönderildiğinde yeni rejim için (Tanzimat'ın) "böyle olduğunu bilmezdim" demesi yeni zamanların getirdiği topyekün değişimi hakkında güçlü bir sezgiye sahip olmakla birlikte bunu tam anlamadığına işaret eder.[37] Bu saflık ve çabuk kanma ilişkisi günümüzde de devam etmektedir.

Başkaların Davası İçin

Kürtler İslamlaşma başta olmak üzere anti-emperyalizm, başka ulusların savaşı, sosyalizm, demokrasi ve diğer mücadele başlıklarında ulusal davayı çoğu zaman ya ertelemiş ya da zamansız bulmuştur. Nikitin'e göre Kürtler, İslam tarihinden beri toplumsal ve siyasal gerilimlerin belirleyici öznesi olmalarına rağmen kimi zaman birine, kimi zaman ötekine bağlı olan kökleri "kendilerinin olmayan bir dava uğruna" güçlerini tüketmelerine neden olmuştur.[38]

Kendi amaçlarının peşinden gitmemek büyük bir hataydı. Birinci Dünya Savaşı sürecinde Kürtlerin haklarını içeren kimi önerilere KTC'nin başında olan Seyyid Abdülkadir: "Türklerin bu düşük zamanlarında onlara darbe indirmekliğimiz Kürtlük şanına yakışmaz, şimdilik Türklere yardım etmeliyiz" diyordu. Bu dostane ve insani yaklaşımı bile onu pek de ilgisi olmamasına rağmen 1925'te İstiklal

33 Vali, age. s. 106

34 Kutlay, age. s. 49

35 Strohmeıer-Heckmann, age. s. 57

36 Yıldız, 1996, age. s. 32

37 Bora, age. s. 822

38 Nikitin, s. 334

Mahkemesi kararıyla idam edilmekten kurtaramadı.[39] Bir türlü kendi amaçlarıyla yüzleşemeyen davranış biçimi parçalı duruşun ve yaşanan dağılmaların hem nedeni hem sonucudur.

Dostu ve Düşmanı Tanımak

Carl Schmitt'e göre herhangi bir dinsel, ahlaki, ekonomik, etnik ya da başka bir karşıtlık, insanları dost ve düşman olmak üzere etkili biçimde ayırmayı başaracak denli güçlüyse politik bir karşıtlığa dönüşmesi lazım.[40] Schmitt için düşmanlık kimliğin kurucu üyesidir. Düşmanın kesin tarifinin yapılamayışı, kendinin kifayetsiz kimliğine işaret eder.[41] Dostu düşmandan ayırma yeteneksizliği ya da bu konudaki irade yoksunluğunu siyasal sorunun bir semptomudur.[42] Farsçılık, Baasçılık ve özellikle Kemalizm "Schmityen"di, düşman olmayan devrimci bir rejimin yaşayamayacağını bilirdi. Kemalist Kadro dergisinden yapılmış şu alıntı bunu gösteriyor: "Devrimler için en büyük tehlike artık düşmanları kalmadığında başlar. Hatta devrimlerin yaşamakta amaçlarına ulaşmak için düşmanları yoksa bunları icat etmeleri gerektiği bile söylenebilir."[43]

Kürt hareketleri dost ve düşman ayırımını ulusallık üzerinden değil başka davalar üzerinden kurdu. Kürtlerin en büyük yanılgısı dost ve kardeş dediği kesimleri ayırt etmemesiydi. İngiliz İstihbarat subayı Noel "savunmasız bir halkın sadece dostları olduğunu düşünmek safdillik olacağı gibi, düşmanın bir halkın direnmemesinden olumlu anlamda etkileneceğini ummak da aptalca bir hesap olurdu" der. Bir halkın, siyasalın alanında kalma gücü ya da iradesi yoksa bu durum, siyasal olanın yeryüzünden kalkacak anlamına gelmez. Ortadan kalkan sadece zayıf bir halktır.[44] Direnişin bir yüzü de karşı tarafı iyi tanımaktır. A.Vali kendinizi tanımak istiyorsanız ötekini tanımak zorundasınız; öteki kendisini tanımak istiyorsa o da sizi tanımak zorundadır.[45] Kendini ve başkasını tanıma ve bu doğrultuda konum alma meselesi Kürtler için hala büyük bir sorundur.

Askeri Sanayinin İlerlemesi ve Şiddet

Hamit Bozarslan'a göre İran ve Türkiye sıkıyönetim altında modernite ve eli sopalı zor politikalar uygulamaktan geri durmadı. Enver Paşa iç barış konusunda "Neron' dan bile sert davranılmalıdır" diyordu.[46] Zira bu motivasyonla Birinci Dünya Savaşı öncesinde İttihatçılar Kürt coğrafyasının üç farklı bölgesinden Bitlis'te Molla Selim'i, Bahdinan'da Abdülselam Barzani'yi ve Süleymaniye'de Said Berzenci'yi infaz etmişti. Zora dayalı Kürdün iradesini bükme tekniklerinin işe yaramadığını savaşın sonrasında başlayan Koçgiri, Ş. Said ve Berzenci direnişlerinden anlayabiliyoruz.

Kürt direnişlerinin tarihi aynı zaman da Kürtlere uygulanan şiddetin de tarihidir. Kürtlerde iki tip şiddet aynı anda kullanılmıştır; keskin bir dilin şiddeti (aşağılayan dil)[47] ve fiziksel şiddet. (Zilan,Dersim,Halepçe) Şiddet enstrümanı 20. Yüzyılın başından itibaren kitleselleşerek radikalleşti. Bu bağlamda yeri gelmişken soykırım tekniklerinin modern ulus-devletlerin çirkin bir pratiği olduğunu hatırlatalım. Dersim direnişi o kadar sert bastırıldı ki bilim insanları bunu soykırım veya etnik temizlik olarak tanımladı.

Devletlerin geçmişin aksine Kürt direnişlerini rahat bastırmasının nedeni yeniden organize edilmiş ordulardı. Olson'a göre direnişlerin bastırılmasında en önemli etken askeri sanayinin ve hava kuvvetlerinin gelişmesiydi. 1930 itibariyle Türkiye'nin 300 tane savaş uçağı vardı.[48] Osmanlının yeni nizam birlikleri ilk savaş tecrübelerini Kürdistan'da yaşadı. Osmanlılar çok sayıda direnişlerden birinin bastırılmasının ardından özel bir "Kürdistan zaferi madalyası" bile yaratmıştı.[49]

Bir rejim yalnızca şiddet ile ayakta kalamaz; şiddet sağlam bir dayanak değildir ve toplumda iç istikrarsızlığa yol açar. Kaldı ki hem Türkiye hem İran şiddetten kaynaklı istikrarlı bir düzen kuramadı ve alarmist bir modla ayakta kalabildiler. Şiddetin bulaşıcı olduğunu da söylememiz gerekiyor. Salman Rüşdü "iktidar, kendisine fazla yaklaşanlara bulaşan

39 Bora, age. s. 827

40 Carl Schmitt, Siyasal Kavramı, Metis Yayınları, 1932, s. 67

41 Carl Schmitt, Aktaran, Byung-Chull Han, Şiddetin Topolojisi, Metis Yayınları, S. 49

42 Schmitt, age. s. 99

43 Aktaran,Hamit Bozarslan, Orta Doğu: Bir Şiddet Tarihi, İletişim Yayınları, s. 71

44 Schmitt, age. s. 83

45 Vali, age. s. 276

46 Aktaran, Hamit Bozarslan: Enver Paşa'nın gizli mektupları Cumhuriyet, 9 Ekim 1989

47 Osmanlı bürokrasisi, medeni bir nüfusun ortasında ölümcül bir yara olarak değerlendirdikleri Kürtler hakkındaki yazışmalarında "haşerat, vahşi, kötü huylu, beyinsiz, akılsız ve fesada meyilli, kan dökücü" benzeri tabirler kullanmış, "hain ve kaba mizaçlı" Kürtlerin ancak korkutma ve şiddet ile yola getirilebileceği gibi tespitler yapmıştır.

48 Olson, age. s. 40

49 Strohmeıer-Heckmann, age. s. 48

bir hastalıktır; iktidar sahibi sizi ayaklarıyla eziyorsa siz onun tabanlarından hastalığı kaparsınız der." İktidarın şiddet biçimleri Kürtlerin ilişkilerine de yansıdı. Kürtlerde yabancıya karşı amacına ulaşamayan öfke ve hırs içe bükülen şiddet ile korkunç bir iç imhaya, deyim yerindeyse iç kanamaya dönüştü. Aşiret kavgaları ve halkın içinde süreklileşen iç şiddet ile binlerce Kürt birbirini katletti. Kürtlerin bırakuji dediği bu şiddet türü başlı başına irdelenmesi gereken bir konudur. İç şiddet ulusal birliğe zarar verdiği gibi yarattığı travmalar iç barışın önündeki en büyük engele dönüştü.

Egemen Milliyetçiliğin Konsolidasyonu

Kemalizm, Humeynicilik ve Baasçılık tipi etnik ve dini milliyetçilikler Kürt inkarı üzerine kurulmuştur. Türkiye ve İran milliyetçiliği için Kürt savaşı içerde bir motivasyon sağlıyor. 1925-1930 ve 1937-38 direnişleri Türk milliyetçiliğini yeniden konsolide etmiştir. İsmet İnönü verdiği bir röportaj da "rejimin kaderi Şark isyanında iç politikada ve silah meydanında behemehâl kesin ve müspet bir netice elde etmeye bağlıydı"[50] derken tam da bunu ifade ediyordu. Egemenlerin Kürtlere karşı siyasal şiddete onay vermeleri ve siyasal çözüme yönelik talebi reddetmelerinin altında her zamana güvensizlik, korku ve paranoya vardır. Kürt sorunu olduğu sürece bu ülkelerin egemenlik sağlaması mümkün değildir. Direnişler egemenlerin kendi ulusal kimliklerinin Kürt inkarı üzerinden konsolide eden oyunlarını bozmakta yetersiz kalsa da Kürt meselesi olduğu sürece bu ülkelerin egemenlik sağlaması hep gerilimli olacaktır.

3-Bölüm: Sonuç

Kürtlerin evrensel mücadele formlarıyla dayanışmaya ve diplomasiye dayalı ilişkiler kuramaması direnişlerin uluslararası alanda karşılık bulmasını engelledi. İslam kimliği bunun önündeki en büyük engeldi. Üretim süreçlerinin değişmesi, kentleşme ve aydınlanma gibi evrensel değişimler Kürtleri arafta bıraktı. Modern egemenlik arayışı ve geleneksel formların yarattığı ikilem gündelik yaşama yansıyarak ulusallığı olumsuz etkiledi. Geleneğin ve modernitenin yaşanılabilir yanlarının harmanlandığı demokratik modernite ise henüz yeterince anlaşılmış değil. Parçalı kurtuluş biçimleri, yetersiz örgütlenme, ideolojik ve mezhepsel ayrışmalar direnişleri zaafa uğratarak ulusallığı geciktiren faktörlerdir. Negatif hikayelerin canlı tutulması yeni ihanetlere kapı araladı ve ulusal motivasyonu bozdu. Taleplerin ve söylemin muğlaklığı, araç-amaç arasındaki mesafe olası tarihsel fırsatların kaçmasına neden oldu. Liderlerin kişisel arzu ve kıskançlıkları ulusun yararına değil mirlik, aşiret, cemaat, grup ve kliklerin geçici kurtuluşuna hizmet etti.

Kürt dilinin kullanımında herhangi bir ortaklık sağlanamadı. Ortak tarih bilinci ve direnişlerin mitleştirilmesi halkın sırtını dayayabileceği motivasyonlar olmasına rağmen geç keşfedildi. Mesela Newroz miti, Selaheddin Eyyub-i gibi karizmatik Kürt liderleri ve Ahmed-i Xani gibi ulusallığın kurucu babalarının geç keşfedilmesi ulusal kimlik oluşumunu geciktirdi. Direnişlerde ulusal kararlılık ve politik esnekliğin olmaması fırtınalara karşı meşe ağacı gibi kökünden kırılmalarına neden oldu. Politik kadro eğitimleri pek önemsenmedi ve her direniş genelde o dönemi örgütleyen aileler ve yakın çevreleriyle sınırlı kaldı. Özetle 19. ve 20. yüzyıl Kürt direnişleri ulusal aidiyeti ortak bir norm haline getirmekte yetersiz kaldı. Tüm zorlu koşullar, eksiklikler, yanılgılar ve hatalara rağmen direnişlerin tümünün aynı coğrafyada yaşanmış olması ona ulusal bir karakter kazandırmaya yetiyor. Ulusal bilincin manivelası olan direnişler arkasında hüzünlü hikayeler, ciddi birikim ve deneyimler bırakarak ulusal bir arşiv oluşturdu. Dünya 400 yıldan beri devrimlerle ayakta kalıyor. Bilimsel devrimler, Amerikan ve Fransız devrimleri, 1848 İhtilalleri, Paris Komünü, 1917 devrimi, 1968 hareketi ve ulusal kurtuluşçu hareketler egemene meydan okuyan ve sisteme alternatif üreten sistem karşıtı hareketlerdi. Kürtler günümüzde hareket halinde ve henüz tamamlanmamış devrimlerin en önemli sistem karşıtı devrimci dinamiğidir. Bugün hala politik ve iktisadi tecrid altında tutulmak istenmesinin nedeni bu rolünden kaynaklanmaktadır.

Bu tecridi direnişlerden dersler çıkararak ve tarihin yıkıntıları arasında parıldayan umut kıvılcımını Kürdi siyasetin yakıtı haline getirerek kırabilirler. Katliamlar, ölümler, savaşlar, sürgünler ve zindanlara rağmen egemen başarısız olmuştur; Kürt ise özgürlük talebinden vazgeçmiş değil. Yerli ve kendinden fazlası olan bir halk olarak Kürtler son tahlilde Nikitin'in dediği gibi "dağlarına çekilir ve beklerler."

İçindekiler İçin Tıklayınız...

50 **Abdi İpekçi, İnönü Atatürk'ü Anlatıyor, 1981, S. 27**

Olmak Yada Olmamak: Kürt Birliği ve Ayrılığı

Michael M. Gunter*

Ünlü İngiliz şair William Shakespeare'in sorduğu soru şuydu: "Olmak ya da olmamak." Bu sözler günümüzde Kürtlerin birliği ya da ayrılığı konusunda da tamamen geçerlidir. Kürtlerin birliği ve Kürt milliyetçiliğinin önündeki engeller yalnızca Kürtlerin yaşadığı devletlerdeki (Türkiye, İran, Irak ve Suriye) daha gelişmiş birlikler ve milliyetçilikler değildir, bunun yanı sıra Kürtler arası ayrılıklar ve iç çatışmalar da kimi sorunlar oluşturmaktadır. Örneğin on yedinci yüzyılda yaşayan Kürt şair Ehmedê Xani, Kürt millî destanı Mem û Zin'de şöyle yakınıyordu: "Aramızda bir uyum olsaydı, içimizden bir kişiye itaat etseydik Türkleri, Arapları, Persleri, hepsini tebaası ederdi. Dinimizi, devletimizi mükemmelleştirir, kendimizi öğrenim ve bilgelikte geliştirirdik."[1] Bundan bir asır önce ise Kürdistan'daki seyahatlerini kayıt altına alan bir Hristiyan misyoneri olan Wigram, Kürtlerin "kadim bir halk" olmalarına rağmen "milli bir bağlılıkları olmadığını" ve "Birleşik Kürdistan'ın ütopik bir görüş" olduğunu söylüyordu.[2] O dönemde Washington Post gazetesinin dış muhabiri olan Jonathan Randal ise şaka yollu şöyle diyordu: "Öyle şüphe ediyorum ki Kürtlerin genetiğindeki serseri bir kromozom, bölünerek çoğalma eğilimine yol açıyor."[3] Yakın zamanda, 2021 yılının şubat ayında Türkiye'nin Kuzey Irak'ta bulunan Gare'de Kürdistan İşçi Partisi (PKK) gerillalarına karşı düzenlediği başarısız saldırının ardından Kürtlerin ayrılığı bir kez daha görünür hâle geldi. PKK ile ilişkili KNK (Kürdistan Ulusal Kongresi) de şöyle diyordu: "Hem HPG'nin (PKK'nin Halk Savunma Güçleri) hem de KCK'nin (Kürdistan Demokratik Topluluklar Birliği), Güney Kürdistan'ın KDP'sini (Kürdistan Demokratik Partisi) Türkiye'nin işgal saldırısına karşı net bir duruş sergilemediği için eleştirdiğini belirtmek gerekir."[4] Kürtlerin bu zaferinin sonuçlarını analiz eden KNK, "Gare bölgesinde daha fazla keşif ve araştırmanın yerel Kürdistan yetkilileri tarafından engellendiğini, gazetecilerin bölgeyi ziyaret etmesine izin verilmediğini" kaydetti.[5] Burada işaret edilen elbette uzun yıllardır geleceğini Türkiye ile işbirliğine bağlı gören Barzani ailesinin başında olduğu Kürdistan Bölgesel Yönetimi (KBY) ile PKK arasındaki ayrılıktı. Türkiye ile KBY arasındaki iş birliği sıklıkla PKK'nin zararına olmuştur. Kürtlerin ayrılığı uzun süredir devam eden Suriye iç savaşında da yürürlüktedir. Türkiye'nin SDG/PYD (Suriye Demokratik Güçleri/Demokratik Birlik Partisi) ittifakına yönelik saldırıları, Kürtler arasında büyük dehşete yol açmıştır. Kürtlerin ayrılığı, düşmanlarının onlara karşı böl-yönet taktiklerini kullanmalarına imkân tanımaktadır.

Ne var ki 2014-15 yıllarında, Irak ve Şam İslam Devleti (DAEŞ) karşısındaki varlık savaşında iki farklı Kürt grubu kısa süre de olsa birlikte çalışarak önce Şingal'deki Ezîdîler'i kurtarmayı, sonrasında da destansı Kobanê muharebesini kazanmayı başardı. Nitekim ikinci örnekte Türkiye dahi KBY peşmergelerinin ülke içerisinden geçip Kobanê'ye geçişine izin vererek kısa bir süreliğine de olsa yardım sağlamış oldu. Bu, genellikle eksik kalan bir jestti ve birliğe işaret ediyordu.

1 Martin van Bruinessen, Agha, Shaikh and State: The Social and Political Structures of Kurdistan (Ağa, Şeyh ve Devlet: Kürdistan'ın Toplumsal ve Politik Yapıları) Londra, Zed Books Ltd., 1992, sf. 267. Kürt şair devamında şöyle diyordu: "Türklerin ve Taciklerin [Perslerin] bu denizleri ne zaman dalgalanır, ne zaman kıpırdanırsa kana bulanan Kürtler olmuştur. [Kürtlerin düşmanları] onları bir boğaz gibi ayırmıştır. Bunun nedeni [Kürtlerin] ayrılığıdır. Daima asi ve ayrı." Ehmedê Xanî, Mem û Zin, çev. Salah Saadalla, Avesta, 2008.

2 Edgar T.A. ve W.A. Wigram, The Cradle of Mankind: Life in Eastern Kurdistan (İnsanlığın Beşiği: Doğu Kürdistan'da Yaşam), 2. baskı, Londra, A.&C. Black, 1922, sf. 39, 35 ve 37.

3 Jonathan C. Randal, After Such Knowledge, What Forgiveness? My Encounters with Kurdistan (Bunları Bildikten Sonra Ne Affetmesi? Kürdistan ile Karşılaşmalarım) New York, Farrar, Straus and Giroux, 1997, sf. 11.

4 Kürdistan Ulusal Kongresi (KNK), "Gare Saldırısı - Kürdistan: Güney Kürdistan, Musul ve Kerkük'ün İşgaline Yönelik Başarısız Bir Girişim," Brüksel, 2021, sf. 7.

5 a.g.b, sf. 10.

Kürtlerin ayrılığının bir başka talihsiz örneği ise 25 Eylül 2017 tarihinde yapılan KBY referandumu sırasında yaşandı. Felaketle sonuçlanan referandum, KBY'nin topraklarının önemli bir kısmını ve diğer kayıpların yanı sıra Erbil ve Süleymaniye'deki iki modern uluslararası havaalanına geçici erişimini kaybetmesine neden oldu. Neyse ki daha yakın zamanda doğmuş olan KBY devlet gemisi, düşmanlarının bölünmüş olmasından faydalanarak ve bağımsızlık arzularını geçici olarak azaltarak rotasını düzelttiyse de bu durum bölgesel komşularını KBY'ye karşı düşmanlaştırdı. KBY'ye destek veren tek bölgesel komşunun İsrail olması ise elbette diğer komşuları daha da uzaklaştırdı.

Bağımsız bir KBY olasılığı, daha büyük bir birlik arayan tüm Kürtlerin üzerine düşünmesi gereken birkaç ilginç soruyu da gündeme getirmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki Kürtler ve diğerleri bağımsızlığı, bir sürecin başlangıcından ziyade sonuymuş gibi ele almakta, bu yönde tartışmaktadır.[6] Bu nedenle ilk olarak Türkiye, Suriye ve İran'ın Kürt kısımlarını da içeren pankürtçü bir devletten değil, yalnızca KBY için sıralı veya kademeli bağımsızlıktan bahsedildiği açık olsa gerek. Pek çok Kürt'ün hayallerini pankürtçü bir devlet süslese de Kürt milliyetçiliğinin Kürtlerin yaşadığı her devlette hayli farklı gelişim aşamalarında olduğu ve ayrılıkları göz önüne alındığında böyle bir devletin kurulma olasılığı hayli düşüktür.[7] Dolayısıyla Saddam Hüseyin'in ateşlediği başarısız savaşlar sonucunda devlet benzeri bir yapıya kavuşmayı başaran Irak'taki

Kürtler, bağımsızlığı ilk elde etme olasılığı en yüksek olanlar gibi görünmektedir. Irak ve Suriye gibi ev sahibi devletlerin süregelen zayıflıkları göz önüne alındığında Suriye'deki Kürtler de ikinci sırada gibi görünmektedir.[8] Bununla birlikte Türkiye ve İran'ın bölgede varlıklarını sürdüren devletler olarak süregelen güçleri değerlendirildiğinde bu iki ülkedeki Kürtlerin bu sırayı devam ettirme olasılıkları çok daha azdır. Ne var ki Türkiye'de Kürt siyasetinin daha gelişkin durumu göz önüne alındığında, Kürtlerin Türkiye'de bazı etnik haklara sahip olma olasılıkları da hayli yüksektir.

Böylelikle şu soru ortaya çıkmaktadır: Bağımsız bir KBY ile hâlen Suriye, Türkiye ve İran sınırları içerisinde kalan Kürdistan'ın diğer parçaları arasındaki ilişkiler nasıl kurulacaktır? KBY, söz konusu diğer Kürt bölgeleri üzerinde irredantist[9] iddialarda bulunacak mıdır? İsrail'in tüm Yahudilere yaptığı gibi KBY tüm Kürtlere otomatik olarak vatandaşlık verecek midir? Bağımsız bir KBY, diğer devletlerde yaşayan Kürtler için çifte vatandaşlığa izin verecek midir? Tüm bunlara ek olarak Mesud Barzani, başarısızlıkla sonuçlanan bağımsızlık referandumunun ve Bağdat'ın Kerkük'ü geri almasının ardından KBY'deki başkanlık görev süresi olağanüstü ve teknik olarak yasadışı bir biçimde uzatılmışsa da neticede başkanlık makamını terk ettiğinde Irak Kürdistanı'ndaki iki ana siyasi partiden biri olan Kürdistan Demokratik Partisi'nin (KDP) başkanlık koltuğundan kalkmamıştır. Bu nedenle, KBY'nin herhangi bir yeni başkanı veya lideri, KDP'nin ömürlük başkanından daha az reel iktidara sahip olacaktır. Bu ne tür bir emsal teşkil edecek ve daha da önemlisi başarılı, bağımsız bir KBY'nin anayasal gelişimi için ne anlama gelecektir? Ne var ki Barzanilerin aile bağları, görünüşte içsel olan bu sorunlardan daha güçlü görünmektedir. Barzani ailesi KBY'deki en güçlü üç pozisyonu aile içinde paylaşmayı başarmıştır: En yaşlı olan Mesud Barzani KDP'nin başkanıdır, yeğeni Neçirvan Barzani KBY'nin başkanıdır ve oğlu Mesrur Barzani ise KBY'nin başbakanıdır. Irak'ın diğer ana Kürt partisi olan Kürdistan Yurtseverler Birliği'ne (KYB) uzun süre başkanlık eden merhum Celal Talabani'nin oğlu Kubat

Talabani ise başbakan yardımcısı rolüne razı olmuştur. KBY'de aile bağları PKK'ye nazaran çok daha önemli görünmektedir. Yine de bu denli engellere rağmen KBY'nin göreli başarısını inkâr etmek de mümkün değildir. Bu, özellikle Kürt düşmanları karşısında pankürtçü bir uzlaşmanın ve daha büyük bir birliğin bilgeliğini göstermektedir.

6 Bu fikirleri Michael Rubin'e borçluyum, Kurdistan Arising? Considerations for Kurds, their Neighbors, and the Region (Kürdistan Yükseliyor Mu? Kürtler, Komşuları ve Bölge için Görüşler) Washington, DC, American Enterprise Institute, 2016. Ayrıca bkz. 179 sayfalık Rand Corporation analizi, Alireza Nadr ve ark., "Regional Implications of an Independent Kurdistan" (Bağımsız bir Kürdistan'ın Bölgesel Sonuçları) Santa Monica, Calif.: Rand Corporation, 2016.

7 Genel arka plan için bkz. Michael M. Gunter, The Kurds Ascending: The Evolving Solution to the Kurdish Problem in Iraq and Turkey, (Yükselen Kürtler: Irak ve Türkiye'deki Kürt Sorununa Gelişen Çözüm) 2. baskı, New York: Palgrave Macmillan, 2011; Michael M. Gunter, The Kurds: A Divided Nation in Search of a State (Kürtler: Devlet Arayışında Bölünmüş Bir Ulus) 3. baskı, Princeton, Markus Wiener Publishers, 2019.

8 Suriye veya Rojava'daki Kürtler için bkz. Michael M. Gunter, Out of Nowhere: The Kurds of Syria in Peace and War (Apansız: Barışta ve Savaşta Suriye Kürtleri) Londra, Hurst and Company, 2014.

9 Yabancı ülke topraklarındaki soydaşları gerekçe göstererek uygulanan yayılmacılık

KBY'nin bağımsızlığı olasılığına dönersek, ayrı vize rejimleri ve mali kanunları içeren başka ne gibi yasal sorunlar ortaya çıkabilir? Bağımsız bir KBY ekonomisini nasıl düzenler? Abdullah Öcalan'ın Kürdistan İşçi Partisi (PKK) hâlâ sosyalizmin (Marksizm) sadık bir savunucusuyken KBY ise kapitalist bir yol izlemektedir. Petrol zengini KBY, kaynaklarını Türkiye'de yaşayan petrol yoksulu Kürtlerle paylaşacak mıdır? Başka bir deyişle KBY petrolü tüm Kürtlere mi aittir, yoksa yerel bir kaynak mıdır? Arap devletleri arasında da benzer sorunlar vardı ve Saddam Hüseyin 1990'daki Kuveyt işgalinin gerekçesi olarak bu sorunları ileri sürmüştü. Ne yazık ki uzun süredir hayli fazla sayıda Kürt yetkili için kişisel servet birikimi, pankürtçü cömertlikten önde geliyor gibi görünmektedir. Öte yandan, mevcut ekonomik sorunlarıyla da kısmen tanık olduğumuz üzere, KBY gibi petrol kaynaklarına fazla bağımlı olan rantiye devletler, sağlam bir ekonomik gelişim için zemin sağlayamazlar.[10]

Tüm bunlara ek olarak bağımsız bir KBY'nin ekonomik altyapısı nasıl olacaktır? Şu an KBY'de reel bankaların yokluğu, pek çok insanı hayat birikimlerini ceplerinde taşımaya veya evlerinde saklamaya mecbur bırakmaktadır. Pek az ATM vardır. KBY büyük ölçüde bir nakit ekonomisidir ve uzun vadeli gelişmiş bir para politikasından, mali disiplinden, yeterli rezervlerden yoksundur. KBY'nin kendi para birimini yaratmaya yönelik herhangi bir girişimi muhtemelen çökecektir. Olası bir uzlaşma, ABD dolarına veya Euro'ya sabitlenmiş sembolik bir para birimi yaratmak olabilir. ABD doları kullanan Liberya, Panama ve Doğu Timor'da bunun emsalleri zaten mevcuttur. Dahası, bugün KBY'de yaygın olan büyük çaplı ahbap çavuş kapitalizmi ve yolsuzluk ne olacaktır? Peki ya Türkiye'de halen yaklaşık 50.000 Kürt ailesine gelir sağlayan köy koruculuğuna ne yapılacaktır?

2016 yılının başlarında Dünya Bankası Grubu, KBY hakkında 219 sayfalık bir ekonomik rapor yayınlayarak mali uyum ve ekonominin çeşitlendirilmesi için reform seçenekleri önerdi. Raporda petrol sektörüne olan yüksek bağımlılık, kamu sektörünün ekonomideki aşırı rolü, ithalata bağımlılık, finansal sistemdeki zayıflıklar ve nakit ekonomisine bağımlılık konuları ele alındı. Arazi ve su kaynaklarından çok daha iyi yararlanarak, mevcut insan kaynakları ve girişimci ruhla özel sektörü büyük ölçüde genişleterek, yüksek verimli sanayileşmiş ekonomiler arasındaki ve doğu-batı ticaret yolları üzerindeki avantajlı coğrafi konumdan faydalanarak, yabancı uzmanlığın sunduğu avantajlardan yararlanarak ekonomik çeşitlendirmenin gerçekleştirilmesi mümkün olabilir. Dünya Bankası tarafından, KBY planlama bakanlığı ile birlikte yürütülen bir diğer araştırmada ise 2015 yılında 1,4 milyar dolar olarak tahmin edilmekteydi.[11] Bağdat hükümetinin fonları durdurmasıyla oluşan yeni sorunlar göz önüne alındığında, bu rakam bugün daha da yüksek olacaktır.

Peki ya su kaynakları? Türkiye içerisinde bağımsız bir Kürdistan, devletin temiz su kaynağının ve hidroelektrik enerji üretme kapasitesinin büyük bir kısmını miras alacaktır ki bu da Türkiye'nin Kürt bağımsızlığına karşı çıkmasının önemli bir nedenidir. Öte yandan KBY ve Rojava (Suriye Kürdistanı) tatlı su kaynaklarını Türkiye'den akan akarsulardan temin etmektedir ve en azından bu noktada Türkiye'deki Kürt kardeşlerinden potansiyel olarak çok daha az avantajlı bir konumda bulunmaktadırlar. Daha az ama yine de sembolik olarak önemli bir sorun, bayrak ve milli marş seçme konusudur. Şu anda pek çok Kürt ortak milli marş olarak "Ey Raqip" marşını paylaşmaktadır.

Artık görevde olmayan Trump yönetimi 20 Ocak 2017 tarihinde göreve gelmeden kısa bir süre önce, Washington'daki önde gelen düşünce kuruluşlarından Atlantic Council, eski Büyükelçi Ryan Crocker başkanlığında, KBY'nin gelecekteki barış ve istikrar çıkarları için Irak'ın parçası olarak kalması çağrısında bulunan ayrıntılı bir rapor yayınladı.[12] KBY'nin bağımsızlık referandumu karşısında Trump yönetimi bu rapordaki tavsiyeyi desteklemeyi seçti. Trump hükümetinin o dönemdeki dışişleri bakanı Rex Tillerson şöyle bir beyanatta bulundu: "ABD, Kürdistan Bölgesel Hükümeti'nin tek taraflı referandumunu

10 **Michael M. Gunter, "Iraqi Kurdistan's Two Contrasting Economic Images" (Irak Kürdistanı'nın İki Zıt Ekonomik İmajı) International Journal of Contemporary Iraqi Studies 6:1 (2012), sf. 89-95; Michael M. Gunter, "Economic Opportunities in the Kurdistan Region of Iraq" (Irak'ın Kürdistan Bölgesinde Ekonomik Fırsatlar) Middle East Policy 18, 2011, sf. 102-109.**

11 **Dünya Bankası Grubu, Kurdistan Region of Iraq: Reforming the Economy for Shared Prosperity and Protecting the Vulnerable (Irak Kürdistan Bölgesi: Paylaşılan Refah ve Savunmasızları Korumak için Ekonomide Reform) Washington, DC, Dünya Bankası Grubu, 2016.**

12 **Atlantic Council, "Report of the Task Force on the Future of Iraq: Achieving Long-Term Stability to Ensure the Defeat of ISIL" (Irak'ın Geleceğine İlişkin Görev Gücü Raporu: Daeş'in Yenilmesini Sağlamak İçin Uzun Vadeli İstikrara Ulaşmak), Washington, D.C., Kasım 2016.**

tanımamaktadır. [...] Oylama ve sonuçlar meşruiyetten yoksundur. Bizler birleşik, federal, demokratik ve refah içerisinde bir Irak'ı desteklemeye devam etmektedir."[13] Elbette daha önceki yıllarda ABD, Türkiye'de Kürt bağımsızlığına karşı çok daha sert argümanlar ortaya koymuş ve PKK'yi terör listesine eklemiştir. Ne KBY, KDP ne de SDG/PYD/YPG bu denli olumsuz bir şekilde damgalanmamıştır.

Sonuç. Tarihî Kürt birliği ve ayrılığına dair yukarıda sunduğumuz analiz, Fransızların ünlü deyişine canlı bir örnektir: Bir şey ne kadar çok değişirse o kadar aynı kalır. Kürt birliği için yapılan çağrılar ve ayrıntılı planlar, sağır kulaklara çarpmaya devam ediyor. Ancak, devam eden Kürt bölünmüşlüğü sorunu ve Kürtlerin güdük kalmış milliyetçilik anlayışı benzersiz değildir. Örneğin, Fransız milliyetçiliğinin gelişimine dair ikonoklastik14 analizinde[15] Eugen Weber, Fransa'nın kırsal ve köy sakinlerinin çoğunun kendilerini 1870 sonlarına kadar, hatta I. Dünya Savaşı'nın arifesine kadar Fransız ulusunun üyeleri olarak görmediklerini belgeliyordu. Nüfusun yüzde 25'i Fransızca bile konuşamıyordu, halkın yarısı Fransızcayı yabancı dil olarak görüyordu. Hatta günümüzde dahi langue d'oc (Oksitanca) güney Fransa'da yaklaşık on milyon kişinin konuştuğu Provensal lehçesine dönüşerek yaşamını sürdürmüştür. Kuzey Paris bölgesinde konuşulan Oïl dili ise aşama aşama modern Fransızcaya dönüşmüştür. Her birinin ilgili lehçeleri, bazı kırsal alanlarda hâlâ yerel lehçe olarak varlıklarını sürdürmektedir. Fransızların Avrupa'nın en eski ulusları arasında olduğu ve hatta Fransa'nın modern milliyetçiliğin doğum yeri olduğu şeklindeki geleneksel görüşe rağmen on dokuzuncu yüzyıl ortalarına kadar nüfusun çoğu ulusa tam anlamıyla entegre olmamıştı. Paris'in kuzey ve doğusundaki kısmen istisnai olan bölgeler dışında tipik Fransız köyü fiziksel, politik ve kültürel olarak izole hâlde kalmıştı. On dokuzuncu yüzyılda bir Fransız gözlemcinin belirttiği gibi "her bir vadi, adeta Merkür ve Uranüs gibi, komşularından bambaşka, küçük birer dünyadır. Her köy birer kavim, kendi vatanseverliği olan bir tür devlettir."[16] Jakobenlerin merkezileşmiş, tek dile sahip Fransız ulus-devleti modeli, yerleşik halkın çoğu için hayal olmaktan öteye gitmiyordu. Kürtlerin mevcut durumuyla aralarındaki benzerlik daha çarpıcı olamazdı. Weber'in bulgularının ortaya koyduğu üzere bugün hâkim olan Fransız milliyet algısının, araştırmacıların zirveye ulaştığını ilan etmelerinin ardından ancak yüz yıldan uzun süre sonra kırsal kitlelerin ruhuna dokunabildiği düşünüldüğünde, bugünün parçalanmış hâldeki Kürt milliyetçiliği, ayrılık sorunu ve iç çatışmalar pek şaşırtıcı olmasa gerek. Tıpkı Fransız milliyetçiliği gibi, Kürt milliyetçiliği de bitmeyen bölünmelerini üzerinden atarak birleşik bir Kürt milliyetçiliğine dönüşebilir. Tüm bunlarla birlikte, Kürtlerin bölünmüşlüğünün kısmen sorumlusu olarak gösterilen ayrı Kürtçe lehçelerinin —diğerlerinin yanı sıra Kurmanci, Sorani, Dimili (Zaza) ve Gorani— sürmekte olan bolluğu da benzersiz bir durum değildir. Almanca dilinin iki ana dalı Hochdeutsch (Yüksek Almanca) ve Plattdeutsch (Aşağı Almanca) olarak varlıklarını hâlen sürdürmektedir. Bunlardan ilki standart Almanca olarak kabul edilmektedir. Norveççenin de iki resmi biçimi vardır: Bokmål (kitap dili) veya Riksmål (ulusal dil) ile Nynorsk (yeni Norveççe) veya Landsmal (kır dili). Modern Yunancanın da iki farklı versiyonu bulunur: demotik ya da popüler**17** edebi biçim ve reform edilmiş olan klasik biçim. Kanton Çincesi (Yue) veya Şangay Çincesi (Wu) konuşanlar için de Mandarin Çincesi anlaşılmazdır. Kürt milliyetçiliğini daha da geliştirmeye yardımcı olacak ve bu nedenle, Kürt ayrılığı açmazını muhtemelen hafifletecek olan şey, Kürtçenin lehçelerinden birinin standart Kürtçe dili olarak ileri çıkması olurdu. Ancak bu hayli imkânsız görünmektedir.

Dahası, Kürtlerin ayrılığının sürmesinin bir diğer nedeni de Kürdistan'ın halihazırda var olan devletlerin parçası olmaya devam etmesidir. Bağımsız bir

13 Andrew Bernard, "Tillerson: The United States Does Not Recognize the Kurdish Referendum" (Tillerson: Birleşik Devletler Kürt Referandumunu Tanımıyor) The American Interest. https://www.the-american-interest.com/.../tillerson-the-united-states-does-not-recognize 30 Eylül 2017, 8 Ocak 2018 tarihinde erişim sağlandı. Ayrıca bkz. Rhys Dubin ve Emily Tamkin, "Iraqi Kurds Vote for Independence over U.S. Objections" (Iraklı Kürtler ABD İtirazlarına Rağmen Bağımsızlık Oyu Kullandı), Foreign Policy, 25 Eylül 2017. http://foreignpolicy.com/2017/09/25/iraqi-kurds-vote-for-independence-over-u-s-objections, 8 Ocak 2018 tarihinde erişim sağlandı; Katrina Manson, "US Warns Kurdistan over Independence Referendum" (ABD, Kürdistan'ı Bağımsızlık Referandumu Konusunda Uyardı), Financial Times, 20 Eylül 2017.

https://www.ft.com/content/69b5b776-9e58-11e7-8cd4-932067fbf946,

8 Ocak 2018 tarihinde erişim sağlandı.

14 Kutsal sayılan ikonaları (resimleri) kıran, putları yıkanYerleşik değerleri, görüşleri altüst eden

15 Eugen Weber, Peasants into Frenchmen: The Modernization of Rural France, 1870-1914 (Köylülerin Fransız'a Dönüşümü: Kırsal Fransa'nın Modernleşmesi, 1870-1914), Stanford: Stanford University Press, 1976.

16 a.g.e, sf. 47.

17 halka ait ya da halkça benimsenmiş

Kürdistan; Türkiye, İran, Irak ve Suriye gibi devletlerin toprak bütünlüğünü tehdit edecektir. Yeryüzündeki hiçbir devlet, kendi kaderini tayin doktrinini destekleyip kendi olası yıkımına onay vermeyecektir. Ancak günümüz Ortadoğu'sunun mevcut devlet sisteminde büyük bir çöküş yaşanırsa pankürtçü bir devlet ve çok daha büyük bir birlik ortaya çıkabilir. Dolayısıyla Kürtlerin ayrılığı, Polonya'nın 1795 ile 1919 yılları arasındaki kötü durumunu anımsatmaktadır. Polonya'yı Almanya, Avusturya ve Rusya'nın dayattığı iç sömürgeciliğin zincirlerinden kurtararak bir Polonya devleti kurmak için I. Dünya Savaşı'nın getirdiği kargaşanın beklenmesi gerekmişti. Nasıl ki 1991 ve 2003 yıllarında Saddam Hüseyin'e karşı yapılan Körfez savaşları ve 2011'den bu yana süren Suriye iç savaşı, Kuzey Irak ve Kuzeydoğu Suriye'de aksayan ve kusurlu Kürt proto-devletlerinin ortaya çıkmasına neden olduysa, ancak yeni bir dünya savaşı ve ardından milli zarların yeniden atılmasının bağımsız bir pan-Kürdistan ve çok daha büyük bir Kürt birliğinin oluşmasına yol açması muhtemeldir.

Ne var ki Kürtlerin ayrılığı, yalnızca başkalarının suçu değildir. Kürtler çoğu kez bencil, partizan ve açgözlü liderlerin kurbanı olmuştur. Örneğin KYB, Barzani'nin 1992 yılında kurulan bölgesel Kürt yönetimine katılmama gerekçelerinin KDP tarafından nasıl haklı çıkarıldığına işaret etmiştir: "Önder Barzani'nin kutsiyet ve yüceliğinin" parlamenter sürecin getireceği "sorgulamalar, eleştiriler, imalar ve günlük suistimal ile itibarsızlaştırılmasına izin vermeyeceğiz."[18] Barzani kendisi de "iç çatışmanın en azından kısmen hegemonya sorunu ile ilgili" olduğunu söylemişti.[19] Kuzey Irak'taki bir STK çalışanının dediği gibi: "Barzani, Kürtlerin gerçek lideri olduğunu düşünüyor. Ama Talabani de kendisi için aynı görüşte. Haklılıklarını kanıtlamak için tek bir peşmerge kalana kadar birbirleriyle savaşacaklar."[20] İlerleyen yıllarda Barzani ve Talabani, KBY gömleği içinde bir tür birlik kurmayı başarmış olsa da 25 Eylül 2017 tarihinde yapılan başarısız bağımsızlık referandumunun ardından bu birlik şok edici bir biçimde çökmüştür. Şimdiye kadar hiçbir Kürt lider gerçek bir milli devlet adamına dönüşmeye yeterli olduğunu kanıtlayamamıştır. Kürtlerin bir Bismarck'ı veya Garibaldi'si olamadığı için Almanya ve İtalya'nın birleşmelerinden önceki hâlleri gibi bölünmüş durumda kalmaktadırlar. Çoğu durumda Türkiye'deki PKK ve Suriye'deki PYD gibi farklı Kürt partilerinin Irak'ta KBY ve KDP ile birlikte uyumlu hâlde çalışması mümkün olmasa da tüm bu partilerin Türkiye tarafından kullanılmaktan, birbirlerine karşı şiddete kışkırtılmaktan veya diğer Kürtlere karşı savaşmak için Türkiye ile ittifak kurmaktan kaçınması mümkün olsa gerektir. Geçmişte tüm Kürt partilerinin liderleri, tarihte olduğu gibi bu şekilde kullanılmayacağına söz vermişlerdir çünkü bu basitçe Türkiye'de işçi olanlar da dahil olmak üzere Kürtlerin Türkiye tarafından sömürülmelerini güçlendirmekte ve böylece onları zayıflatmaktadır. Bu elbette anlaşılması zor bir mesele değildir. Bütün Kürtler bunu bilmektedir. Ama acaba bütün Kürtler bunu uygulayacak karakter sağlamlığına ve Kurdayeti anlayışına sahip midir? Yoksa bazı Kürtler küçük, kısa vadeli çıkarlara kanarak Kürtlerin uzun vadeli çıkarlarının raydan çıkmasına mı izin verecektir?

Aynı zamanda Türkiye, Kürtlere adil davranmanın kendi uzun vadeli çıkarlarına olduğunu, diğerlerini ezmek veya asimile etmek isteyen baskın bir etnik grup yerine tüm vatandaşları için ortak bir yurttaş milliyetçiliğine sahip laik bir devlet içerisinde Kürtlerin ve Türklerin sadık birer ortak olabileceğini ne zaman anlayacaktır? Sadece bazılarını değil tüm vatandaşlarını adil bir şekilde destekleyen bir devlet, tüm vatandaşlarının sadakatini kazanarak Türkiye'yi güçlendirecek hem etnik Türkler hem de etnik Kürtler olmak üzere tüm vatandaşlarının kahramanı haline getirecektir. Abdullah Öcalan'ın kadın hakları ve çevreyi de vurgulayan demokratik özerklik tezinin başarmak istediği de bir ölçüde budur: Aşağıdan yukarıya, ademi merkeziyetçi yönetim, doğası gereği baskıcı olan ulus-devletten büyük ölçüde bir kopuş sağlayacaktır. Büyük Afrikalı-Amerikalı lider Martin Luther King'in haykırdığı gibi: "Bir hayalim var."

*** Tennessee Teknoloji Üniversites**

İngilizceden Çeviren: Oğul Köseoğlu

İçindekiler İçin Tıklayınız...

18 **KDP politbüro üyesi Franso Hariri'nin açıklaması, KDP gazeteleri Golan ve Khebat'ın 29 Eylül 1994 tarihli nüshalarından; KYB Dış İlişkiler Komitesi, "Irak Kürdistanı'ndaki Çatışmanın Bağlamı ve Özellikleri", sf. 11. Hristiyan olan Hariri, 2001 yılı şubat ayında radikal İslamcı grup Tawhid tarafından düzenlenen suikastla öldürüldü.**

19 **Zuhayr Qusaybati, "Interview with Mas'ud Barzani" (Mesud Barzani ile Röportaj) Al-Hayah, Londra, 5 Haziran 1994, sf. 1, 4; Yabancı Yayın Bilgi Servisi—Yakın Doğu ve Güney Asya (FBIS-NES), 8 Haziran 1994, sf. 36.**

20 **Amberin Zaman, "Kürtler Irak'ın Güvenli Bölgesini Ölüm Tarlasına Çevirdi", Daily Telegraph, Londra, 5 Nisan 1995, sf. 15; FBIS-NES, 7 Nisan 1995, sf. 28.**

Kürt Ulusal Birliği'nde Özgür Kadın Hareketinin Rolü

Nagihan Akarsel

Tokluk uğruna
Aç toprakları süren
Biz değil miyiz?
Güzellik uğruna
Çirkin savaşları veren biz değil miyiz?
Namlular gölgesinde aşkları, Ölümler denizinde dostlukları kuran biz değil miyiz?
Demek ki ölüm korkutmuyor artık
Demek ki gelecek yakın
Ha bugün ha yarın
Varacak olan biz değil miyiz?
Gülnaz Karataş

Varlık zaman ve mekandan ve bunun bir sonucu olarak gelişen bilinçten ve kavuştuğu formdan bağımsız ele alınamaz. Varlığın anlam potansiyeli olarak kimlik de bununla bağlantılı oluşur. Sosyal sistemin kökenini oluşturan kimlik yüzeysel bir tanımla "Kimsiniz" sorusuna verilen cevap olmakla birlikte en genel anlamıyla bireyin, toplumun, cinsin ya da sınıfın tüm özelliklerini kapsar. Zira kimliğin varlığın oluş diyalektiği ile bağlantılı özgün ve özgür dinamikleri vardır. Bu dinamikler tarihsel ve toplumsal kaynaklıdır. Zamanın ve mekanın özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre oluşur.

Kimliğin oluşumu toplumsal dokuya bağlıdır. Çünkü toplumun dokusu ideolojisi, inancı, kültürü, siyaseti bir bütün kavram, kuram ve kurumları kimliği tanımlar. Toplumsal doku karmaşıklaştıkça kimliğinde karmaşıklaştığı görülür. Kimliği anlama ölçüleri değişir. Örneğin doğal toplumda kimlik daha çok aidiyet, klan, soy ve aile kavramları üzerinden ifadeye kavuşurken modern toplumlarda ulus, din, devlet ya da birey üzerinden ifade edilir. Burada mekanın ya da coğrafyanın etkisi, içinden geçilen zamanın özellikleri, toplumun ihtiyaçları belirgin bir öneme sahiptir.

Kimlik politikaları bu anlamda özel olarak sürdürülmekte, bu toplumun her kesimini farklı ama derin bir şekilde etkilemektedir. Zygmunt Bauman kimlik tanımlamalarının hızla değişmesinin küreselleşme ile olan bağlantısına vurgu yapmaktadır. Bu küresel sermayenin çıkarları ekseninde profesyonel bir şekilde sürdürülmektedir. Ve toplumsal yaşamda bireyler ve toplumlar arası ilişkiyi parçalamayı esas alırken küresel sermaye ilişkilerinde ekonomik, siyasi ve kültürel olarak tek pazarı oluşturmaktadır.

Yürütülen kimlik politikaları ile varlığın oluş dinamikleri parçalanırken sermayedarların çıkarları esas alınır. Kürdistan merkezi hegemonik iktidarın bir başka deyişle tekelci sermayedar sistemin bu hesaplarından en fazla zarar gören coğrafyadır. İmha, inkar, savaş, işgal ve tehcir politikaları ile parçalanmış yaralı bir kimliktir. 17. Yüzyılda Kasr-ı Şirin Antlaşması ile ikiye, 20. Yüzyılda Lozan Antlaşması ile dörde bölünmüş, 50 milyon nüfusa sahip olan bir halktır. Varlığı inkar ve imha siyasetinin kıskacında tartışmalı hale getirilmiştir. Jeostratejik konumu ve doğal zenginliklerinin yanı sıra toplumsallığın başlangıcını oluşturan neolitik kök kültürün mekanı olması bu saldırıların temel nedenidir. Çünkü burada gelişen toplumsallık orjindir, özdür. Bir başka deyişle kök hücredir. Canlı ve direngendir. Kültürdür. Kadın eksenli gelişmiştir. Ve yeniden kendi kökleri üzerinde kaybedileni kaybedilen yerde aramak diyalektiğine

uygun bir şekilde yeşermektedir. Abdullah Öcalan'ın çözümlemelerinde dile getirdiği gibi, "Zaten gelenek ve kültürün kendisi direniş demektir. Ya yok edilirler ya da yaşarlar, çünkü teslim olmayı bilmezler. Böyle bir özellikleri vardır. Kültürlerin direnişi kayaları delerek varlıklarını kanıtlayan çiçekleri andırır. Üzerlerine dökülen modernite betonunu parçalayarak tekrar gün ışığına çıkmaları bu gerçekliği kanıtlar."

Kürdistan'ın imha, inkar, işgal ve benzeri bütün politikaların hedefinde olması bu özelliği ile bağlantılıdır. Çünkü burada gelişen kadın eksenli yaşam erkek egemen sistemin ve ideolojilerinin bertaraf edilmesi anlamına gelmektedir. Cinsiyetçilik, dincilik, bilimcilik ve milliyetçilik bu ideolojilerin başlıcalarıdır. Ve bu ideolojiler Kürdistan'da hem Kürt varlığını hem de kadın varlığını kırım politikaları ile yok etmek için tarih boyunca olduğu gibi şimdide saldırmaya devam etmektedir. Bu kök kültür kapsamlı bir sömürgeleştirme yaşamıştır, yaşamaktadır.

Kimliğin yapıtaşı olan toprak ve hafıza Kürdistan'da kadın kimliğinde yeniden anlamına kavuşmaktadır

Bu temelde kimliğin yapıtaşı olan toprak ve hafıza Kürdistan'da kadın kimliğinde yeniden anlamına kavuşmaktadır. Sömürgenin kurtuluşuna dair özgün, yerel ve evrensel çözümler kadın özgürlük iradesi ekseninde çağa damgasını vurmaktadır. Zamanın ihtiyaçlarına cevap veren bir diyalektik ile yerelden evrensele uzanan bir kimlik oluşmaktadır. Bu kimliğin ulusal birlik çalışmalarında belirleyici önemine geçmeden önce çağın politik öznesi olarak kadın kimliğini, kaybedilenin kaybedilen yerde bulunması ile bağlantılı Kürdistan gerçeğini, bu gerçeğe kaynaklık eden kök kültürü, bu kültürün üzerinden gelişen Kürdistan Kadın Özgürlük mücadelesini, oluşturduğu anlamsal ve yapısal formları ele almak durumundayız. Bununla bağlantılı kadının özgür iradesinin ulusal birlik çalışmalarındaki rolü daha güçlü anlaşılacaktır.

Çağın Politik Öznesi

Varlığın oluş diyalektiğine uygun olarak mekanın yanı sıra içinde bulunduğumuz zamanında ayrıca değerlendirmesi önemlidir. 21. Yüzyıl üç temel çelişkiyi içinde taşımaktadır. Birincisi sermayedarlar ile tüm insanlık arasındaki çelişki, ikincisi doğa ile insan arasındaki çelişki, üçüncüsü de cins çelişkisidir. Toplumsal sorunların gün geçtikçe kangrene dönüştüğü, ekolojik sorunun yaşamı tehdit ettiği, cins çelişkisinin en üst düzeyde yaşandığı bir zaman dilimidir. Bu anlamda 21. Yüzyıl kadın özgürlük sorununun her zamankinden daha fazla kendisini hissettirdiği bir zaman dilimini ifade etmektedir.

Toplum, yaşam ve kadın kırımının kaynağı olan bu çelişkilerin çözümünde kadının rolü belirleyici önemdedir. Bu üç çelişkinin çözümünün demokratik, ekolojik ve kadın özgürlüğüne dayalı bir paradigma ile mümkün olduğunu belirten Öcalan kadının politik bir özne olarak mücadele içinde yer almasını en temel ilke olarak ele almıştır. Bu temelde, "Demokratik uygarlık çağı kadın uygarlık çağıdır" belirlemesini yapmıştır. Varlığın anlam potansiyeli olarak kimlik tanımı da bu mücadele diyalektiğinde anlam bulmaktadır.

Kadının güçlenmesi, kölelikten, ilk ve son sömürge olmasından çıkması da ancak ve ancak yaşamın tüm alanlarında katılımını sağlayarak ve kendisini örgütleyerek kimlikli kılmasından geçmektedir. Son Sömürge Kadınlar kitabında, "Kadın sorununun sömürge sorunuyla ilişkili olduguna ve her ikisinin de egemen, küresel kapitalist/ataerkil birikim modeliyle baglantısı bulunduğuna dair farkındalığımız ansızın içimize dogmadı ya da çalışmalarımızda birden bire belirmedi" denilmektedir. Kadın kimliğinin en eski sömürge ve son sömürge olarak tanımlanması tesadüfü değildir. Kadının köleleştirilmesi ile beraber kadın ile erkek, kadın ile kadın, kadın ile doğa arasında bozulan aheng yaşamın ahenginin bozulması anlamına gelmektedir. Tekrardan bu ahengi yakalamak bilinçli, eylemli ve anlamlı bir kimlik mücadelesi ile mümkündür.

Sömürgeleştirilen kadın kimliğinin ulusal, sınıfsal ve cins olarak çok kapsamlı bir sömürü düzeni ile karşı karşıya olduğu açıktır. Konseptini ve metodunu buna göre oluşturan cinsiyetçi ideolojinin ve onun

ataerkil sisteminin kadını sömürge konumunda tutma stratejisi her dönem farklı yöntemlerle devam etmektedir. Kapitalist modernite ve ulus-devlet sistemi kadını en geliştirilmiş sermaye ve iktidar aracı olarak kullanmaya büyük özen göstermektedir. Öcalan bu konuda, "Kapitalizm, hiçbir sömürü düzeneğinde olmadığı kadar kadına ilişkin bir sömürü düzeneği geliştirmiştir. İstemesek de tekrar tekrar kadın statüsüne dönmek acı oluyor. Ama gerçeklerin dilini sömürülenler için başka türlü de olmuyor" demektedir.

Bu temelde sömürgeleştirilmiş bir cins olarak kadının ataerkil sisteme karşı yaşamın her alanında geliştirdiği mücadele ile her üç çelişkiye de çözümler geliştirilmektedir. Kadın iradesi ile yaşamın anlam arayışı çoğalmakta, bununla bağlantılı kadın eksenli bir yaşamın formu oluşturulmaktadır. Özgür Kadın Hareketi dünya kadın deneyimlerinden yararlanarak varlığını oluşturmakta, uygarlıkların beşiği olan mekanında öz dinamiklerine dayanarak ve bilinçlenerek bir forma kavuşturmaktadır. Çağın temel çelişkilerinin çözüm iradesinin özgür kadın örgütlenmeleri olduğunu belirttiği gibi pratikleştirmektedir. Erkek egemen sistemin bu irade ile değişmesinin teori ve pratiğini geliştirmektedir.

Tarihin en derin köleleştirilme politikalarına maruz kalan kadının bunu aşacak bir zihniyeti yaratması gerektiği açıktır. Kadının özgür iradesi temelinde oluşan zihniyet ulusal birlik çalışmalarında da belirleyici önemdedir. Kürdistan'da 1970'lerde başlayan mücadele diyalektiği ile oluşan anlamsal ve yapısal potansiyele geçmeden önce buna kaynaklık eden ve köklü bir kültürel devrim olan neolitik tarım köy devrimi ve sonrası Kürdistan ve Kürt kadınının durumuna bakmak önemlidir.

Köklerinden Beslenen Bir Mücadele Diyalektiği

Kadının özgürlük döngüsü yine Kürdistan topraklarında anlamına kavuşmaktadır. Çünkü Kürdistan ilk toplumsallığın örgütlendiği, ilk özgürlük felsefesi ve yaşamının geliştirildiği mekandır. Kürdistan'ın neolitik tarım-köy devriminin bir diğer ifadeyle birinci kadın devriminin mekanı olması, "Her ot kendi kökleri üzerinde yeşerir" deyimini yaşamsal kılmaktadır. Mekanın hem devletli uygarlığa hem de demokratik uygarlığa beşiklik eden konumu ve yüzyılımızda belirginleşen öncü mücadele stratejisi köklerine dayanması ile bağlantılıdır. Toplumsallığın ana yurdu olan Yukarı Mezopotamya'da bugün gerçekleşen Rojava Devriminin bir kadın devrimi olarak anlam bulması da "Tarih şimdidir" tespitini doğrulamaktadır. Zira tarım ve köy devrimi olduğu kadar evrensel niteliğe sahip bir kültürel devrim olan neolitik devrim maddi ve manevi kültür dünyasının ilk mayalandığı, form kazandığı, varlık olarak kendisini oluşturduğu yapısallaştırdığı kök kültür özelliğine sahiptir. Bu kültürün kadın öncülüğünde M.Ö 10.000'lerde Yukarı Mezopotamya'da kalıcılaştığı gözlemlenmektedir.

Mekanın hem devletli uygarlığa hem de demokratik uygarlığa beşiklik eden konumu ve yüzyılımızda belirginleşen öncü mücadele stratejisi köklerine dayanması ile bağlantılıdır

Kürdistan coğrafyasının tarım-köy devriminin ilk olarak geliştiği, yerleşik yaşamın ana mekânı ve merkezi olduğu tarihsel gerçekliği açığa çıkan bulgu ve veriler kanıtlar niteliktedir. M.Ö 60 bin yıllarına dayandığı söylenen Diyana'ya bağlı Mergesor alanında bulunan Şanedar Şikeftî, Rojava Kürdistan'ında Efrîn'de M.Ö 35 ila 40 bin öncesine kadar tarihlenen Şikefta Du Derî, Süleymaniye'de M.Ö. 40 binlere tarihlenen Şikefta Hezar Merd, Süleymaniye'ye bağlı Zerzî suyu kenarında olan ve M.Ö. 25 binlere tekabül eden Şikefta Zerzî bunlara birer örnektir. Gırkê Heciyan-Amed Farqîn bölgesi (M.Ö. 6000-5000), Newala Çori-Urfa Siverek (M.Ö. 8000-7000), Genci Dara (Ganjdara)-Kirmanşan (M.Ö. 8000), Çayönü-Amed Ergani (M.Ö. 9000) neolitik döneme ait kalıntıların bulunduğu yerlerdir. Çayönü neolitiğin ilk yerleşim alanı olarak da ele alınmaktadır. Batman'daki

Çemê Xalan'da hem avcı-toplayıcı yaşam izlerine rastlanmakta hem de ilk neolitik yerleşim alanlarından biri olarak M.Ö 10 binlere denk gelmektedir. Dirbêsiyê ve Amudê arasındaki Tılbêder'de M.Ö. neolitik döneme ait 7000'lere tarihlenen köy bulunmuştur. Yine Amudê'deki Gırê Moza M.Ö. 3500-3700'lere tarihlenirken, Çemçemal'daki Gundê Çermo M.Ö 9000'lere tarihlenmektedir ve burada 20 evin bulunduğu neolitiğe ait köy kalıntılarına rastlanmıştır. Bu tarihsel gerçeklikler ilk toplumsal yaşamın ve neolitik kültür devriminin kadın etrafında şekillendiğinin somut verilerini sunmaktadır.

Bu kültürün kurumsallaşarak zirveye ulaşması kendisini Tel Xelef (bulunduğu yer Serêkaniyê'de) kültüründe daha da somutlaştırmıştır. Tel Xelef kültürü M.Ö 6000 ile 4000'lerde neolitik tarım-köy devriminin zirvesi ve yayılmasını temsil etmektedir. Tel Xelef kültür gelişimi, kendinden sonra açığa çıkan uygarlığın temel taşlarını oluşturduğu gibi yeni birçok buluşa da imza atmıştır. Çömlek, teşî (iğ), destar (el değirmeni), saban, dokuma, tekerlek, köy mimarisi bu dönemin ürünüdür.

Yukarı Mezopotamya'da ana-kadın kültürü olan Tel Xelef kültürü gelişirken, Aşağı Mezopotamya'da ise M.Ö. 4200-3200'lerde ataerkil kültürü temsil eden El Ubeyd kültürü gelişmiştir. El Ubeyd kültürü, Tel Xelef kültür değerleri üzerinden kendisini inşa ederek kurumsallaştırmıştır. El Ubeyd kültürü Semitik kökenli bir kültür olmakla beraber avcılık ve çobanlık kültürüyle beslenmiştir. Aşağı Mezopotamya'da Eridu ve Ur şehirleri etrafında gelişen bir kültürdür. Bu dönem şehirleşmenin, sınıflaşmanın, ticaretin, ideolojik zor ve askeri mahiyetin geliştiği dönemdir. Yukarı Mezopotamya kültürünü etkilemeye çalışan El Ubeyd kültürüne karşı günümüze kadar süregelen bir çelişki, çatışma ve direniş söz konusudur.

Bu çatışma dağ ile ovanın, köy ile şehrin, kadın ile erkeğin, insan ile doğanın, özgürlükçü çizgi ile işbirlikçi çizginin çatışması ve çelişkisi olarak insanlığın gündemine girecektir. Bu dönemin Sümer mitolojilerinde anlatılan dağ tanrıçası Ninhursag mitolojisinden bu gerçeklik anlaşılmaktadır. Yine Gılgameş Destanı'nda, Sümer uygarlaşmasına karşı direnen ve tanrıça kültürünü temsil eden Ninhursag figürü, esasta özgürlük ve varlık mücadelesinin direniş sembolünü ifade etmektedir. Bu mitolojilerden de anlaşılmaktadır ki, gelişen merkezi uygarlığa karşı bir direniş kültürü baş göstermektedir. Tanrıça kültürünü temsil eden tarım köy devrimi olan neolitik kültüre karşı, bir başkaldırı ve karşı bir devrim olarak bu süreç gelişmiştir. Yine Sümer mitolojik anlatımlarının temel konusu olan İnanna-Enki çatışmasında esasta anlatılmak istenen bu kavgadır. Bu kavga ve çatışma M.Ö. 2.000'lere kadar sürmüştür.

Parçalanan Kürdistan'da Direngen Kürt Kadınları

Bundan sonra sürekli bir direniş halinde olan Kürdistan, 1639'da Kasr-ı Şirin Antlaşması ile ikiye, 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Antlaşması ile dörde bölünmüştür. İmha ve inkar politikaları başta olmak üzere her tür kültürel, fiziki ve siyasi soykırım politikalarına maruz kalmıştır. Buna karşı direniş halinde olmuş bu direnişlerde toplumsallığı neolitiğe, zihniyeti tanrıça kültürüne dayanan Kürt kadınları öncü bir rol oynamıştır. Kürdistan ne kadar parçalara ayrılsa da Kürt kadını yurtseverliğini, kültürünü, dilini, direnişçiliğini korumuştur. Ancak bağımsız bir örgütlenmelerinin olmaması ulusal birlik ve direniş mücadelesinde nihai zafere ulaşmalarını engellemiştir.

Doğu Kürdistan ilk parçalanmayı yaşayan Kürdistan parçasıdır. Burada Kürt kadınlarının özgürlük arayışları ilk etapta şiirlere ve edebiyat eserlerine yansımıştır. 10. ve 11. yüzyılda yaşamış olan Daye Tebrez, Celale Xanım Luristani, Xatun Mayzad, Daye Xazan Sarkati bu şair ve edebiyatçılardan bazılarıdır. 13.Yüzyılda Selahattin Eyyubi Mısır'da hüküm sürdüğünde bu hanedanlıkta yer alan Seceret-al Durr 1250 yılında Mısır kraliçesi olmayı başarmıştır. Ancak İslam kurallarına göre hükümdar olmayacağı belirtilerek katledilmiştir. 17. Yüzyılda 1608-1610 tarihlerinde Doğu Kürdistan'da Kela Dimdimê'de Kürt kadınları düşmanın eline geçmektense kale surlarından atlayarak yaşamlarına onurluca son vermeyi tercih etmişlerdir. Savaş sırasında yenilseler de altı yıl sonra Kela Dimdimê'nin savunması için bin kişilik bir güç ile Çengzerî'nin güçlerine katılan Zadire Xanım Kürt kadınlarının anlamlı direnişini sürdürmüş, altı yıl boyunca Kürtlerin iç birliği için çaba sahibi olmuştur. Zadire Xanım'ın bu başarısından sonra Perizatxan

Erdelan Kürt beyliklerini yönetmiştir. Ve yirmibeş yıl boyunca Kürtler arası iç barışa büyük önem vermiştir. 17. Yüzyılda Soran bölgesinde büyük bir orduya komutanlık yapan Xanzade Sultan Hamedan, Dergrizin, Cancanap bölgelerine kadar ilerlemiştir.

Güney Kürdistan'da 1831-35 Rewanduz isyanında Xatu Xanzat'ın kendi adına yaptırdığı ünlü kaledeki direnişi, yurtseverliği önemlidir. Xatu Xanzat'ın gençliğinde evlendirilmek istendiğinde, "Benim bedenim başlık değil, Kürdistan'dır. Evlenirsem Kürdistan için savaşmak ve mücadele etmek isterim" diyen duruşu yurtseverliğini göstermektedir. 1842 Behdinan, 1842-48 Bedirxan bey isyanlarında da kadınlar en ön cephede yer almışlardır. Helime Xanım Başkale bölgesinde Bedirxan bey isyanlarında bir kalenin denetimini ele almıştır. Her ne kadar aşiret çıkarları eksenli geliştirilen isyanlar olsa da Kürt kadınlarının direnişçi özünü gösteren örneklerdir. 1854 yılında Fato Reş (Kara Fatma), 1900'lü yılların başında Doğu Kürdistan'da Hattuşahnaz, Şehrazor'da Adile Xanım önemli karakterler olarak tarihte yer almıştır.

Bu dönemde Kürt kadınlarının ulusal birlik çalışmaları da sürmektedir. Kürt kültür cemiyetlerinden farklı olarak ilk defa siyasi hedefleri olan Kürdistan Teali Cemiyeti İstanbul'da kurulur. Bu cemiyetin içinde Jîn (yaşam) ve Kürdistan adlı gazeteler çıkarılır. Bu dernek bünyesinde ilk defa Kürt kadınları özgün bir örgütlenmeye giderek Yurtsever Kadınlar Derneğini kurar. Ancak bu örgütlenme çok dar ve elit bir kesimle sınırlı kalır. Aynı dönemde Kürdistan Kadınlar Birliği Hafsa Xan Naqip başkanlığında kurulur. Siyasi otoriteye sahip olması dikkat çekerken ulusal duyarlılığı ve kadının bilinçlendirilmesi çabaları vardır. 1946 yılında Mahabat Kürt Cumhuriyetinin kuruluşunda yer alan Mina Qazi'nin öncülüğünde oluşturulan Kürdistan Kadınlar Birliği bir diğer önemli duraktır. Ulusal birlik özlemi ile bağlantılı bu birlikler kurulsada dönemin milliyetçi ideolojilerinden bağımsız ele almak zordur. Her ne kadar modern bir ulus yaratma yolunda kadınlara önemli roller verilmiş olsa da kadınların özgür ve politik iradelerine dayalı bir siyaset yürüttüklerini belirtemeyiz.

20. Yüzyılda gelişen Kürt direnişlerinde kadınların rolü belirgindir. Dersim direnişinde Bese, Koçgiri direnişinde Zarife, Ağrı direnişinde Gülnaz, Amed'de Perixan öncü kadın kimlikleridir. Bese, Dersim isyanında kendi özgücüyle, güveniyle, yurtseverliği ve kararlılığıyla rol oynamıştır. Bese, Kürt kadınlarının düşmanın eline geçmemek için kendini uçurumlardan atma geleneğinin sürdürücüsüdür. Düşmanın eline sağ geçmemek için uçurumdan kendini Lac deresine atan Dersimli binlerce kadının Bese'sidir. Zarife Koçgiri isyanında yer alan bir Kürt kadınıdır. Zarife de Bese gibi savaşkandır. Zarife asi, inatçı yapısıyla, asil duruşlarıyla ve tavizsiz direnişiyle öncüdür. Leyla Qasım 12 Mayıs 1974'de idam sehpasına giderken direngen onuruyla, "Kendi gerçekliğimde, davamda halkım için az çalıştım" demiştir. Ağrı İsyanında kardeşinin ve oğlunun kesilmiş başı önüne geldiğinde "Ben bu oğlu bu günler için büyüttüm, eğer ben bu kahraman görüntüyü görmeseydim sütümü helal etmezdim" diyen Gülnaz'ın direnişi destanlara konu olmuştur.

Kadının Sosyal Konumu

Bu temelde kültürel, fiziki, siyasi soykırım politikalarının kıskacında olan Kürt halkının birlik arayışları her daim olmuştur. İslamiyet'in Kürdistan'a girişi ile birlikte dağlara çekilen Kürt aşiretleri içinde kadınlar bağımsız statülerini korumuştur. Ancak İslamiyetin gelişmesi ile birlikte kadınlar daha çok aile içine hapsedilmiş, mevcut zihniyetten etkilenmiş, aşiretçi ve dinci yapıların sömürü çarkının içine girmişlerdir. Osmanlı döneminde ulusal bir çatı altında bir araya gelmelerinin önünde engel olan yarı otonom Kürt beylikleri, ağaları ve şeyhlerinin baskısına rağmen 19. Yüzyıldan itibaren bahsettiğimiz direnişçi kadınlar çıkmıştır. Kürt kadınlarına dair yazılı belgeler az olduğu ve genelde bahseden kaynaklar batılı gözlemciler tarafından daha çok anı, seyahatnamelere dayandığı ve erkek gözüyle yazıldığı için sağlıklı bilgilere de ulaşılamamaktadır.

Kürdistan'da Kürt dilini, kültürünü ve sosyal değerlerini en fazla yaşatan da kadınlar olmuştur. Kadın isimleri ile anılan aşiretler, savaş dönemlerinde kadınların tülbentini yere çalmasıyla sona eren savaşlar, en başarılı çocukların annesi ile tanınması bunlara birkaç örnektir. Direniş dinamiklerini bu eksende koruyan Kürtler, parçalı olmalarına rağmen ayakta kalmayı başarmışlardır.

Sömürgeciliğin Kürdistan'da özel uygulamaları aşiret ve aile yapılanmasını kilit konumuna getirdiği gibi, ulusal ve manevi değerlerinden uzaklaştırmıştır. Kürdistan'ın parçalanması sonrasında ilkel milliyetçi anlayışlar ise sağlıklı ideolojik ve felsefik temellerden yoksundur. Kürdistan'ın dört parçasında temel asimilasyon aracının aile, eğitim, din ve hukuk kurumları olması tesadüf değildir. Bu nedenle aile Kürdistan'da çok tehlikeli ideolojik, politik, ahlaki, kültürel ve ekonomik gericiliği yaşatan bir kurum rolündedir. Ulusal, toplumsal tüm kurumları ortadan kaldıran sömürgecilik aileyi de özel bir politika ile temel bir kurum olarak dayatmıştır. Kürdistan'da kadın öncülüğünde geliştirilecek bir siyasetin de her şeyden önce aileci, milliyetçi ve dar parti çıkarlarını esas alan siyasetten uzak olması tarihi önemdedir.

Özgürlük Mücadelesi ve Ulusal Birlik Arayışları

1970'lere gelindiğinde Kürdistan İşçi Partisi'nin kurulması ile birlikte atılan ilk adım kadınların mücadele içinde yer alması olmuştur. Kadınlar grup aşamasında özellikle 1978'den 90'lara kadar uzanan zaman diliminde mücadeleye katılmış, nicel ve nitel büyümelerini sağlamışlardır. Ulusal mücadele perspektifi ile katılan kadınlar mücadele içinde yaşadıkları gerici erkek yaklaşımlarına karşı cins mücadelesinin önemine odaklanmışlardır. Öcalan, 23 Mart 1993'te dağ alanında yapılan Kürdistan Ulusal Kadın Kongresi'nde, "Sömürgeleşen Kürdistan halkı, sömürgeleşen Kürdistan kadınıdır. Zafere gidecek Kürdistan devrimi, zafere gidecek olan Kürdistan kadınıdır" belirlemesini yapmıştır. Öcalan, "Kürdistan sömürgedir" cümlesi 1973 Newroz'unda yaptıkları ilk grup toplantısında dilinden döküldüğü zaman tir tir titrediğini belirterek, bu gerçeğin sarsıcı yönlerini iliklerine kadar yaşadığını ifade etmiştir. Varlığı dahi tartışmalı olan bir kimliğe dair yapılan bu tespit mücadelenin de diyalektiğini belirlemiş, Kürt kadınlarının yaşamın her alanında örgütlü iradesini oluşturması ulusal birlik çalışmalarında belirleyici olmuştur.

"Kürdistan sömürgedir" cümlesi ile başlayan ve kısa bir zaman içinde cinsiyetçi, militarist, ırkçı ve milliyetçi devletçi sistemi tehdit eden özgürlük mücadelesi içinde ulusal birlik çalışmaları en kapsamlı şekilde sürdürülmüştür. İlk şehid olan Haki Karer'in şehadetinde işbirlikçi bir Kürt oluşumunun sebep olması, Güney Kürdistan'da KDP-YNK başta olmak üzere Kürt partileri arasındaki iç çatışmalar Doğu Kürdistan'da farklı siyasi oluşumlar ulusal birliğin en çetrefelli alan olduğunu ortaya koyar. Egemen ulus-devletlerin çıkarlarına göre yapılanan bu parti ve oluşumlar birbiriyle çatışmış, Kürt özgürlük mücadelesine karşıda örgütlenmişlerdir. Örneğin Güney Kürdistan'da 1982 ortalarından itibaren Özgürlük Hareketinin etkinliği artarken aynı dönemde KDP ve YNK arasındaki iç çatışmalar artmıştır. Silahların namlularını faşist Saddam rejimine çevirmek yerine birbirine çeviren bu partiler arasında birliği sağlama ve iş çatışmaları önlemeye çalışan Mehmet Karasungur ve İbrahim Bilgin'in 2 Mayıs 1983'de yaşamını yitirmesine neden olmuşlardır. Ulusal birliği sağlama ve iç çatışmaları önleme misyonuyla kadrolar Kürt partileri tarafından katledilmişlerdir. Kürt halkının ulusal birlik özlemlerini gerçekleştirmenin en zor alan olduğu ilk kuruluş adımlarında yakıcı bir şekilde hissedilmiştir.

Tarihi bazı fırsatlar KDP başta olmak üzere işbirlikçi Kürt siyasi partiler tarafından kaçırılmıştır. Parçalı bir araya gelişlerin hızla dağılmasında aşiret çıkarlarına dayalı zihniyet rol oynamıştır. 1980'lerde Ulusal Demokratik Cephe ve Demokratik Ulus Cephesi kurulup sonradan dağılması, 1983'de PKK ile KDP arasında ortak bir çalışma yürütmek amacıyla bir anlaşma imzalanmasına rağmen KDP'nin 1986'da anlaşmadan çekilmesi, yine Güney'de siyasi partiler 1989'da Kürdistan Cephesi'ni kurmuş oldukları halde kısa sürede dağılması buna dair birkaç örnektir.

Bundan sonrasında da çok sayıda adım atılmış olmakla beraber en başarılı ve istikrarlı örnek 26 Mayıs 1999'da kurulan Kürdistan Ulusal Kongresi-KNK ile olmuştur. KNK bugüne kadar birçok oturum yapmış, dört parçayı tek gündem etrafında birleştirme mücadelesini yürütmüştür. Ortadoğu'da kolonyal Türkiye, Suriye, Irak ve İran devletlerinin egemenliğinde olan Kürdistan'ın ulusal birlik hayalleri için demokratik siyaset temelinde herkesi Kürdistan'ın çıkarlarında birleştirme amacını taşımaktadır. Şengal, Efrin, Maxmur, Serikani, Gresipi başta olmak

üzere savaş, imha, inkar, işgal, göç politikalarına dair gündemler oluşturmaktadır. Güney Kürdistan'da 19 Mayıs 1992'de de facto, 9 Nisan 2003'te resmi olarak kabul edilen Federal Kürdistan Bölgesi'nde Kürdistan çıkarlarına uygun bir politikanın oluşturulması için mücadele etmektedir. Özellikle statüsü belirsiz olan Kerkük ve Xaneqin'in statülerine dair çalışmalar yürütmektedir. Rojava Kürdistan'ında oluşturulan demokratik özerk yapının korunması için diplomasi faaliyetleri yapmaktadır. 2011'de başlayan, 2012'de kendi özyönetimini oluşturan ve 2014 yılında demokratik özerk bir sistem olarak dünyada alternatif olan Rojava kadın devrimini meşru görmekte ve korunmasına azami önem vermektedir. Yine diasporada olmalarına rağmen dillerini, kültürlerini koruyan, bağlı bulundukları devletlerde örgütlenmelerini sağlayan Kürtlere dönük politikalar geliştirmektedir. Yine Kürdistan'da bulunan farklı halkların da haklarını koruma ve demokratik bir temelde temsillerini sağlamalarına katkı sunma yönünde adımlar atmışlardır. KNK içinde özgün örgütlenmelerini oluşturan Kürt Kadınları Ulusal Platformu'da bu çalışmalarda öncülük yapmıştır. Bu iradeyi besleyen Kürt kadınlarının örgütlenme süreçlerini bilmek bu anlamda önemlidir.

Özgür Kadın Örgütlenmesi

Dört parça Kürdistan'dan kadınlar kendi örgütlenmelerinde ulusal bir iradeleşmeyi esas almışlardır. 1990'lardan itibaren örgütlenme girişimleri artmış, bu dönemde ilk kadın örgütlülüğü YJWK (Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği) kurulmuştur. 1990'lardan 2000'lere doğru da kadın ordulaşmasının, partileşmesinin geliştiği dönem olmuştur. Beritan Hevî tıpkı Kela Dimdıme'de ve Dersim'de olduğu gibi işgalci güçlerin ve işbirlikçilerinin eline geçmemek için kendini uçurumlardan atarak eylem yapmıştır. YAJK yani Kürdistan Özgür Kadın Birlikleri bu temelde kurulmuştur. Ardısıra gelişen PJKK, PJA ve PAJK ile süren partileşme deneyimi de Zilan'nın ve Sema Yüce'nin özgürlük ideallerinin sembolleşmesi olmuştur. Bu dönem kopuş teorisi, erkeği değiştirme projesi, kadın kurtuluş ideolojisi geliştirilmiştir.

Kürt kadınları hızla ideolojik, sosyal, siyasal ve özsavunma örgütlenmelerini özgücüne dayalı olarak geliştirmiştir. Bu aynı zamanda Kürdistan Özgürlük mücadelesinin devrim içinde devrim gerçekleştirdiği bir dönemin başlangıcı olmuştur. 2000'li yıllardan itibaren de toplumsal alanda KJK ve toplumsal sözleşme ile atılan adımlar demokratik ekolojik ve kadın özgürlüğüne dayalı demokratik modernite paradigması ekseninde dört parçada toplumsal, siyasal ve özsavunmada form kazandıkları dönem olmuştur. Toplumsal alanda TJA, KJAR, RJAK, Kongra Star bunlardan bazılarıdır. Basın, diplomasi, eğitim, kültür, siyaset başta olmak üzere yaşamın her boyutunda özgün ve özgür iradelerini oluşturmuşlardır. Bağımsız kadın savunmasından kadın partisine, kadın konfederalizminden ülkelerinin dört parçasında yarattıkları kadın kurumsallaşmalarına kadar kendi örgütlenmelerini yaratarak radikal direniş tarihlerinin yaratıcısı ve yazıcısı olmuşlardır. Eşbaşkanlık sistemi, özgür eş yaşam teorisi, jineoloji bilimi ile birlikte demokratik modernite sisteminin temel öncü gücü konumundadır kadın. Kadınların bu bilinç ve irade ile bütün karar mekanizmalarında yer alması ve demokratik konfederal sistemin inşa gücü olması Kürdistan ulusal birlik çalışmalarında da belirleyici bir önem kazanmıştır. Kadın kurtuluş ideolojisi, kadın konfederalizmi, kadın özsavunması en son Rojava devrimi ile de somut bir kadın sistemi olarak tarihteki yerini almıştır.

Kadının Ulusal Birlik Çalışmalarında Öncü Rolü

Kadın Özgürlük Hareketi ulusal birlik çalışmalarında kadının özgür iradesinin belirleyici olduğuna inanmış bu eksende çalışmalarını sürdürmüştür. Toplumsal alanda Güney'de RJAK, Kuzeyde TJA, Doğuda KJAR, Rojava'da Kongra Star çatısı altında çalışmalarını yürüten Kürt kadınları toplumsal sözleşmelerinde kadının ulusal birlik çalışmalarındaki öncü rolüne dikkat çekmişlerdir. Kongra Star Kürdistan ulusal birlik meselesini siyasi sınırlara dokunmadan demokratik konfederasyon prensibine göre çözülmesini esas aldığı, öncülük ettiği Rojava devriminde de pratikleştirmiştir.

TJA, 2017 yılında Birleşik Kürt Kadın Platformunu kurmuştur. 23 Aralık 2017 tarihinde Amed'te Kurdistan ve Türkiye metropollerindeki siyasal, sosyal, kültür-

sanat, ekonomik, basın, ekoloji, yerel yönetim, Kürt dil çalışanları, Kürt sivil kadın örgütleri, inisiyatifler, hareketler, gruplar, şahsiyetler vb. Kürt kadınlarından oluşan 100'e yakın delegasyonla toplanan kadınlar platform ilanını gerçekleştirmiştir. Platform "Eğer bir olmazsak bir bir yok oluruz" şiarıyla çalışmalarını halen sürdürmekte ve Kürtlerin ulusal birlik çalışmaları açısından öncü bir misyon taşımaktadır.

Kadınların, erkek egemen aile, toplum ve devlete karşı ırkçı, militarist, cinsiyetçi ideolojileri ortadan kaldırmanın örgütlü mücadelesini 1990'lı yıllarla birlikte hem siyasi partiler içerisinde hemde çok yönlü, insan hakları, sendikalar, dernekler, basın kurumları içinde örgütlenerek adım adım büyüttüğü bir gerçektir. Dergiler, dernekler, sendikalar ve siyasi partiler etrafında bir araya gelen Kürt kadınlarının, hem ulusal kimlikleri hem de kendi toplumsal yapıları içindeki erkek egemen zihniyete karşı örgütlenmişlerdir. Nitekim 1990 sonrası köylerden zorla göç ettirilen kadınlar geldikleri kentlerde kadın mücadelesine öncülük etmiştir. Binlerce kadın cezaevlerini direniş alanlarına dönüştürmüştür. On binlerce kadın gözaltında ve cezaevlerinde işkenceye, taciz ve tecavüzlere karşı direnmiştir. Cinsiyetçi, ırkçı, militarist saldırılara, hukuksuz, yargısız infaz, gözaltı ve tutuklamalara karşı cezaevlerinde mücadelelerini aralıksız sürdürerek günümüze kadar getirmiştir. Özgürlük mücadelesinin yükselmesiyle birlikte kadınlar, basın, sanat, kültür, hukuk, eğitim, sağlık, diplomasi, kadın hakları, sendika, siyasi parti gibi alanlarda örgütlenmiştir.

Tek bir gündem etrafında bir araya gelen Kürtler bölgede egemen ulus-devletlerin politikalarını boşa çıkarmıştır. Özgürlük saflarına dört parçadan yapılan katılımlar özgür ve ortak bir iradenin açığa çıkmasını sağlamıştır. Parçaların özgünlüğüne göre örgütlenme stratejisinin çekirdeği karar mekanizmalarında yer alan dört parça Kürdistanlı öncü kadınlar ile kurulmuştur. Bu temelde Kürdistan'da tek gündem etrafında kenetlenme ilk olarak Abdullah Öcalan'a 15 Şubat 1999 yılında yapılan uluslararası komplo sırasında gerçekleşmiştir. İkinci büyük kenetlenme Kobanî direnişi sırasında açığa çıkmıştır. Dört parça Kürdistan Öcalan ve Kobanê'nin etrafında birleşmiştir. Her iki örnekte uluslararası komplocu güçlerin politikalarını boşa çıkarmıştır. Kobanê direnişi dört parça Kürdistan'ın suni sınırlarını anlamsızlaştırmış, Kürt halkını ilk defa ortaklaştırmıştır. Uluslararası komplodan sonra Kürt halkı ilk defa Kobanê direnişinde bir olmuştur. Kürt halkının Kobanê de birleşmesi dünyada büyük yankı uyandırmıştır. YPJ'nin demokratik ulusal birlik ve demokratik konfederalizm çerçevesi içinde Kürdistan'ın tüm parçaları ve halkları ile işbirliği içinde olma ilkesi başta olmak üzere tüm bu gelişmeler ulusal birlik hedefinin kadınlar öncülüğünde gerçekleşmesinin imkanlarını doğurmuştur.

Kürtlerin yüzyıllık hayali olan, Ulusal Birlik hedefinin kadınlar öncülüğünde gerçekleşebilme imkanını doğurmuştur

Rojava Kürdistan'ında kadınların özneleşme süreci ve geliştirdiği direniş kültürü, Ortadoğu topraklarını cetvellerle birbirinden ayıran Batılı Kapitalist hegemonyayı ve onların yerel işbirlikçi yönetimlerinin resmi haritalarını geçersiz kılmıştır. Bir taraftan da tüm parçalardaki kadınların dayanışmasının ilk kez bu denli geniş çaplı hayat bulduğu bir devrim olmuştur. Yine Kürtlerin yüzyıllık hayali olan, Ulusal Birlik hedefinin kadınlar öncülüğünde gerçekleşebilme imkanını doğurmuştur. Doğu Kürdistan'da tutuklu olan Zeynep Celaliyan'ın özgürlüğü için yapılan ortak eylemler yine idamlara karşı geliştirilen protestolar, Öcalan'ın özgürlüğü için geliştirilen açlık grevine dört parçadan ve dünyadan verilen destekler, Efrin, Serikaniye ve Gresipi işgallerinde Kürdistan başta olmak üzere dünyanın her yerinde bir araya gelen Kürtler bu örgütlü iradenin somutlaşmasıdır.

Kadının örgütlü iradesinin ulusal birlik çalışmalarındaki önemi bütün bu örneklerden de anlaşılacağı üzere stratejiktir. Kürt kadınları bugün siyasetten sanata bir çok alanda özgür kadın kimliği ile öncü bir güç konumundadır. Dört parçadan katılımlarla kendi diplomasisini, basınını, akademilerini, siyasi partilerini, kanunlarını oluşturması yönünde önemli adımlar atmıştır. Bu

konuda kadınların öncülük düzeyi belirleyici bir öneme sahiptir. Demokratik bilinç ile cinsiyetçi, milliyetçi, bilimci anlayışlara karşı kapsamlı analizler yapması, demokratik siyaseti esas alması, Kürdistan'ın birliğinin kadının özgür iradesinden geçtiğini bütün örgütlenmelerinde temel bir strateji olarak ele alması tarihi önemdedir. Kadınlar tarafından toplumsal sözleşme temelinde belirlenecek olan bir strateji tüm farklılıkların bir arada yaşamasının da garantisidir. Ortak savunma gücünü oluşturması tüm parçalar üzerinde ulus-devletler ve onların merkezi hegemonik kaynaklarına karşı da özsavunma gücünü ortaya çıkaracaktır. Farklı ideoloji ve siyasi partilerin olması çatışma gerekçesi olmadığı gibi demokratik gelişimin katalizör gücü konumundadır. Bakur'da özyönetim direnişi, Rojava'da kadın devrimi ile açığa çıkan örnekler özgür kadın iradesinin özsavunmadan toplumsal çalışmalara belirleyici önemini ortaya çıkarmıştır.

Sonuç

Özgürlüğün ve toplumsal politikanın somut hali olan demokratik siyaset, demokratik özneler ile olur. Kürdistan'da yerelden evrensele akan mücadele ve bununla birlikte oluşturulan anlamsal ve yapısal formlar çağın politik ve demokratik öznesinin kadınlar olduğunu ortaya koymuştur. Kadın özgürlüğünün toplumsal özgürlüğünde ölçüsü olduğunu kanıtlamıştır. Siyasetten dışlanan kadının Kürdistan'da yaşamın her alanında attığı adımlar politik bir özne olmasını sağlamıştır.

Ulusal birliğin oluşumunda kadın hareketinin kadın kurtuluş ideolojisi temelinde yurtseverlik, özgür irade ve örgütlenme ile mücadele gücü ve bu temelde iyi-güzel ve doğru bir yaşamı hedeflemesi belirleyici önemdedir. İyi, güzel ve doğru yaşam için ahlaki-politik toplumun gerçek işlevine kavuşması, demokratik siyasetin birinci görevidir. Yine uluslaşma yani aynı veya benzer dil ve kültür gruplarının demokratik siyaset temelinde demokratik topluma dönüştürülmesi önemlidir. Sadece bir aşiretin ya da grubun, mezhebin, inancın, ideolojinin değil her kesimin kültürel zenginliğinin esas alınması stratejik bir öneme sahiptir. Bununla bağlantılı kurum bütünlüğünün yani partiler, gruplar, meclisler, medya ve benzeri birçok kurumun bütünlüğünün sağlanmasıdır. Tartışma ve karar alma süreçlerinin bu bütünlük temelinde yapılması tarihidir.

Siyasetin amacı iktidar olmak değil; ilkeli ve anlamlı bir yaklaşım ile sorunlara çözüm üretmektir. Demokratik siyasetin toplumun tüm farklılıklarına saygılı yaklaşımı, içeriğinin zenginliği, siyasi cesaret, ahlakilik ilkesi, tarih ve aktüel bilgisi ve bütünsel ve bilimsel yaklaşımı önemlidir. Toplumun kadının öncülüğünde kendi özyönetimini oluşturması, meclis komisyon ve kongreye kadar her grup ve kültürün demokratik yönetimi ve denetimi gereklidir. Demokratik konfederalizmin inşa tarzı olarak demokratik siyaset her kimliğe kendini ifade etme fırsatı vermektedir. Eşbaşkanlık sistemi bir kadın sistemi olarak, Rojava ve Bakur başta olmak üzere örgütlülüğün olduğu her yerde yaşam bulmaktadır.

Kürdistan'da kadın iradesi olmadan hiçbir kararın alınmaması, Kürdistan'daki bütün oluşumların kadın hakları ile ters düşmemesi, ulusal birlik çalışmalarında kadının demokratik temsilinin esas alınması, kadına yönelik sosyal, siyasal, ekonomik sömürünün sona erdirilmesi, kadın katliamlarına karşı tavır alınması, Kürdistan ulusal kadın konferansı önündeki engellerin kaldırılması, inanç ve etnik ayrılıklara takılmadan Kürdistanlı bütün kadınların bir olması, asimilasyona karşı kadınların dil başta olmak üzere her alanda aktif mücadele yürütmesi temel bazı ilkeler olarak belirtilebilir.

Halkların birliğine dayanan demokratik ulus birliği ekseninde kadınların ulusal birlik çalışmalarına hizmet etmeleri tarihi önemdedir. Bu da kadının politik alanda kazanması, irade olması devletçi ve hiyerarşik yapılarla mücadele etmesi ile mümkündür. Dilini, kültürünü koruyan, yaşam felsefesini özgürlükten yana oluşturan bir kadın hareketi ulusal birlik çalışmalarında da tarihi bir rol oynayacaktır, oynamaktadır.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürdistan'ın Değişen Siyaset Sosyolojisi ve Ulusal İttifak!

Sinan Çiftyürek

Her olgu gibi Ulusal İttifak sosyolojisinde de değişimler yaşandı, yaşanıyor. Başta bu değişim ve yeni gelişmeleri özetleyeceğiz. Devamında, "Konjonktürün birlik için yarattığı fırsatları yeterince değerlendirememeyi engelleyen parametreler" ile "Kürt ulusal birliğinin Türkiye, Irak-Suriye ve İran halklarıyla ilişki, çelişki, sonuçları ve Ortadoğu yansımaları" şeklinde iki başlık altında konuyu ele alacağız.

I–Ulusal İttifakın Belli Başlı Yeni Sosyolojik Girdileri

Bölge ve Kürdistan'ın yeni siyasi, askeri, ekonomik süreç ve olgularını dikkate almayan ulusal ittifak politikalarının sonuçsuz kaldığını pratikte yaşıyoruz. Yeni olgu ve süreçler üzerinde eski ulusal ittifak politika ve modelleri karşılık bulmuyor. Eski olan yürümüyor, yürümez; yeninin sahnede yerini alması gerekiyor ki son yıllarda bunun sancıları çekiliyor. Ulusal İttifakın belli başlı yeni girdileri olarak;

Bir; Kürtler çoktandır "Dünyadaki avukatsız halk" durumunu aştı. Başta Kürt halkı tüm parçalarda kitlesel olarak ve kavga içerisinde modern ulusal bilinçle buluşarak kendi davasının kararlı savunucusu haline geldi, geliyor. Dolayısıyla geçmişten farklı olarak, halkı içermeyen (biçimleri farklı olabilir) Ulusal İttifak modelleri kalıcı ve çözümleyici olamaz. Ayrıca Ulusal özgürlüğü ve bağımsızlığı için Ülkede ve yurtdışında bedel ödeyen kararlı ve geniş Kürt hukukçular gerçeğimiz de çoktandır var. Ve artık "Şimdi Kürtlerin dağlardan başka dostları da var" diyen bölgesel ve uluslararası dostları ve gönüllü lobiler halkası da oluşuyor!

İki; Dört parçadaki kazanım ve kayıpları, parçalar üstü bilinçle sahiplenen bir Kürdistan halkı gerçeğimiz de var. IŞİD'in Kobani kuşatması ve Şengal'de Êzidi halkımıza karşı vahşice saldırı ve katliamlarında; 25 Eylül 2017 bağımsızlık referandumunda; İran planlamasında Kerkük ve diğer Kürdistan kentlerinin 17 Ekim 2017 işgalinde; Efrin, Gri Sipî, Serêkanîye…. de yaşananlara karşı halkın ortak yas tutması ve sevinmesi, Ulusal İttifakın yeni girdisi olarak dikkate alınmak zorunda. Bu duruş; parçalar üstü Ulusal Kongrenin zemini olarak da okunmalı.

Üç; Geçmişe göre kitlesel olarak siyasetin öznesi haline gelmiş kadınlar, yani Kürdistan kadın hareketi gerçeğimiz var. Politikanın ve artık siyasetin (özerk veya federal devlet yönetiminin) de her alanında, erkeklerle aynı cephede düşmana karşı ulusal özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi veren ve Kobani direnişi ile de dünyaya mal olmuş Kürdistan kadınını içermeyen ulusal ittifak adımları başarılı ve kalıcı olamaz!

Dört; Dün nüfusun %80'nin kırsalda yaşadığı feodal, yarı feodal kapalı toplum yapısından farklı olarak; bugün kapitalist gelişmeyle paralel %70'i kentleşen ve ekonomik, siyasi, kültürel olarak küreselleşen Dünya ile ilişkilenen günümüz Kürdistan toplumu gerçeği de ulusal ittifaka yansıyacaktır. Örneğin, dünün Demokratik Kitle Örgütlerinden farklı olarak kapitalizmle birlikte gelişen ekonomik, ticari, mesleki, sosyal, kültürel zengin sivil toplum örgütleri var. İttifak modeli ile program-tüzüğünde bu kurumlar hesaba katılmak zorunda.

Beş; Kürtlerin vur-kaç stratejisine dayanan mücadelesinin sürdüğü koşullarda ki ulusal ittifakın biçim ve içeriği; en azında Kürdistan Bölgesel Yönetimi (KBY) ile Kuzeydoğu Suriye Özerk Yönetimi (KDSÖY) alanında artık geçerli değil! Çünkü bu iki parçada Ulusal orduya dayalı coğrafya-ülke-halk savunması gerçeği var. Bu nedenle Kürt siyasetinin resmen ve fiilen konfederal statüye sahip ulusal kazanımları savunmakla yüz yüze gelme durumu Ulusal İttifakın

başka bir yeni girdisi. Ayrıca Konfederal sistemlerin var olduğu iki parçada ulusal ittifak, doğrudan halkın aktif öznesi olduğu iktidar odaklı olmak zorunda. Çünkü iki parçada yerel ve merkezi yönetimler seçimle belirleniyor. Bütün bunlar ulusal ittifaka yansıyacak, yansıyor da. Bir süredir Rojava'da PYNK ile ENKS arasında sürdürülen İttifak çalışmaları bu yeni girdilerle şekilleniyor. Kuzey ile Doğu Kürdistan'da da özetlediğimiz yeni değişim-gelişmeler nedeniyle Ulusal İttifakın yeni girdiler olacak.

Altı; KBY ile KDSÖY'nin siyasi, askeri olarak bölgesel-küresel denklemde yer almaları ve IŞİD'e karşı savaştaki etkin rolleri, hatta Kürtsüz siyasi ve askeri denklemlerin kurulamıyor olması, Ulusal İttifakın bir diğer yeni girdisi. Bu durum en başta Kürt halkının dostları halkasını genişletiyor. Gönüllü kurulan "Kürtler İçin Adalet" lobisi; IŞİD karşıtı savaşta Kürtlerle dayanışma içindeki Uluslararası Koalisyonun ve Hewlêr'i ziyaret eden Papa'nın verdikleri destek siyasetin yeni girdileri olarak görülmeli. Açıkça KBY ile KDÖSY, KDP ile PYD, Peşmerge ile DSG'ye ayrım yapmadan dayanışmada bulunmaları ve hatta açıkça "biz ayrım yapmıyoruz" beyanları ulusal ittifak açısından da dikkate alınacak gelişme.

Kürt Siyaseti, Fırsatlar Neden Yeterince Değerlendiremiyor?

Bu meseleyi "2021 yılı: riskler ve fırsatlar" başlıklı Yeni Yaşam Gazetesi'ndeki yazımda ele almıştım. Burada genişletip güncelleyeceğim.

Gerek yüz yıllık Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin, bağımsız devlet yada son yıllara kadar bir statü bile elde edememesinde, gerekse de Kürtler arası çatışma ve gerilimlerde önce ikiye sonra dörde parçalanmış Kürdistan'ın oluşturduğu tarihsel trajedinin etkisi büyük! Ayrıntıya ve uzağa gitmeden 1960-1970 yılları arasında Asya'da 6, Afrika'da 34 bağımsız devlet kuruldu! Çoğunun kuruluş ilanı bile duyulmadı! Fakat Kürt halkı yüz yıldır soykırımlarla yüklü mücadelesine rağmen devletleşemedi. Ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde halkımızın can kaybı bağımsızlık elde eden kimi halkların nüfusunu ikiye katlar ama en büyük parça olan Kuzey ve Doğu Kürdistan'ın halen bir statüleri bile yok! Elbette bunun çok yönlü nesnel-öznel nedenleri ya da nesnel nedenlerin beslediği öznel zaafları var. Bunları ve Kürt siyasetinin yüzleştiği fırsatları değerlendirmesini engelleyen parametreleri güncel ve tarihsel bağlam içerisinde özetleyelim.

I-Kürdistan'ın Güçlü Jeopolitiğinin Kürt Halkına Karşı Kullanılması

Tarihi boyunca Kürdistan, jeopolitik konumuyla hem bölge hem de emperyalist devletler için oldukça önemli bir yer işgal etmiştir. Kürdistan'ın; Emperyalist güçlerin gerek 20. Yüzyıl gerekse 21. Yüzyılda egemenlik kurmak istedikleri iki temel bölge olan Kafkasya ve Ortadoğu'yu birbirine bağlayan coğrafik konumda olması… Türkiye için, Ortadoğu ve Doğu Asya ile arasındaki geçiş köprüsü, İran için, Şii Hilalin Akdeniz'e ulaşmasının önündeki coğrafya olması... Petrol, Doğalgaz enerji kaynakları ile 21. Yüzyıl stratejik sektörü olan zengin tarım ve tatlı su kaynaklarını barındırması… Doğu-Batı enerji koridorunda nakil boru hatlarının geçtiği önemli alanlardan biri olmasının yanı sıra Doğu ile Batı arasında ticari, ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesinde dün ve bugün de işlevli olacak İpek Yolu'nun yine önemli bir kesiminin geçtiği coğrafya olması… İşte Kürt halkının başına bela açan Kürdistan'ın güçlü jeopolitiği!

Kürdistan'ın güçlü jeopolitiği halkımız için büyük fırsat fakat siyaset bunu lehine kullanamadığı için fırsat riske hatta kendisine karşı kullanılarak güçsüzlüğe dönüştürülüyor! Kürt siyaseti Ulusal İttifakla; Kürdistan jeopolitiğini halkının ve ülkesinin lehine kullanıp güce dönüştürebilir. Örneğin Ulusal İttifakla gelecekte Kuzeyin su ve tarım potansiyeli ile Güneyin petrol-doğalgaz enerji kaynakları birbirilerini tamamlayıcı zenginlikler olarak Kürdistan halkının yararına kullanılması gibi! Ve KBY ile KDSÖY'nin şimdiden yüzleştikleri gibi birbirlerini bütünlemeleri zorunluluğu.

II - İkinci büyük risk, dörde parçalanmışlığın yarattığı tarihsel strateji karşısında, "düşmanımın düşmanı dostum" siyaseti, Ulusal İttifakların ve dolayısıyla fırsatları birlikte değerlendirmenin bir diğer engeli. Kürdistan'ın bölünerek dört ayrı devletin denetimine bırakılması, Kürt ulusal birliğini olumsuz etkileyen faktörlerin en başında gelir. Çünkü tarihsel trajedi koşullarında "düşmanımın düşmanı dostum" siyaseti gereği; A partisi Irak rejimine karşı, Türkiye ya da

İran, Suriye ile ilişki kurup destek aramıştır. B partisi de Türk devletine karşı, Irak, İran ya da Suriye ile benzer bir ilişkiye girmiştir. C partisinin ise İran veya Suriye rejimine karşı aynı taktiği izlemelerinin birden fazla olumsuz dönüşü oldu ve bu halen devam ediyor. Sömürgeci rejimler bu taktiğin kendilerine sağladığı imkânlarla; Kürt siyaset hamlelerini ve halkın lehine kullanabilecekleri fırsatları ya içten çelme takarak veya kritik evrelerde desteklerini çekerek hatta koordineli saldırarak engelledikleri sıkça yaşandı.

İran ile Irak'ın 1975 yılında Güneyli Kürt ulusal hareketine karşı Cezayir'de imzaladıkları "Sınır ve İyi Komşuluk Anlaşması"… 2013 yılında sürdürülen Ulusal Kongre çalışmasının son anda sonuçsuz kalması… 25 Eylül 2017 bağımsızlık referandumunda %93 evet ile büyük bir darbe alan sömürgecilerin bir ay bile geçmeden İran koordinatörlüğünde ortak saldırıya geçmeleri… Sömürgeci ittifakın çapraz saldırısı altında 16 Ekim 2017 Kerkük ve diğer kentlerin yeniden işgale uğraması… Türkiye'nin, Suriye rejimine hem basıncı hem de anlaşması sonucunda Öcalan'ın Suriye'den çıkartılması… Bu gibi yaşananlar "Düşmanımın düşmanı dostum" taktik siyasetinin sadece öne çıkanlarıdır. Kürt partileri, parçalanmış Kürdistan'ın yarattığı tarihsel trajedi koşullarında bu taktiği başvurmak zorunda kaldılar ve sömürgeci rejimlerden elbet yararlandılar ama devletlerin de Kürt partilerinden "yararlandıkları" açıktır ve sonuncusu Kerkük işgalinde yaşananlar olmak üzere bunun sayısız örneği var. Kürdistan parçalanmışlığı aşılmadıkça Kürt partileri izledikleri bu taktik politikayı tümüyle aşamazlar ama parçalar üstü kurulacak Ulusal Kongre ile etkilerini sınırlandırabilirler. Bugün Ulusal Kongre kurulamıyorsa en azında "Arap Birliği", "Türk Birliği" benzeri "Kürt Birliği" mekanizması yaratılabilir. İster Ulusal Kongre ister Kürt Birliği ya da başka bir ortak ulusal mekanizma ile olsun; Kürt ulusal özgürlük davasını BM ve diğer uluslararası kurumlara taşımanın yanı sıra fırsatları halkın lehine kullanmada da birlikte hareket edilebilir!

III-Kürt Halkının Sömürgeci Devletlerin Halklarıyla Aynı Dini İnanca Sahip Olması

Kürtlerin sömürgeci devletler halklarıyla aynı İslam inancına sahip olmasından hareketle sömürgeci siyaset, "aynı İslam ümmetinin fertleriyiz" propagandasıyla Kürt ulusal bilincini daima perdeleyerek baskılamış. Kuzey İrlanda meselesinin de yüz yılı aşmasının esas nedenlerinden bir sınırdaş coğrafya olmanın yanı sıra halkların aynı dini inançta olmalarıdır. Eğer Kürt halkı sömürgeci rejim halkıyla aynı dini inanca sahip olmasaydı, tıpkı Bulgarlar, Yunanlar, Sırplar gibi çoktan bağımsızlığını elde etmişti.

Kürt halkının barındırdığı inanç ve mezhep farklılıkları da kendi içinde bölünmesinde önemli rol oynamıştır. Kızılbaş ya da Sünni olmak çoğunlukla Kürt olmaktan önce gelmiştir ki sömürgeci siyaset de bunun için özel çaba harcıyor. Öyle ki Türk rejimi, Kürtlerdeki mezhep farklılığını hep Kürt ulusal özgürlük mücadelesine karşı kullanma siyasetiyle Kürtleri birbirlerine düşürmeye yönelmiş ve etkili de olmuştur. Kürdistan'daki inanç farklılığı "riski"ni fırsata çevirmeyi aşağıda üzerinde duracağım halklar ve inançlar bahçesi siyasetiyle aşılabilir.

IV –Üç katmanlı sömürgeci-statükocu kuşatma, Kürt siyasetinin fırsatları halkın lehine kullanmada en büyük engel... Irak ve Suriye devletlerinin Kürdistan meselesinde zayıf halkayı oluşturmaları halkımızın ulusal kurtuluşu yolunda önemli fırsatlar içermekte. Fakat Kürt siyaseti ne zamanki bu zayıf halkalarda KBY'de bağımsızlık referandumu, Rojava'da özerkliğin kuruluşu vb. hamleler yapar anında üç katmanlı sömürgeci-statükocu bloğun kuşatma ve saldırısı ile yüzleşir. Bu üçlü İstinat Duvarının ilki; her parçadaki sömürgeci devletin bazen soykırımlara varan saldırı ve kıskacıdır. Bu yetmezse İkincisi yani dörtlü sömürgeci kıskaç (Şengal-Kerkük-Xanekin ve şimdi kısmen Ayn îsa) devreye girer. Bu da yetmezse Üçüncüsü yani Avrasyacı statükocular hareketlenir. Bunu en net Kürt hareketi Şam-Bağdat kuyruğuna ne zaman ciddi basarsa, Ankara ve Tahran'ın ardından Moskova-Pekin'in de başkaldırmasında gördük. İşte Kürt siyasetinin iğne deliği boşluğunda siyaset yapmasının jeopolitiği! Kürt siyasetinin fırsatları kullanmanın önündeki üçlü duvar ve bunu aşmanın silahı; Ulusal İttifak! Arka arkaya dizilmiş üçlü statükocu İstinat Duvarına karşı Kürtlerin stratejisi; KBY ile KDSÖY'nin kazanımlarını ortak savunmak üzerinde kurulmalı. Devamında kışkırtmalara rağmen iç gerilimi aşarak halkına güven veren ve Bölgesel-Küresel dostlar halkasını genişletmek olmalıdır. Unutmayalım ki burada var olan fırsatları kullanabilmenin en kullanışlı

anahtarı; Ulusal Birliktir. Sömürgeci-statükocu rejimlerin ikili, üçlü bariyerlerine karşı ulusal ittifak bariyeri yaratılırsa hem saldırılar birlikte göğüslenir hem de sömürgecilerin iç çelişkilerinden yararlanma imkânları da yaratılabilinir. Bütün mesele, Parti ve hareketlerimizin, üç katmanlı sömürgeci-statükocu kuşatma karşısında; birbirlerini rakip değil ortak özgürlük davasının tamamlayıcı bileşenleri olarak görmeleridir ki bunun aracı da kalıcı Ulusal İttifak.

V–Sömürgecilik Kürt Halkına Karşı "Milli Kurtuluş Şavaşı Veriyoruz" Sahtekârlığı

Irak ve Suriye böyle devam edemez. Ya Kürdistan hatta Sünnistan'a çözülecekler ya da KBY ile KDSÖY'ni ayrı ordusu, dış ilişkileri, ekonomisi olmayan klasik özerk yapılara doğru geriletilecekler. Çünkü en başta iki Ulusal Ordulu bir devlet yürümez. Bunu gören Türkiye ve İran; KBY ile KDSÖY'ni geriletmek hatta statülerine son vermek için her şeyi yapıyorlar. Açıkça Doğu ve Kuzey Kürdistan'ın da bu iki parçanın yolunda ilerlemesinin önünü kesmek için KBY ile KDSÖY'yi denklemden çıkartmak istiyorlar. Stratejileri belli; KBY'i klasik özerkliğe geriletererek bağımsızlık hedefinden kopartmak. Özerk Rojava'yı ise fiili federatif yapısının resmiyet kazanmasını engelleyerek statüsüz bırakıp kültürel haklarla sınırlı tutmak. Kısacası parçalardan biri bağımsızlaşırsa diğerlerinin onu izleyeceği korkusuyla hareket eden sömürgeci-statükocu "kutsal ittifak"; Kürtleri ve kazanımlarını bütüncül hedef alıyor, A veya B partisi, X ya da Y parçasını değil! "En riskli en tehlikeli, en önde bertaraf edileceklerin" önceliği var! Diğerleri sıraya konulmuş!

Dikkat edilirse tam da bu geçiş özellikleri nedeniyle Afganistan-Mısır-Ukrayna üçgeninde 30 yılı aşkındır süren Avrasya üzerinde egemenlik savaşının ağırlık merkezi yeniden Irak-Suriye-Kürdistan (KBY ile KDSÖY) ve Basra Körfezi'ne kaydı. ABD-AB liderliğindeki Batı ile Rusya-Çin liderliğindeki Doğu bölgeye asker yığıyor! Bu askeri yığınak, sadece petrol-doğal gaz kaynakların paylaşımı için değil yanı sıra Kürdistan merkezli bölgenin gebe olduğu sınır-statüko değişimi gibi yeni gelişmelerle de doğrudan bağlantılı.

İran stratejisi; Kürtlerin federal veya bağımsız statü elde etmemesi üzerine kurulu. Yok, eğer KBY mevcut statüsünü sürdürecekse o halde Hewlêr ve Süleymaniye ikili yönetimi, ikili Peşmerge Ordusu ve istihbaratı şeklinde devamını hedefliyor. İran'ın stratejik aklı; Kürtlerle başlayacak çözülmeyi Belucilerin, Azerilerin izleyeceği tehdit algısından hareket ediyor. 2021 yılında bu tehdit algısı daha da büyüdüğü için 2500 yıllık devlet geleneğini temsil eden İran kendi topraklarında ilk kez Rusya ve Çin'e askeri üs veriyor! Kendi sömürgesine karşı "milli kurtuluş savaşı veriyorum" demek ise Türk devletinin Kürdistan politikasını özetler! İlk "milli kurtuluş savaşını" 1900'lı yılların başında Rum, Ermeni, Süryani, Yahudi halklara karşı veren Türk devleti, ikincisini Kürt halkına karşı sürdürdüğünü sıkça devlet yöneticileri tarafından ilan ediliyor. Cumhur İttifakının 2021 yılında bu politikayı daha büyük çaplı sürdürecek olması Kürt ulusal özgürlük mücadelesi açısından geçmiş yıllara göre daha büyük riskler içermekte. Kürt siyaseti, sömürgeci sahte "milli kurtuluş" çağrı ve pratiklerini ancak ulusal ittifakla göğüsleyebilir.

VI-Yukarıdaki Faktörlerinde Etkisiyle Kürt Siyasetinin Birlik Zaafı Sürüyor

Kürtlerin; devlet başta olmak üzere kendi merkezi birliklerini bugüne kadar kuramamış olmalarının öznel nedenlerin dışında yukarıda belirttiğimiz tarihsel trajediyi de kapsayan konjonktürün büyük payı olduğunu tekrar vurgulayalım. Dolayısıyla Kürt siyasetinin, teşkilatlanmış toprak olarak devlet düzeyinde birlikten ve dört parçayı kapsayan "Ulusal Kongre" gibi siyasi örgütlülükten yoksun oluşu, nedenden çok sonuçtur. Fakat bilelim ki bu nesnel koşullar ya da tarihsel trajedi her şey değil. "Nesnel nedenler/engeller var bu yüzden birlik oluşturamıyoruz" diyerek kendimizi rahatlatmamız ve özellikle de Kürt siyaset damarının barındırdığı zaafları, eksiklikleri göz ardı etmemiz doğru olmaz. Zira kendi merkezi otoriteleri etrafında birleşme yönünde Kürtler geçmişte ciddi zaaflar taşıdığı içindir ki;

Ehmedê Xanî, Mem û Zîn eserinde:

"Eğer aramızda yalnız uyum olsaydı,

Eğer aramızda yalnızca bir kişiye itaat etseydik,

O bizi kölelikten kurtarırdı.

Türkler, Araplar, Farsların köleliğinden kurtulup

Dinimizi ve devletimizi yüceltirdik.

Ve okumada ve akıllılıkta önde giderdik!"

Qazi Muhammed de idam sehpasında:

"Her halkın ulusal başarı sembolü, birliktir, işbirliği ve dayanışmadır… Kürtlerin, yeryüzünde yaşayan öteki halklardan eksik bir yanı yoktur… Düşmanlarının baskısından kurtulan halklar da sizin gibiydiler, ama onlar kurtuluş için birlik sağlamışlardı!"

Cigerxwin; *"Kurdino! bibin yek! Ger hûn nebin yek, hûn e herin yek bi yek"* dediler.

Bu üç Kürt aydın ve siyasetçinin ittifak için yaptıkları öneri ve vasiyetlerine, şimdi halkımızın bölgesel ve küresel dostlarının açık çağrıları eklenince, Kürt partilerinin Ulusal İttifak için "yerim dar oynayamam" deme şansı ve seçeneği kalmıyor!

KBY İle KDSÖY Pratiğinin; Halklar ve Sömürgeci Rejimler Üzerinde Açığa Çıkardığı Değer, Sorun ve Sonuçlar

Kürt halkının özelde KBY ile KDSÖY pratiğinin açığa çıkardığı değerler ve bunları arkalayacak Kürt Ulusal İttifakının; Kürdistan ve Bölge halkları ile sömürge rejimler üzerindeki etki ve sonuçlarına baktığımızda ilk elden şunları görürüz;

Öncelikle, KBY ile KDSÖY'nin Kürdistan'ı halklar ve inançlar bahçesi yapma yolunda izledikleri politika ile pratiklerine aynayı tutmalıyız. Çünkü bu yönelimin açığa çıkarttığı ilk veriler halkların ve inançların aynı coğrafyada barış içerisinde bir arada yaşamalarında en önemli yeni referansı oluşturuyor. Birden fazla halk ile inancın bir arada yaşama politikası; Tarih boyunca dini ve etnik boğazlaşmaya uğramış Ermeniler, Süryaniler, Yahudiler, Kürtler, Kızılbaşlar, Êzidiler yani sayısız katliam, soykırım yaşamış halklar ve inançlarda karşılık buluyor. Bulduğunu KBY yapılan referandumda Kerkük halkları ve inanç gruplarının bağımsızlıktan yana %83'lük iradelerinde gördük, Şengal ve Özerk Rojava'da görüyoruz.

İster bağımsızlığa yürüyen KBY ister özerkliği savunan KDSÖY olsun, her ikisinin pratiği; Kürdistan'ı halklar ve inançlar bahçesi yapmanın kimi ön adımlarını içermekte. KBY yönetiminde beş dile eğitim-öğretimin yanı sıra resmi dile statüsü verilmesi, farklı halklar ve inançların birlikte kurdukları KDSÖY'de ki benzer özgün uygulamalar, halkları ve inançları barış içerisinde farklılıklarıyla birlikte yaşama üzerinde umutlandırıp yakınlaştırıyor. Bu duruş; halklar ve inançlar hapishanesi Türkiye, İran ve diğer sömürgeci rejimleri rahatsız etmenin ötesinde adeta çıldırtmaktadır!

İkincisi; Kürtlerin Demokrasi Deneyimi, Doğu Despotizmini Rahatsız Ediyor

Burada mesele sadece İran, Türkiye, Irak ve Suriye rejimlerinin "bölünme" korkusu değil, genel olarak Doğu despotik rejimler, Kürtlerin geliştirdikleri kendi demokrasi deneyimleriyle bölgede sahne almasından da korkuyorlar. Kendi demokrasi deneyimi ile kastımız; genel geçer çoğulcu parlamenter demokrasi uygulamaları değil, kendi pratiklerinden çıkardığı derslerle halklar ve inançlarla kurdukları, kuracakları ilişkidir! Hali hazırda eleştirilecek çok yönleri olan KBY ile KDSÖY'nin demokrasi deneyimi; eğer halklarla kurdukları ilişki ile kadınların siyasette dinamik ilişkisini derinleştirilerek demokrasinin içerik kazanmasına taşıyabilirlerse o zaman bölge düzeyinde Kürdistan'a özgü demokrasi deneyimine ulaşabilirler.

Ve işte o zaman; Şah, Sultan, Kral, Emirlerin tek adam rejimlerinden ve Mısır, İran, Suriye… gibi Doğu Despotik rejimlerin payandası işlevini gören seçimlerden bıkan ve "yeter" diyerek Tahrir meydanlarına akarak isyan edip birçok diktatörü deviren halklarda karşılık bulabilir. Ve işte o zaman faşist diktatörler ve onlara rahmet okutan Hameney, Sisi, Esad gibi Doğu despotlarını ciddi rahatsız edecektir.

Ve işte o zaman; "Ortadoğu'da tek çoğulcu demokrasi sistemi bizde" diye övünen ve "Bunlar bize demokrasi dersi veremez" diye böbürlenen Türkiye rejimi üzerinde büyük basınç kurabilirler. İşte o zaman "bizde demokrasi var" deyip AB'ye kendi ileri yanları diye sundukları kartta ellerinden alınmış olur ki şimdiden kısmen alındığı için uykuları kaçmaktadır.

Üçüncüsü; Söylemde "Otonomist", "Özerklikçi" Pratikte Bağımsızlıkçı Olmak!

02 Şubat 2021 tarihinde Twitter ve Facebook hesabımda Boğaziçi Üniversitesi Öğrenci ve akademisyenlerin kayyım rektör atamasına karşı başlattıkları demokratik tepki ve mücadeleyi destekleyen bir

paylaşım yaptım. Bunun üzerine, özellikle; Facebook sayfamdaki paylaşımın altına epeyce yorum, eleştiri yapıldı. Bu yorumlarda dikkat çeken bazı Kürt yurtseverlerin; "Türkiye'de demokrasi mücadelesi bizi ilgilendirmez" vb. demeleriydi. Özerkliği, federasyonu savunup "Türkiye'ye demokrasi" diyen politika ağır eleştiriliyordu. Elbette bu eleştiriler yeni de değil. "Kürdistan'a otonomu Irak'a (Suriye, Türkiye, İran'a) demokrasi" tezini savunan KDP'ler yıllarca ağır eleştirmişti. Ama ne zaman ki otonomiyi savunanlar ilk fırsatta otonominin çok ötesinde Konfederal bir yapı kurdular ve ne zaman ki Otonomistler 25 Eylül 2017 bağımsızlık referandumuna gittiler eleştiriler büyük oranda kesildi. Rojava'da da "Kürdistan'a özerklik, Suriye'ye demokrasi" tezinin savunucuları yakaladıkları ilk pratik fırsatta özerkliğin çok ötesinde Konfederal yapıdaki KDSÖY'ni kurdular. Demem şu her iki parçada da laf değil icraat belirleyici olmuştu.

Çünkü bu "otonomist" ya da "özerklik" savunucularının yüreklerinde bağımsız Kürdistan yatıyordu, onun için savaştılar, savaşıyorlar. Ayrıca sadece gönüllerinde yatmıyordu parti, hareket olarak da fiiliyatta bağımsız Kürdistan'a göre konumlandılar. Yani politik hedeflerinde, pratikleri sözlerinin önünde yürüyordu. Fiilen bağımsız Kürdistan hedefine göre konumlanan ve pratikleri sözlerinin birkaç adım önünde olanlar; Kürdistan'a otonomi veya özerklik derken Irak, İran ya da Türkiye, Suriye'ye demokrasiyi savundular. Bağımsız Kürdistan mücadelesinde asıl olan; pratiğin sözün önünde yürümesidir! Gerisi kendi mecrasında çözülüyor. Başlangıç noktasına dönersek; bu olağanüstü koşullarda açıkça "Belediyelerine kayyım atanan Kürt halkı" diye seslenen Boğaziçi öğrencilerine Kürt halkı da destek vermelidir. Kürt halkının, Türkiye'de despotik-faşist iktidar yerine sınırlı burjuva demokrasisi bile olsa desteklemesi; Türkiye halklarının demokrasi mücadelesine katkının yanı sıra Kürt meselesinin çözümü için de daha uygun zeminin yaratılmasına da hizmet edecektir. İster erken seçim, ister 2023 seçimi olsun, Cumhur İttifakının "Sivil" Anayasa üzerinden; Millet İttifakının "Güçlendirilmiş Parlamenter sistem" üzerinden seçim stratejisini kuracağı netleşiyor! Kürt siyaseti ise Ulusal İttifakla hem ulusal kurtuluş mücadelesine hem de Türkiye halklarının demokrasi mücadelesine ciddi katkı sunabilir. Somutta "Kürdistan için Statü (Otonomi-Federasyon-Konfederasyon-bağımsızlık) Türkiye demokrasi" başlığı altında ulusal özgürlük ve demokrasi mücadele hattı kurulabilir, kurulmalı.

Sonuç Yerine;

Yazıda değişen sosyoloji ve yüzleşilen fırsatları değerlendirebilmek için Ulusal İttifakla atılması gereken adımlar üzerinde durduk kısa bazı çağrı ve tespitlerle bitireceğiz..

- 30 yıldır süren ve merkezinde Kürdistan'ın yer aldığı, yenen-yenileni belli olmayan, savaşı ve barışı belirsiz, sabah müttefik akşam düşman misali anlık saf değiştirmelerin yaşandığı bu uzatmalı postmodern savaşın gereklerine, Kürt siyaseti ancak Ulusal İttifakla yanıt verilebilir. Ve ancak ulusal ittifakla fırsatların önündeki engelleri kaldırabilir.
- Kürt siyasetini; Kürdistan'ın değişen sosyolojiyle uyumlu yani ülkemizin, halkımızın, siyasetimizin prizmalarından süzülmüş Ulusal İttifak adımlarını atmaya çağırıyoruz. İttifak soyut değil somut süreç ve olgular üzerinden yürümeli.
- "Kürdistan'ın tarihsel trajedisinin yol açtığı hasarı birlikte nasıl aşabiliriz? Aramızdaki gerilim noktalarını karşılıklı nasıl aşabiliriz?" "Risk ve fırsatları birlikte nasıl yönetiriz?" Bu soruların yanıtları üzerinde yoğunlaşmak Kürt siyasetinin 2021 yılının en önemli görevi. Kürt partileri artık farklılıklarını birbirine karşı kullanmayı aşarak ortak ulusal çıkarları içeren uzlaşmayı kalıcı yönetmeyi başarmalı.
- Kürt siyaset kadrosunu, Rojava'da ENKS ile PYNK arasında başlatılan Kürdün Kürt ile diyalogunu, yani birbirine uzatılmış demokrat elini güçlendirmeye çağırıyoruz. Bu birlik Rojava ile sınırlı kalmayacak dört parçada ki ulusal ittifakın MAYASI işlevini görecek. Kürt siyaseti bugün, KBY ile KDSÖY'ye bütüncül stratejiyle bakarak jeopolitik riskten gelecek sorun ve saldırıları birlikte bertaraf etmede ortaklaşmalı. Zaten iki parça; coğrafya-tarih-gelecekleri ve aynı sömürgeci kuşatma altında olmaları nedeniyle, biri diğerinin varoluş nedenidir. Savunma stratejisi ikisini bütünlüklü içermeli çünkü Özerk Rojava savunması, KBY'in ve KBY'in savunması ise Özerk Rojava'nın savunması haline geldi.

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Ulusal Birlik: Zamanı Gelmiş Bir Hayal

Musa Şanak

***"Eğer biz de aramızda ittifak etseydik Birbirimize itaat edip söz dinleseydik"*[1]**

"Vay beni lo lo..... Vay beni lo lo....(....)

Ax kardeşler kaç yıldır güzel Kürdistan aslanların ve kahramanların kanıyla dalgalanıyor.

Ey Kürt partileri ve hizipleri ittifak olmama hâliniz yetti,

Fakir fukara kadınların, çocukların ve yaşlıların hatırına

Gelin siz bir ağız, bir el, bir yürek ve bir kol olun..."[2]

Kürtlerin başat hayallerinden biri ulusal birliğin oluşturulmasıdır. Kürtler yüzyıllardır bunun hayalini kuruyor.

Kürtlerin ulusal birliği meselesi yüzyıllar önce Ehmedê Xanî'nin şiirlerine konu olmuş, orada durmayıp yüzlerce şiir, türkü ve hikâyenin konusu olarak şair, yazar ve dengbêj tarafından dile getirilmiştir. Perwîz Cîhanî'nin yukarıdaki satırları da buna şahitlik ediyor.

Ulusal birlik bütün Kürdistan şehitlerinin isteği ve hasretidir. Devrimci ve yurtsever Kürtler verdikleri son nefeslerinde ulusal birliği döktükleri kanları ile gündeme getirmişlerdir. Yüzlerce ölümsüz şehit bu hasretle toprağa düşerken yüzlercesi de son anlarında kanlarıyla "Ax birlik!" diye yazıp feryat etmişlerdir.

Bu feryat bugün her zamankinden daha fazla duyulmakta ve halk arasında da yankılanması gittikçe artmaktadır. Bir arayış ve mücadele olarak ulusal birliğin oluşturulması Kürt halkının toplumsal yapısının dağılmasıyla başlamış ve bugüne ulaşmıştır. Tarihin uzun safhasında ortaya çıkan aşiret ve kabile birlikleri ile ulusal ve ırksal uzlaşma arayışları bunun örnekleridir. Mervaniler ve Eyyubiler döneminde bu arayış bir noktaya kadar başarı göstermişse de maalesef tastamam bir birlik inşa edilememiştir.

Eğer Konu Birlik İse;

Konu ulusal birlik olduğunda aklımıza bir anda onlarca soru gelir. Örneğin: Bu büyük hayal şimdiye kadar neden gerçekleşmemiş? Gerçekleşmemesinin alt yapısında neler yatıyor? Var olan sorunlar ile toplumsal parçalanmanın tarihi arasında bir ilişki var mıdır, yok mudur? Toplumsal parçalanma ne zaman başlamıştır ve bu parçalanma zamanla nasıl derinleşmiştir? Nasıl sonuçlar ortaya çıkarmıştır? Toplumsal parçalanma ile çok lehçelilik, çok dinlilik ve çok mezheplilik arasında nasıl bir ilişki vardır? Parçalanma, toplumsal bilinci, karakteri ve ruhu nasıl etkilemiştir? Var olan çok renkliliği direkt parçalanmanın sonucu olarak tanımlayabilir miyiz? Toplumsal bilinç, karakter ve psikoloji açısından yaşanan parçalanmayı ulusal birliğin önündeki temel engeller olarak belirtirsek yanlış mı olur? Ulusal birliğin önündeki engelleri ortadan kaldırmak için şimdiye kadar neler yapılmış ve bundan sonra neler yapılmalıdır? Ulusal stratejik bir aklın geliştirilmesi için neye ihtiyaç vardır?

Ne yazık ki sorular çok ve Kürt halkının toplumsal parçalanmasının tarihi de çok derin olduğundan bu soruların bazılarını cevaplamak hiç de kolay değil. Kürt toplumu yaralı bir toplumdur. Hem de

1 Ehmedê Xanî, Mem û Zîn, Amadekar, Huseynê Şemrexî, Çapa 3. (İstanbul: Nûbihar, 2013), 40.

2 Pervîz Cihani , Alole, Çapa 1. (Van: Sîtav, 2019), 42

binlerce yıldır yaralı. Bu yaraları tarih boyunca işgalci ve sömürgeci güçler tarafından deşilmiş ve derinleştirilmiştir. Kürt toplumu diğer toplumlar gibi sadece birkaç sınıf ve tabakadan oluşmuyor.

Elbette bütün toplumlar bazı açılardan az çok birbirlerine benzerler. Fakat aynı zamanda her toplum kendine özgü bazı özelliklere, seslere ve renklere de sahiptir ve bu özgünlüklerini tarihlerinden alırlar.

Toplumsal Parçalanma ve Sonuçları

Devletli, şehirli ve sınıflı toplumun ortaya çıkmasıyla birlikte toplumsal parçalanma süreci başlamıştır. Köleci sistem, komünal ve demokratik sistemin parçalanması üzerine inşa edilmiştir. Öcalan bu durumu toplumsal sorunun başlangıcı olarak tanımlar. Aşiret ve kabilelerin köleci sisteme karşı geliştirilen direnişlerini de etnik özgürlük çizgisi olarak belirtir. Medlerin başarısız olmasıyla birlikte Kürt toplumsal yapısının parçalanması da başlar. Bilindiği gibi bir konfederasyon çatısı altında bir araya gelen aşiret ve kabileler birkaç yüzyıl içinde popüler[3] bir kimlik inşa ederler. Bu anlamda Med Konfederasyonu Kürtlerin halklaşma aşamasıdır. Persler M.Ö 550 yılında Medleri iktidardan düşürerek yerlerine geçmişlerdir. Bu olaydan sonra Medlerin bir bölümü Perslerle ortaklaşmış, geri kalan bölümü de bu iktidara direnerek gittikçe iktidar merkezinden uzaklaşmıştır. Bu toplumsal parçalanma diğer bir deyişle birbirinden uzaklaşan parçaların durumu Axamen, Part, Makedon, Roma, Sasani, Emevi, Abbasi, Selçuklu, Moğol, Safevi ve Osmanlı dönemlerinde sürmüştür. Parçalanma gittikçe ağırlaşıp derinleşirken, parçalardan parçaların koptuğu bir hal alır, parçalar arasındaki mesafe gittikçe bir uçuruma dönüşür. Bu durum başta bilinç ve psikoloji olmak üzere inanç, kültür, dil ve toplumsal yaşamı etkiler; her alanda yeni parçalanmalara yol açar. Var olan ağızlardan yeni lehçeler, onlardan da yeni ağız ve lehçeler ortaya çıkar. Eski din ve inançlardan yeni din, mezhep ve tarikatlar; eski toplumsal bilinçten de yeni düşünce biçimleri doğar.

Toplumun her parçası, her sınıf ve tabaka kendini koruma duygusuyla bir yol seçer. Üst sınıflar çoğunlukla kendilerini işgalci ve sömürgeci iktidarlara yakın konumlandırır ve bunu bir çizgi olarak ilerletirler. Alt sınıflar ise meşru bir savunma biçimi olarak merkezden uzaklaşır, bazı yeni çaba ve arayışlar geliştirir, her biri kendisi ve öteki arasına farklılıklar ve sınırlar koyar. Bu sayede farklı renkte özerk bir kimlik oluşturur. Bu farklılığın yönünü ve seviyesini göstermek için de kendine göre bir bakış açısı ve inanç yaratır. Toplumsal parçalanma en ilginç şekilde kendini parçalanan dilde gösterir. Bilindiği gibi dil bir toplumun bilinci, kültürü, inancı ve yaşamı yani her şeyiyle ilgilidir. Dildeki parçalanmayı diğer alanlarda yaşanan parçalanmalardan ayırarak değerlendiremeyiz.

Köleci sistem, komünal ve demokratik sistemin parçalanması üzerine inşa edilmiştir

Bütün alanlarda yaşanan parçalanma kendini dilde dışa vurur. Sami Tan'ın kaleme aldığı Rêzimana Kurmancî adlı eserin on dokuzuncu sayfasında yer alan Kürt Dilinin Lehçeleri tablosuna bakıldığında toplumsal parçalanma ile dilsel parçalanma arasındaki ilişki hemen fark edilir. Toplumsal parçalanmadan yaklaşık 300 yıl sonra M.Ö 250'li yıllarda Eski Kürtçeden Pehlewanî ve Kurmancî lehçeleri ortaya çıkar. 800'li yıllarda Pehlewanî de parçalanarak Kirmanckî ve Goranî lehçeleri ortaya çıkar. Bazı araştırmacılar bu lehçelere Lorî lehçesini de ekler. 1000'li yıllarda Kurmancî parçalara ayrılarak Kuzey Kurmanci ve Güney Kurmanci (Soranî) olmak üzere iki diyalekte ayrılmıştır. 1500'li yıllarda ise Goranî lehçesi parçalanarak Hewremanî ve Lekî lehçeleri meydana gelmiştir.

Bu durum bize toplumsal parçalanma ile dilsel parçalanmanın birbiriyle doğrudan ilişkili olduğunu gösterir. Öyle anlaşılıyor ki Medlerin Farsların yanında kalan bölümü eski dilini çoğunlukla korumuştur. Fakat Medlerin diğer parçası gittikçe uzaklaştığından ve aralarındaki fark gittikçe derinleştiğinden zamanla biraz değişen eski

3 Gelêrî, 1, halka ait olan , popüler, 2, halkça, halk gibi, 3, anonim

Kürtçe Pehlewanî lehçesi olarak varlığını sürdürür, Kurmancî de yeni bir lehçe olarak eski Kürtçeden ortaya çıkar. Heredot'un da belirttiği gibi Med ve Fars dilleri birbirlerine oldukça yakındır. Herhangi bir aracıya ihtiyaç duymadan birbirlerini anlarlardı. Pehlewanî ile Farsça'nın birbirlerine olan yakınlığı da bunu doğrular.

Paramparça Olma

Gözlemlenebilen en derin toplumsal parçalanma İslamiyet döneminde gerçekleşmiştir. Bu dönemde hem Pehlewani hem Gorani hem de Kurmanci lehçeleri parçalanmıştır. Pehlewaniden Kirmancki, Gorani ve Lori; Kurmanci'den Kuzey-Güney Kurmancisi; Goraniden Hewremani ve diyalektleri doğmuştur. Sonuç olarak bu durum toplumun paramparça olmasının nişanesidir. Görünen o ki bu dönemde parçadan parçalar kopmuştur.

Bilinç parçalanmasının bir sonucu olarak bu dönemde yeni inançlar da ortaya çıkmıştır. İslamiyet döneminde Kürtlerin eski inançları kabul görmemiş. O inançlar yoldan çıkma ve gavurluk nişanesi olarak İslamiyet'in zıddı şeklinde konumlanmıştır. Bu yaklaşımdan kaynaklı olarak eski inançlarla ilgili olan her şey hedef haline getirilmiştir.

Kürt bilinci ve inancının yükseldiği ağaç kökünden kesilerek İslamiyet fidesiyle aşılanmıştır. Bu fidenin dışında başka bir inancın filizlenmesine izin verilmemiştir. Fakat 900'lü yıllardan sonra özellikle de 1000'li yıllarda durum değişmiş, yeni inançların filizlenmesi için imkanlar oluşmuş; uygun koşullar ortaya çıkmıştır. Bu uygun atmosferde İslam fidesinin yanında üç yeni fidan da köklerini toprağa salmış ve tüm olumsuzluklara karşın günümüze kadar direnerek gelebilmişlerdir. Güçlü bir şekilde kendini var eden o fidanlardan biri Ezidilik, biri Yaresanilik ve bir diğeri de Alevilik'tir. Bir çaba ve arayış olarak bu inançların her biri kendini koruma, kendini tedavi edip tamamlama ve kendine dönüş istikametinin düzeyini işaret eder. Her üçü de tarihi bir temel üzerinde fakat bir dereceye kadar da İslamiyetin etkisi altında yeşerdiler. Dini bir sentez ve reform gibi ortaya çıkmışlardır. Adı geçen bu arayışlar sayesinde Kürtlüğe özgü yeni özerk renkler geliştirilmiştir.

Toplumun her bir parçası bu arayışlar sayesinde parçalanmayı bir avantaja çevirme, kendini bir kimliğe ulaştırmaya ve bir birlik gibi tanımlayıp örgütlenme çabasına girişmiştir. Sonuç olarak bu yeni inançlar da toplumun paramparça olmuşluğunun nişaneleridir.

Vatanın Parçalanması

Safevi ve Osmanlı döneminde bu paramparça olma hali başka bir seviyeye ulaşır. Bilindiği gibi Kasr-ı Şirin (1639) Antlaşmasıyla birlikte Kürdistan adı geçen devletler arasında parçalanır. Bu parçalanma süreci Lozan Antlaşması'yla (1923) devam eder ve Kürdistan dört parçaya bölünür.

Parçalanma ve vatan topraklarının bölüşülmesi de toplumsal parçalanmanın önemli sonuçlarından biridir. Bu durum aynı zamanda güçten düşmenin ve zayıflığın büyük bir nişanesidir. Toplumsal yapının paramparça olma hali öyle derinleşmiştir ki, her parça kendi başına yerini ve yurdunu koruyamaz hale gelerek, işgalci ve sömürgeci güçlerin saldırılarına karşı çaresiz kalır. Bu tehlike karşısında ne tek başlarına mukavemet edebilirler ne de birlik olup vatanın parçalanma ve bölüşülmesinin önüne geçebilirler.

Özcesi toplumsal parçalanma her yönüyle derinleşip paramparça olma durumu gerçekleştiğinde bu durum, Kürdistan'ın parçalanması ve bölüşülmesiyle birlikte göçmenliğin de önünü açar.

Öcalan bir değerlendirmesinde bu paramparça olma haline dikkat çekip, bu durumu toplumun atomize edilmesi şeklinde tanımlayarak; Kürt toplumunun kılcal damarlarına kadar parçalandığını ifade eder.

Renkli Doku: Demokratik UIus

Toplumsal tabaka ve sınıflar, Kürtçenin ağızları ve lehçeleri, farklı inançlar, bölgesel doğal farklılıklar vb. hepsi toplumsal gerçekliğin bir parçası ve ulusal zenginliklerimizdir. Ulusal hakikat tüm bu renklerin uzlaşı ve sentezinden meydana gelir. Her biri özerk ve Kürdî bir renktir. Her biri hem tek başına bir birliği ifade eder hem de ulusal kimliğin önemli bir parçasıdır.

Sonuç olarak her biri yüzlerce binlerce yıllık bir toplumsal parçalanmanın ve yaralanmanın nişanesidir. Aynı zamanda kendini korumanın arayış ve çabası, kendini tedavi edip tamamlama ve kendine dönüş istikametinin nişaneleridir.

Bir çaba ve arayış olarak bu inançların her biri kendini koruma, kendini tedavi edip tamamlama ve kendine dönüş istikametinin düzeyini işaret eder. Bu olumlu yönlerinden dolayı tarih boyunca her zaman sömürgeci güçlerin oyunlarına tersyüz etme çabalarına ve saldırılarına maruz kalmışlardır. Sömürgeciler, bu Kürdî renklerin doğal ve Kürdî yönlerini ortaya çıkarmalarına, onları paylaşmalarına ve yakınlaşıp alışverişte bulunmalarına izin vermemiştir. Sömürgeciler bu olumlu yönleri ortadan kaldırarak bu, Kürdî renkler arasında çelişkiler yaratmaya çabalamışlardır. Her zaman bir birine inanmamanın ve güvenmemenin tohumlarını ekmeye çalışıp umutlarını kırma çabası içinde olmuşlardır. Ne yazık ki onlar bu politika ve saldırılarıyla toplumu zehirleyerek, bir yere kadar amaçladıkları hedefe ulaşmışlardır.

Hiçbir gücün gözü dışarıda olmamalı ve kimse kendini hegemonik ve sömürgeci güçlere göre ayarlamamalıdır

Zaten tüm bu yüzden ulusal birlik olmazsa olmaz bir ihtiyaç haline gelmiştir. Çünkü bu zehirlenmenin tek dermanı ve ulusal umutları yeniden yeşertip gerçekleştirmenin yolu birlikten geçer.

Uluslararası ve bölgesel koşullar, özgürlük mücadelesinin önündeki tehlike, imkan ve avantajlar bunu zorunlu kılıyor. Tarihsel gerçeklikler ve çağın mecburiyetleri bir bütün olarak, stratejik bir ulusal kurumsallaşmaya bu şekilde bir tedbir almaya işaret ediyor. Evet "zaman özgürlük zamanıdır" fakat bunun yolu da geliştirilecek ortak bir strateji ve politika ile beraber oluşturulacak ulusal birlikten geçer. Vatanın dört parçasında bulunan hareket ve partilerin yanında her bir Kürdî renk bu birlikte yerini almalıdır. Bu da yetmez. Çünkü Kürdistan'da sadece Kürtler yaşamıyor. Asuri/Süryani, Ermeni, Arap, Mihelmi, Türkmen vd. yaşıyor. Din ve inanç açısından Kürdî renkler ile adları zikredilenlerin dışında Kürdistan'a ait bir çok renk daha vardır. Bütün bu Kürdistani renkler de bu birliğin içinde yerini almalıdır. Birliğin dışında kalan her renk, birliğin sağlamlığına, güzelliğine ve ulusal dokusuna olumsuz etki yapacak ve birlikten çok şey götürecektir. Topluma çok şey kaybettirecektir.

Her bir Kürdî ve Kürdistanî renk tarih boyunca güçlü bir hafıza, çok katmanlı ve büyük bir anlam inşa etmiştir. Her renk zengin bir kamus, özerk bir kültür ve yaşam ile farklı bir psikoloji ve karakter yaratmıştır. Her renk derin bir tarihe sahiptir. Bu durum Demokratik Ulus için yeni bir ufuk ve yön ile birlikte geniş bir perspektifi ifade eder. Katılımı sağlanacak her renk ile birlikte ulusal ufuk ve istikamet daha da derinleşecektir. Daha güçlü ve anlamlı bir birlik yaratılmış olacaktır. Bu sayede güçlü ve değerli bir manevi dayanağa ulaşacaktır. Bu anlamda birlik hoşgörü, eşitlik, barış, adalet ve özgürlük temelinde radikal demokrasi esası üzerinde inşa edilmelidir.

Özgürlük mücadelesi bunu üzerimize farz kılıyor, fakat bu söylendiği gibi kolay değildir. Kürt ve Kürdistan davası adına bir parçanın çıkarlarını öne çıkaran bir çizgi bulunmaktadır. O parça içinde de bir partinin çıkarını, o partinin içinde de kendi ailesi ve aşiretinin çıkarını; ailenin içinde de kendi şahsi çıkarlarını herşeyin üstünde tutan bir çizgi. Küçük bir çıkarı elde tutmak için bir çok şeyin kaybedilmesine göz yumar ve bu duruşuyla sömürgecilerin hizmetine girerek kendi ulusuna kaybettirir. Aşiretsel ve ailesel çıkarların esas alınıp küçük hesapların peşine düşmek uluslaşmanın önüne engel oluyor. Başûr'un durumu buna örnektir. Yıllardır orada özerk ve federal bir yönetim bulunmaktadir. Bu kadar imkan ve uygun şartlar bulunmasına rağmen hala yekpare bir ulusal kurumsallaşma ve yönetim inşa edilmemiştir. Var olan kurumlar da yanlış yaklaşımlar yüzünden işletilemiyor.

Ulusal birlik, bütün Kürt partilerinin parti programlarını ve ideolojilerini terk edip bir partinin program ve ideolojisini benimsemeleri anlamına gelmiyor. Her Kürdî renk kendi özerk

örgütlenmesiyle birliğe katılmalıdır. Her örgütlenme ve parti kendi özerkliğini korumalı ve özerk iradesiyle birlikte yerini almalıdır. Ulusal politika ve strateji de bütün renk ve örgütlenmelerin ortak yönleri esas alınarak oluşturulmalıdır. Her renk ve örgütlenme demokratik, barışçıl, özgürlükçü yönlerini öne çıkararak, ulusal özgürlüğü elde etmek için küçük çıkarların peşini bırakmalıdır. Hiçbir gücün gözü dışarıda olmamalı ve kimse kendini hegemonik ve sömürgeci güçlere göre ayarlamamalıdır. Dışarı bakan gözler hem kendine hem de ulusa kaybettirecektir. Atalarımız boşuna dememiş "Gözü el kapısında olanın vay haline!"

Öcalan ömrünü bu uğurda harcadı. Yıllardır o ağır tecrit koşullarında hala ulusal ve stratejik bir aklın geliştirilmesi çabasını sürdürmektedir. Bu alandaki mücadelesi ve yaratıcılığı hem Kürt halkının umutlarını hem de Ortadoğu halklarının umutlarını güçlendirmiştir.

Demokratik ulus bir dokuma tezgahı gibi Kürdî ve Kürdistanî bütün renkler ile Ortadoğu'nun bütün renklerini içine almaktadır. Demokratik Konfederalizm bütün toplumsal renklerin ortak kurumu, Demokratik Özerklik de her rengin kurumsallaşması gibidir. Tüm bunlar Öcalan'ın yaklaşımlarını daha da somutlaştırmaktadır. Tüm eksikliklerine rağmen Rojava'nın kendisi de somut bir örnektir. Öcalan tarafından geliştirilen bu stratejik ve politik akıl Demokratik Ulus şeklinde formüle edilerek hem bölgesel hem de evrensel sorunların çözümünü bir arada gerçekleştiriyor.

Kürt Dili Ağı stratejik ve önemli bir adımdır. Güçlendirilmesi birlik önündeki bazı sorunları ortadan kaldıracaktır.

Küçük Bir Anı

Ortaya çıkan özgürlük şansı ve muhtemel büyük tehlikeler birliği yaratmayı farz kılıyor. Fakat bu o kadar da kolay değil. Güney'in durumu bunu göz önüne seriyor. Fakat birliğin yaratılmasındaki zorluklar sadece orayla ilişki değil. Toplumsal yapının paramparça olması örgüt içinde ve her Kürt kişiliğinde, her ezilen insanda kendini farklı bir şekilde dışa vurur. Parçalanmış kişilik ve psikolojiler insanları dilinden, kültürel kimliğinden uzaklaştırır ve onları başka bir yokuşa yönlendirir. Aşağıdaki anı da bir yönüyle de olsa kişiliklerin ulusallaşma sorunlarına dikkat çekmeye çalışacak.

Bir vakitler Ahmet ismindeki bir arkadaşla, bir F tipinde yaklaşık yedi sekiz ay aynı hücrede kaldık. Aynı bölgedendik. İkimiz de Sünni İslam kültürü içinde büyümüştük. O Palu'lu ve Kirmanckî konuşuyordu, ben de Karakoçanlı ve Kurmancî konuşuyordum. Görünüşte sadece lehçelerimiz farklıydı. Bununla birlikte ikimiz de aynı hareket ve çizginin taraftarıydık. Ben Kirmanckî o da Kurmancî bilmiyordu. Bu yüzden ilk başta kendi aramızda Türkçe konuşmak mecburiyetinde kalmıştık. Bir hafta kadar hücrede "tirketirk" ettik. Fakat bu çok ağırıma gidiyordu ve beni incitiyordu. Bir hafta sonra oturup bu acayip halimizi değerlendirdik. En sonunda gündelik hayata dair konuşmalarımızda lehçelerimiz dışında başka bir dil konuşmamaya karar verdik. İnatla bu sözümüzde durduk.

Bir zamanlar toplumun her bir parçası, konuştuğu lehçenin, hatta ağzın standart ulusal dile esas olmasını istiyordu

Her birimiz her seferinde jest mimik ve kelimelerle kendimizi diğerine anlatmaya çalıştık. İlk günlerde çok zorluk çektik. Bu arada kendimize bayağı güldük ve bundan memnun da olduk. Gittikçe daha fazla ve daha rahat birbirimizi anladık. Bir yandan Azadiya Welat'ın Kirmanckî sayfası olan Verozê'yi okumaya başladık. Dışarıdan Kirmanckî sözlük ve kitap getirttik ve Kirmanckî öğrenmeye başladım. Birbirimizin lehçesini bilmemek ve anlamamak başta sorun olup önümüze gelmiş ve zorlu bir sınır gibi karşımıza çıkmıştı. Bizi lehçelerimizden uzaklaştırarak yönümüzü Türkçeye çevirmişti. Gönlümüze göre olmasa da mevcut durum bizi eritme politikasının köleleri haline getirmiş, artık kendi kendimizi eritir noktaya gelmiştik. Türkçe

konuşmaya alışıyorduk ve bu bize kolay geliyordu. Eğer bu durum bizi incitmeseydi ve sert bir kararla yönümüzü ana dilimize çevirmeseydik, günden güne kültürel kimliğimizden uzaklaşacaktık. Fakat biz ısrarla lehçelerimize sahip çıktık. Bu ısrarımız sonucunda birkaç ay içinde bilmeme ve birbirini anlamama şeklinde karşımıza çıkan engel ve sınırları aramızdan kaldırdık. Bu durum ulusal ufkumuzu ve bakış açımızı derinleştirip genişletti, bu da daha güçlü bir ulusal kimlikten uzaklaşmamanın önünü açtı.

Birçok arkadaşımız birbirlerinin lehçelerini bilmeme yüzünden ya da ana dilini iyi bilmemeyi neden göstererek, Türkçeye yöneliyorlar. Türkçe seviciliğini teorize ederek, bunu olağan bir şey olarak tanımlıyor. Fakat düşünüp demiyorlar ki, bizi bu Türkçeye kim alıştırdı ve kendilerini bu alışkınlığın kolaycılığına teslim ediyorlar. Kendi dillerinin zorluklarını göğüsleyip engellerle savaşacaklarına rahatlığı tercih ediyorlar. Netice olarak teoride Kürdî fakat özde ve pratikte başka bir şeye benzeyen bir kişilik ortaya çıkıyor.

Sadece Kurmancî ve Kırmanckî konuşanlar arasında böyle sorunlar ortaya çıkmıyor. Böylesi sorunlar bütün farklı lehçeler ve ağızlar arasında, inançlar arasında ve parçalar arasında da çıkabiliyor. Bu da işimizi daha da zorlaştırıyor.

Standart ulusal bir dilin inşası da ulusal birliğe bağlı ve hep gündemde olan bir konudur. Bir zamanlar toplumun her bir parçası, konuştuğu lehçenin, hatta ağzın standart ulusal dile esas olmasını istiyordu. Bu anlayış yavaş yavaş değişiyor. Bütün lehçelerin yaşatılması, her lehçenin kendi içinde standartlaşması ve ulusal zenginlik olarak bütün lehçelerin kabul edilmesi önemlidir. Demokratik Ulus da bu çok renklilik esası üzerinde inşa edilecektir.

Sonuç

Evet, zaman özgürlük zamanıdır ve bunun yolu da stratejik ve politik bir aklın geliştirilmesi ile ulusal birliğin oluşturulmasından geçer. Birlik Kürt toplumunun yüzlerce yıllık hayalidir ve bu hayalin gerçekleşme zamanı gelmiştir. Bu çok değerli bir fırsattır ve bu fırsat elden kaçmamalıdır. Öcalan'ın onlarca yıllık emeği, son iki yüz yılda gerçekleşen mücadelelerin ortaya çıkardığı imkânlar; bütün Kürdistan şehitlerinin öğütleri, arzuları ve vasiyetleri boşa çıkartılmamalıdır.

Her şeyden evvel birlik yürekte ve akılda yaratılmalıdır. Toplumsal hafızada Öcalan, Mele Mistefa, Qasimlo, Qazî Mihemed, Şêx Ubeydullah, Mîr Bedirxan, Seyid Rıza, Şêx Seîd, Derwêşê Evdî, Şêh Adî, Behlûl vd. Kürt liderleri bir araya gelerek ulusal birliğin temel sütunları olmalıdırlar. Paramparça olmuş toplumsal psikoloji ve kişilik de bu şekilde tedavi edilebilir.

Evet zaman özgürlük zamanıdır.

Zaman ulusal birliği inşa etme zamanıdır.

Zaman Demokratik Ulusu inşa etme zamanıdır.

| Kürtçeden Çeviren; Hecî Kalo

İçindekiler İçin Tıklayınız...

"Azınlık İçinde Azınlık" Olarak Alevi ve Êzidi Kürtleri'in Konumu

Mehmet Bayrak

"Azınlık İçinde Azınlıklar"da Din-Milliyet Bütünleşmesi

Kadim halkların büyük çoğunluğu gibi, Kürtler de çok dinli ve çok inançlı bir halktır. M.Ö. ağırlıkla Zerdüştilik ve onun devamı olan dinlere mensup olarak yaşasalar da, özellikle "semavi" dinlerin ortaya çıkması ve yayılması sürecinde Kürt halkı da farklılaşarak "azınlık içinde azınlık" tarzında konumlanmaya başladı. XVII. Yüzyıl Fransız filozoflarından Volney, bu tarihsel ve toplumsal gelişim sürecini anlatırken, Zerdüşti ve Semavi din adamlarını karşılaştırır ve Zerdüşti din adamına şunları söyletir: *"Ey Museviler, ey İseviler, ey Muhammedanerler; sizlerin tümü Zerdüşt'ün yolunu sapıtmış çocuklarısınız!.."*

Bu belirlemede büyük bir gerçek payı vardır. Bugün, Urfa / Xerabreşk-Gire Mirazan'da ortaya çıkarılan ve 12.500 yıl öncesine tarihlenen Göbeklitepe ibadetgâhında bulunan kutsal figürler; Sabiîlik, Zerdüştilik, Alevilik ve Êzidilik'le büyük benzerlikler gösterdiği gibi; "semavi" sayılan kitaplara bağlı Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık da Mezopotamya'da ortaya çıkan dinlerdir. Oysa, Zerdüşt'ün "Zend-Avesta"sı, Milattan 7 asır önceye tarihlenirken; Musa'ya atfedilen Tevrat, Milat'tan 3 asır önceye; İsa'ya atfedilen İncil bundan 3 asır sonraya; Muhammed'e atfedilen Kur'an ise Milat'tan 6 asır sonraya tarihlenmektedir. Ne var ki, öncekiler "doğal ve felsefi" dinlerken; diğerleri "semavi" emirlerle kurulduklarını savunurlar... Oysa, başta Aleviler olmak üzere diğer doğal ve felsefi din mensupları tüm bu kutsal kitapların "mahluk" olduğunu yani kişi eliyle yazıldığını söylerler. Bu gerçekliği devletin gizli belgelerinde gördüğümüz gibi; Atatürk de, -sözgelimi Kuran'ın "Muhammed'in düşüncelerinin ürünü" olduğunu söyler.

İşte, geçmişte muhtemelen homojen bir halk iken, Kürtler'in de süreç içerisinde dinsel/inançsal ayrışmaya uğradıkları görülüyor. Nitekim, semavi dinler döneminde Zerdüştiliğin yanısıra Mitraizm, Mazdekçilik, Hurremilik adlarıyla örgütlenen Kürtler; özellikle kaynağını iknadan öte zor yöntemlerinden alan İslamiyet'in 6. Yüzyılda yayılması sürecinde büyük yıkımlar yaşadılar. Sözgelimi, 7. Yüzyılda tarihlenen bir Kürtçe ağıtlama-şiirde; İslam ordularının Zerdüştiler ve bağlaşık dinlere mensup Kürtler üzerinde yaptığı yıkım lânetlenir. Zerdüştiler'in en yakın devamcısı olan Êzidiler, 12. Yüzyıldan itibaren Şêx Adi'nin kuramlaştırdığı yeni bir formla yaşamlarını sürdürürken, katliamlara uğramaktan yine de kurtulamadılar. Bugün "75 Ferman" dan sözediliyorsa, bu farklı inanç kültürlerine tahammülsüzlükten kaynaklanmaktadır.

Acılı Coğrafyanın Kederli Çocukları: Êzidiler

Aleviler'in durumu da, Êzidiler'inkinden çok farklı değildir. Onlar da; Babaîlik, Kalenderîlik, Haydarîlik, Ehlêhaqlık, Rayêhaqlık, Kakaîlik, Yaresanlık, Sorserlik, Kızılbaşlık gibi isimlerle örgütlenmiş olsalar bile; gerek Selçuklular gerekse Osmanlılar döneminde kıyıma uğrayan bir toplum olagelmiştir.

Özellikle, Yavuz'un Hilafeti almasından sonra bu çelişki daha da büyümüş ve her iki bâtınî ana damar

için yaşam çekilmez olmuştur. Asimile olarak Şafiî mezhebi ekseninde örgütlenen Sünni Kürt toplumu ise, bu ana damarlardan koparak süreç içerisinde Sühreverdilik, Kadirilik, Halidilik, Nur gibi Kürt önderlikli tarikatlar biçiminde örgütlenmişlerdir. Bu ise, Kürt İslamı'nın ayırıcı özelliklerindendir.

Öyle ki, Modern Çağ olarak nitelendirdiğimiz 19. Yüzyıla kadar ağırlıkla Êzidi olan ve Kafkasya'dan Sincar'a, oradan Rojava istikametinde Akdeniz'e kadar olan hatta yaşayan Kürtler; tüm bu katliamların sonrasında İslâmi tarikatlar içinde kendilerini kamufle etmeye çalışmışlardır. Özellikle, II.Abdülhamid döneminde bu ana unsurlara uygulanan "tashih-i ezhan" (zihniyetin değiştirilmesi), "temsil"(asimilasyon) ve "ihtida" (zorla din değiştirtme) politikaları; ciddi bir kırılmanın habercisiydi. Onları, Batı dünyasına "Abede-i İblis" yani "Şeytan'a Tapanlar" olarak sunan da, Abdülhamid'in Musul Valisi Mustafa Nuri Paşa'ydı. Aynı zihniyet, 1865'te de "Elsine-i Nâs'da Kızılbaş Demekle Maruf Taife-i Rezilenin Hezeyanlarını Mübeyyin Risale" yani (İnsanlık Dilinde Kızılbaş Demekle Bilinen Rezil Topluluğun Saçmalıklarını Anlatan Risale) adıyla bir risale yayımlıyordu.

Kürtler içinde, ... "Alevi ve Êzidi" olarak "azınlık içinde azınlık" statüleri doğmuştur

16. Yüzyılda İslam Halifeliği zırhına bürünen Osmanlı karşısında tutunabilmek için "beşinci mezhep" olarak adlandırılan Şiîlik formuyla İslamı benimseyen İran yönetimlerinin, Kürdistan Alevileri üzerinde yarattığı tahribat da işin cabası.

Demem o ki, Kürt halkının dinsel- inançsal bazda ayrışmasının ve her köşede "azınlık içinde azınlık" statüsüne dönüşmesinin temelinde özetle bu tarihsel ve toplumsal gerçeklikler rol oynamıştır. Çünkü, 17.Yüzyılda ikiye, 20. Yüzyılda dörde bölünmeden sonra her parçada "azınlık" statüsüne düşen Kürtler içinde, bu defa da "Alevi ve Êzidi" olarak "azınlık içinde azınlık" statüleri doğmuştur.

"Acılı Coğrafyanın Kederli Çocukları: Êzidiler" konulu bir çalışmamda 200 dolayında asırlık gravür, fotoğraf ve kartpostala yer vermiştim ki; tamamı "Êzidi" olan bu kişi ve toplulukların en az yüzde 80'i bugün "Müslüman" olarak bilinmektedir. Bu da, kimliklerin sorgulanması ve yerli yerine oturtulması açısından son derece önemlidir.

Orta Anadolu Kürtleri

Biliyoruz ki, "azınlık içinde azınlık" statüsündeki etnik topluluklarda "din ve milliyet" kimlikleri çoğu kez iç içe geçer. Bunun bir nedeni, iki yasaklı kimliği birlikte savunmak güç olduğu, ikinci nedeni de bu iki kimlik iç içe geçtiği içindir. Sözgelimi, Alevi Kürtler kendilerini genellikle "Em Elewi ne" sözleriyle ifade ederken; Êzidi Kürtler, zaten Kürtler'e özgü bir din olduğu için "Em Êzdi ne" veya "Em Yezdanî ne" biçiminde ifade ederler. Osmanlılar'ın, onları "Abede-i İblis" olarak suçlamaları veya Araplar'ın, onları "Yezid'in soyundan gelenler" olarak sunmaya çalışmaları durumu değiştirmez... Gün gelir, Lozan görüşmeleri sırasında, Batılılar'ın onları ayrı bir halk olarak sunmaları karşısında İsmet Paşa, isyan eder ve onların "Kürt" olduğunu yüzlerine haykırır...

Bu "din-milliyet bütünleşmesi"nin ilginç bir versiyonuna, yedi ana Kürt yerleşim birimlerinden biri olan Orta Anadolu Kürt yerleşkesinde tanık oluyoruz. 13. Yüzyıldan başlayarak bu bölgelere yerleşen Kürtler'in çok önemli bir bölümü Malatya-Adıyaman (Semsur)-Urfa (Ruha) hattından; bir bölümü de Ağrı/Bayezid yöresinden buralara yerleşen Kürtler'den oluşmaktadır. Malatya-Semsur bölgesinden gelip yerleşenleren büyük bölümü Alevi kökenli; Urfa/Viranşehir ve Ağrı yöresinden gelenlerse ağırlıkla Êzidi kökenli Kürtler'dir. Süreç içerisinde bu topluluklar, korunma amacıyla dinsel kimliklerini kaybederek Devlet'in resmi mezhebine geçmişlerdir.

Bilindiği gibi, gerek Selçuklular, gerek Osmanlılar, gerekse Cumhuriyet döneminde bu topraklarda egemen olan "resmi" mezhep Hanefilik'tir. Böyle olduğu içindir ki, bu mezhep dışında kalan etnik topluluklar geçmişten beri ya Şeyhülislam fetvalarıyla suçlanarak katledilmiş, ya Abdülhamid

örneğinde olduğu gibi "tashih-i ezhan"a ve "temsil"e uğratılmış (zihniyet değiştirmeye ve asimilasyona) zorlanmış ya da Cumhuriyet döneminde ibadetgâhları yasaklanarak "tek milliyet ve tek din"e zorlanmışlardır.

Bugün Orta Anadolu Kürtler'i, Kürt kimliklerini büyük ölçüde koruyorlarsa, bu onların, geçmişten gelen dinsel kimlikleriyle etnik kimliklerini bütünleştirmesi nedeniyledir.

Sona Giderken

Bilinmektedir ki, her insanın birden fazla kimliği vardır. Başka halklarda olduğu gibi, Kürt halkı da çok dinli, çok inançlı ve çok kültürlüdür. Tarihsel gelişim sürecinde bunun yadırganacak bir yanı da yoktur. Ancak, aslolan insanların tüm bu kimliklerini sahiplenebilmesidir. Kendi payıma, 50 yıllık yazarlık hayatımda; hangi soydan hangi boydan olursa olsun "emek" kimliğini, başta Kürt halkı olmak üzere "ezilen tüm halklar"ı, başta Alevilik olmak üzere "ezilen-horlanan tüm inançları" ve ezilen bir cinsiyet olarak "kadın"ı önceleyen ve savunan çalışmalar yaptım.

Bilinmektedir ki insan olmanın ötesinde tüm bu kimlikleri birleştirecek üst ana kimliklerden biri, ulusal kimliktir. Önemli olan; geçmişte Sol'un yaptığı gibi "sınıf" kimliğini esas alıp diğer kimlikleri reddetmemeleri; din-inanç örgütlerinin bu kimlikleri esas alıp insanları ulusal kimliklerinden soyutlamamaları; milliyet ekseninde örgütlenenlerin bu inanç-kültür kimliklerini görmezden gelmemeleri ve ezilen bir cins olarak kadına gereken önemi vermeleleri, daha doğrusu haklarını teslim etmeleridir.

Toplumsal gelişme yasalarının, bu zoraki yasa ve yasakların üzerinde olduğuna inanıyoruz. Esasen, hayat bunu sürekli doğruluyor. Bunun son ve önemli örneğini "IŞİD" olgusunda gördük. En başta Mezopotamya uygarlığına, düşürülmüş mazlum Kürt halkına ve Êzidiler gibi bâtıni topluluklarına yönelen bu karanlık insanlık düşmanı kasırga taburları; en başta kadın gerillalar olmak üzere bu güçler tarafından hezimete uğratıldı... Tüm dünya insanlığı, daha yakın geçmişte buna tanıklık etti. Bu nedenle, geçmişteki yanlışlardan ders almış olarak doğru temeller üzerinde yükselecek Kürt ulusal örgütlenmesi, alt kimlikleriyle birlikte tüm Kürt halkını kucaklayacağı gibi; tüm imkânsızlıklara rağmen Rojava örneğinde olduğu gibi komşu kardeş halkları da kuşatacaktır.

Geçmişte dinci, yakın geçmişte milliyetçi saiklerle birbirinden uzaklaştırılan ve giderek koparılan Kürt halkı, büyük bedeller ödenerek verilen mücadeleyle bugün yeni bir ivme kazanmış ve yeni bir aşamaya ulaşmıştır.

Kürtlerin ünlü ulusal şairi Cîgerxwîn'in "Kurdino bibin yek / Ger hûn nebin yek / Hûn ê herin yek bi yek" demişti yıllar önce. Yani, "Ey Kürtler birlik olun, eğer birlik olmazsanız gideceksiniz birer birer" diyerek Kürtlerin ulusal birliğine imge düşürmüştü; büyük şaire katılmamak elde değil...

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Diplomasinin Ulusal Birliğe Etkileri

Nilüfer Koç

Hiç bir Kürt ve Kürdistan'lının dilinden düşmeyen ulusal birlik kavramının Ortadoğu bölgesinde sürekli bir biçimde yaşanan değişimler dolaysıyla yeni bir tanımlamaya ihtiyacı bulunmaktadır. Kürt siyasetinin bölge ve küresel savaşta parçalı oluşun nedenleri ortaya konulmadan, birliği sağlamanın zor olacağı açıktır. Bu nedenle Kürt Ulusal Birliği kavramına yeni tanımlamaları da getirmek elzemdir. Kürt Ulusal Birlik diplomasisini Kürtlere karşı geliştirilen bölgesel ve küresel Kürt karşıtı diplomasinden kopuk ele almakta yetersiz kalacaktır. Zira yabancı güçlerin Kürtlere dönük diplomasisi inkar üzerinde şekillenirken, Kürt diplomasisi de bu karşı mücadeleyi hedeflemektedir.

Bu nedenle hem kapitalist modernist güçlerin diplomasiye yükledikleri anlam ve bunu Kürtler üzerinde nasıl uygulamaya konulduğunu hem de Kürtlerin diplomasisini ele almayı gerektirmektedir.

Devletsiz bir halk olan Kürtler devlet sahibi halklardan diplomasi ve dış ilişkileri bir hayli farklıdır. Kapitalist modernist paradigma temelinde devlet ve iktidara dayalı diplomasi taraflar arasında karşılıklı menfaatler üzerine kurulan ve geliştirilen ilişkiler olarak tanımlanmaktadır. Bu ilişkilenme de 'diplomasi savas¨ ın silahsız yapılanıdır' ya da 'savas¨ diplomasinin silahlarla yapılanıdır' tanımlamaları da yapılmaktadır. Diplomasinin sınırları, uygulama biçimi ise devletler arası anlaşmalarla belirlenmiş. Bu nedenle devletlerin veya devletlerden oluşan uluslararası kurumların diplomasinin sorunları çözme ya da barışı tesis edileceğine inanmak, yukarıda yapılan tanımlamalara itibariyle yüzeysel kalacaktır. Zira menfaat ve çıkarlar için 'diplomasi savaşın silahsız yapılanıdır' ya da 'savaş¨ diplomasinin silahlarla yapılanıdır' gerçeği bulunmaktadır. İngiliz Lord Palmerston'un "İngiltere'nin ebedi dostları ve düşmanları yoktur, değişmez çıkarları vardır' söylemi diplomasi gerçeğini en yalın haliyle ifade etmektedir. Günümüzde de bu tanımla maalesef geçerliliğini korumaktadır.

Abdullah Öcalan'ın demokratik modernite paradigmasının somut uygulama boyutu olan demokratik özerklik ve bunların dört parça Kürdistan'ı kapsayan demokratik konfederal çözümüne göre, Demokratik Ulus ve Demokratik Ulusal Birlik diplomasisinin son yıllarda uygulmaya konulması; Ulusal Birlik Diplomasisi kavramının içeriğini değişmesine de yol açmıştır. Burada ulus tanımlamasının farklılaşması nedeniyle Lenin'in genel ulus tanımını aşan demokratik sıfatın eklenmesiyle diplomasi alanını doğrudan toplumsal alana kaydırılmış, böylelikle devlet-iktidara dayalı diplomasi esas gücü olarak sistem dışı güçler belirlenmiştir. Lenin'in çizdiği ulus ve ulusal tanımından doğan ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı tanımını Öcalan, geniş bir analiz ile ele alarak ulus kavramını dar çerçeveden çıkararak demokratik ulus tanımına kavuşturmuştur. Demokrasi kavramı bütün toplumsal farklılıkları kapsayan homojenliği kökten reddeden, buna alternatif olarak heterojenliği esas almaktadır. Bu nedenle Kürt diplomasisi ulusal birlik konusunda Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ya da Güney Afrika'da kurulan Afrika Ulusal Kongresi (ANC) gibi yapıları aşmaktadır.

Geleneksel Kürt diplomasisinin realitesini hala Güney Kürdistan'da oluşan federal Kürdistan Bölgesindeki Kürt yönetimi, kapitalist modernist anlayışla sürdürmektedir. Bu da devlet-iktidar, milliyetçi ve cinsiyetçi bir paradigmaya dayalı mevcudiyetini korumaktadır. Her ne kadar bu bir azınlığı kapsasa da küresel güçlerle ideolojik yaklaşımı olan Kürt

kapitalizmi versiyonu olarak kendisini tanımlaması, ona uluslararası alanda bir meşruiyet kazandırılmaya çalışılacağı var sayılmaktadır. Yine Kürdistan Federe Bölge diplomasisinin dayandığı miras, 20. Yüzyılda kurulan KDP'nin siyasal parti geleneğine dayanmaktadır.

Diplomasinin ulusal birliğe etkilerini anlatmak için öncelikle Kürtlerin ve Kürtler dışındaki güçlerin diplomasi tanımının farkını iyi kavramak lazım. Kürt ulusal diplomasinin tarihsel olarak en geniş kapsamlı ve en örgütlü ulusal kongrenin birlik çalışmaları oldu. O çalışmalar 2013'de denendi. O dönem Öcalan, Brüksel, Diyarbakır ve Hewler'de Kürt konferanslarının yapılması için öneriler sunmuştu. Brüksel ve Amed konferansları ardından Hewler'de toplanan kongre bileşenlerinin dört aylık çabaları ABD, İran ve Türkiye'nin müdahalesiyle yapılmadan sonlandırılmıştır. Dört ay içerisinde sözkonusu devletlerin çeşitli yöntemlerle uyguladığı baskılara bakıldığında, var olan Ortadoğu konjonktüründe devletlerin Kürt birliğinden korktuğu bir kez daha açığa çıkmıştır.

Diplomatik Alanda Kürt Kartının Kullanımı!

Kapitalist modernitede genelde olduğu gibi Kürt sorunuda kendini "ulusal" boyutta ortaya koymaya çalıştı. Kürt sorunu denilince akla hemen ulusal sorun olarak gelmesi kapsamlı bir araştırmadan ziyade konjonktür gereği söylemleştirilmiştir. Fakat gerçek olan şudur ki, sadece sorunlu olan Kürt gerçekliği olmayıp Kürtlükle ilgili olan her şey ve herkes sorunlu hale getirilmiştir. Kendini sorunlu hissetmeyen, düşünmeyen kimse yok gibidir. Sonunda sorun olan yaşanılan gerçekliğin mahiyetine ilişkindir.

Kürt hakikati kapsamında ve kapitalizm koşullarında tüm unsurlarıyla ulus olmaya değil, ulusal yok oluş sürecine sokuldu. Dolayısıyla Kürt ulusal sorunundan ziyade ulus olmama sorunu daha ağır basmaktadır. Kürtlerin kendi anavatanlarını ulusal vatanı haline getirmelerine fırsat tanınmadı. Yani ulus olmanın temel mekânı olarak ana yurt olmaktan önemli oranda çıkarıldı. Başka ulusların vatan aidiyeti kapsamında ele alındı. Bizatihi ulusal varlığın kendisi Kürtleşmeden, Kürt ulusu oluşmadan hakim ulusların içinde eritilmeye çalışıldı. Arap, Türk, Fars hakim ulus-devlet kültürleri içinde nesneleştirildi, sömürgeleştirildi ve asimilasyonla eritilmesi amaçlandı. Bunun için modernite unsurlarının tüm güçleri seferber edildi. Burada sorun, Kürtleri ulus olmaktan çıkarma amaçlı uygulama ve politikaların sistematik işlemesidir. Bu, 20. Yüzyıl statüsünde Kürtlerin direnişi, bir kırılma yarattıysa da hala önemli oranda hegemon ve bölgesel güçler tarafından canlı tutulmaya çalışılmaktadır.

Kürtlerin varlığı sorunsallaştırılarak, Kürtler artık hep Kürt sorunu diye dünya gündemine sokulmuştur

En son bölgesel ve küresel güçler 19. Yüzyıldan başlayarak 20. Yüzyıla kadar Kürdistan ve Kürtler üzerinden sürdürdükleri diplomatik pazarlıklar, 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşmasıyla Kürt inkarına resmi bir boyut kazandırdı. Çünkü bu Antlaşmayla Batılı devletler çıkarları gereği Avrupa-Ortadoğu pazarlığında İsrail-Filistin yanı sıra Kürt-Türk; Kürt-Fars; Kürt-Arap sorununu resmileştirerek kurumsallaştırmışlardır. Böylelikle bölgenin yeni diplomatik pazarlık dengesinde Kürt sorunu temel denge ilan edilmiştir. Sözkonusu güçlerin barışmalarıda, çatışmalarıda Kürtlerin sırtında yapılmıştır. Lozan'da yapılan konferansta Kürtler dillendirilmediği gibi, inkar ederek Batı ve Ortadoğu devletleri arasında diplomatik bir menfaat aracına dönüştürüldü. Lozan Antlaşmasının Kürtler açısından dünya çapında başka bir emsali bulunmamaktadır. Çok bilinçli ve hesaplı bir şekilde bir halkın varlığı resmi inkara kavuşturulmuştur. Kürtler için 'yoksunsuz' kararı verilmiştir. Bunun sonucu olarak Kürtlerin varlığı sorunsallaştırılarak, Kürtler artık hep Kürt sorunu diye dünya gündemine sokulmuştur. Bu nedenle devletlere dayalı diplomasi de Kürt varlığı sorunsallık biçiminde devletler arası diplomaside araçsallaştırılmıştır. Tarihsel olarak Kürtler çeşitli dönemlerde sorunsallaştırma ve araçsallaştırılmaya

karşı büyük direnişler göstermişlerdir. Ne yazık ki, uluslararası diplomasi de, devletler arası menfaat ve çıkar politikaları gereği, çatışma halinde oldukları karşı bir devlete iradelerini dayatmada Kürtler kurban ederek, Kürt sorununu diplomatik olarak Kürt kartı adıyla kurumsallaştırılmıştır. Yaklaşık yüz yıldır kurumsallaştırılmış Kürt sorunu/Kürt kartı Kürt halkının meşru haklarının sorunsallığı üzerinde şekillenmiştir. Dolaysıyla Kürtler bunu bilerek diplomasi yapmak zorunda. Kürt diplomasisi bu gerçeği derin analiz etmeden, yüz yıl boyunca gelişen tüm diplomatik oyunları çözmeden ulusal birliğe hizmet edemez. Kürt diplomasisinin neden hala birliğe gereken etkide bulunmadığı eleştirisi ve beklentisini ortaya atanlar, esasında tarihsel geçmişi bilmeyenlerdir. Kürt ve Kürdistan parçalanmışlığı ne kadar derin olduğu ancak, 1806'da başlayan Baban Hareketinden en son Kürt isyanı olarak adlandırılan 1978'de kurulan PKK Hareketine kadar dayatılan bölgesel ve küresel sömürge politikalarını gözden geçirmekle mümkün. 1639 Kasr-ı Şirin ile başlayan 1878 Berlin Antlaşması, 1914 Paris Konferansı , 1916 Sykes-Picot Antlaşması, 1917 Erzincan Mütarekesi, 1918 yılında Mondros mütarekesi, 1919 Paris Antlaşması, 1920 Sevr Antlaşması, 1923 Lozan Antlaşması, 1926 Ankara/Musul antlaşması, 1975 Cezayir Anlaşması yanısıra Türk, İran, Irak ve Suriye devletlerinin uluslararası güçlerle Kürt karşıtı yaptıkları ikili/bilateral anlaşmalar ile sayısızca toplantı ve konferans yapılmıştır. Bu tablo görülmeden Kürt ve Kürdistan üzerinde parçalama siyasetinin toplumu ve Kürt siyasetini ne kadar derinden vurduğu da pek anlaşılmaz.

Bu tarihsel süreçler içerisinde yapılan bütün uluslararası diplomatik ilişkilerde Kürtler için biçilen temel çerçeve: "Başka ulusların boyunduruğu ve devletlerin sömürgesi olarak yaşamaları" olmuştur. Yapılan antlaşmalarla bunun bir zorunluluk olduğu teyit edilmiş ve ne yazık ki bu durum hala içinde yaşadığımız 21. Yüzyıla kadar etkisini göstermektedir.

Hiç şüphesiz parçalanmışlığa karşı büyük direnişler olmuştur. Tüm ayaklanma ve isyanlarda Kürtler arası iç ilişkiler, yani diplomatik temaslar geliştirilmiş, 'birlikten güç doğar' inancıyla ciddi çabalarda sözkonusu olmuştur.

Nitekim Kürt diplomasisinin Ulusal Birliğe etkide bulunması, yukarıda belirtilen inkar edilme politikası ile bugün ise kendisini hala somut bir biçimde parçacılık, aşiretçilik, bölgecilik, dincilik, mezhepçilik ve particilik ulustan daha önde görülmektedir. Kürt diplomasisinin hala birliğe gereken katkıyı sunmaması, Kürdistan'da kendisini yaşatıp toplumsal taban bulabiliyorsa bu, ulusal ilkeler ve değerler konusunda ulusal düzeyde bir konsensüsün ve orak ulusal aklın bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle Ulusal Birlik konusunda Kürt diplomasisi, şimdiye kadar genelde sömürgeci devletlerin saldırıları karşısında savunma ihtiyacının sonucu ve ihtiyacı olarak ele alınmıştır.

Parçalanmış Bir Ulusun Diplomasisi de Parçalı Karakterde Olur

Sözkonusu realite görünmeden Kürt diplomasisini anlamak zordur. Cevaplandırılmasının önceliği olan sorular Kürtler nasıl bir diplomasi yapması ve en önemlisi de Kürtleri çıkar siyaseti içerisinde dayanacağı gücü nedir sorusudur. Sorunun cevabını kırk yılı aşkın sürdürülen Özgürlük Mücadelesi vermektedir. Tarihin deneyimlerinden; Kürt diplomasisi açısından çıkarılacak en temel sonuç, Kürtlerin diplomatik gücünün halk ve savunma alanın örgütlenmesiyle ilgilidir. Zira Kürtler devletsiz de olsalar, geniş ve kapsamlı örgütlenmiş toplumsal ve savunma mücadeleleri ile bugün, Ortadoğu'da bir aktör konumuna ulaşmış ve başta sömürgeci güçler olmak üzere başka güçler tarafından dikkate ve ciddiye alınmak zorunda kalmışlardır. Kürt kartı veya Kürt sorunu olarak kurumsallaştırılan inkar, Kürt halkının aydınlanması ve örgütlenmesiyle önemli bir oranda kırılmıştır.

Özgürlük Mücadelesi, Kürdistan'ın coğrafik olarak paylaşılmasını ve sömürgeleştirilmesini salt siyasal ve coğrafik boyutuyla ele almamış, daha kapsamlı bir bakış kazandırmıştır. İnşa edilen Kürt sorunuyla küresel ve bölgesel güçler böl-yönet yöntemiyle ile mikro düzeyinde indirgedikleri inkar ve asimilasyon politikasıyla siyaseten, kültürel, sosyolojik ve zihinsel olarakta Kürt halkını parçalamışlardır. Bölgesel ve küresel diplomasi de hala Kürtlere ve Kürt sorununa bu parçalanmışlık ve bölünmüşlük üzerinden ele

almaktadırlar. Parçalılık ne yazık ki hem Kürtleri birbirlerine karşı; hem Kürtleri sömürgeci güçlere karşı; hem de sömürgeci güçleri Kürtlere karşı konumlandırılmış; siyaset yapma imkanlarını Kürtler açısından adeta imkansız kılmıştır.

Geleneksel Kürt diplomasisi de, şimdiye kadar bu parçalanmışlığa göre konumlandığı için birliğe değil, 'böl-yönet' politikası ile güçsüz kılınmıştır. Kürdistan sadece coğrafik olarak parçalanmamıştır. Kürtlere karşı savaşın en vahşi yanı olan, ulus olma şuurunu yitirmesine götürmüştür. Dolaysıyla ulusal kimlik şuuru kazanılmadan ne siyasette ne de diplomasi gibi hiçbir alanda etkisi olmaz. O halde en başta giderilmesi gereken eksilik, ulus tanımının doğru yapılması olmaktadır. Tüm çabalara rağmen, şimdiye kadar siyasetin ve diplomasinin etkide bulunmaması, bölünmüşlük ve parçalılıktan kurtaramamasının en önemli nedeni; uluslaşma şuurundan uzak kalmasıdır. Bu tanımlama yapıldıktan sonra Ulusal Birliği ve buna katkıda bulunacak tüm etkenleri tartışmak mümkün olacaktır.

Uluslaşma ortak bir zihniyet ve kimlik bilincini oluşturma faaliyetidir. Şimdiye kadar solcu siyasette ulus tanımı Lenin belirttiği; siyasi sınırlara (coğrafya), tek dile, kültüre, dine ve tarih kriterlerini aşan daha geniş ve derinlikli bir tanımlamayı gerektirir. Bu kriterler hiç şüphesiz bir ulusun tarihsel ve maddi temelini oluşturmaktadır. Ancak bunun da ötesinde bunlar ilkeler, değerler ve kurumlar temelinde ortak bir bilinç ve zihniyet düzeyine kavuşturulmadıkça uluslaşma gerçekleşemez. Bu nedenle tekrar edersek ulusal birlik sadece somut ihtiyaçlardan veya bir tehlike karşısında, birkaç siyasi partinin bir araya gelmesi ya da anlaşma imzalaması değildir.

Ulusal birlik sorunu, 'Ulusun' siyasi, sosyal ve kültürel kesimlerinden fertlerine kadar, tüm toplumsal kesim ve bireylerinin temel bazı ilke ve değerler etrafında, ortak bir zihniyet ve bilinç oluşturma sorunudur.

Hem Kürdistan ilk parçalandığı/bölündüğü Kasr-ı Şirin'le Osmanlı ve Safevilerin 16. Yüzyılda Kürdistan üzerinden iktidar savaşları ve hem de kapitalist sistemin yayılmayacılığının başladığı 19. Yüzyıl ve kurumsal iktidarını Ortadoğu'da inşa ettiği 20. Yüzyılda, Kürdistan hegemonyaların merkezinde olmuştur. Buna karşı Kürtler diplomatik ilişkilerle kendi aralarında birlik arayışlarına girmiş, bazı kritik dönemler için önemli sonuçlarda alabilmişlerdir.

16. Yüzyılda İdris-i Bitlisî' öncülüğünde Kürt diplomasisinin Osmanlı-Safevi savaşında Kürt beyliklerini usta diplomatik yetenekleriyle bir araya getirerek, Kürtlerin iki büyük imparatorluk arasında yenilgiden kurtarmayı başarmıştır! İdris-i Bitlisî Kürtlerin iki sömürgeci imparatorluk çatışmasında varlıklarını güvenceye almak için öncelikle Kürtlerin birliğini sağlamayı esas alır, ardından diplomasiyle oluşturduğu Kürt birliğiyle Osmanlılarla mutabakata varması önemli bir deneyimdir. Osmanlılar bu dönemde Kürt beyliklerini statüsünü kabul ederken, Safeviler Şiilik inancıyla kamufle edilmiş Fars iktidarını zor aygıtıyla hem Kızılbaş ve hemde Sunni-Şafi Kürtlere dayatarak, Azerileri kılıç zoruyla boyunduruğuna alır ve Kürtlere karşı da böyle bir hazırlık içindedir. Hiç şüphesiz İdris-i Bitlisî'nin diplomatik yeteneğiyle yaptığı; Osmanlı-Kürt mutabakatı Alevi Kürtlerin soykırımına yol açtığı tartışmaları diplomasının tek yanlılığı ve darlığıdır.

Önemlice siyaset oluşumu, kendi üst kimliğini topluma dayatarak toplumsal alanında aşiretçilik, dincilik, bölgecilik temelinde parçalanmayı derinleştirmişlerdir

Daha sonraları İdris-i Bitlisî gibi çok sayıda Kürt lider de ulusal birlik arayışları içine girmiştir. Kuzey'deki Şeyh Said'den Güney'deki Şex Mahmud Berzenci'ye; Dersim'de Seyit Rıza'dan Koçgiri direnişlerinde iç siyaset üzerinden güç arayışına girmişlerdir. Doğu Kürdistan'da Qazi Mohamed, başta Komela olmak üzere diğer Kürt örgütlerini yanına çekerek iç diplomatik ittifakla Mahabad Kürt Cumhuriyetini kurmaya çalışmıştır. Yine o dönem tüm liderler Ortadoğu üzerinde hakimiyet sağlayan İngiliz, Fransız ve Rus devletlerinin diplomatik kurumlarına yazışma üzerinden Kürt halkının karşı karşıya olduğu soykırım ve inkara karşı destek istemişlerdir. Ancak

bir bütünen Kürt diplomasisi açısından uluslararası ilişkiler içerisinde yer alarak, amaç ve hedefleri doğrultusunda kendilerini ifade etmeleri konusunda güçlü bir mirasları yoktur, olan da son derece zayıftır.

Öcalan, varlığı sorunsallaştırılan Kürt halkının bölgesel ve küresel düzeydeki durumunu şu sözlerle çok yalın ifade etmektedir: "Yakın dönemde, kapitalist modernite sürecinde belki de dünya da en çok diplomatik oyunlara kurban edilen halk Kürtler olmuştur. Bütün 19. ve 20. Yüzyılda Ortadoğu'nun parçalanmasında ve kapitalist sistemin hegemonyası altına alınmasında Kürtler kurbanlık rolü oynamıştır. Özellikle I. ve II. Dünya Savaşlarının en trajik kurbanları olmuşlardır. Ortadoğu diplomasisinde (ulus-devlet diplomasisi) Kürtlere biçilen rol hep piyonluk olmuş ve bu durum çok ağır sonuçlar doğurmuştur. Kürtler soykırıma varan acı tablolarla karşılaşmışlardır. Bunda şüphesiz Kürt işbirlikçileri kadar Kürt direnişlerinin modern yöntemlerden kopukluklarının da önemli payı vardır."

20. Yüzyılın sonlarında siyasi partiler biçiminde Kürt siyasetine damgasını vuran parti örgütlenmeleri de iç diplomasiyle birlik arayışlarına girişmişlerdir. Bunlardan en önemli birisi

Kürdistan'da ilk 1946'da kurulan siyasi parti, Doğu Kürdistan'da (Mahabat Kürt Cumhuriyeti sürecinde) Kürdistan Demokrat Partisi-KDP'dir. Bu gelenek Güney Kürdistan'ın Süleymaniye kentinde Kürt aydınlarının kurduğu Güney KDP'si dir. Yine Kuzey Kürdistan'da TKDP'dir. Ayrıca 1975'te YNK partiler kervanına katılmıştır. 1978'de de PKK kurulmuştur. Partiler ya sömürgeci güçlerin artırdığı baskı ya da siyasetten çıkan boşluklardan faydalanmak amacıyla ulusal ittifaklara girişmişlerdir. Uzun bir süre bu tür ittifak tarzı, günümüzde de ulusal birliğin birkaç partinin bir araya gelmesi algısına neden olmuştur. Hiç şüphesiz birlik arayışları önemli girişimler olmuştur, çünkü 'birlik güç doğurur' inancı hep olmuştur.

Oysa birkaç partinin ittifak kurmaları hiçte ulusal birlik olmamaktadır. Bu tür ittifakların sağladığı katkı siyasi partiler arası çatışma ve çelişkileri bir süreliğine durdurmaya hizmet etmiştir.

Daha sonraki süreçlerde de Kürt siyasi güçleri çeşitli cepheler oluşturarak, büyük tehlikelere karşı cephe oluşturmaya kalkışmışlardır. Ancak bunlar genelde dönemsel olmuştur. Sömürgeci güçlerin iç zaaflardan faydalanarak her defasında cephe tarzı ulusal diplomatik örgütlenmeleri parçalamayı bilmiştir. Yakın tarihimizde KDP, YNK, İKDP, KDP-İ, Komala, PSK gibi örgütlerin bu yönlü çokça girişimleri olmuştur. Oluşturdukları ulusal diplomatik ittifakların neden kısa sürelerde sömürgeci güçler tarafından parçalamaya açık oldukları sorusunda, Kürt halkının parçalanmışlığının tek siyasetten değil, kültürel, zihinsel ve toplumsal olduğundandır. Mezhepçilik, bölgecilik, tarikatçılık, sınıfsallık, aşiretçilik ve particilik anlayışları ulusal diplomatik ittifakları dönemsel kılmış ve hatta sonunda bu örgütlerin birbiriyle rekabet ya da çatışma haline sokmuştur. Dolaysıyla diplomasinin Kürt birliğine etkilerini ele alırken, Kürt siyasetine öncülük yapan siyasi ya da toplumsal hareketlerin, öncelikle gerekli olan bir ulus bilince ve bunun dayandığı bir ulusal zihniyete ulaşmalarıdır. Sözkonusu Kürt siyasetindeki çeşitli kategoriler üzerindeki parçalanmışlık ne yazık ki, öncü siyasal kurumlarla sınırlı kalmamıştır. Önemlice siyaset oluşumu, kendi üst kimliğini topluma dayatarak toplumsal alanında aşiretçilik, dincilik, bölgecilik temelinde parçalanmayı derinleştirmişlerdir. Özgürlük için sömürgeci güçlere karşı peşmerge ordularıyla mücadele etmekte yeterli olmamıştır. Dolaysıyla Kürt diplomasisinin hem içte ve hem de dışta etkili olmasının en esaslı bir güç odağına ihtiyacı vardır.

Yine bu durumu çok çarpıcı ifade eden Öcalan, "Kürtlerin tarihinde olumlu veya olumsuz yönde, çok sayıda diplomatik ilişki süreci varlığını hep sürdürmüştür. Çok parçalanmışlık ve topluluklar arasındaki yalıtılmışlık, elçilik faaliyetlerine yüksek değer biçilmesine yol açmış, doğru ifa edildiğinde toplumsal yaşama değerli katkılarda bulunmuştur. Kötü niyetle ve farklı kişisel ve zümresel çıkarlar peşinde ifa edildiğinde ise, düşmanlıklara ve çatışmalara hizmet etmiştir." der

Diplomasinin Ulusal Birliğe Etkilerinin Başlangıcı

90'larla birlikte Kürt ulus bilinci yükselmeye başladı. Bunun sonucu geniş çatı örgütleri oluşmaya başladı.

Bu durum Kürt diplomasisine de etkide bulundu. Kürt ulusal meclisi veya kongre kurma arayışları başlatıldı. FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü), ANC (Güney Afrika Ulusal Kongresi) benzeri oluşumları incelenmeye başlandı. Onların hem ulusal hem de uluslararası üzerindeki etkileri üzerinde duruldu, araştırıldı. Çünkü meclis ya da kongreler, toplumsal olarak farklıları bir araya getiren, ortak hedef ve amaçlara yönlendiren önemli ulusal organlardır. Ulusal nitelemesi ise yarattığı nitelik ve çerçevesidir. Ulusal meclis ya da kongre, esas olarak bir ulusun genel çıkarlarını gözeten farklı mezhep, inanç, ideolojik, cins gibi kişi ve kesimlerin bütününden oluşmuş en üst mercii karşılar. Bir ulusu oluşturan farklı kesimlerin her birinin kendisini kendi özgünlüğüne göre örgütlenmesi ve öznel çıkarlarını gözetmesi kadar; asgari müştereklerin buluşması ise ulusal kongrenin/meclisin temelini oluşturur.

Kürdistan tarihinde ise ulusal kongre ve meclis oluşumlarıyla yaratılan ulusa bilinç, diplomatik olarak Kürtler arası birliği etkileyecek araçlardır.

Tarihte Kürtler arası diplomatik ortaklık ve birlik için ittifak arayışları çokça olmuştur. Ancak bunların hepsi kısa ömürlü olmuştur. 1980'lerde Sovyetlerin çözülmeye başlamasıyla dünyadaki ikili dengenin bozulma sürecine girmesiyle siyasette çok başlılığı, yani multilateral diplomasi de beraberinde getirmiştir. Bu kaos ortamında Kürtler de birlik temelinde güçlenmeye çalışmışlardır. Örneğin bu süreçte 1983 PKK-KDP antlaşması; 1988'de Güney Kürdistan'da geniş katılımlı Kürdistan Ulusal Cephesi'ne benzer arayışlar hızlanmıştır.

Toplumsal Dirilişle Ulusal Bilincin Gelişimi ve Diplomasi

Kürt diplomasisin ulusal birliği etkilemesi algı ve zihniyete köklü bazı değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. 90'ların başında Öcalan, bu gerçeği şu cümlelerle ifade etmektedir: "Ulusal birlik kavramı, söylenince bazen yanlış anlaşılıyor; sanki irili ufaklı örgütlerin bir cephe şeklinde birleşmesini düşünme var. Bu da var ama, bundan önce Kürt halkının, halk olarak birliğini sağlamaktır. Yani ulus olduğunun farkına varmak ve o ulus olma gereği sonucu mücadele edilen mecraya girmiş olmasını sağlamak. Ulusal birlikten daha çok bunu anlamak gerekir. Yoksa birkaç örgütün bir araya gelme meselesi sorunu değil. Halkın artık ulus olma şuurunu elde etmiş olması ve bir ülkesinin, varolan ülkesinin Kurtuluş Mücadelesinin emrine girmiş olmasını kavramış olmasıdır."

Buna dayalı olarakta 90'lardan başlayarak Kürdistan'da halk hareketini simbiyotik bir şekilde gelişimiyle Kürt birliğine ve diplomasiye etkisini de açığa çıkarmıştır. Kürtlerde ulusal birlik bilincinin gelişmesiyle 1992'de Kürdistan Ulusal Meclisi, bunun olumlu ve olumsuz etkileri sonucu Sürgünde Kürt Parlamentosu-PKDW'ye evrilmiştir. PKDW ile dört parça Kürdistan ve diasporadaki Kürtler bir araya gelmiştir. siyasal ve toplumsal hareket ve kanaat önderleri ilk defa bir çatı altında bir araya gelmiştir. Bu çatı altında kendi sorunlarını tartışmış, ulaştıkları ortak talepleri dış dünyaya yansıtmaya çalışmışlardır. Parlamentonun diğer önemli bir işlevi ise dört parçadan farklı aşiret, mezhep, inanç, bölge, kadın-erkek; genç yaşlı gibi tüm toplumsal dinamikleri bir araya getirerek ulus bilincinin gelişmesini sağlamıştır. Bu birliktenlik, varlığı parçalanmışlığa dayalı diğer geleneksel Kürt siyasal hareketlerini de olumlu anlamda zorlamıştır. PKDW'nin güçlü mirasını Mayıs 1999'da, Kürdistan Ulusal Kongresi (KNK) devr alarak; günümüze kadar hem iç ve hem de dış siyasette önemli bir ulusal diplomasiyi açığa çıkarmıştır. Öyleki particilik, dincilik, cinsiyetçilik ve üst sınıf kimliğini dayatan geleneksel Kürt siyasetini zora sokarak, istemeselerde KNK'nin çalışmalarına ya dolaylı ya da direk ulusal birliğe gelmelerini toplum zorlamıştır. KNK'de ifadesini bulan, Kürtçenin tüm lehçeleri, inanç, bölge, aşiret, sınıf, kadın, genç ve farklı kimliklerin ortak hedef belirleyebileceğini göstermiştir.

Yaklaşık 22 yıldır KNK konferans, çalıştay, seminer, panel gibi araçlarla ulusal birlik diplomasisini gündemde tuttuğu gibi, Kürtlerin ortak karar alabileceğini göstermiştir.

Kuzey Kürdistan'da DTK öncülüğünde hem siyasal ve hem de doğrudan ulusal boyutta sorun teşkil edilen hususlara karşı bir birlik anlayışı da sözkonusu. Özellikle asimilasyon sonucu Kürt dili üzerinde gelişen tehlikeye karşı oluşturulan Kürtçe dil platformu gibi diplomatik forumlarla çözüm arayışlarında Kürt ortak aklı geliştirilmektedir.

2007'de KNK çatısı altında başlayan ulusal birlik prensipleri tartışması bir ihtiyaç haline gelmiştir. O yüzden Kürtler arası ilişkileri belirleyecek olan Ulusal Birlik Strateji Belgesi, 2008'de KNK kongresinde karar altına alındı. Belge içerisindeki kimi kavramlar toplumun belleğine yansımaya başlamıştır. Örneğin belgede ifade edilen ulusal birlik ilkelerinden birisi: Hiçbir Kürdistani parti sömürgeci veya küresel güçlerle ittifaka girerken bunu diğer bir Kürdistani parti ya da hareket zarar vermemesi ilkesidir. Diğer önemli bir ilke ise Kürtler Arası Savaşın Yasaklanması İlkesi: Kürtler arası savaş, ulusumuzun yaşadığı en büyük trajedilerden biridir. Bu, kısmen sömürgeci ve egemen güçlerin kurguladıkları, komplo ve kışkırtmalardan kaynaklansa da, esas olarak ulusal bilinç zayıflığı ve demokratik kültürün yetersizliğinden doğmaktadır. Bu durum uluslaşma sürecimize ve ulusal birliğimize büyük zararlar verdiği gibi, bizi büyük kazanımlar elde etmekten de alı koymaktadır. Onun için Kürtler arası savaş, hiçbir gerekçe ve bahane ile kabul edilmemeli ve ilkesel olarak yasaklanmalıdır. Kürtler arası savaş, ulusa yapılmış bir ihanet olarak görülmelidir. Brakujiyi tamamen ortadan kaldırmak hedefiyle, demokratik uluslaşma ve siyaseti geliştirme süreçleri hızlandırılmalıdır.

Kadınlarla Değişen Ulusal Birlik Diplomasisi

2006 yılında Kürt kadın hareketi, Kadın Kurultayında aldığı karar çerçevesinde başlattığı ulusal birlik için siyasal-diplomatik çalışmalar oldu. Ve bunlar için atılan adımlar neticesinde Kürt Ulusal Birlik kavramına demokrasi kavramı da eklenerek adı, Demokratik Kürt Ulusal Birliği oldu. Zira Kürt Ulusal Birliği ve diplomasisi erkeklerin başkanlık yaptığı siyasi partilerin birliği değil, kadın iradesinin de içinde yer alması gereken bir gelişme olarak ortaya çıktı. Bunun sonucu 2010 Amed; 2012'de Hewler'de yapılan Kadın Ulusal Birlik Konferanslarıyla ulusal birliğe yeni bir içerik katmıştır. Yani Ulusal Birlik salt siyasi parti ve hareketlerin değil, aynı zamanda kadın iradesini de kapsayan yeni bir gelişme olarak katkı sunmuştur. Zira İdrisi Bitlis'den günümüze kadar birlik diplomasisi hep erkekler tarafından yürütülmüştür. Kadın bakış açısının gelişimiyle iktidarcı anlayış yerini toplumsal demokratik diplomasiye yönelmiştir.

2000 yılı 1325 sayılı bir karar ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, "kadınların barış süreçlerine katılmaları, çatışmaların önlenmesi, çatışma sırasında ve sonrasında kadınlara yönelik şiddetin engellenmesi konularında tedbir alınmasına, bu tedbirler alınırken de kadınların karar alma, uygulama ve hesap sorma süreçlerinde etkin olarak yer almasını" destekler niteliktedir Kürt kadınının bu yaklaşımı.

Demokratik Ulus İle İktidarcı-Devletçi Kürt Diplomasisi Yol Ayrımında

Şu an Kürdistan'da ideolojik iki çizgi ve iki paradigma yan yana yürümektedir. Modern, çağdaş, plüralist, kadın özgürlükçü, demokratik ve toplumcu karakterdeki diplomasisi ile iktidarcı-devletçi diplomasi olmaktadır.

Öcalan,"Hem konjonktürel hem de sınıfsal açıdan birleşik bir Kürt ulus devletinin şansının az olduğu göz önüne getirildiğinde, bu amaçla yürütülen diplomasilerin çözümleyici şansının oldukça az olduğu görülecektir. Son iki yüzyılda bu amaçla yürütülen faaliyetlerden başarılı sonuç alınmadığı bilinmektedir. Kürt sorununun doğası başarılı olmasına el vermemektedir. Kürtlere ilişkin ulus-devlet diplomasisi çözümleyici değil tıkayıcı, parçalar arası çelişkiyi artırıcı ve düşman ulus-devletlere açık davetiye çıkaran birçok olumsuz role tanıklık etmiştir. Bu nedenle yeni bir diplomasiye, demokratik ulus diplomasisine şiddetle ihtiyaç vardır", demektedir.

Kürt ulusal birlik diplomasisinin ilkeleri uygulandıkça etkisi olacaktır. KNK'nin Ulusal Strateji Belgesinde şöyle yazmaktadır: "Ulusal strateji"de iç ve dış dinamiklerin pozisyonu: Kürdistan'ın kurtuluşu, Kürt ulusunun özgürlüğü ve Kürdistan halklarının işgalci, kolonyalist düşmanın elinden kurtarılması için bütün ulusal güçlerin meşru politik yöntemlerle savaşa seferber edilmesi, 'Ulusal Strateji'nin anlamını ifade ediyor. "Ulusal Strateji"nin belirlenmesinde temel ve belirleyici unsur 'demokratik ulusal çıkarlar" diyor.

Kürt halkı ve diğer topluluklar adına, tüm ulusal, sosyo-politik, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik örgütler, politik şahsiyet ve aydınlardan oluşan, "büyük ulusal güç", "ulusal strateji"nin sosyal bileşimini oluşturuyor.

Uluslararası güçler de, Kürdistan'a dair politikalarını "direkt" ya da "indirekt" kendi jeostratejik çıkarlarına göre yürütüyorlar. Bu realiteye göre, dünya reelpolitik dengeleri göz önünde bulundurulmalı, ulusal çıkarlara ve Ortadoğu barışına katkıda bulunacak "çok yönlü ittifak"lar hesaplanmalıdır.

Somut ifade edilen kriterler ise: Ulusal güç ve dinamikler, bu noktalarda birbirlerine karşı yüksek bir kararlılıkla sorumludurlar:

1. Demokratik Ulusal çıkarlar herşeyin üstünde tutulmalıdır.
2. Ulusal varlıklar ve korunup sahiplenilmeli ve sembollere saygılı olunmalıdır.
3. İşgalci ve sömürgeci devletlere karşı savaşımda, diğer örgütlerin üzerinden dar ve örgütsel hesaplara girilmemelidir.
4. Ulusal örgütlerle her ne şekilde olursa olsun diyalog içinde olunmalıdır.
5. Ulusal güçler arasındaki dayanışma en üst düzeyde tutulmalıdır.
6. Kerkük ve tüm Kürdistan sınırları, işgalcilere karşı her ne yöntemle olursa birlikte korunmalıdır.
7. Ulusal güçler arasındaki çatışma (savaş), ulusal suç olarak kabul edilmelidir.
8. Herhangi bir ulusal güç, bir diğer ulusal güç aleyhinde yanlış bir pratik sergilerse, bu kırmızı bir alarm olarak kabul edilmeli ve bu ulusal yoldan sapmaya karşı, tüm ulusal dinamikler alarm içinde olmalı, ulusal çıkarları koruma amaçlı aktif ve caydırıcı refleks gösterilmeli ve bu şekilde ulusal birliğin içten kırılmasının önüne geçilmelidir.
9. Demokratik Ulusal Birliğin kalıcı hale gelmesi için meclis, platform, kongre veya başka türden örgütlemler geliştirilmelidir.

2013 Kürt Ulusal Birlik Konferansı Deneyimi

Arap Baharı ardından Mart 2011'de başlayan Suriye savaşı Kürdistan'ı 3. Dünya Savaşının merkezine taşıdı. Ve savaş yeni güç dengelerinin de oluşumuna götürdü.

Kürtler aleyhinde olan alt üst olma aşamasına giren kapitalist modernist güçler, 3. Dünya savaşıyla yeni dengeler oluşturma savaşlarına başladılar. Kürtlerin tekrar bu süreçte kimliksiz ve statüsüz kalmaması ve yine hegemon güçlerin paylaşım savaşının kurbanları olmaması açısından Öcalan, ağır tecrit sistemi altında olmasına rağmen, Kürtleri acil ulusal birlik konferansı veya kongreyi gerçekleştirme çağrı yaptı. Konuya ilişkin KDP Genel Sekreteri ve Federe Güney Kürdistan Başkanı Mesut Barzani'ye inisiyatif alma çağrısında bulundu. Hatta Mesut Barzani'nin kongre başkanı olmasını önerdi. İmarlı Görüşmeleri sürecinde Öcalan, Türk devlet yetkililerine Kürtlerin birliği Türk devletini zorlamayacağı konusunda ikna etme mücadelesi verdi. Yarattığı başarılı diplomasisiyle de Türk devletini bir dengede tutabildi. Buna dayanarak Kürt güçlerine hemen Kürt ulusal kongresinin yapmalarını önermiştir. Bunun sonucu 15-17 Haziran 2013'de Diyarbakır'da yapılan Kuzey Kürdistan Birlik ve Çözüm Konferansına gönderdiği yazılı açıklamada Öcalan: "Benim içinde bulunduğum İmralı koşulları nedeniyle tek başıma bir müzakere yürütmem hem imkânsızdır hem de doğru değildir. Ben, bana yüklenen önderlik misyonum gereğince müzakere sürecinin yolunu açıyorum, bu yolda yürümesi ve sürecin içini doldurması gerekenler sizlersiniz… Bu temelde geniş katılımlı toplanan konferansınız müzakere sürecinin en temel siyasal mekanizması olmak durumundadır" dedi.

Daha öncesinde ise Öcalan, 2013'te Diyarbakır Newroz'a gönderdiği mesajda Ulusal Kongrenin toplanması için Güney Kürdistanlı liderlere çağrısını yineledi. Buna karşın Mesut Barzani, "Sayın Öcalan'ın açıklamalarına katılıyorum ve destekliyorum" ifadesini kamuoyu nezdinde ifade etmişti.

Öcalan'ın çağrısı temelinde Mesut Barzani PKK'nin sözkonusu Kongre için belirlediği Kongre Komitesiyle ortaklaşarak, kongreye davet edileceklerin listesini kararlaştırıldı. Toplantıya dört parçadan şu parti ve örgütler katılmıştı: "PKK, KDP, YNK, DTK, HDK-İran, BDP, Rojava Kürdistanı Halk Meclisi (MGRK), Suriye Kürtleri Ulusal Meclisi (ENKS), HDK, KNK, PJAK, Yekgirtûya Îslamî, Komela Îslamî, Goran Hareketi, Tevgera İslami, Kürdistan Komünist Partisi, Kürdistan Sosyal Demokrat Partisi, Partiya Zehmetkêşên (Emek Partisi), İHD,

Kürdistan Özgürlük Partisi (PAK), PSK, HAK-PAR, KSK, Kürdistan Bağımsızlık Partisi, Kürdistan Demokratik Kadın Hareketi, Kürdistan Devrimci ve Emekçi Gençliği-İran, İran Komünist Partisi, Dicle-Fırat Diyalog Grubu, Özgürlük ve Sosyalizm Partisi, İran Kürdistanı Emekçiler Partisi, Kürdistan Çalışma Örgütü-İran, MEYA-DER, Halk İslami Hareketi, KADEP, DDKD, PÇDK, Partiya Ayînde ya Kurdistanê YNDK ve PDK-Bakur.

22 Temmuz 2013'te Hewlerde toplanan Kürt siyaset ve toplumsal örgüt temsilcilerinin ilk toplantıda konuşan Barzani, "Başlıca amacımız Kürdistan'ın dört parçasındaki tüm siyasi kesimlerin ortak talep ve stratejik birliktelik ile barış ve birlikte yaşama mesajını bölge halklarına iletmektir. Bu kongrede Türk, Arap ve Fars halklarına Kürt halkının barış ve eşitlik temelinde birlikte yaşamak istediğini söyleyeceğiz" diyerek kongrenin bir ay içerisinde Hewlêr'de yapılması gerektiğini belirtmişti.

Bu toplantı ardından Kuzey Kürdistan'dan 6, Güney'den 5, Rojhilat'tan (Doğu) 5 ve Rojava'dan 5 olmak üzere toplam 21 kişilik Kürt Ulusal Kongresi Hazırlık Komitesi oluşturuldu. Ve sonuç bildirgesinde: "Tüm taraflar kongrenin amaç ve mesajlarının başarıya ulaşması için gerekli her türlü yol ve yöntemi, en uygun mekanizmayı kullanarak, kongrenin aldığı kararları ve görevleri yerine getirmek için çalışma yürütülmesi konusunda ortak inançlarını ifade ettiler. Toplantı katılımcıları kadınların, gençlerin, sivil toplum örgütleri temsilcilerinin ve Kürdistani tüm halkların ortak ve eşit yaşama aktif katılmasına ağırlık verdiler. Toplantı tüm Kürdistani siyasi partilerin ilişkilerinin güçlendirilmesine ve Rojava Kürdistan›ında Kürtlerin meşru haklarının elde edilmesi için siyasi çevrelerin ortak çalışmasının önemine dikkat çekti. Toplantı, kongrenin en kısa zamanda gerçekleştirilebilmesi için tüm Kürdistanı temsil edecek 21 kişiden oluşan bir hazırlık komitesinin kurulmasına karar verdi." denilmişti.

Kürtlerin Bir Araya Gelmesi Yetmemektedir

Kürt ulusal diplomasisin 2013 Kürt Ulusal Kongre hazırlık çalışmalarında görüldüğü üzere, içte kullanılan kapsayıcı dil, üslup ve yöntemler başarı için yeterli olmamıştır. Zira ABD, İran ve Türk devletleri kongrenin olmaması için ellerinden geleni yapmışlardır. Hazırlık çalışmaları sürecinde de tehdit, uyarı gibi yönelimler arttırarak, KDP üzerinde ciddi bir baskı oluşturmuşlardır. KDP'yi en zayıf noktası olan finans, iktidar olguları üzerinden tehdit ederek geri çekilmesine neden oldu. Yine Kürtlere değil, sırtını tarihte olduğu gibi Kürt halkını sorunsallık üzerinde tutan sömürgeci güçlere vermesi; halkımız büyük bir hayal kırıklığına uğratmıştır.

2013'ten bu yana çok şey yaşandı. O tarihte yapılan Ulusal Kongre çalışmaları istenen ve beklenen sonucu vermese de önemli veriler ortaya çıkardı. Derslerle dolu tecrübeler bıraktı. Yani o çalışmaların derslerinin çıkarılması halinde büyük kazanımlara dönüştürülebilir. O çalışmalar boşa gitmemiştir. Yeter ki dersleri çıkarılabilsin.Oradan bugüne birliksizliğin her parça Kürdistan'a kaybettirdiği daha net görülmektedir. Güney Kürdistan'da yapılan bağımsızlık referandumu sonrası, yaşananlar bile birliksizliğin nasıl kaybettirdiğinin çok çarpıcı örneği olmuştur. Referandum büyük kaybettirmiştir. Kürtler birlik olsa idi, Kerkük ve diğer yerler kaybedilmiyebilirdi. Diyer kayıpları sıralamanın gereği yoktur, onlarda biliniyor. Tarihsel zaman Kürtlerin önüne mutlaka birliklerini oluşturma görevi koymuştur. Geçmişimizden çıkarılacak derslerle birliğin sağlandığı, demokratik ve özgür yaşanacağı zamanının geldiği umuduyla...

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürtlerde Ulusal Birlik Sorunu Üzerine

Hatip Dicle

Hiç şüphesiz ki bir toplumun tarihi geçmişi ile bugünü ve geleceği arasında, diyalektik bir ilişki vardır. Bugün yaşananların, mutlaka tarihte kökleri ve tarihte yaşananların, bugün cereyan eden gelişmelerde mutlaka izleri bulunmaktadır.

Kürtler bugün Ortadoğu'daki 3.Dünya Savaşı koşullarında, Türk devletinin soykırım tehdidi altındadır. Kürt halkının aydınları ve dostları, her fırsatta bize bu gerçekliği hatırlatarak, ulusal birliğimizi en üst düzeyde tez elden sağlamak zorunda olduğumuzu, ısrarla tekrarlamaktadır. Halkımız, sanatçılarımız ve bilim insanlarımız, bu konuda sürekli çağrılar yapmaktadır. Tüm bu çabalara rağmen, belli siyasi parti ve çevreler, bırakınız ulusal birliğe gelmeyi, kendi iktidar çıkarları uğruna Türk devleti ile gizli-açık işbirliğine girerek, halkımızın geleceğini ve güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Bu acıklı durumun, kuşkusuz ki tarihimizde kökleri ve toplumsal hafızamızda izleri bulunmaktadır. Bu nedenle, günümüzdeki ulusal birlik sorunlarımızı değerlendirmeden önce; tarihimizin olumlu veya ibretlik bazı sayfalarına yeniden göz atmamız, hatırlamamız ve geçmişte yaşananlardan, günümüze ışık tutacak dersler çıkarmamız gerekmektedir.

1950 yılından sonra, Ortadoğu'da geliştirilen arkeolojik kazıların ve araştırmaların ortaya koyduğu bilimsel gerçeklere göre, son buzul döneminin yirmi bin yıl öncesinde sona ermesiyle buzulların kutuplara doğru geriye çekilmesi, Neolitik Tarım devrimini mümkün kılmıştır. Günümüzde Kürtlerin çoğunlukla yaşadıkları ve bugünkü Kürdistan'ın merkezinde yer aldığı ve genellikle Verimli Hilal olarak adlandırılan bu coğrafyanın bitki ve hayvan zenginliğiyle; Homo Sapiens'in düşünce gücü birleşince, insanlık tarihinin en köklü devrimi olan Tarım-Köy Toplumuna geçiş, bu bölgede büyük gelişmelere yol açmıştır.

Bu derinlikli devrim ile simgesel dil ve düşüncede yaşanan sıçrama, o döneme dek eşi görülmemiş bir toplumsal biçimlenişe neden olmuştur. Hakim dil-kültür grubu olan Hint-Avrupa ya da Aryen dil-kültür grubu da denilen toplulukları oluşturmuştur. Bu nedenle bilim insanları bugünkü Kürtlerin kökenini, Aryen toplulukların kök hücresi olarak tanımlamaktadır. Nitekim Kürt dili ve kültürü üzerindeki araştırmalar da, bu gerçekliği ortaya çıkarmaktadır. Son arkeolojik kazılarla, kalıntılarına ulaşılan ve geçmişi 12 bin yıl öncesine kadar giden en eski kabile ve din merkezi olduğu keşfedilen Göbeklitepe de, mevcut kültürün gücünü kanıtlayan önemli bir örnek durumundadır.

İşte bu dönemde kabile toplumsal formasyonunun doğuşuna tanıklık etmekteyiz. Klanların birleşmesinden oluşan kabile, o dönemde büyük bir devrimsel gelişmedir. Hatta Neolitik Devrime, kabile devrimi demek de mümkündür. Klanlar arası birliğin oluşturduğu kabile toplumsallaşması, tarihin en önemli sosyal devrimlerinden birinin zeminini yaratmıştır. Bu gelişmedeki "birlik" kavramının altını özellikle çizmek isterim. Çünkü kabileler arası birlik ve dayanışma olmasaydı, Göbeklitepe'nin yaratılması da mümkün olamazdı.

Kabile toplumuyla birlikte dil-kültür farklılaşması, göçmenlik-yerleşiklik ilişkileri de gelişmeye başlamıştır. Özellikle dikkat çektiğimiz Göbeklitepe, o dönemde kabilelerin Kabesi durumundadır. Bu nedenle Urfa'da ve hatta tüm Kürtler de din duygusunun hala güçlü olmasında, bu gerçekliğin payı büyüktür. Ayrıca buradaki her biri bir kabileyi

temsil eden dikili taşlarda, hiyeroglif öncesi harf ve yazı örnekleriyle karşılaşmak ise büyük bir tarihsel değeri ifade etmektedir.

Hatta yine rahatlıkla denebilir ki, Mısır ve Sümer uygarlığını doğuran kültür de, Toros-Zagros sıra dağları kavisindeki bu kültürdür. Bu kültürel merkezin izleri, Kürtlerde halen yoğun biçimde yaşanıyor ve bu halk halen bu coğrafyanın en eski yerleşik halkı olarak günümüzde de varlığını sürdürüyorsa, bu durumda Kürt gerçekliğinin oluşumunu bu kültüre dayandırmak kaçınılmaz olmaktadır. Genetik haritalar hem Homo Sapiens türünün, hem de tarım devriminin bu kültür merkezinden çevresine ve dünyaya yayıldığını kanıtlamaktadır.

Abdullah Öcalan'ın tarih tezlerinden ve günümüze kadar ulaşmış olan, kil tabletlerdeki çivi yazılarından anlıyoruz ki M.Ö 3000'lerde Sümerler; kuzey ve doğusundaki dağlık bölgedeki halka "KURTİ" adını vermişlerdi. "KUR" Sümerce'de dağ; "Tİ" eki aidiyeti belirtmektedir. Özcesi "KURTİ", "DAĞLI HALK" demektir. Zaten Kürt deyince günümüzde de "dağlılık" temel bir özellik olarak hala çağrışım yapmaktadır. Kuşkusuz ki şehirlisi, ovalısı, sınıf ayrışması yaşayanı, devlet işbirlikçisi veya devlet karşıtı olanı da bolca vardır. Ama ana gövdeyi oluşturan ve soyunu güçlü yaşayan Kürtlük, geleneksel kabile özellikleri ağır basan Kürtlüktür.

Örneğin, Gılgameş Destanı'ndaki ilk şehirli işbirlikçi KURTİ olan ENKİDU, belki de tüm şehirli, sınıflı ve iktidar işbirlikçisi KURTİ'lerin ilk atasıdır. Destandaki Humbaba, Dağ Kurti'sidir; hatta onların lideridir, kabile şefidir. Enkidu, ihanet ettiği Humbaba'yı öldürmesi için Gılgameş'e adeta yalvarır. Günümüzdeki işbirlikçi Kürt'ü ne de yaman çağrıştırıyor! değil mi? Zaten Gılgameş Destanı da,özünde Sümer uygarlaşmasına karşı direnen Kurti'lerin özgürlük ve varlıklarını koruma mücadelesini ifade eder. Kurti'lerin içindeki bu direniş çizgisi ile işbirlikçi Enkidu çizgisi beş bin yıldır, Kürtler arasında yaşamaya devam etmektedir.

Öcalan yine dikkat çeker ki; M.Ö 2000 yılından itibaren Hurri, Hitit, Mitanni gibi proto Kürtlerin uygarlıkla ilişkileri çok yoğun olmuştur. İki yönlü bir ilişki, tüm gelişmelere damgasını vurmuştur. İlk yönüyle uygarlık kültürünün baskıcı ve sömürücü kent, sınıf ve devlet unsurlarıyla hep çatışmışlardır. Hatta bazen Babil'in fethi (M.Ö 1596) ve Ninova'nın yıkılışı (M.Ö 612)'ında olduğu gibi, sömürü ve baskının merkezlerini istilaya kadar varan hamleler yapmışlardır. Ama güçleri yetmeyince de, çoğu zaman dağların fethedilmez doruklarına çekilerek, varlıklarını korumaya, bağımsız ve özgür yaşamdan vazgeçmemeye özen göstermişlerdir. Nitekim günümüzde de Zağros dağlarının güney eteklerinden Dersim'e kadar benzer lehçeleri koruyan Hewrami ve Zaza-Kırmanc kültürü, bu gelişmelerle yakından bağlantılıdır. Bu kültürün izleri, bugün bile oldukça etkilidir. Dağ Kürtleri denilen kesim, esas olarak bu hat üzerinde yaklaşık beş bin yıl boyunca yaşayan Hurri kökenli kabilelerdir. Hurrice bazı kelimelerin kökeniyle Kırmancki ve Hewramanca'nın bir çok kelimesinin çakışması, bu gerçekliği yeterince izah etmektedir.

Gerçek ve Sahte Kürtlük Biçiminde Ayrışma

20.Yüzyıldaki arkeolojik kazılar ve bilimsel verilerden öğreniyoruz ki; proto-Kürtler dediğimiz Hurriler, Hititler, Guti, Mitanni, Subaru, Kurtiler ve diğer tüm topluluklar, başta Asur olmak üzere köleci imparatorlukların köleleri olmamaları için, yaşadıkları topraklar üzerinde aşiret federasyonları oluşturarak, köleci sömürgecilere karşı kahramanca direnmişler ve büyük kazanmışlardır. Kabilelerin kendi aralarında BİRLİK oluşturarak yarattıkları AŞİRET toplumsal formasyonu ve aşiretlerin bir araya gelerek üst birlikler oluşturduğu aşiret federasyonları ve konfederasyonları oluşturulamasaydı, proto-Kürtlerin özgürlüklerini korumaları da mümkün olamazdı. Ve köleleşmeleri kaçınılmazdı. Nitekim tarihin de tanıklık ettiği gibi, bu sayede Ege'den Hindistan'a kadar ki coğrafya üzerinde kurdukları Med Konfederasyonu imparatorluğa dönüştürebilmişlerdir. Ancak ne acıdır ki, bir saray entrikası, bir iç ihanetle eğemenliği, M.Ö 550'de Perslere kaptırmışlardır. Bu durum, tıpkı Enkidu çizgisi gibi, geleneksel Kürt işbirlikçiliğinde köklü bir gelişmedir.

Heredot Tarihi'nde bu gelişme aynen şöyle anlatılır:"Son MED Kralı Astiyag, hain MED'li

komutan Harpagos'a, 'Bre alçak, haydi beni yıktın !.. Neden bizzat kendin baş olmadın, ya da başka bir MED'liyi baş yapmadın da, PERS asilzadelere uşaklığı tercih ettin ? " der. Bu günümüzde de, gerçekliği son derece yerinde olan, önemli bir sorudur.

Proto-Kürtler açısından İslamiyete kadar gelen iki bin yıllık ikinci uygarlık aşaması, kendi kentlerini inşa ettikleri, egemen sınıflarının oluştuğu ve devletlerini kurdukları dönemdir. Daha çok dağ eteklerinde ve ovalık alanlarda oluşan bu kültürün, karma bir özelliği hakimdir: Benzeşmeye çalıştıkları uygarlıkların dil ve kültürlerini yaşayan yönetici aristokrasi ile alt sınıfları oluşturan ve kendi öz dil ve kültürlerini yaşayan kesimler...Kürt coğrafyasının ağır etkisi altında oluşan bu kültürün ikili karakteri çok az değişerek, günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Gerek dağ ve ova kültürü biçimindeki "ikili ayrışma", gerekse ova-kent kültüründeki sınıfsal ikili ayrışma, bu kültürün temel karakteristik özelliğidir.

Kentli ve devletli ... egemen zümre, belki de hiç bir toplumda olmadığı kadar, geleneksel Kürt varlığına karşı olumsuz rol oynamıştır

Bu ayrışmada üst tabaka, yabancı işgalci ve fetihçi sömürgenlere karşı hep muazzam bir uyum gücü gösterip, kendi öz kabile-halk kültürünü işe yaramaz saymış, ikinci plana atıp iç ilişkilerinde çok sınırlı ölçüde kullanmakla yetinmiştir. İçinde rol oynadığı veya bizzat kurduğu uygarlıklara, kendi dil ve kültürünü egemen kılmak için çaba göstermemiş veya çok az göstermiştir. Guti'lerden Eyyubi'lere kadar, bu hep böyledir. Kentli ve devletli bu eğemen zümre, belki de hiç bir toplumda olmadığı kadar, geleneksel Kürt varlığına karşı olumsuz rol oynamıştır. Yabancı dil ve kültürler içinde erimeye götüren yüksek sınıfsal ve ailesel çıkarlar, şüphesiz bu olumsuzlukta belirleyici olmuştur. Kendi içine kapanan dağ "KURTİ"sinin ve alt tabakanın, çoğunlukla değişmeyen kabile ve aile kültürü binlerce yıl varlığını, ancak içine kapanarak, eritmeden günümüze kadar taşıyabilmiştir. Mesela bu taşımada, Zerdüşt geleneği önemli bir rol oynar. İnanç kültürlerinin özünde Zerdüşti gelenekten beslenen Ezidi Kürtlerle, Alevi Kürtler yakından gözlemlendiğinde, özellikle kadınlarında temsilini bulan Zerdüşti kültürün demokratik, özgür ve eşitlikçi özellikleri, rahatlıkla fark edilebilir. Tüm bastırılmışlıklarına rağmen doğayla bütünleşmiş, açık sözlü ve cesur yanları günümüze kadar ulaşmış dikkate değer yanlarıdır. Bu nedenle, birbirinden ayrışmış bu iki kültürel kesim arasında dağlar kadar bir uçurumun oluşması, gerçek Kürtlük-sahte Kürtlük biçiminde köklü bir farklılaşmaya yol açmıştır. Kapitalist modernite döneminde, neden güçlü bir milliyetçi Kürt burjuvazisinin oluşmadığının kökeninde de,yine bu tarihsel gerçeklik yatar. Öte yandan bu dönemde Kürt kültürel varlığı, yanı başındaki İslami çıkıştan da şiddetle etkilendi. Daha çok da saltanat İslamının yıkıcılığıyla karşılaştı. Emevi hanedanlık ve sultanlık rejimi, İskender'in fetih ve tahrip tarzına çok benzer bir biçimde giriştiği kanlı geçen fetih savaşlarıyla, Kürt topraklarını kısa sürede sultası altına aldı. Özellikle Zalim Haccac gibi komutanlar, eli kılıç tutan tüm Kürtleri katledip, kadınlarına ve çocuklarına toptan el koydular. Tıpkı ilk örneği, Gılgameş destanına da konu olan bugünkü Irak'ın kuzeyi ve doğusundaki (Güney Kürdistan) ormanlık ve dağlık alana, Enkidu'yla birlikte gerçekleştirdiği ve kan döktüğü sefer gibi...Ya da günümüzde DAİŞ canilerinin uyguladıkları vahşet gibi...

Bu dönemde iktidar denilince hep işgalci efendiye uşaklığı aklına getiren Kürt işbirlikçi zümresi, süreç içinde Emevi hanedanlığıyla önce bütünleşti, hatta giderek gönüllü asimilasyonla Araplaştı. Halen Kürdistan'da bunlardan kalma güçlü kalıntılar vardır. Nitekim Ortaçağın Kürt Beylikleri'nin genellikle Sünniliği benimsemelerinin de tarihsel temelleri, bu gerçekliğe dayanmaktadır. Emevi, Abbasi ve Osmanlı saraylarındaki örnekler, bu konularda oldukça ibret verici ve öğreticidir.

Örneğin, 16.Yüzyıl başlarında Osmanlı Padişahı olan Yavuz Sultan Selim'in

İttifak amacıyla, Sünni Kürt beylerine İdris-i Bitlisi aracılığıyla gönderdiği mesaja, dönemin 28 Kürt Beyliği, kendi aralarında bir Beylerbeyi (Mire' Miran) belirleyemedikleri için, Yavuz'dan bir 'Türk'ü'(yani bir

Osmanlı Paşasını)Diyarbekir'e başlarına Beylerbeyi atamalarını istemişlerdir. Bu olay, bin yıllık Türk-Kürt ilişkilerindeki en ibretlik gelişmelerden biridir. Ve nihayet Osmanlı İmparatorluğu, 1800'lü yılların başlarında, Kürt Beyliklerinin otonomisini, devletin merkezileştirilmesi kapsamında tasfiye etmeye karar verdiğinde; o dönemden 300 yıl önceki, Kürt Beylerinin birleşip mücadele edemeyecekleri gerçeğinden, muhtemelen büyük cesaret almışlardır. Nitekim Osmanlılar, Botan Beyi Mir Bedirxan'ın bu dönemdeki etkili ayaklanmasını da yeğeni Yezdanşer'in ihanetini satın alarak bastırmışlardır. Bilindiği gibi, birkaç yıl sonra da Yezdanşer, aynı akıbeti paylaşmış ve tasfiye edilmiştir. Bu ibretlik ihanet ve yenilgiyle de Kürtlerin Osmanlı İmparatorluğu bünyesindeki 300 yıllık Otonomi statüleri de,böylece sona ermiştir. Hatta Yezdanşer tipi Kürt feodalleri, daha sonra Hamidiye alaylarında yürütülen Kürt soykırımında da asli suçlu unsurlar durumundaydılar. Halen Bakure' Kürdistan'da yürütülen Kürt soykırımında da, bunlardan bazı kontralar ,"Köy Korucuları" olarak, Kürtlüğü inkar karşılığında mülklerini ve sermayelerini artırarak ve gerektiğinde sahte Kürtçülük yaparak, lanetli rollerini oynamaya devam etmektedirler.

Özetle, görkemli neolitik çağda proto-Kürtler, evrensel tarihin motor gücüydüler

Özetle, görkemli neolitik çağda proto-Kürtler, evrensel tarihin motor gücüydüler. İlkçağda merkezi uygarlık sisteminin doğuşunda ve beslenmesinde beşik ve ana rolündeydiler. Ortaçağ'da merkezi uygarlık sisteminin, İslamiyetin güçlü ve öncü kavimlerinden biriydiler. Ne var ki Ortadoğu'nun bu görkemli, kahraman ve emekçi gerçekliği, kapitalist modernitenin hegemonik çağında, neredeyse tarihten silinmekle yüz yüze geldi. Kürt gerçekliği üzerine gerçek bir kabus çöktü. Peşpeşe soykırımlar için kullanılan bir deyim olan, "büyük felaketlere" uğradı. Bu büyük felaketler çağında, uygarlık tarihi boyunca Kürtlerle iç içe yaşayan ve Ortadoğu'nun en gelişkin kültürlerine imzalarını atan iki kadim halk Ermeniler ve Asuriler, soykırımın kurbanı olarak tasfiye edildi. Anadolu'nun üç bin yıllık Helen Kültürü tümüyle tasfiye oldu. Kürtler de kültürel ve gerektiğinde fiziki soykırımlara uğratılarak, imha edilmekle yüz yüze kaldı.

Tarihin bu zorlu dönemecinde, yani Kürdistan'ın Irak, Suriye, Türkiye ve İran arasında bölündüğünün resmen tescil edildiği, Birinci Dünya Savaşı sonucunda ise, Kürtler, ülkeleri Kürdistan'ı birçok mahalde, büyük direnişlerle savundukları halde; dönemin politik gelişmelerini doğru yorumlayarak, halkı örgütleyen ve mücadeleye öncülük eden bir politik öncüden yoksun oldukları, Kürdistan'da ulusal birliği sağlayamadıkları, mahali direnişlerin birbirinden kopuk ve koordinesiz olması nedeniyle, bir kez daha büyük kaybetti ve soykırımın eşiğine gelip dayandı.

Kürdistan'da Demokratik Ulusal Birlik Veya Kongre

Günümüzde de başta Kürt halkı olmak üzere Ortadoğu halkları, Üçüncü Dünya Savaşı'nın ateşi içinde, çok zor bir süreci yaşamaktadır. Ölüm, kan ve acı, günlük yaşamımızın bir parçası durumundadır. Dünyanın hegemonik güçleri, bir kez daha kendi çıkarları doğrultusunda, Ortadoğu'ya müdahale halindedirler.

Yüz yıl önceki Birinci Dünya Savaşı sırasında; Sykes-Picot ve Lozan Antlaşmaları'yla dört parçaya bölünen ülkemiz Kürdistan ve halkları, bu savaşın ateşi içinde ve soykırımın eşiğinde, büyük ve cansiperane bir direniş sergilemektedir. Ancak kesin bir zafer, özgür ve demokratik bir Siyasal Statü kazanmak için, hem kendi iç dinamiklerimizin tesbiti hem de dostlarımızın telkinleri, ulusal birliğimizin en üst düzeyde mutlaka inşa edilmesi gerektiği üzerinedir. Bu görevi başarmak için, tüm Kürdistan parçalarındaki siyasi parti ve hareketlerin, halklarımızın çıkarı temelinde, ulusal birliğimizi en üst seviyede oluşturmanın tarihi göreviyle karşı karşıya olduğu açıktır. Kazanmanın ve çocuklarımıza, torunlarımıza özgürlük, demokrasi ve barış içinde yaşayabilecekleri bir ülke bırakmanın, başka bir yolu yoktur. Onurluca ve büyük fedakarlıklarla direnen

halkımızın ve tüm siyasi, askeri güçlerimizin; savaş sonucunda kurulacak masada, bir kez daha büyük kaybetmemeleri için Kürdistan Ulusal birliğini taçlandırmak şarttır.

Nitekim yukarıda da dikkat çektiğimiz gibi, halkımızın binlerce yıllık kadim tarihine ana hatlarıyla baktığımızda, çıkaracağımız en önemli derslerden biri şudur: Birlik olmayı başardığımız zaman, büyük kazanmışız... Parçalı ve birbirinden kopuk olduğumuz zaman ise büyük kaybetmişiz... Zaten hepimiz için gerekli olan tarih bilinci de, bu mutlak gerçeği, iliklerimize kadar hissetmektir. Bir diğer önemli ders de şu olmalıdır: Tarihimizde şehirleşme, sınıflaşma ve iktidarlaşma olgusu başladıktan sonra, beş bin yıldır başımıza büyük belalar açan işbirlikçi Enkidu çizgisinin süregiden varlığıdır. Gılgameş Destanı'ndaki ilk şehirli işbirlikçi olan Enkidu'nun köle ve işbirlikçi bir ruhla, özgür Kurtilerin kabile şefi olan dağlı Humbaba'yı öldürmesi için Gılgameş'e yalvarması, günümüze kadar ulaşan bir ihanet hançeridir. Bu zehirli hançer, M.Ö 550'lerde hain Med'li komutan Harpagos tarafından, son Med Kralı Astiyag'ın sırtına saplanmıştır. Ya da 19.Yüzyılın ortalarında, özerk Kürt beyliklerinin tasfiyesine karşı ayaklanan Mir Bedirxan'ı arkasından vuran yeğeni Yezdanşer'in elindeki hançer olmuştur.

Enkidu çizgisi, bu birkaç somut örnek dışında, ne zaman ve nerede ortaya çıkacağı belli olmayan bir zihniyet problemi de yaratmıştır. Örneğin, son dönemlerde özellikle Güney Kürdistan'da gündeme gelen "PARÇACILIK" zihniyeti bunlardandır. "Benim parçam,senin parçan..." ya da "Herkes kendi parçasına çekilmeli !.." gibi yaklaşımlar çok sorunlu bir zihniyetin ürünüdür. Kürdistan'ın yüzyıl önce, halkımızın iradesi dışında parçalanmasını adeta meşru gören sakat bir zihniyetin dışavurumudur. Oysa halkımız düşüncelerini sergilerken hep ,"Her çar parçe Kürdistan..." diye sözlerine başlaması bile, ülkesinin parçalanmasını asla meşru görmeyen keskin bir iradenin tezahürüdür. Zaten mücadele tarihimizde de pratik hep böyle olmuştur. Kuzey Kürdistan'dan birçok Kürt'ün, gidip Saddam güçlerine karşı, Güney Kürdistan'daki özgürlük savaşına katılması hatta şehit düşmesi; Melle Mustafa Barzani'nin askeri güçleriyle Mehabat'a geçişi ya da Rojava Devrimi sürecinde yürütülen amansız mücadelede her dört parçadan savaşçıların şehadeti ,buna somut örneklerdir.

Şüphesiz ki her parçanın şartları, devrimi, ittifakları ve mücadele biçimleri özgünlükler gösterebilir. Zaten tartışılan da bu meseleler değildir. Medya Savunma Alanları'ndaki özgürlük gerillasına,"Parçanıza gidin, burada ne işiniz var ? " Ya da "Sizin yüzünüzden Güney Kürdistan'a saldırılıyor ..."diye yapılan çağrılar, sakat bir zihniyetin ürünüdür. Kökleri ta Enkidu çizgisine kadar uzanır. Bu tür söylemler, bu zihniyet ulusal birliğin önündeki mayınlar gibidir. Asla kabul edilemez... Özgürlük gerillası, Türk devletinin Kürt halkına ve Kürdistan'a inkar, imha ve soykırım dayattığı için vardır. Direnme Savaşı kırk yıldır, bu nedenle sürmektedir.

"Benim parçam,senin parçan..." ya da "Herkes kendi parçasına çekilmeli !.." gibi yaklaşımlar çok sorunlu bir zihniyetin ürünüdür

Üstelik Türk Devletinin tüm Kürdistan'a düşmanlık yaptığı, nihai olarak tümüyle işgal etmek istediği, kendi beyanları ve pratikleriyle ortadadır. Bu şartlar altında, Enkidu'nun Gılgameş'e yalvarması gibi, düşmanın özgür Kürt'ü öldürmesini meşru görmek, hatta bu konuda gizli-açık işbirliğine girmek,ulusal birlik çizgisi önündeki en büyük engel ve tehlikedir. Hiç kimse ve hiç bir Kürdistani güç, kendisine böyle bir siyasi pozisyonu layık görmemelidir. Ayıptır, yazıktır, günahtır !..

Öte yandan, Ortadoğu'nun en stratejik coğrafyalarından olan Kandil ve diğer Kürdistan dağlık bölgelerinin Kürt özgürlük gerillasının denetiminde olması, hem Kürt halkının hem de Ortadoğu ve dünya halklarının yararınadır. Aksi takdirde bu stratejik alanın, DAİŞ ve El-Kaide gibi cihadist-terörist örgütlerin merkezi üslerinden biri olması, kesin gibiydi. Hatta buraların bizzat Türk

devleti tarafından, bu güçlere takdim edileceği büyük olasılıktı. Kaldı ki Şengal'i DAİŞ'ten koruyamayanların, bu dağlık ve çok stratejik alanları nasıl koruyacağı, ortada önemli bir soru olarak durmaktadır.

Bir başka açıdan değerlendirildiğinde, Özgürlük Hareketi, Kürdistan'da ulusal dirilişin sağlanmasında ve ulusal birliğin örülmesinde çok büyük hizmetleri olan temel güçtür. Bir kere, Kürdistan'ın parçaları arasındaki suni devlet sınırlarını pratikte ve zihinlerde yerle bir etmiştir. Bu başarı, Kürt halkı arasında, her yerde ulusal bir ruh yaratmıştır.

Sömürgecilerin "böl-yönet" politikaları çerçevesinde, Kürtler arasındaki inanç farklılıklarını keskinleştirmelerine karşı, sabırlı bir ideolojik mücadele yürütmüş; Sünni-Şii-Alevi-Ezidi Kürtler arasında güçlü temelleri olan bir ulusal birlik ruhu inşa etmiştir. Bu kapsamda, din sorununu devrimci bir yaklaşımla değerlendiren Öcalan, İslamın doğuşundaki devrimci özünü ortaya çıkarmış ve Demokratik İslam teziyle, Emeviler-Muaviye iktidarcı-sapkın İslam çizgisini birbirinden net çizgilerle ayırarak, Müslüman Kürt toplumunun ulusal birlik çizgisinde bütünleşmesinin zeminini yaratmıştır.

Kürt halkı ile Kürdistan'daki Ermeni, Süryani, Türkmen, Arap, Fars, Çeçen gibi tüm halklar arasında demokratik ulus çizgisinde bir özgürlük ve eşitlik zemini oluşturmuştur.

Özellikle Türk devleti tarafından aralarında çelişkiler yaratarak ulusal birliği dinamitleyen Kurmanç-Zaza ayrımını, Kürtlerin gündeminden önemli oranda çıkarmıştır.

Kürt gerillasının silahlı mücadeleye başlamasının ve devletin Köy Koruculuğunu kabul etmeyen Kürt köylerini yakmasının ardından; köy koruculuğuna karşı esnek bir politika geliştirerek, devletin savaşı Kürtleştirme ve Kürt'ü Kürt'e kırdırma politikasını boşa çıkarmıştır. Bu kapsamda sadece köyünü savunan ve kontralaşmayı reddeden Kürt köylüsüyle ustaca bir ilişki geliştirerek, bu yolla da ulusal birlik çizgisine hizmet etmiştir.

Belki de en önemlisi kadının toplumda erkekle tam eşitlik ve özgürlüğünü sağlayan, sosyal bir devrimi başarmıştır. Rojava Devriminin bir kadın devrimi olarak güçlü bir temelde inşa edilmesi, dünya kadınlarını ve tüm ezilenleri devrim coşkusuyla etkilemiştir.

Öcalan'ın kapitalist moderniteye karşı demokratik ulus, demokratik özerklik, demokratik konfederalizm, kadın özgürlüğü, ekolojik ve demokratik temelli yeni paradigması, dünyanın tüm ezilen güçlerine bir ilham kaynağı olmuştur. Çağımızın birçok filozofu,Öcalan'ın bu paradigmasına yüksek değer biçmiştir. Bu ideolojik hamle, Kürdistan devriminin yerelden evrensele doğru gelişen bir hatta ilerlemesinin yolunu açmıştır. Kürt halkını devrim enerjisi ve birikimiyle, dünya halkları arasında saygın bir yere oturtmuştur.

Rojava Devriminin bir kadın devrimi olarak güçlü bir temelde inşa edilmesi, dünya kadınlarını ve tüm ezilenleri devrim coşkusuyla etkilemiştir

Özcesi, Özgürlük Hareketi tüm bu çabalarıyla, Çağdaş Zerdüşt'ün özgürlük felsefesi doğrultusunda ve Çağdaş Kawa'ların öncülüğünde, asrımızın Çağdaş Med Hareketi'ni yaratmayı başarmıştır. Zafere kilitlenmesinin sırrı da buradadır.

Ne var ki bu yolda, henüz çok önemli bir eksiğimizin olduğu da açıktır. Tüm Kürdistan parçalarının parti ve siyasi hareketlerinin, üst bir çatı örgütünün taçlandırılması gerekmektedir. Öcalan bu ihtiyacı, Kürdistan Ulusal Kongresi olarak formüle etmiştir. Kurumlaşmasının ana organlarını önerirken, şu üç hususa özellikle dikkat çekmiştir. Bu yapılanmanın en yüksek karar organı Genel Kurulu olmalıdır. Kürdistani her parti ve siyasi hareket delegeleriyle bu organda temsil edilmelidir. Aralarındaki sorunlar ve stratejik meseleler, burada tartışılıp karara bağlanmalıdır. İkincisi, bu Kongrenin bünyesinde mutlaka ortak bir askeri komite teşkil edilerek,

Kürdistan'a yönelik DAİŞ saldırısı gibi tehditlere karşı ortak savunma örgütlenmelidir. Üçüncüsü ise ortak bir diplomatik komite oluşturularak, uluslararası kurumlar nezdinde Kürt halkı adına diplomasi faaliyetlerinin icrası sağlanmalıdır. Bu hedeflere varmak için parçadan bütüne giden, bir inşa formülasyonu da uygulanabilir.

2013 yılında Türkiye'de bir yandan devlet heyetiyle, Öcalan'ın Başmüzakereciliğinde, adına "İmralı Süreci" ya da "demokratik çözüm ve diyalog süreci" denilen görüşmeler sürerken; diğer yandan da Mesut Barzani'nin başkanlığında Kürdistan Ulusal Kongresi'ni inşa çalışmaları için görüşmeler devam etmekteydi. Öcalan'ın önerdiği Kongre inşa formülasyonu, diğer Kürdistani güçler arasında da genel kabul görmüştü. Tıkanıklık sadece Eşbaşkanlık ve delege sayıları gibi bazı teknik meselelerde idi.

Bu tıkanıklığı aşmak için, 28 Şubat 2015 Dolmabahçe Mutabakatı'nın kamuoyuna açıklanmasından sonraki görüşme sırasında Öcalan, devlet heyetine özetle şöyle bir teklif sundu: "Eğer Ortadoğu çapında, demokratik bir Türk-Kürt stratejik ittifakı yapacaksak, tüm Kürdistani örgütleri çatısı altına alan bir Ulusal Kongre'yi inşa etmemiz zorunludur. Şu anda sadece KDP, bu projeye mesafeli duruyor. Bunun da Türkiye Cumhuriyeti devletinin yaklaşımından kaynaklandığını düşünüyorum. Bu nedenle, diplomatik yollarla Mesut Barzani'ye, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Ulusa Kongre oluşumuna karşı olmadığı belirtilirse, bu projede kısa zamanda mesafe katedebiliriz " dedi.

Devlet Heyeti'nin bu konu üzerinde gerekli temasları yürüteceğini belirtmesinin ardından, birkaç gün sonraki görüşmede; "Konunun Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Feridun Sinirlioğlu ile ele alındığı ve kendisinin bu projeye sıcak yaklaştığı" Öcalan'a iletildi.

Bunun üzerine Öcalan, kendisine iletilen devlet mesajını dikkate alarak, Mesut Barzani'ye elden bir mektup gönderdi. Mektubun içeriğinde özet olarak; Kürdistan Ulusal Kongresi'nin oluşumunun önemine değindikten sonra, Ulusal Kongre Başkanlığı'na Mesut Barzani'yi öneriyordu. Kadın Eşbaşkanlığına da fiili veya resmi olara, KDP'nin itiraz etmeyeceğini bildiği Leyla Zana'yı işaret ediyordu.Kongre'deki delege sayısı konusunda ise, KCK'nin örneğin %30 delegeyi yeterli göreceğini ve olası 'kabul edilemez' kararlar için de aynı oranda veto hakkı istiyordu.

Mart ayı sonlarına doğru Mesut Barzani'den gelen yanıt da ise, bu konulara hiç değinilmeden, doğrudan KCK'nin Şengal'deki gerilla birliklerini geri çekmesini talep ediyordu. Öcalan, bu yanıt karşısında çok öfkelenerek, bu sonuçtan Devlet Heyeti'ni sorumlu tuttu. Önerdiği ve kabul edildiği gibi diplomatik yollardan, Mesut Barzani'ye T.C devletinin, Kongre konusundaki kendisine bildirilen olumlu tavrı iletilmiş olsaydı, bu sonucun yaşanmayacağını belirtti.

Bunun üzerine Devlet Heyeti, gerçeği işaret ederek; "Efendim siyasilere (yani Cumhurbaşkanı ve AKP Hükümeti'ne) önerinizi kabul ettiremedik !.." demek zorunda kaldılar. Zaten 5 Nisan 2015 günü, bizzat Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, iki buçuk yıldır devam eden İmralı Adası'ndaki "Çözüm Masasını" devirdiğini, kamuoyuna da ilan etti. Bu gelişme fazla yoruma gerek bırakmadan, aslında uzun zamandır ulusal birlik çabalarına, KDP'nin neden destek vermediğini de çok net olarak açıklamaktadır.

Öyle anlaşılıyor ki Türkiye'deki rejimi çökertmeden ve Türk devletinin zihniyet kodlarında önemli demokratik değişiklikler gerçekleşmeden, Kürtlerdeki ulusal birlik sorunu da gündemimizde kalmaya devam edecektir. Ancak Gare zaferi de gösterdi ki; özgürlük gerillasının destansı direnişi ve varolma mücadelemizin hayatın her alanında süren siyasi hamleleri, Kürt halkındaki ulusal birlik iradesi ve özlemini giderek daha fazla güçlendirmektedir. Hiç bir Kürdistani parti ve hareket, dipten gelen bu devrimci dalganın dönüştürücü etkisinden uzak kalamaz. Bu gerçeklikten hareket ederek denilebilir ki; Kürdistan'da ulusal demokratik birlik, önümüzdeki süreçte mutlaka örülecek ve bu müjdeyi bekleyen özgürlük şehitlerimizin ruhu er geç şad olacaktır!..

İçindekiler İçin Tıklayınız...

Kürtlerin Nesnel Sorunu: Birlik

Hamza Tunç

Kürtlerin temel sorunu ulusal birliğe doğru ilerleme zorluğudur. Şüphesiz Kürt halkı, mücadele ve bedel ödemeler sayesinde yaşam ve bilinç alanında çok önemli değişimler yaşadı ve halen de yaşamakta. Her ne kadar "Kürt halkının varlığı" konusunun tartışıldığı dönemler geride kalmış olsa dahi, bunca ilerlemeye rağmen, eğer bir ulusal birlik oluşmazsa, bu hususta gerçekleşecek bir gerileme ihtimal dahilinde olacaktır. Dolayısıyla gerçekleşmesi muhtemel olan gerileme tüm alanları kapsayacaktır ve bu durum bilinç açısından tedavisi imkansız yaralara sebebiyet verecektir. Bilindiği üzere, tarih boyunca (tarihin ilerleyişi, seyri) Kürt halkı çeşitli zor durumlarla karşılaşmıştır. Söz konusu durumlar; soykırım, asimilasyon, sürgün, teslimiyet, yabancılaşma (kendi özünden uzaklaştırılma) vb. şeklinde tecelli etmiştir. Buna karşın, Kürt halkının direnişi canlı tutulmuş ve daimi olmuştur. Direnişler içerik ve nitelik konusunda farklılıklar göstermiş olsa da, ulusal birlik fikri noksan olsa dahi, direniş açısından hiçbir şekilde zayıf düşmemişler ve büyük bedeller ödemişlerdir. Çünkü Kürt halkının kültür ve geleneğinde "direniş" olgusu halkın başat ihtiyacı konumundadır. Şüphesiz Kürt halkının bunca barbarca saldırı ve soykırımlar karşısında-halen bugün 40-50 milyonluk nüfus ile-ayakta kalmasının sebebi, var olan direniş kültürüyle doğrudan ilişkilidir. Fakat 40-50 milyonluk Kürt halkı, bu direniş kültürüne rağmen, halen bir ulusal birlik çerçevesi içinde yer almamakla birlikte, birbirlerinden kopuk bir şekilde yaşamamaktadır. Hâssaten bilinç açısından yaralı konumundadır. Tarihte ise bu duruma karşın verilen mücadeleler çok az görülmekte. Yeri ve zamanı geldiğinde, tamamen ulusal nitelikte başkaldırılar da gerçekleşmiş, fakat ulusal birlik düzeyine ulaşılamamıştır. Çünkü temel sorundan uzaklaşıp "ulus"(ulus-devlet) adına mücadele verilmiştir. Kapitalist çağda Kürt halkını "ulusallık" konusu etrafında oyalamak zaten hegemonik bir politika şeklinde tezahür etmekte. "Dolayısıyla Kürt ulusal sorunundan ziyade, ulus olmama sorunu daha ağır basmaktadır."[1] Eğer esas olan göz ardı edilirse-veya buna zorlanılsa-zaten zafer için kalıcı bir sonuç elde etmek mümkün olmayacaktır. Konu iki katmanlıdır: İç etkenlerle birlikte dış etkenler de mevcuttur. O halde ulus olamamanın neden değerlendirilmediği, durum için yapılan iddialar ve oluşan engellerin neler olduğunu, hangi bilinçle eylemsellik oluşturulduğunu, bu bilinçlenme üzerindeki etkilerin neler olduğunu ve neyin gerçekleştiği vs. gibi sorular sorabiliriz? Her şey bizi bilinç noktasına götürecektir. Dolayısıyla bilinç anlamında "birlik" sağlanamazsa pastanın bütününü görebilmek imkansızlaşır ve küçük parçalarla yetinmek tek hedef haline gelecektir. Ne iyi olarak kabul etmekle bağlantılı, ne de kader olarak bu durum sözkonusu olabilir, Kürtler bu durum karşısında yeterince acı çekiyorlar. Her şeyin bir esasa dayandığı gibi Kürt sorunu da, tarihi ve derin bir esasa dayanmakta. Sadece birkaç olay ve durumun sonucu olarak ele alınamaz. Bin yıllar boyunca süren bir oluşumdur. Doğru sonuca ulaşabilmek için tarihin iyice okunup değerlendirilmesi gerekmekte. Bugünden itibaren "Kürt halkı vardır" noktasına takılıp kalmak, bizi sadece esas sorundan uzaklaştırmakla kalmaz, aynı zamanda hegemonyaların saldırmaları konusunda cesaretlendirecektir. Çünkü Kürt halkının kendi esas meselesinin peşine düşmediğini fark edeceklerdir. "Ulusun kendisi kavram olarak bir zihniyet durumunu ifade eder. Kürtler açısından bu zihniyet durumu gerçekleşmiştir. Fakat aynı hususu bedenleşme için söyleyemeyiz. Salt zihinle yaşanmayacağına göre, bedenleşme önemli bir gerçekleşme, dolayısıyla

1 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu-DUM**

hakikat durumunu ifade eder, edecektir."[2] Bedenleşme birlik formunu barındırmakta ve bu form yaşamın idamesi anlamına tekabül etmenin yanı sıra, güvenlik anlamını da içeriyor. Kuşkusuz söz konusu beden-formun niteliği, yöntemlerle ilişkilidir ve gerçekçi bir yaklaşımla bu yöntemler ele alınmalıdır. Kapitalist modernitenin yöntemleriyle Kürt halkının bedenine şekil vermek mümkün değildir. Sistem kendi temelini sorunlar üzerinden oluşturmakta ve sorunlar yaratmakta. Kapitalist modernite devletli uygarlığın nirvanasını açıkladığı gibi, bütün insanlığın gerilemesini (toplumsal-bilinçsel düzeyde) de açıklamakta. Kürt halkı da, devletli uygarlığın oluşum aşaması boyunca kapitalist çağda insanlık dışı uygulamalara maruz kalmaktadır. Kürt halkının bugün, böylesine derin bir sorun yaşamasının en önemli sebebide bu sistemin ve devletli uygarlığın bırakmış olduğu mirastır. Sorunun çözümünü bu sistemde aramak ise büyük bir çelişki yaratacaktır. Her şeyin kapitalizmle başlamadığı hususu doğrudur, zaten bu eksik bir saptamadır, bu nedenle bizim sorunu devletli uygarlığın başlangıcından ele almamız gerekmekte. "Kürt orijinli toplulukların yaşadıkları ilk ciddi toplumsal sorunları Sümer uygarlığına bağlamak mümkündür. Gılgameş Destanı zaten bu sorunlar üzerine kurgulanmıştır"[3] Kısacası tarihin derinlikleri ne kadar aydınlatılırsa geleceğimiz de o denli aydınlanacaktır. Yoksa insan fiili haliyle izah etme durumuna düşecektir. "Tarihini doğru kavrayamayan ve yazamayanlar için, şimdi'yi doğru kavrayıp özgürleştirmeleri ve demokratikleştirmeleri çok zayıf bir olasılıktır."[4] Kürtlerin uygarlıkla tanışması, karşıt duruşu ve içinde şekillenmesi, kendi özsavunmaları, iç ve dış etkenler, parçalanma süreçleri, 4 parçaya bölünmesi, dört parçada yaşadıklarının bütünü değerlendirilmelidir.

Bütün Farklılıklara Rağmen Ortak Bir Yaşam: Neolitik

Bilindiği üzere insanlık tarihinin %98'lik kısmı doğal yaşam ya da doğal toplum tarzından oluşmaktadır. Doğal yaşamın nirvanası ise neolitik dönemdedir. Neolitik düşünsel, dilsel, yaşamsal, bilimsel, kültürel, yerleşimsel, sanatsal ilerlemeyi ifade etmektedir. Kadın, kutsal ve toplumda yönetici konumundadır, doğa kutsal ve canlıdır, toplumun totemi insandır. Toplumdan kopuş ölüm manasına gelmekte. Bugün görülen, işlevsel, baskı, özel mülkiyet, kâr, yanıltma, hırsızlık, cinsiyetçilik ve şovenizm gibi bazı kavramlar neolitik dönemde gelişmemiştir. Bu kavramların devletli uygarlıkla birlikte geliştiği söylenebilir. Doğal toplum yaşamı birbirini geliştirme ve birbirini besleme esasları üzerinde kurulmuştur. Dolayısıyla her şey kesindir anlayışı ön plandadır. Neolitik devrimin Zagros ve Toros kavisinde gerçekleştiği ve Kürtlerin ülkesinde şekillendiği, artık somut ve kesin bir bilgidir. Altın Hilalde buzul çağından çıkış, yerli halka neolitik devrimin imkanlarını sunmuştur. Köylülük, tarım ve hayvancılık gelişmiştir. Devrimin öncülüğünü yapanların Aryenik halklar olduğu ise mutlak bir bilgidir. Aryen kelimesinin etimolojik anlamı da toprak ve tarımla uğraşan kişilere işaret etmektedir ve Sümerlerden itibaren Zagros halkları için kullanılmıştır. Aryenik halkların öncülüğünü ise Kürtler yapmıştır. Buna binaen Aryenlerin Kürt olduğu iddia edilmemekte, sadece büyük kesimin ve öncü birliğin Kürtler olduğu dile getirilmekte. Esasında Kürt halkının yaşamı neolitik yaşama atıfta bulunmaktadır. Kürdistan'da halen çoğu alanda neolitik yaşamın izlerine rastlamak mümkün. Dolayısıyla bunca yaratıcılık ve ilerlemeye karşın olumsuz bir şey ortaya çıkarmaları kabul edilir bir şey değildir. Devletli uygarlığın oluşumuyla birlikte Kürt halkı-yani ataları-daha çok ön plana çıkmakta ve tutumlarıyla uygarlık tarihinde resmi bir şekilde dahil olmuşlardır.

Kürt Toplumunun Parçalanma Çağı: Devletli Uygarlıkla Tanışma

Kürt halkı kendi bünyesinde devletli uygarlığın potansiyelini barındırmıyordu. Kültür ve ahlakları zaten bu durumu mümkün de kılmıyor. Bu nedenle uygarlıkla karşılaşma ile birlikte onlar için yeni bir dönem başlamış oldu. İlginç olan ise bu dönemin bir trajediyle başlamış olmasıdır. Toplumun durumu, bilinci geri dönülmesi zor bir yola girmiştir. Kadın yerine artık erkek kendini ön plana çıkararak,

2 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu**

3 **Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu**

4 **Abdullah Öcalan, Nexşeya Re**

kadının doğal otoritesine saldırmış ve kendisini zorla konumlandırmıştır. Zaten Sümer mitolojisine baktığımızda tanrı ve tanrıçalar arasındaki savaşın nasıl tezahür ettiği görülecektir.

Kürt halkı, ilk dönemlerden itibaren Sümerler tarafından "Kurt-ti" (Dağ halkı) olarak adlandırılmış ve aralarındaki savaşlar dile getirilmiştir. Doğrudan Kürtlerin atalarıyla karşı karşıya kalmışlar. Enkidu da Kürt toplumundan kopmuş ve hainlerin yol göstericisi olarak tarihe adını yazdırmıştır. Kendi güdülerine yenik düşerek kendi halkına (Humbaba şahsında) saldırmıştır. İhanet tohumlarını ekerek Kürt halkının içerisine bir sınıf şeklinde sokmuştur. Kürt halkı zaten Sümer medeniyetine (devletli) karşın mücadele yürütmektedir. Dağları aynı zamanda kendileri için direniş yurdu görevindedir. Şüphesiz Enkidu kendi ihanetiyle saldırı iznini vererek, işbirlikçilik yaparak gücü uygarlık güçlerine teslim etmiştir. Kendi şahsında Kürt halkını yabancılaşma ve kırılma sürecine dahil etmiştir. O zamandan beri, halk "direnişçi" ve "teslimiyetçi-işbirlikçi" şeklinde parçalanmıştır. Ova halkı, dağ halkı nezdinde "teslimiyetçi-işbirlikçi"konumundadır ve direniş kutsal bir gelenek şeklinde Kürtler arasında yeşermeye başlar. Sümerler döneminde Kürt halkı Huri adıyla, Akad döneminde Guti, Asurlular döneminde Kassit, Urartu, Med, Nairi vb adlarla anılmışlardır. Her ne kadar isimler değişse de hepsi Kürt halkıdır ve çoğunlukla konfederasyon şeklinde yaşamışlardır. İlginç olan da bu. Kürtler ne zaman birlik bilinciyle biraraya gelmişlerse (federasyon formunda) o zaman büyük bir güce erişerek büyük, etkileyici, üretken medeniyetler kurmuşlardır. Bu açıdan birlikteliği açığa çıkaran sinerji görülmeye değerdir. Fakat bu birlik hali esnasında sınıfsal, işlevsel ve çekişmezlik gibi durumların gelişmesiyle birlikte, birlik zayıflamış ve dağılmalar, yenilgiler süreci adeta başlamış oldu. Özellikle devletleşme eğiliminin güçlendiği, içte çelişkilerin baş gösterdiği, karşıtlıkların yaşandığı zamanda ihanet ve işbirliğine yönelimler ortaya çıkmıştır. Bu durumlar bilinçli bir şekilde gerçeşmişlerdir. Bu nedenle Enkidu bilgisiz değildi, tam tersine durumun bilincinde olduğu için kendi halkına saldırdı. Çünkü bireysel güdüleri kendisinden büyük bir ihanet beklemişlerdir. Daha sonra tanrıçalar ihanetinden dolayı Enkidu'yu öldürürler fakat, ihanet artık Enkiduyla son bulmuyor. Aynı şekilde Mitannilerde aşiret federasyonu şeklinde bölgesel bir güç olarak yüzyıllarca Kürdistan bölgesinde varlığını korur. Asur ve Hitit gibi büyük güçler dahi karşılarında duramıyorlar. Fakat trajik bir şekilde aralarında oluşan çelişkiler nedeniyle yıkılıyorlar. Bu olayda da Matiwaza olumsuz bir rolle, işbirlikçi-hain rolüyle ortaya çıkmaktadır. Kendi amaçları uğruna bir iç savaşı yöneterek Hititler ile işbirliği yapar ve gücü ortadan kaldırmaya çalışır. Hititler ve Asurlular içteki çelişkiyi daha da derinleştirerek Mitannileri ortadan kaldırma fırsatını yaratmak istediler. Sonuç olarak söz konusu durum gerçekleşir ve Mitanniler yıkılırlar. Aynı durum Medlerde Harpagos eliyle gerçekleşir. Kişisel bir kin gütmenin peşine düşerek Medlerin yıkılmasına yol açar. Öngörüden o kadar uzaktır ki ne yaptığını, neye sebep olduğunu bilmeden ihanet ederek tahtı Farslara teslim eder. Bunun üzerine Med Lideri Astiyag der: "Bre namerd madem sen intikamını aldın, en azından sen tahta geçseydin ya da Medlerden (Kürtlerden) birine tahtı verseydin. Sen gittin tahti uşaklarımız olan Farslara teslim ettin." Bu tarz da bir güdünün nelere sebep olduğuna şahit olduk. Sıradan bir duygu bir halkın umudunu yok edebilir.

Eğer bilinçte geçerli bir şey yoksa fiil olarak ta gerçekleşmesi mümkün değildir. Aynı zamanda bilincin bulanıklaşması dış etkilere de açık hale gelmektedir. Parçalanma, dar düşünce Kürt halkını trajik olaylara sürüklemiştir. Doğal-anaerkil toplumdan uzaklaşma bu sonuçları doğurmakta. Bu nedenledir ki, devletli uygarlığın gelişiminin başlangıcında Kürtler annenin öncülüğünde sınıfsal, işlevsel, soygun ve talana karşı direnmişlerdir. Uygarlığı kabul etmeleri ölüm anlamına gelmekteydi. Fakat devlet zihniyeti Kürt toplumu içerisinde yerleştiğine artık karşıtlarına benzemekten kendilerini koruyamamışlardır. Huri, Guti, Kassit, Urartu, Nairi, Med birlikleri her ne kadar direniş ve kültür mirasını canlı tutmuş olsalar dahi, olumsuz zihniyetten dolayı ayakta kalamamışlar ve yıkılmışlardır. Medlerin yıkılışından sonra artık bir türlü bir güç olma imkanını elde edememişlerdir. Kendi yurtlarında özerk ve direniş pozisyonunda beklemişlerdir. İskender, Roma, Safevilere bağlı

güçlere karşı direnmişlerdir ve kendi bölgelerinde bir güç sahibi olarak kalmışlardır.

Parçalamayı Derinleştiren Süreç: İslamla Tanışma

İslamın yayılması Kürt toplumu için yeni bir sürecin başladığını ifade eder ki, en çok bu süreçte olumsuzluklar ortaya çıkıp, toplumu etkileyerek parçalamayı güçlendirmiştir. Kürt toplumunun İslama kadarki yaşam şekli herkesçe bilinen bir durumdur. Her şeye rağmen özlerini yitirmemişlerdir ve toplum olarak direnişe meyilli bir yapıları vardır. Sınıf, teslimiyet, işbirlikçilik, ihanet gibi anlayışlar vardı fakat, o kadar da yaygın değildi. Her ne kadar başat güç olmasalar da etraflarındaki çevreyi kendi kültürlerinin etkisi altında bırakıyorlardı. Bu anlamda Kürtler ciddi bir yabancılaşma yaşamıyorlar. Fakat İslam, yani Araplar kültür ve dil açısından Kürt halkından farklıydılar. Bu da beraberinde kültür ve dil konusundaki yabancılaşmayı ifade eder. Bilindiği gibi Kürtler önemli oranda kendi istekleriyle İslamı kabul etmemişler. Genel olarak İslam seferleriyle birlikte zorunlu müslümanlaştırma söz konusu olmuştur. Kürt halkı İslamın yayılmacılığı karşısında Araplar başta olmak üzere çoğu sefere karşı direnmişlerdir. İslami güçler bu temelde Kürdistan'ı kana buluyorlar. İlk başta direnmeyen bazı Kürt kesimleri teslim olmuşlardı. Fakat halkın çoğunluğu dağlara çekilerek direnmişlerdir. Zamanla parçalanmaya da yol açılmıştır. Sünniliği kabul eden Kürtler, Aleviliğin gelişmesi ve Êzidi kalmaları, islamın "ümmet" anlayışı ve Arap kültürü etkisinde gerçekleşmiştir. Ümmetçiliğin doğası gereği ırk, kabile, kavim de ortadan kalkmaktadır. Bu süreçte Kürt ezen sınıf da daima işbirlikçi ve yabancılaşma pozisyonunda kalmıştır. Zaten mirlik ve tarikatların şekillenmesi de gelişir.

"İslâmiyet'in yeni bir toplumsallık olarak Kürt orijinler üzerindeki etkisi, dinsel cemaatlerle beylik düzenlerini geliştirme ve güçlendirme temelinde olmuştur."[5] Zaten Sünnilik, Alevilik, Êzidîlik hem bedensel hem zihinsel parçalanmayı belirtmektedir. Tek başına bu şekilde bir parçalanma Kürtleri birlik bilincinden uzaklaştırırak her parçasısını farklı bir kıyıya sürükleyecektir. Teslimiyetçi ve işbirlikçi rolünü en çok Sünni kesim üstlenmiştir. Her ne kadar Êzdilik ve Alevilik öz kültürün koruyucu hareketleri olsalar dahi ulusal bir birlik hareketine dönüşemediler. Aynı şekilde Kürtlerin bir kısmı işlevsel İslam ve devletten uzak kalarak tarikat-tasavvuf mantığıyla hareket ediyorlar. Olumlu da olsa radikal bir tutum sergilemediler. Sunni üst sınıfın işbirliği ve teslimiyeti kültürel yabancılaşmaya yol açmakta. Üst ve alt sınıf birbirinden farklı hareket etmekte. Birbirlerinden bu şekilde bir uzaklığ, yaşantıyı çelişkilerle doldurmaktadırlar. Olumsuz duygular yaratılır ve bu durum ağır yaralara yol açar. Dolayısıyla sömürgeci güçler daima Kürtlerin bu halinden faydalanmak istiyorlar ve bundan güç alıyorlar. Buna karşın en çok Kürt halkı direnmekte. Osman döneminden itibaren Kürt direnişini kırmak için, korkutmak için Amed'den Siirte kadar Kürtlerin başını direklere asıyorlar. Aynı şekilde kesik Kürt başlarını Dicle Nehrine boşaltıyorlar ve başları üzerinden İslam-Arap ordusu geçiyor. Bu verilerden yola çıkarak direnişin düzeyi de açığa çıkmakta. Fakat ön cephede ortak bir duruş, ortak bir direniş gerçekleşmediğinden dolayı İslam'ın yayılmasında engellenemiyor. Dağlık bölgeler hariç bütün bölgelerde tek güç haline geliyorlar. Dağlı direnişine karşın da bilinç saldırıları düzenliyorlar ve bu şekilde onları bilinç yönünden esir almak istiyorlar.

Sömürgeci güçler yayılma dönemlerinde bölgedeki toplumların durumlarını da değerlendirirler. Var olan duruma göre politik yaklaşım belirleyip daha çabuk sonuç almak istiyorlar. Arap-İslam yayılmacılığı Kürtlerden ağır darbeler almış olsalar da, Kürtlerin bir araya gelmelerine ve güçlenmelerine asla izin vermezler. İşbirlikçi ve ajanlarını daha da geliştirirler. Bu uygulamalar Moğollarda, Turanlarda, Osmanlılarda ve Abbasilerde de aynı şekilde devam edecektir. Onların nazarında Kürtlerin bir araya gelmesi "kıyameti" andıran bir durum niteliğini taşıyor. Kürtlerin birlikte hareket etmelerine karşın muazzam ölçüde korkuyorlar. Örneğin Abbasi ve Emevilerin arasında yaşanan savaşta Ebu Muslimî Horasani (Kürttür) kendi gücüne rağmen Abbasilere yardım eder ve kısa bir süre içerisinde iktidar, Emevilerden Abbasilere geçer. Ebu Müslim kendi

5 **Abdullah Öcalan, DUM**

halkının parçalılığının farkındadır ve Kürtleri kendi etrafında birleştirmek, birliği oluşturmak için çabalar. Fakat Ebu Müslim'in birlik çabaları iktidara (Abbasi) ulaştığında, Ebu Müslim anında bir komployla öldürülür ve birlik engellenir. Egemen güçlerin uğraştığı kadar Kürtler, kendi birlikleri için ciddi şekilde çabalasalardı ve birliğe yaklaşsalardı var olan durum farklı olurdu.

Bu örneğe karşın farklı durumlarda söz konusudur. Bunlar için ise Merwani ve Eyyubiler örnekleri verilebilir. Onların Kürrtlükleri tartışmasızdır, fakat duruş ve eylemleri Kürt'e dair bir manzara sunmamakta. Hareket alanları hanedan çevresi gibi dar bir alanda kalır, öteye gidemiyorlar. Nitekim şekillenmeleri de İslam sultanları ve İslam saray kültüründen farklı değildir. Mervaniler işlevsel olarak güçlenmek için Malazgirt Savaşı'nda Selçuklulara (Türklere) yardım ediyorlar ve kısa bir süre sonra Selçuklular Mervani hanedanlığına son veriyorlar. Aynı şekilde Eyyubiler İslam adına Mısıra kadar başarılı seferler düzenlerler ve "İslamın Kılıcı" olarak tarihe damgasını vurmuşlardır. Birliğe karşıt ve dar düşündükleri için onlar üzerinden Kürt birlik mücadele gelişmiyor. Kürtlük dil ve yaşam olarak baskın olsa da dar bir çerçevede kalmıştır. Mervaniler ve Eyyubilerin bir birlik oluşturma güçleri vardı ama, var olan kavrayıştan dolayı bu çok geride kalan bir durum olmuştur. Baktığımızda Türk (Türkmen) uzunca bir süre aralarında çelişkili ve dağınık kalmışlardır ancak, konu birlik olunca bir oluyorlar ve çelişkiler birliğin gölgesi altında kalıyor. Bugün bu durumun sonucu ortadadır, akbabalar misali Kürt yurduna yapışmışlar ve her an kan emiyorlar.

Osmanlı dönemi de değerlendirilmesi gereken bir konu. Her ne kadar bu dönemde Kürtler "mirlik" şeklinde yapılanmış olsalarda hiçbir zaman büyük ve tek güç haline gelemediler. İşbirlikçi rolündeydiler. Kendi bölgeleriyle sınırlı kalmışlardır. Zaten hemen hemen her bölgede bir çok mirlik ortaya çıkmıştır. Her bir mirliğin ortaya çıkışı Kürt parçalanmasına o kadar etki ediyor ki, işbirlikçilik, çekişmezlik potansiyelini artırmıştır. Zaten İslamdan sonra ve özellikle Osmanlılar döneminde aşiretlerin rolü olumsuz bir açıdan şekillenmiştir. Dolayısıyla bu, aynı zamanda aşiret yapısı itibariyle Kürt halkının devletli uygarlığa karşı verdiği mücadelenin bir açıklamasıdır. Bu temel uygarlığın doğuşundan itibaren şekillenmiştir. Fakat aşiret ve mirlik aynı yapıdalar, aynı mantıkla sınıfsal ve işlevsel bir şekilde davranıyorlar. Botan, Serhad, Soran, Behdînan, Horasan vs. mirliklerini anabiliriz. Birbirlerine karşın kıskanç, kindar ve rekabet halindeler. Her bir mirlik kendini merkezileştirerek çabuk çabuk bir araya gelmiyorlar, birbirlerine yardım etmiyorlar (istisnalar hariç). Bu durum beraberinde "haremcilik" anlayışını da geliştirmiştir. Bakış açısı dar kaldığı sürece farklı parçalanmaların potansiyeli de zayıflamaz. Örnek olarak Yavuz Sultan Selim dönemini verebiliriz.

Bilindiği gibi Kürtlerin yardım ve güçlerine karşın onlardan temsiliyet bekliyorlar, Osmanlılar. Fakat mirlik-aşiretler bu durum kabul etmiyorlar ve anlaşamıyorlar. Yavuz Selimin bölgeye kendisinin bir vali atamasını istiyorlar. Yavuz bu fırsatı kaçırmak istemez ve Kürtlerin bu zayıf yönünü açıkça keşfeder. Kendi işbirlikçisi ve muhatabı olarak İdrisi Bitlisiyi seçer, sahip çıkar. Bölgedeki ajanı şeklinde kullanır ve onun yoluyla kendi meşrutiyetini ve kontrolünü bölge üzerinden ilerletir. Kürtlerin parçalanması Osmanlının işine yarar ve bu nedenle mirliklerin özerk statülerine karışmak istemiyor, sadece kendi himayesi altında bırakmak istiyor. Kürtler yıllarca cephelerde Osmanlılar için savaşırlar. Safevilerle, Suriye ve Mısırlılarla. Kürtler sayesinde her yerden zaferle ayrılırlar. Bunun üzerine Yavuz Selim Kürtlerin parçalanmışlığı ile dalga geçer gibi. Muş yakınlarında Kürtlerin yardımları için bir çeşme yapar ve Kürtlere armağan eder. Çeşme üzerine şunları yazdırır: "Allahım sen Kürtlere fırsat verme/ Dehre Sultan olmasın/ çarıkları sürekli ayaklarını sıksın/ Hiç iflah olmasınlar/ daima gözlerine vur ve vergiyi onlardan al/ en azından karnı hiç doymasın/ gavurlar yesin bu çeşmeden/ en azından Kürtlere hiç nasip olmasın…, bu anlayış Osmanlı ve Türkiye'de de devam etmektedir. Bununla birlike Safeviler cephesinde de durum pek farklı değildir. Özgürlük ve direniş eğilimleri daha fazla olsa da kalıcı bir zafer elde edilmiyor. Zaten sonunda Kürdistan 1639'da Osmanlı ve Safeviler arasında iki parçaya ayrılır. Ülkeyi parçalama süreci başlamış olur ve kapitalizm çağına değin sürer.

Kürtlerin düşünsel, toplumsal ve ulusal parçalanmalarına dair sitemi Ehmedê Xani çok iyi dile getirmiştir. Ehmedê Xaninin sitemi Kürtlerin bir ittifakının olmamasına ve Arap, Acem ve Türklere uşaklık yapmalarına ve vergi vermelerine dairdir. Birlik oluşumunun rolünü dile getirir ve yüreği büyük bir gamla dolmuştur. Zaten "Kürt" ve "Kürdistan" olguları epey gelişmişlerdir. Ehmedê Xani'nin Mem û Zin'i ülkenin acı ve gerçeğini gözler önüne serer. Zin'inin ülke şeklinde tanımlamaktadır, birlik ve ulus şeklinde bir temsiliyete sahiptir. Mem ise ülke aşkının peşine düşen insan, birlik için mücadele eden insanı temsil etmektedir. Beko da kavuşmalarına karşın gelişen engeldir. Çünkü Beko kıskançlıktır, dedikoduculuktur, kibirliliktir, bencilliktir, işbirlikçiliktir, yabancıdır, Enkidodur, Matiwazadır, Harpagosdur. Beko'nun varlığı daima sorun teşkil etmektedir. Devrim için Beko'nun ortadan kalkması gerekmektedir. Ehmedê Xaninin gam ve sitemi cevapsız kalmaktadır ve kapitalist çağa yaklaşırken Kürtler aynı şekilde parçalanmışlıklarını devam ettirmekteler ve halen korkunç uygulamalarla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Kürt Ulusunun Engeli ve Varlığından Uzaklaşma: Kapitalist Çağ

"Ulusal gerçeklik olarak Kürtlüğün kapitalist modernite çağında ölümcül darbeler yediği açıkça ortaya serilmiş bulunmaktadır."[6] Kapitalist sistem 16.Yüzyılda Avrupa'da "ortaya çıkmasına" rağmen bin yıllık bir şekillenme yaşamıştır. Çünkü bu sistemin temelinde kölelik ve tüccarlık vardır. Sistem için herhangi bir olgu, bir satış değerine sahiptir ve bu şekilde etik ve kültürü anlamsızlaştırıyor. Kapitalist güçlerin etkisi 19.Yüzyıldan itibaren Kürtler nezdinde somutlaşır. Gittikçe zayıflayan Osmanlı gözünü Kürtlerin topraklarında bulunan zenginliğe diker. Vergi almaya başlarlar, özerkliği tamamen kendilerine bağımlı hale getirirler ve Kürtlerden asker devşirmeye başlarlar. Bu süreçte Kürt halkı dağılmışlıklarının yanı sıra ulusal bir ilerlemeye de hazırlar. Ancak bu temelde belirleyici bir çıkış yine gerçekleşmiyor. Hem bölgesel hem kapitalist güçler gizli ya da açık bir şekilde Kürt halkına saldırır. 19.Yüzyıl başlarında Kürtler mirlik yapısında Osmanlı ve Safevilere karşı baş kaldırırlar. Babanzadelerin, Soranların, Bedirhanilerin ard arda başkaldırıları gelişir. Bu başkaldırılar kendi mirliklerinin otoritelerini korumak amaçlı gerçekleşmiştir. Gerçekleşen her bir başkaldırı tam zirve noktasındayken yenilgiye uğruyor. Hem kimi mirlikler ve aşiretler Osmanlıların cephesinde devrimcilere karşı savaşıyorlar hem de kapitalist güçler her şekilde Osmanlıya destek veriyorlar. Osmanlı zayıf bir durumda fakat, kapitalist güçler tamamen yıkılmalarına izin vermiyor, zayıf bırakarak kendi himayelerine almak istiyorlar. Eğer başkaldırılar birlik niteliğini taşısalardı mutlaka sonuç vereceklerdi, ama şahit olunan şey bu birlikteliğin zayıf kalmasıdır. Mirlikle işlevsel şekilde hareket etmek daha ön plandadır. Dolayısıyla mirlikler kendilerini ünlü ailelere bağlı kılarak ulusal bilinci pek umursamazlar. Kendilerini Osmanlı, Abbasi, Omeriyan vb. ailelere bağlayarak mirliklerini meşhur ve meşrulaştırmak istemişlerdir. Yani kendilerini İslam-Arap ailelerine dayandırmak istemişler. Bedirhani ailesi kendilerini Halidilere dayandırıyorlar, onlardan geldiklerini iddia ediyorlar. Bu şekilde Kürtlükle herhangi bir bağları söz konusu olamaz. Çünkü Halidiler Araptır ve İslam komutanı Halid bin Velid bu ailedendir ve Kürdistan'a yapılan seferlere öncülük etmiştir. Ehmedê Xani'nin dediği gibi Kürtlüğün değeri pazarda kalmıyor artık. Daha 19. Yüzyılda Molla Said adlı bir vatandaş şöyle der: "Kim bey oluyorsa Abbasi ailesinden, Osmanlı ailesinden, Halidilerden geldiğini idia ediyor ya da ben falancanın soyundan geliyorum, filancanın neslindenim, ya da ben şalgam ailesinden, soğan ailesinden yahut havuç ailesinden…diyorlar. Fakat hiçbir şekilde dilleri "Kürdüm" demeye dönmüyor."[7]

Bedirhanîlerin başkaldırısının yenilgisiyle birlikte artık mirlik kurumu da ortadan kalkmıştır. Bilindiği üzere Bedirhanilerin başkaldırısı da bir iç ihanetle –Yezdan Şêr- ile birlikte yenilgiye uğruyor. Bunun yerine şeyhlik ve ağalık aynı işlevde gelişirler. Dış güçler Kürtlerin birleşmesini istemiyorlar ve farklı şekilde engeller oluşturmuşlardır. Kapitalist sistem için neolitiğin yurdudur, toprağı bereketlidir,

6 Abdullah Öcalan, Demokratik Uygarlık Manifestosu

7 Bazil Nikitin, Kürtler

dünyanın yoludur, coğrafyası çekicidir Kürdistan. Bu toprakları ele geçirmek için kalleşçe planlar yapılmakta. Ortada ulus olamama sorunu vardır. 20. Yüzyılda Kürtleri "ulus" konusunun gerisinde bırakmak istiyorlar. Kürtlerin esas konularının bu olmadığını biliyorlar ve bu nedenle bölgede krizi canlı tutmuşlardır. Türk Cumhuriyetinin inşasından önce de Kürtlerin mücadeleleri eksik olmuyor. Fakat somut bir şekilde Şeyh Ubeydullah ulusal bir bilinçle yaklaşır ve sonuç olarak Kürt aşiretlerinin saldırıları sonucunda başkaldırı bastırılır. Aynı şekilde Türk Cumhuriyetinin kurulmasından sonra Şeyh Saîd, Ağrı, Sason, Dersim, Şeyh Mahmud serhildanları gelişiyor. Fakat yine de bir sonuç alınamıyor ve büyük soykırımlar gerçekleşiyor. Eğer hepsi bir bütün olarak tek seferde başkaldırsaydılar muhakkak sonuç çok farklı olacaktı. Türk Cumhuriyetinin kurulmasından sonra Kürdistan dört parçaya bölünür. Her parçada Kürtleri farklı uygulamalara maruz bıraktılar ve her başkaldırıyı darağacından geçirdiler. Asimilasyon, sürgün ve ölümü birlikte tatbik etmeye başladılar. Eğer kapitalist güçlerin etkisi olmasaydı, ulus-devlet çağında Kürtlerin bir başarı elde etmeleri mümkündü fakat sonuç ortada. Özellikle Şeyh Mahmud'un başkaldırısında bunu açıkça görebiliyoruz. Zaten Berzencî en sonunda bağırarak şunları söyler: "Bağırıyorum sesim çıkmıyor, Ey hain Kürt…" Kürtler açısından ulus-devlet olamamak büyük bir kayıp değildir. Aksine çok değerli bir imkandır çünkü ulus-devletin halkların başına neler getirdiği ortadadır. Buna rağmen eğer bir çatı altında toplanılsaydı veya bir kurum etrafında birlik sağlanılsaydı Kürtlerin bugünkü yaşantısı farklı olabilirdi.

Günümüzde kapitalist sistemin dünya üzerindeki etkisi apaçık ortadadır. Bunda Kürt halkının payı ise: Irksal, kültürel ve bilinçsel soykırım oldu ve inkar durumu gelişti. "Kapitalist modernite güçlerinin-ilk başta İngilizler-oluşturdukları konsept içinde Kürtlerin konumu kültürel bir soykırım niteliği taşımaktadır. Bu komplolarla örülmüş kültürel soykırım bünyesinde gelecekte işbirlikçi Kürtlere farklı misyonlar yükleyeceklerdir. Şüphesiz bu rol ve misyon soykırım çerçevesinde "araçsallaşma" olarak tezahür edecektir."[8] Özellikle Türkiye'de Kürtleri inkar etmek, "Şark Islahat planı" şeklinde uygulanmıştır. Her şekilde Kürt halkının kültür ve kimliğinden uzaklaştırılması sağlanmak istenmiştir. Dört parçada da az çok farklılıklarla birlikte, bu politikalar uygulanmıştır. Zaten bu doğrultuda Kürt halkının durumu net bir şekilde anlaşılabilir ve nasıl bir yaşam düzeyinde oldukları ortaya çıkar. Kürt halkı en çokta ekonomi yoluyla "terbiye" edilmeye çalışılmıştır. Kürtlüğü yakıcı bir olgu haline getirmek istiyorlar ve bu şekilde maneviyatına saldırmak istiyorlar. Yaşamak için inkara ihtiyaçlarının olduğu bir durumu gerçekleştirmek istiyorlar. "Kürtlüğün kendisi beş para etmez bir nesneye dönüştürülmüştür. Dahası, bu nesneye kim daha çok tekme vurursa, sistem ona sahip çıkmakta ve onun yaşam şansı olduğuna hükmetmektedir"[9]

Kürt halkının birlik sorununun oluşturduğu düğüm öyle bir hal almış durumda ki, Gordion düğümünü aşmış durumda. Keşke keskin bir kılıç bu düğümü tek bir seferde çözebilseydi! Fakat sorun çok yönlü ve etkili bir çözüm gerektiriyor. Annelerimizin sorunlar karşısında dediği gibi: "Bu kör bir düğümdür ne ağızla açılır ne de dişlerle".

Reel olarak dört parçada Kürt toplumunun şekillenmesi kimi farklarla gerçekleşmekte. Olumsuz bir şekilde elbet. Var olmak için kendilerini inkar etmeleri gerekiyor ve bölgesel-sistemse güçlerin çizmiş oldukları tipolojik sınırlar içerisinde kalmaları gerekiyor. Farklı bir tabirle her parça tek başına ve diğer parçalardan habersiz ve soyutlanmış durumda kalmıştır. Zaten ulusal-birlik bağlamında Kürt halkına atalarından kalma çok az bir birikim sözkonusudur. Var olanlar da çok yetersiz kalmakta. Kürtere nazaran artık ulusal birlik ve Kürtlük ölümle eşanlamda kavramlar şeklinde kodlanmış durumdaydı. Özgüven açısından ciddi bir kırım yaşanmıştı. Öyle bir hale geliyor ki, sadece güdüsel bir yaşam hakkı kalıyor. İşbirlikçi taraf daima ezen güçlerin yanında yer alıyor ve Kürtleri ezen bir araç olarak görevlendiriliyor. Onlar nezdinde Kürtlerin ezilmiş, eğitimsiz, sessiz, dindar, köle ve boş şey olarak kalmaları gerekiyor. Bunları aşmış bir tip ise uyanmış bir Kür'ü tanımlamaktadır.

8 **Seta Akademi, Soykırıma Karşı Kültürel Direniş**

9 **A. Öcalan, DUM**

Kürtler "açlık" gibi bir araçla ezildiklerinden toplum da az çok buna göre şekillenecektir. Başat mücadele karın tokluğu ise "açlık" da aynı politikaları açıklayacaktır. Bu nedenle Kürt toplumu detaylıca ve geniş bir perspektiften incelenmeli. "Kürtlerin dört parçalı bölünüşü ve her parça üzerinde varlığına yönelik değişik tasfiye uygulamaları nedeniyle süreç (soykırım) farklı işlemiş, her parça değişik düzeyde soykırımdan nasibini almıştır. Kürtlerin tabi tutulduğu soykırımın karakterinden ötürü bu süreç halen devam etmektedir. Bu yönüyle işgal, sömürgecilik, asimilasyon ve soytükenişiyle karşı karşıya olan Kürt gerçekliği böylesi bir süreç kapsamında değerlendirilmelidir: Ulusal kimlik olmaktan çıkarılmaya çalışılan bir gerçeklik!"[10] Beyin hamur gibidir, nasıl mayalanırsa o çerçevede şekillendirilebilir. Kürtler eğer "kendi" "ulusal" ve "birlik" olgularından uzaklaşırsa, kendi doğalarında gündem dahi olamayacaklardır. Dolayısıyla direnişin gelişimi karşısında gamsız, çabasız ve cesaretten uzak davranışlar ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak önemli olan şey "sen" olmakta ve ulusunun durumu önemsiz kalmakta. "sen" ulusundan daha üsttesin anlamına gelir. Kürt Özgürlük Hareketinin kurulmasına kadar Kürt halkının parçalanmış, birlikten mahrum, karşıt ve gerilmelerini bu şekilde gözler önüne serilebilir. Kapitalizmle birlikte ulus-devlet çarkı, endüstriyalizm, kapitalizm ve Kürtlük iç içe geçerek Kürtlük yasasını ortaya çıkarmış durumda. Görüldüğü üzere bu doğrultuda çaba ve mücadeleler gerçekleşmiş (kapitalist dönemde) fakat esas iç soruna odaklanamadıkları için başarılı olamamışlardır. Kuzey, Güney, Doğu ve Batı parçaları kendilerine göre hareket etmişlerdir. Bütünlüklü bir şekilde Kürtler ele alınmamış. Her ne kadar bu şekilde bir kaç potansiyel sözkonusu olduysa da marjînal bir şekilde kalmış ve sonuç olarak işbirlikçi ya da ajanlaştırılıyorlardı. Devletin bölgede çalışan güçleri gibiler. Kürt hareketlerinin tasfiyesinde önemli görevler üstleniyorlar, komplolar gerçekleştiriyorlar. Bu anlayıştaki hareketler, yani kendi düşmalığını yapmak, birliğe duyulan inanç ve umudu yok eder. Esastan yüz çevirerek kendi bulundukları ülkeye göre yaşamaya odaklanıyorlar. "(Kürtler) yaşadıkları ülkeyi kendi ülkelerine dönüştüremiyorlar. Bunun aksine egemen ulus-devlet statüsü içerisinde yer edinebiliyorlar. Yani ulusallaşmaktan, anavatanadan uzaklaşarak diğer ulusların vatanları kapsamında değerlendiriliyorlar."[11] Türkiye, Irak, Suriye ve İran'daki bütün Kürtler…

Türkiye somutunda Kürtlerin durumuna baktığımızda yapıdaki şekillenmeler açıkça ortaya çıkacaktır. En önemli kısım Kuzeydir ve bütün Kürtler üzerinde bir etkiye sahip. Türkiye'de Kürtler için "kendini inkar" durumunun gelişmesi, hayatta kalma olasılığını bile çok azalttı. Dilden, kültürden, tarihten uzaklaşmayı, yabancılaşmayı, asimilasyonu çok derin bir şekilde yaşamışlardır. Aynı zamanda kendini düşünme, aç karnına çalışmak, devletin içine yerleşmek, sakin kalmak, korkak kalmak, Kürtlüğe hiçbir şekilde dikkat etmemek vb. gibi yaklaşımlar Kürt halkını etki altına alındığını gösteriyor. Bütün bir toplumu bu çerçevede değerlendirmek yanlıştır, fakat büyük çoğunluğu bu anlayış içinde yüzer. "Ben, maddiyat, din, aile"nin ulustan daha çok ön plana çıktığı yerlerde akıl ve yürek kaybedilmiş demektir. Kendi maneviyatından düşüşü ifade eder ve yaşamsal sorunlar ortaya çıkar. "Toplumsal ilerlemeye karşın Kürtlerde meşhur bir çelişki vardır. Kan davası, komşunun davası, köpek davası, eşek davası…ben bunların tehlikelerini gördüm. Daha küçük yaşlarda buna bulduğum cevap, bunun aksine ulaşmaktı."[12] Farklı bir tanımlamayla yapay (suni) çelişkiler ortaya çıkmakta. Tavuk için bile birbirlerini öldürebilirler, fakat konu devrim ve egemene karşı başkaldırıya geldiğinde, aynı cesareti sergileyemiyorlar.

Tarihten ve parçalanmadan ders çıkaran Kürtler "biz kurumuş ağaçlarız bir daha da yeşermeyiz" diyorlardı, bugün "taşlarda bile gül yeşerttiler" anlayışını ortaya çıkardılar. Yani geçmişteki Kürtler bugünkü Kürt halkının durumunu görseler şaşırırlar. Toplumsal tarihin akışkanlığını özgürlük Hareketinin ilk adımından önce ve sonra şeklinde bölebiliriz. Özgürlük hareketinin fedakarlığı ve mücadelesiyle birlikte Kürt halkının durumu ciddi değişimler geçirdi. Özellikle bilinç açısından çok önemli ilerlemeler kaydedildi ve bugün gelinen

10 **A.Öcalan, DUM**

11 **Seta Akademi, Ziman u Çalakiye Rstiye**

12 **Seta Akademi**

düzey somut bir şekilde ortadadır. Ancak bir birlik oluşturma düzeyi daha gerçekleşmiş değil. Söz konusu gelişmelere rağmen Kürt egemen sınıf ve kesimlerindeki durum hemen hemen aynıdır. Özelliklede Kuzeydeki işbirlikçi Kürtler, kendi Kürtlüklerini bilmeyen Kürtler ve uyanmış Kürtler gibi ayrım devam ediyor. Bilinçte yaratılan sınırlar halen yeterince yıkılmış değildir. Bin yıllarca süren bir şekillenme, bu nedenle ciddi bir yaklaşım-mücadele ve örgütlenme gerekmektedir. Aşiret rekabetleri, bölgesel rekabetler, hareketler arası rekabetler, aileler arası rekabetler gibi belli şekillerde devam ediyor.

Kürtlerin doğrudan inkar edildikleri süreç her ne kadar geride kalmış olsa dahi, "inkar" farklı formlarda kendi varlığını korumaktadır. Kürtler için sürekli "kardeş" kelimesini kullanılıyor. Bu şekilde devrimden uzaklaştırmaya çalışıyorlar. Yeri geldiğinde vitrin olarak Kürt bir bakan, Kürt bir işçi, sanatçı, siyasetçi bir Kürt, öğrenci, asker-korucu bir Kürt'ü ön plana çıkarırlar ve bakın bunlarda Kürt derler. Biz Kürtleri inkar etmiyoruz, bu Kürtler kardeşliğe ve devletine bağlı; devletlerine yardım ediyorlar. Kürtlük davası peşinde değiller, hepimiz kardeşiz ve bunlar da emareleri şeklinde dile getirirler. Zaten yeri geldiğinde bu kimseler de kendilerini herkesten daha çok Kürt göstermeye çalışırlar. Ancak Kürtlükleri tartışmaya açıktır. Bir metafor kullanacak olursak: Kürtler portakal olsalar ve portakalın suyu sıkılmış olsa ve başka bir meyvenin suyu (özü) yerine konulsa, portakal ne kadar "kendisi" olarak kalmış olabilir? Dışı ayrı içi ayrı olur. Bugün Kürt Özgürlük Hareketi ve Kürt halkının mücadelesi egemen güçleri çaresiz bırakarak politikalarında esnek olmaya zorladı. Egemen güçler bugüne kadar "Kürtler, kardeş Kürtler, vatandaşlarımız Kürtleri" gibi söylemleri neden hiçbir zaman kullanmadıkları kadar kullandılar? Evet toplumun bir kesimini etkiliyor, bu bir gerçek. Zaten etkilenenler de daha çok nankörlerin pençeleri arasında kalmışlar, gamsız ve işbirlikçi rolünü, süreçten uzak kalmayı ifade ediyorlar. Bazıları bir kıyıda bazıları diğer kıyıda bu şekilde bir birliktelik de söz konusu olamaz. İnkar veya göz ardı edilecek bir durum değil bu. Çünkü kendi uluslaşmasından uzak bir kesim, kendi geleceğini de tehlike atıyor ve zayıflıyor demektir. Zor da olsa birlik gerçekleşebilir. Fakat daha geniş bir pencereden Kürt halkının parçalı durumu tartışılmalı. Ulusal bilinç ön plana çıkarılmalı ve özyönetim esas alınmalıdır. Dolayısıyla KDP'nin rolünün düşüşü de açık hale gelecektir. İçten yani kendi iradesini yönetmek olmazsa zaten dışgüçlerin oyununa dönüşmüş demektir. Bu nedenle KDP bu rolüyle Kürt birliği önünde bir engel oluşturuyor.

Özgürlük Hareketi halk iradesini belirtiyor ve dış bir yönetimden uzak ve kopuktur. Bu nedenle bütün sistem güçleri karşıtlığını yapmaktadır. Hareketin yenilmezliği de yaratılan amacın ruhundadır. Doğru bir temelde hareket edildiğinde, insanları kendi etrafında nasıl topladığı açıktır. Sadece sözde değil, kendi amacında da eylemselliği gerçekleşmeli. Kürt halkını dört parçada da uyandırmış ve canlı tutmuştur.

Birlik İçin Öze Dönüş

Şüphesiz kalıcı bir çözüm için yöntem önemlidir. Kürt birliğinin oluşum yolu kendi doğasında saklıdır. Kültürel, dilsel, ahlaksal vb. bir dönüş hakikate daha uygun düşmektedir. Dolayısıyla kapitalist sistemin yöntemleriyle (ulus-devlet şeklinde) çözüm mümkün görünmemektedir. Çözümde bütün varlıkların yer alması gerekmekte ve çözüm halkın bütününe hitap etmeli. Bilinçte bütün varlıkları kucaklama fikri, kendi halkına beslediği sevgi ve birlik ruhunu yaratır. 2014 yılındaki başkaldırıda bu durum somut bir şekilde kendini göstermiştir. Şengal ve Rojava'ya karşı saldırılar gerçekleştiğinde diğer parçalarda ve diasporadaki Kürtler, muazzam bir sahiplenme gösterdiler. Birbirine sahip çıkma ruhu açık bir şekilde orta çıktı. Êzidi, Sunî, Alevi, Kürtlerin her bir kesimi bir bütün olarak aynı cephede yer aldılar. Bu tarzda bir duruş ve var olan ruh sömürgecileri büyük oranda korkuttu ve bu durum onların tekrardan kalleşçe planlamalara sevk etti. Bununla birlikte yaratılan ruh her ne kadar kaybolmadıysada bir şekilde gelişmeler engellenmeye çalışıldı. Hem dışardan hem de içerde kalleşçe hareket etmek olumsuz bir sonuç doğurdu. Her gün vahşi bir şekilde saldırılar düzenleniyor ve buna rağmen Kürt halkı ve bölge halkları mücadeleci bir şekilde ayakta. Kendi birliklerine, kendi ulusuna, kendi toprağına sahip çıkıyorlar. Fakat mücadele bütün ülkeye yayılmadı. Ancak bu hiçbir zaman

yayılmayacağı anlamına gelmiyor. Düşünce-ideoloji-hareket bütünlüğü açıklamaktadır. Demokratik paradigma, kadın özgürlüğüne dair var olan istenç ve ekolojik bir yaşam ile bu birlik gerçekleşebilir. Bu yüzden kendi doğalarına dönüş içinde en doğru yoldur. Dar ve inkarcı bir düşünce ile değil, tarihten tecrübe edinerek, özgürlükçü bir anlayışla hareket ederek, bütün halkları, inançları, etnisiteleri vb. kabullenerek, kendi toplumsal mirasına sahip çıkarak, iradesini esas alarak, kendini toplum ve ulusa karşıt anlayışlardan uzak tutarak, toprağını ve varlığını kabul ederek, ortak ve adil davranarak, doğayı savunarak yapılabilir. Çünkü insanlık için de, Kürtler için de doğru yöntem budur. Kürt halkı için ulusal kongrenin çatısı, sistematiği için Kürdistan Topluluklar Birliği, bütün bölge ve yeryüzündeki halklar için demokratik ulus birliği, her açıdan alternatifi barındıran kalıcı bir çözümü açıklamaktadır.

Bilinç ve anlayış gerçekçi bir şekilde düzenlendiğinde, fiiliyatta da parçalanma-parçalı olma durumu engellenmiş olur. O zaman acı, mutluluk, şüphe, yükseliş, ilerleme de ortak bir şekil alır ve Kürt bilinç ve ruh açısından da ortak hareket edilir.

Bilinç ve ruh için birlik gerekiyor. Bu süreç için büyük fedakarlıklar gerekebilir. Ve bu fedakarlıklar bugün her şekilde verilmekte. Gelecek için çocuklar demokratik ulus bilinç ile büyüseler, kendi kültürlerini ve dillerinden uzaklaşmasalar, eğitim görebilselerdi. Birlik için hiç kimse kendi şahsiyetini ön plana çıkarmasa, dini, etnik menfaatlerini öne koymasa, az çok her kes kendi gücünün yettiği kadar elini taşın altına koysa, kendini egemen güçlerin hile ve oyunlarından kurtarasa ve onların elinde "araç" olmasa, geleceği iyi şekilde öngörse, iç çelişkileri ulusal birliğin gölgesi altında bıraksa, toplumsal eğitime önem verse, tarihsel bilincini geliştirse ve diğer gerekli şeylerin gerçekleşmesi için çabalarsa başarı gerçekleşir. Bunun yanı sıra işbirlikçi kişiler ve ihanet edenlerin teşhir edilmeleri gerekiyor. Dış güçlerin iç çelişkiler yaratmaması ve denetim altına almamaları, için onların güçlenmelerine izin verilmemeli. Büyük Kürt şairi Cegerxwîn daha 20.Yüzyılda "Ey Kürtler birlik olun, birlik olmazsanız bir bir gideceksiniz" diyerek gerçeği açığa çıkarmıştır. Bu süreçte bunca acı ve bedel ödemelere rağmen "devlete karşı gelmeyen, soru sormayan, başkaldırmayan Kürt" olarak kalmak, bilincin, ruhun ve vicdanın ölümü anlamındadır. Demokratik ulus birliği yaşamsal bir öneme sahiptir. Gerici ve mücadele dışı sınırlar geçilmeli, artık dış engelleri yaratan durumlar da herkesin şahsında gereksizleştirilmeli. Sadece Kürt halkı için değil demokratik ulusunun yaratılması, bölgedeki bütün güçler için olumlu bir işlev barındırıyor. Kürtler çoğunlukta, bugüne kadar devleti tamamen kabul etmediler-zaten kendi kültür ve ahlaklarına uygun değildi-ve bu gelenek ile şekillenmediler. Bu özelliğiyle bugün bütün insanlığın özgürlüğüne öncülük etmektedirler. Demokratik ulus birliğini oluşturacak olan sinerji işbirlikçileri yenecek ve varolan genel sorunları ortadan kaldıracaktır. Oynanmak istenen oyunlar, kalleşlik ve hırsızlık doğru bir tavırla çürütülebilir. Sadece herkese yetişmek gerekiyor ve hiç kimsenin düşmanın elinde kalmasına izin verilmeli.

Görüldüğü gibi Kürt birliğinin sorunu durumu derin bir temele sahiptir. İlk süreçler ve bugüne kadar gerçekleşen olaylar, var olan anlayışlar ve eylemler iyi bir şekilde okunursa çözüm de ortaya çıkacaktır. Kürtleri NAN (ekmeğin) yurdunda NAN'sız bıraktılar, ne kader ne de bir gerekliliktir. Kürt halkının bertaraf edilmesi ve işbirlikçi güçlerin yurtlarında yerleştirilmesi gerekiyordu. Kürtlerin şu an bütün süreçlerden daha çok imkana sahip, kılıfı kırmak doğru bir yöntem, bilinç ve anlamlılıkla mümkündür.

Onurlu bir yaşam her gün ölmekten daha iyidir.

Jiyanek bi rûmet ji mirina her roj çêtir e.

| Kürtçeden Çeviren; Xalo Zinar

İçindekiler İçin Tıklayınız...